

KOMLÓ VÁROS INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

FELÜLVIZSGÁLT, MÓDOSÍTOTT

Egyeztetési változat

2025. május

Megbízó:

Komló Város Önkormányzat

Az Integrált Településfejlesztési Stratégiát készítették:

Komló Város Önkormányzat

Vadász Krisztina

Ex Ante Tanácsadó Iroda Kft.

Barna-Lázár Zoltán

Janza Frigyes

Gölöncsér Dániel

Moldrich Dávid

DANU Mérnök és Tervező Kft.

Miklós Balázs Gábor - Vezető településtervező TT/1

Dávida Eszter

Baráth Viktória

Csala Katalin

Horváth Eszter Anna

Kertes Tamás

TARTALOM

1	Bevezetés.....	1
2	Középtávú célok és azok összefüggései.....	3
2.1	Komló város jövőképe és átfogó céljai	3
2.1.1	Komló települési jövőképe	3
2.1.2	Komló jövőképe a társadalmi, gazdasági, táji, természeti és épített környezetére vonatkozóan	4
2.1.3	Komló jövőképe a térségi szerepére vonatkozóan.....	6
2.1.4	Átfogó célok.....	6
2.2	A stratégiai fejlesztési célok meghatározása	6
2.2.1	Hosszútávú stratégiai/átfogó célok	6
2.2.2	Középtávú tematikus (rész)célok.....	8
2.2.3	Horizontális célok	13
2.2.4	Területi célok	19
2.3	A tematikus és területi célok közötti összefüggések bemutatása.....	23
3	A megvalósítást szolgáló beavatkozások.....	25
3.1	A stratégiai célok és projektek összefüggései	25
3.1.1	Kulcsprojektek	27
3.1.2	Hálózatos beavatkozások	29
3.1.3	Akcióterületi beavatkozások	35
3.1.4	Egyéb beavatkozások	53
3.2	A fejlesztések ütemezése	54
3.3	A beavatkozások, fejlesztések vázlatos pénzügyi terve	58
3.4	A város vonzáskörzetére kihatással lévő fejlesztési elképzelések (projektjavaslatok)	62
4	Antiszegregációs program	64
4.1	Bevezetés.....	64
4.2	Módszertani megközelítés	64
4.3	Komló szegregátumainak és szegregáció által veszélyeztetett területeinek rövid bemutatása	66
4.4	A szegregációs tendenciák kezelése – antiszegregációs célkitűzések.....	74
4.4.1	Az Antiszegregációs program célkitűzései.....	74
4.4.2	A szegregáció mérséklése, megszüntetése érdekében megfogalmazott intézkedés-javaslatok.....	76
4.4.3	A fejlesztések szegregációs hatásának kivédésére hozott intézkedések	79

5	A stratégia külső és belső összefüggései	80
5.1	Külső összefüggések	80
5.2	Belső összefüggések	87
6	A stratégia megvalósíthatóságának főbb kockázatai	89
7	A megvalósítás eszközei és nyomon követése	91
7.1	A célok elérését szolgáló fejlesztési és nem beruházási jellegű önkormányzati tevékenységek	91
7.1.1	Környezeti fenntarthatóság és reziliencia	91
7.1.2	Esélyegyenlőség és méltányosság	92
7.1.3	Digitális átállás, smart city	92
7.2	Az ITS megvalósítás szervezeti kereteinek meghatározása	93
7.3	Településközi koordináció mechanizmusai, együttműködési javaslatok	95
7.4	Monitoring rendszer kialakítása	95
7.4.1	A monitoring rendszer működtetési mechanizmusának meghatározása	96
7.4.2	A stratégia indikátorainak meghatározása	98
8	Mellékletek	104
8.1	Az ITS célok és beavatkozások logikai felépítése	104
8.2	Áttekintő fejlesztési tervlap	104
8.3	Részletes fejlesztési tervlap	104

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra:	Baranya vármegye térszerkezete és területi céljai	4
2. ábra:	Komló városrészeinek térképi bemutatása	20
3. ábra:	Komló ITS belső akcióterületeinek elhelyezkedése	35
4. ábra:	Szociális célú városrehabilitáció akcióterület lehatárolásának indoklása	36
5. ábra:	Komló ITS külső akcióterületeinek elhelyezkedése	37
6. ábra:	Komló város szegregátumai a 2011. évi népszámlálási adatok alapján	71
7. ábra:	Komló szegregációval veszélyeztetett területe a 2022. évi népszámlálási adatok alapján	72
8. ábra:	Szociális célú komplex városrehabilitációs program helyszíne Komlón	79
9. ábra:	Baranya vármegye Területfejlesztési Programjának célrendszere	83
10. ábra:	Komló Fenntartható Városfejlesztési Stratégiájának összhangja a különböző szintű stratégiai dokumentumokkal	87
11. ábra:	A monitoring folyamatának összefoglalása	96
12. ábra:	8.1 MELLÉKLET - Az ITS célok és beavatkozások logikai felépítése	105

TÁBLÁZATJEGYZÉK

1. táblázat: Komló hosszútávú stratégiai fejlesztési céljai	8
2. táblázat: Komló ITS tematikus célrendszere	9
3. táblázat: A fejlesztési dimenziók és a tematikus célok kapcsolata	9
4. táblázat: Komló ITS komplex célrendszerének összefoglaló bemutatása	18
5. táblázat: Komló városrészei.....	19
6. táblázat: A tematikus és a területi célok közötti összefüggések	24
7. táblázat: Komló ITS területi célmátrix - várostérségi összefüggések	24
8. táblázat: A tematikus célok és a beavatkozás típusok kapcsolatrendszere	26
9. táblázat: Komló ITS akcióterületei és lehatárolásuk indoklása	38
10. táblázat: A fejlesztések ütemezése (GANTT diagram).....	54
11. táblázat: Kulcsprojektek vázlatos pénzügyi terve	58
12. táblázat: Akcióterületek vázlatos pénzügyi terve.....	58
13. táblázat: Hálózatos beavatkozások vázlatos pénzügyi terve.....	61
14. táblázat: Egyéb beavatkozások vázlatos pénzügyi terve.....	62
15. táblázat: A beavatkozások, fejlesztések összesített forrásigénye	62
16. táblázat: Komló - Szegregációval veszélyeztetett területek adatai.....	73
17. táblázat: Komló horizontális antiszegregációs céljai	76
18. táblázat: Horizontális antiszegregációs célok és a tervezett beavatkozások	77
19. táblázat: A tervezett fejlesztések illeszkedése az EU szakpolitikai célkitűzéseire	81
20. táblázat: OFTK és ITS kapcsolódási pontok	82
21. táblázat: A középtávú városi tematikus célok egymásra gyakorolt hatása	88
22. táblázat: A stratégia megvalósíthatóságának főbb kockázatai	89
23. táblázat: Az ITS stratégiai és tematikus céljai elérését mérő indikátorok.....	100
24. táblázat: Az ITS beavatkozásai esetén releváns kimeneti (output) indikátorok	103

1 BEVEZETÉS

Komló Város 2010-ben fogadta el első Integrált Városfejlesztési Stratégiáját. Ennek aktualizálásával készült 2016-ban az Integrált Településfejlesztési Stratégia (továbbiakban: ITS), mely 2017-ben néhány ponton felülvizsgálatra került, de alapvetően a 2014-2020-as időszakra készült. Az azóta eltelt időszakban történt változások, a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (rövidítve: TOP Plusz) 2021-2027 közötti programozási időszakban kibővített alkalmazási körű fenntartható városfejlesztési eszköze, valamint a közeljövőben tervezett egyéb önkormányzati beruházások ismeretében az ITS már több ponton nem releváns, módosításra, kiegészítésre szorul. A város középtávú fejlődési pályájának meghatározásához szükségessé vált az ITS ilyen jellegű felülvizsgálata, a kulcsprojektek, hálózatos projektek és az akcióterületek újragondolása, az akcióterületeken megvalósuló fejlesztések meghatározása, azaz a jelenleg hatályos ITS komplex felülvizsgálata, a 2021-2027-es időszakra vonatkozó ITS elkészítése 2030-ig terjedő kitekintéssel.

A már említett fenntartható városok program a TOP Plusz intézkedése, az ERFA rendelet 11. cikk alapján működtetett egyéb területi eszköz. Az intézkedés a vármegyei integrált területi programok (Komló esetében Baranya vármegye ITP-je) keretében, azokhoz kapcsolódva valósul meg. Az érintett városok kiválasztása a vármegyei önkormányzatok bevonásával történt. A programozási ciklusban a fenntartható városfejlesztés módszertana Baranya vármegyében - a Baranya Vármegyei Önkormányzat döntése alapján - Pécs, Komló és Mohács városok esetében alkalmazható.

A fenntartható városok program forrásfelhasználása a helyi városfejlesztési stratégia alapján történik. A vármegye által kijelölt városok a TOP Pluszhoz illeszkedő tartalommal elkészített Fenntartható Városfejlesztési Stratégiával (FVS) pályázhatnak a TOP Plusz 1-6. prioritásain fenntartható városfejlesztésre elérhető forrásokra. A fenntartható városfejlesztési stratégiát a TOP Plusz illeszkedési tartalommal kiegészített FVS jelenti.

Komló az FVS-ét és a TOP Plusz Városfejlesztési Programtervét (TVP) 2022-ben fogadta el, ezáltal jogosulttá vált a stratégiában tervezett és a TOP Pluszhoz illeszkedő fejlesztései, beruházásai és projektjei megvalósítására a stratégiában elfogadott forrásokra (5,169 milliárd Ft) összegéig. Jelen ITS felülvizsgálatban az FVS – mint a legfrissebb városi stratégiai dokumentum – tartalma minden tekintetben irányadó volt és figyelembe vételre került.

Komló Város Önkormányzata a 20/2023. (II. 22.) sz. képviselő-testületi határozatával döntött arról, hogy az 525/2022. (XII. 16.) Kormányrendelet 5. § (1)-(2) bekezdésben foglaltak figyelembe vételével elhatározza a város Integrált Településfejlesztési Stratégiájának (ITS) módosítását, felülvizsgálatát, az ITS kibővítését a 2021-2027-es fejlesztési ciklusra vonatkozó fejlesztési elképzelésekkel (2030-ig terjedő kitekintéssel) a 314/2012. (XI. 8.) Kormányrendelet alapján, a 419/2021. (VII. 15.) Kormányrendeletben szabályozott eljárásrend szerint. Ennek keretében – miután a meglévő Megalapozó dokumentum 7 évnél régebbi - egy új és teljes (minden vizsgálati tényezőre kiterjedő) megalapozó vizsgálat is készült az ITS felülvizsgálat részeként.

Ennek megfelelően a stratégiai tervezési munka Komló Város Integrált Településfejlesztési Stratégiájának felülvizsgálata, módosítása volt a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI.8.) Korm. rendelet módszertani előírásai, de a 419/2021 (VII.15.) Korm. rendelet eljárási szabályai alapján, azaz Komló város 2030-ig

tervezett fejlesztési elképzeléseinek ITS-be illesztése egy új és minden vizsgálati tényezőre kiterjedő Megalapozó vizsgálatban meghatározott helyzetkép és problémafeltárás figyelembe vételével.

A jelen felülvizsgált ITS a rendelkezésre álló és bevonható források ismeretében meghatározza a településfejlesztési koncepcióban meghatározott célok megvalósítását egyidejűleg szolgáló beavatkozásokat, programokat, továbbá a megvalósítás eszközeit és nyomon követését.

A 314/2012. (XI. 8.) kormányrendelet 3. § (5) figyelembevételével a stratégia – a fentiekén túlmenően - a településfejlesztési koncepcióval összhangban került kidolgozásra.

2 KÖZÉPTÁVÚ CÉLOK ÉS AZOK ÖSSZEFÜGGÉSEI

2.1 Komló város jövőképe és átfogó céljai

Az integrált településfejlesztési stratégia – a településfejlesztési koncepcióval és az Európa 2021-2027 stratégiával összhangban, a 2027-ig felhasználható Uniós forrásokra alapozva – Komló város 2021-2027-es időszakra vonatkozó fejlesztési céljait és beavatkozásait határozza meg, 2030-ig történő kitekintéssel.

2.1.1 Komló települési jövőképe

A településfejlesztési koncepcióban megfogalmazott jövőkép a következő:

Komló 2030-ban lakosainak munkát adó, élhető, értékeit tisztelő város, amelynek fenntartható a gazdasága, a társadalma és a környezete.

Eszerint Komló egy olyan európai kisvárossá kíván válni, amely rengeteg lehetőséget rejt magában mind a helyi társadalom, mind a gazdasági szféra szereplői számára. Fejlesztéseit minden esetben a fenntartható fejlődés eszméjében kívánja megvalósítani, ami egyaránt szolgálja a lakosság, a vállalkozások és a környezet érdekeit. Ezen cél megvalósításához pedig minél szélesebb körből kíván ötleteket meríteni.

Fentiek mellett fontos megemlíteni a 2021-ben elfogadott Baranya Megyei Területfejlesztési Program¹ Komlót és térségét érintő célkitűzéseit, mely egyrészt a *vármegye centrumtérségeként* (Pécs-Komló), másrészt *Gazdasági szerkezetváltó, növekedési centrumtérség Baranya megye központi és keleti részén* elnevezésű területi célként, az adott területre jellemző fejlődésbeli előnyökkel, lehetőségekkel jellemezhető földrajzi területként azonosította Pécs-Komló térségét. Ezt az alábbival indokolja a Program: „*Komló jövőképe, illetve meglévő társadalmi-gazdasági térkapcsolatai azt indokolják, hogy a dinamikusabb térségekhez kerüljön integrálásra a térség.*”

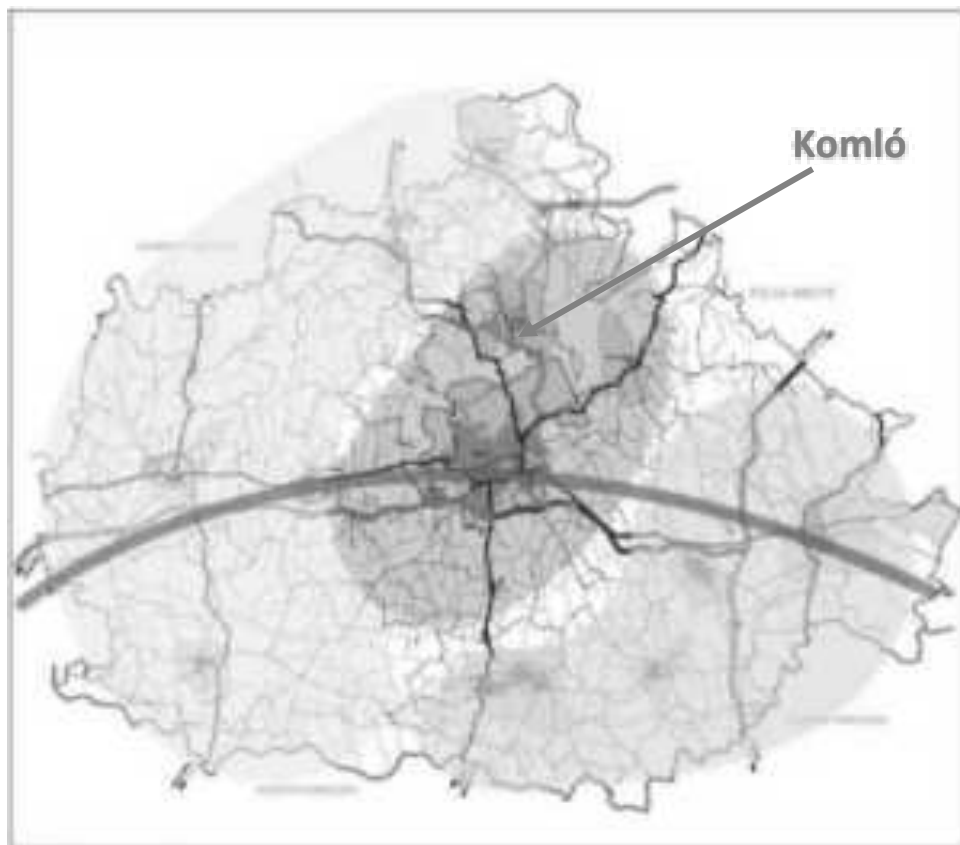
Baranya vármegye Integrált Területi Programja (ITP)² 2021-2027 dokumentum szerint „*Komló és Mohács mellett, hogy egy szűkebben vett térség közigazgatási/adminisztratív központjai, fontos szerepet játszanak a gazdaság térszervezésében, jelentős a saját tőke-dinamikát generáló képességük, ami pl. a foglalkoztatás térségi szervezésében teheti azokat még hangsúlyosabbá.*”

Pécs agglomerációjának meghatározó – népességét tekintve a vármegye második legnagyobb – városa Komló, mely agglomerációs adottságán kívül önálló városként is jelentős szereppel bír. A város vonzáskörzetének a nagysága, közigazgatási, köznevelési, gazdasági-társadalmi szempontokból is meghatározó adottságú. A 2021-27-es programozási dokumentumokban bemutatott indokok, Komló jövőképe, Pécstől jelentősebben eltérő specifikumai, meglévő társadalmi-gazdasági térkapcsolatai, gazdasági-ipari szerkezete indokolták, hogy a fenntartható városfejlesztési eszközbe tartozó (FVS) városként önálló szerepet kapjon a 2021-27-es tervezési időszakban.

¹ <http://www.baranya.hu/dokumentum/1471>

² <http://www.baranya.hu/dokumentum/2445>

1. ábra: Baranya vármegye térszerkezete és területi céljai

- 1 Hátrányos helyzetű, fejletlen gazdaságú térségek komplex fejlesztése Baranya megye nyugati felén (Ős-Dráva program területe, Szigetvár, Sásd térsége)
- 2 Termelési szerkezet átalakítás, gazdasági szemléletváltás Pécs és agglomerációja területén, illetve Komló térségében
- 3 Helyi adottságokra, komparatív előnyökre és lehetőségekre épülő vidék- és gazdaságfejlesztés kiemelten Mohács-Bóly és Villány-Siklós-Harkány térségében
- 4 Baranya megye horvát határmenti térsége határon átnyúló kapcsolatainak javítása elsősorban közlekedési, gazdasági téren

Forrás: Baranya Megyei Területfejlesztési Koncepció 2021³

2.1.2 Komló jövőképe a társadalmi, gazdasági, táji, természeti és épített környezetére vonatkozóan

Társadalmi jövőkép

Perspektíva és pozitív jövőkép: Komló társadalmi jövőképében egy elérhető, magas színvonalú infrastruktúrával és közszolgáltatásokkal rendelkező, hagyományaira támaszkodó, valódi közösséggel rendelkező kisváros. A kormányzat által bevezetett családpolitika Komló városára is kedvező hatással van, ami megmutatkozik a negatív demográfiai folyamatok ütemének lassulásában, továbbá a lakóépület-építések, bővülések számában is. Folyamatosan javulnak az állami, önkormányzati támogatási rendszerek, az oktatási- nevelési infrastruktúra szintén minőségi fejlődésen megy át. Ezzel párhuzamosan emelkedik a lakosság általános képzettségi színvonala. Ezen tényezők mind a város megtartóképességét segítik. A jövőre vonatkozóan megfogalmazható cél a foglalkoztatás növelése és a rendszerben feltárt struktúra átalakítása, elmozdítása a magasabb hozzáadott értéket képviselő irányba.

³ <http://www.baranya.hu/dokumentum/1464>

A szolgáltatások minőségének javítása folyamatos és a felmerülő igényekre és lehetőségekre alapozott. A város elkötelezett a jelenleg biztosított szolgáltatások fejlesztése mellett. A piaci kínálat adott, de a szolgáltatások iránt leginkább az idősebb korosztály fogékony, így ezen réteg tekinti Komlót otthonának. Ezen oknál fogva cél, hogy olyan szolgáltatások is fejlesztésre kerüljenek a jövőben, melyek a fiatalok számára nyújtanak kedvezőbb lehetőségeket. Pécs közelsége a jövőre nézve előnyként is felfogható, hisz Komló emberibb léptékű település, melyre a tendenciákat figyelembe véve egyre nagyobb igény mutatkozik.

A jó életminőség tükröződik a közösségi kapcsolatokban, az itt élők nyitottak egymásra és nyitottak az új attrakciókra mind a kultúra, mind pedig a rekreáció terén. A város közösségi terein aktív társasági élet zajlik, ezeket a város minden korosztálya használja és kihasználja.

Gazdasági jövőkép

Komlón a helyi gazdaság már több lábon áll, melyet a város a jövőben tovább erősít. A gazdaságfejlesztési potenciállal bíró, fejlesztésre alkalmas szabad területek (Zobák akna, Béta akna stb.) önkormányzati tulajdonba kerültek. A város tudatos és önálló gazdaságpolitikát folytat, bevételei kiszámíthatóak, pénzügyi helyzete stabil, melynek mentén a vállalkozások működése, továbbiak Komlóra települése, és hosszútávú kiegyensúlyozott fejlődése biztosítható.

A térség természeti adottságaira alapozva növekszik a megújuló energia felhasználása, így az ipari fejlődés ellenére az energiafelhasználás számottevően nem növekszik.

Sikondára, a rekreációs és aktív turizmusra, valamint a bányászati múltra és a szocialista építészeti emlékekre alapozva a helyi adottságokat kihasználva a turizmus fejlődik, a város és környezete felkerül Magyarország turisztikai térképére. Komló sikeresen felépíti saját imázsát, mely a város múltjának megszépült emlékeit és a modern és vendégszerető várost helyezi előtérbe.

Táji, természeti és épített környezetre vonatkozó jövőkép

Komló jövőképe egy olyan fenntartható, élhető és esztétikus várost vetít előre, amely épített és természeti örökségére építve vonzó lakó- és turisztikai célponttá válik 2030-ra. Ekkorra a város központi területei (Belváros) és lakóövezetei egy része megújulnak, a közlekedési infrastruktúra tovább fejlődik a fenntarthatóság és a mobilitás irányába, valamint kiterjedtebb lesz és hálózatosan összekapcsolódik a zöld- és kék infrastruktúra. A gépjárműforgalom az egyéb közlekedési módok (közösségi, kerékpáros, gyalogos, elektromos) előtérbe kerülésével csökken, a környezeti terhelés mérséklődik és a közterületek gyalogos-kerékpárosbaráttá alakulnak át.

A város már eddig is jelentős átalakuláson ment keresztül: a korábbi ipari múltból adódó terhelések helyén ma már napelemparkok, megújuló energiát hasznosító fejlesztések működnek. Az önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése szintén hozzájárul a zöld átmenethez. Ezen irány folytatásaként - a belterületi erdők és közparkok rekreációs fejlesztése, valamint az invazív fajok visszaszorítása révén - Komlón egy zöldebb, természetbarát városkép alakul ki.

A településszerkezet hátrányait – mint a városrészek elszigeteltsége vagy a barnamezős iparterületek – funkcióváltással és integrált fejlesztésekkel orvosolják. A város történeti értékei közül kiemelendők a szocreál épületek és az egykori falvak karakteres utcaképei. Ezek megőrzése hozzájárul Komló identitásának és kulturális értékeinek fenntartásához.

2.1.3 Komló jövőképe a térségi szerepére vonatkozóan

Baranya vármegyében a vármegyeszékhelyt követő városkört a 20-30 ezer fős népességgel bíró városok alkotják Komló és Mohács településekkel. Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK) Baranya vármegyében Pécs mellett szintén e két várost jelöli külső városgyűrűként. Ezek a települések közigazgatási központok, járásszékhelyek. A városok valós térszerkezet-alakító képességét sokkal erőteljesebben befolyásolja közlekedési elérhetőségük, relatív helyzetük és egyéb tudatosan mozgósított belső erőforrásaik.

Komló járásközpont, így a gazdaságfejlesztési projektekből járásszékhelyként szükséges gondolkodnia, hisz nem csak a várost kell kiszolgálnia, hanem a teljes járást. Emellett a településnek érdeke az is, hogy a vármegyeszékhely, Pécs is prosperáljon, hisz közösen tudnak fellépni gazdasági központként. Komló - Pécs erőterében - meghatározó gazdasági központtá válik, ahol a gazdaság egyenletes ütemben fejlődik, egyre magasabb számú jól kvalifikált munkaerőt foglalkoztat.

Külső kapcsolatai az M9-es autópálya és bekötő útja megépítésével tovább bővülnek. A járásnak ma még csak igazgatási kapcsolatban lévő északi települései, a közlekedési kapcsolatok javulásának köszönhetően, Komló valós funkcionális várostérségévé válnak.

2.1.4 Átfogó célok

Ahogy az a bevezető fejezetben is felvázolásra került, Komló város Integrált Településfejlesztési Stratégiája és Fenntartható Városfejlesztési Stratégiája kohézióban áll egymással. A város által meghatározott célok elérése, valamint a kapcsolódó fejlesztések hatékony megvalósítása érdekében alapvető fontosságú, hogy a két stratégiai dokumentum célrendszere között összhang legyen.

Mindezt szem előtt tartva, Komló városának a 2030-ra megfogalmazott jövőképe elérésének feltétele: ki kell jutnia a bányabezárás okozta társadalmi és gazdasági krízisből és elzártságából. Ennek érdekében el kell érnie, hogy:

- a város és vonzáskörzete lakosságának munkát adó gazdasági központ legyen,
- jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet és vonzó városközpont alakuljon ki,
- jövőjében bízó, nyitott, szolidáris fenntartható társadalma legyen.

2.2 A stratégiai fejlesztési célok meghatározása

2.2.1 Hosszútávú stratégiai/átfogó célok

Az előző fejezetben részletezett jövőkép eléréséhez - a krízisből és az elzártságból való kitörés érdekében - Komló az alábbi hosszútávú stratégiai/átfogó célokat és fejlesztési dimenziókat határozta meg:

S1. A város és vonzáskörzete lakosságának munkát adó gazdasági központ

Külső kapcsolatai az M9-es autópálya és bekötő útja megépítésével tovább bővülnek. A járásnak ma még csak igazgatási kapcsolatban lévő északi települései, a közlekedési kapcsolatok javulásának köszönhetően, Komló valós funkcionális várostérségévé válnak.

A város tudatos és önálló gazdaságpolitikát folytat, bevételei kiszámíthatóak, pénzügyi helyzete stabil, melynek mentén a vállalkozások működése, és a település hosszútávú kiegyensúlyozott fejlődése biztosítható.

Komló - Pécs erőterében - meghatározó gazdasági központtá válik, ahol a gazdaság egyenletes ütemben fejlődik, egyre magasabb számú jól kvalifikált munkaerőt foglalkoztat.

A térség természeti adottságaira alapozva növekszik a megújuló energia felhasználása, így az ipari fejlődés ellenére az energiateljesítmény számottevően nem növekszik. Az erdők kitermelhető faállománya helyben kerül feldolgozásra, ez a város egyik meghatározó ipari ágazatává válik.

A rekreációs turizmusra, valamint a bányászati múltra és a szocialista építészeti emlékekre alapozva, a Sikonda és Gadány adottságait kihasználva a turizmus fejlődik, a város és környezete felkerül Magyarország turisztikai térképére. Komló sikeresen felépíti saját imázsát, mely a város múltjának megszépült emlékeit és a modern, befogadó várost helyezi előtérbe.

S2. Jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet, vonzó városközpont

A hegyek által övezett, változatos morfológiájú és beépítésű város az épített, a természeti és kulturális adottságaira alapozva vonzó környezetet biztosít az itt élők és az ide látogatók számára egyaránt. Vonzerejét növeli a megújított, barátságos városközpontjával, a rehabilitált lakó- és iparterületeivel, hatékony városüzemeltetéssel, a revitalizált Kaszánya parttal, az egységes hálózatot alkotó esztétikus zöldfelületeivel.

Az úthálózat hiányainak pótlása, a színvonalas, környezetbarát közösségi közlekedés, valamint a kerékpárosoknak és gyalogosoknak kedvező közterületek hatására csökken a gépjárműforgalom és ezzel a környezetterhelés is.

A környezettudatos és természetbarát szemlélet terjedése rendezett és esztétikus környezetkultúrát eredményez és erősíteni a helyi identitást.

S3. Jövőjében bízó, nyitott, szolidáris, fenntartható társadalom

A város népességének csökkenése és a lakosság elöregedése megáll, amely nemcsak a pozitív vándorlási különbözetnek köszönhető, hanem elsősorban az egyre magasabb számban helyben maradó fiataloknak, akik perspektívát és pozitív jövőképet látnak Komlóban és büszkéek arra, hogy itt élhetnek. Ezzel párhuzamosan emelkedik a lakosság általános képzettségi színvonala is.

A deprivált helyzetben lévő társadalmi réteg életminősége és életkörülményei - szocializációs, oktatási és közösségfejlesztési célú integrációs programok megvalósulása, a foglalkoztatottság növekedése és a közösségi szolgáltatásokhoz való hozzáférés javulása révén – javulnak, szélesebb kört fog érinteni a megfizethető és jobb körülmények közötti lakhatás, ezáltal a társadalmi integráció is erősödni fog.

Komló társadalmi jövőképében egy élhető, magas színvonalú infrastruktúrával és közszolgáltatásokkal rendelkező, hagyományaira támaszkodó, valódi közösséggel rendelkező kisváros. A jó életminőség tükröződik a közösségi kapcsolatokban, az itt élők nyitottak egymásra és nyitottak az új attrakciókra mind a kultúra, mind pedig a rekreáció terén. A város közösségi terein aktív társasági élet zajlik, ezeket a város minden korosztálya használja és kihasználja.

1. táblázat: Komló hosszútávú stratégiai fejlesztési céljai

JÖVŐKÉP		
Komló 2030-ban lakosainak munkát adó, élhető, értékeit tisztelő város, amelynek fenntartható a gazdasága, a társadalma és a környezete.		
1. Stratégiai cél	2. Stratégiai cél	3. Stratégiai cél
S1. A VÁROS ÉS VONZÁSKÖRZETE LAKOSSÁGÁNAK MUNKÁT ADÓ GAZDASÁGI KÖZPONT	S2. JÓ SZÍNVONALÚ, FENNTARTHATÓ LAKÓKÖRNYEZET, VONZÓ VÁROSKÖZPONT	S3. JÖVŐJÉBEN BÍZÓ, NYITOTT, SZOLIDÁRIS, FENNTARTHATÓ TÁRSADALOM
DIMENZIÓK		
GAZDASÁG (prosperáló város)	KÖRNYEZET (zöldülő, digitális és kiszolgáló város)	TÁRSADALOM (megtartó város)

2.2.2 Középtávú tematikus (rész)célok

A középtávú tematikus célok/részcélok a hosszútávú stratégiai városfejlesztési célok mentén kerültek meghatározásra, amelyek főbb beavatkozási területei a gazdaság, a társadalom és a környezet (életminőség) javítása. A tematikus célok alaprendszerét a településfejlesztési koncepció határozta meg (összesen 13 db tematikus céllal), de jelen ITS felülvizsgálat során pontosítottuk, kiegészítettük azokat.

(A tematikus célok között a következő cél jelenik meg új elemként: T6. Smart city eszközök alkalmazása a klímatudatos és lakosságbarát közszolgáltatások biztosítása érdekében.)

Ennek oka a fejlesztési koncepció készítése óta eltelt időszak változásaira vezethető vissza, a megújult EU-s irányelvek (EU 2021-2027), szabályozások, egyes területek prioritizálása (pl. fenntarthatóság, reziliencia, digitális- és zöld átállás) és a külső környezeti hatások, a világjárvány és háború következményei. A megújított tematikus célrendszert az alábbi táblázat szemlélteti:

2. táblázat: Komló ITS tematikus célrendszere

1. Stratégiai cél	2. Stratégiai cél	3. Stratégiai cél
S1. A VÁROS ÉS VONZÁSKÖRZETE LAKOSSÁGÁNAK MUNKÁT ADÓ GAZDASÁGI KÖZPONT	S2. JÓ SZÍNVONALÚ, FENNTARTHATÓ LAKÓKÖRNYEZET, VONZÓ VÁROSKÖZPONT	S3. JÖVŐJÉBEN BÍZÓ, NYITOTT, SZOLIDÁRIS, FENNTARTHATÓ TÁRSADALOM
kapcsolódó tematikus (rész)célok	kapcsolódó tematikus (rész)célok	kapcsolódó tematikus (rész)célok
T1. Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése	T4. A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése	T12. A népesség csökkenésének megállítása
T2. A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdasági szerkezet fejlesztése	T5. Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózat kialakítása	T13. A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése
T3. Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel	T6. Smart city eszközök alkalmazása a klímatudatos és lakosságbarát közszolgáltatások biztosítása érdekében	T14. A társadalmi integráció erősítése
	T7. A város közúti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése	
	T8. A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése	
	T9. Hatékony városüzemeltetés	
	T10. Vonzó városközpont kialakítása	
	T11. Átkötő és havária utak létesítése, útfejlesztések	

A tematikus célok dimenziókénti besorolása kismértékben eltér a stratégiai célok szerinti ábrázolástól, ezt a következő ábrán szemléltetjük:

3. táblázat: A fejlesztési dimenziók és a tematikus célok kapcsolata

DIMENZIÓK	Tematikus (rész)célok
GAZDASÁG (prosperáló város)	T1 - Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése
	T2 - A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdasági szerkezet fejlesztése
	T3 - Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel
KÖRNYEZET (zöldülő, digitális és kiszolgáló város)	T4 - A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése
	T5 - Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózat kialakítása
	T6 - Smart city eszközök alkalmazása a klímatudatos és lakosságbarát közszolgáltatások biztosítása érdekében
	T9 - Hatékony városüzemeltetés
	T10 - Vonzó városközpont kialakítása
	T11 - Átkötő és havária utak létesítése, útfejlesztések
TÁRSADALOM (megtartó város)	T7 - A város közúti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése
	T8 - A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése
	T12 - A népesség csökkenésének megállítása
	T13 - A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése
	T14 - A társadalmi integráció erősítése

T1. Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése

Ipartelepítésre leginkább a Béta aknai út mentén lévő volt bányászati területek alkalmasak, az ehhez szükséges infrastruktúra (út, közmű, energia, hírközlés) kiépítése után. Ezen alapcél mellett, ennek az útnak a használatával elérhető, hogy a kőbánya közúti forgalma a várost elkerülje.

Foglalkoztatást növelő beruházás céljára a Körtvélyes és Mecsekfalu közötti területet érdemes előkészíteni a meglévő adottságok továbbfejlesztésével.

A meglévő út és közműhálózat kiegészítése és korszerűsítése szükséges a meglévő gazdasági területen belül, valamint az Altárói terület kikötése az Ipari útra, amellyel a meglévő lakóterületen keresztül vezető út kiváltása is elérhető. Célszerű az átkötés nyomvonalát összehangolni a dávidföldi átkötéssel és az autópálya bekötő útjával.

T2. A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdasági szerkezet fejlesztése

Elő kell készíteni a meglévő szénvagyon korszerű, környezetbarát felhasználását a Bányászati Klaszter keretében végzett K+F segítségével. A kőbánya továbbra is fontos és hasznos adottság Komló számára, ha környezeti problémáinak felszámolása megtörténik.

Az idegenforgalom jövedelemtermelő képességének és munkahelyteremtő hatásának növelése a térséggel összehangolt turisztikai csomag kifejlesztését teszi szükségessé. Ennek egyik segítő eleme lehet a turista kerékpárút hálózat, de a hegyi kerékpározás is hazára lelhet a térségben.

Az erdőgazdálkodás és a feldolgozóipar megtelepedésének közös lehetőségeit kihasználva az erdei termék előállítás és a foglalkoztatás egyaránt bővíthet.

T3. Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel

Komlón nincs megfelelő nagyságú sík terület nagy foglalkoztató letelepítésére és ezért Komló és térsége számára elegendő munkahely létesítésére sem. Komlónak ezért támogatnia kell Pécsot egy nagyfoglalkoztató letelepítésében. Ez a foglalkoztató besegítené a komlói térség foglalkoztatásába, és lehetőséget biztosítana beszállítói cégek megerősödésére vagy kialakulására.

T4. A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése

A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatása rontja a város élhetőségét. Ennek a hatásnak a csökkentését szolgálja az egyéni gépkocsi-közlekedés arányának visszaszorítása a közösségi és nem motorizált közlekedés javára. Az arányok megváltoztatását leginkább a belváros területén kell megoldani, de ha a belvárosi területeken kívül ez a változás nem érvényesül, akkor a gépkocsik beérkeznek a belvárosba. A célkitűzéshez tartozik a helyi közösségi közlekedés színvonalának emelése, versenyképességének növelése a buszparkjának megújításával, a megállók és az utastájékoztatók korszerűsítésével. Ezt a célt szolgálja a kerékpáros és gyalogos közlekedés feltételeinek javítása is.

T5. Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózat kialakítása

Azzal, hogy a város több dombra települt, olyan városszerkezet jött létre, amelyben a városrészek között maradtak beépítetlen sávok. Ezek ma többnyire elhanyagolt területek. Ezek rendbetételével és módszeres összekötésével viszonylag könnyen hálózattá rendezhetők.

Legtöbb beavatkozást a zöldfelületi rendszer gerince, a város fő völgye, a Kaszánya patak vonala igényel, így kialakulhat a város átszellőzését biztosító rendszer.

T6. Smart city eszközök alkalmazása a klímatudatos és lakosságbarát közszolgáltatások biztosítása érdekében

A digitális várossal kapcsolatos célkitűzések eleve rendkívül horizontálisan jelennek meg a többi fejlesztési célkitűzés között. A digitális város kialakításához használatos „smart city” eszközök hozzájárulnak az átfogó stratégiai célok mindegyikéhez: Komló nem tud lakosainak és környezetének munkát adni, nem képes korszerű színvonalon lakókörnyezetet biztosítani, és szolidáris és fenntartható társadalmat hirdetni a 21. században, ha nem rendelkezik a digitális város néhány alapvonásával. Ugyanígy, az itt megfogalmazott témák szintjén is erőteljes összekapcsolódásokat állapíthatunk meg, hiszen a digitalizáció eredményei felhasználhatók és felhasználandók a zöldebb, prosperálóbb, a szolgáltató és a megtartó város kialakításában.

T7. A város közúti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése

Az M9 autópálya és csatlakozó útjának megépítését a 66-os útig a 2021-30-as ciklus első felében szükséges előkészíteni ahhoz, hogy az 2030-ig megvalósítható legyen. Ez a fejlesztés rákapcsolja a várost az országos autópálya hálózatra és lényegesen javítja a város versenyképességét a gazdaság és népességvonzás tekintetében is. Előny továbbá Komló elérhetőségének javulása a járás településeiről, amellyel a város centrum jellege erősödik.

Városon belül és a potenciális vonzáskörzetben a közösségi közlekedés megerősítése elsősorban a munkába járást segíti elő. Hasonló célt szolgál a hivatásforgalmi kerékpárút hálózat kiépítése is a térségben, ahol lehet, összhangban a turisztikai célú hálózattal.

T8. A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése

Ez a rész cél magában foglalja az önkormányzati és magántulajdonú lakóépületek értéknövelő, energiahatékony felújítását és a lakótelepek közterületein közösségi terek és funkcionális zöldfelületek kialakítását. Legelsőként a körtvélyesi lakótelep megújítása szükséges.

A lakhatási költségek csökkentésének egyik útja a közüzemek működési hatékonyságának javítása által a fajlagos közüzemi díjak csökkentése, a másik a lakások energiahatékony felújításának támogatása, de tulajdonképpen ide tartozik a színvonalas tömegközlekedés és a kerékpár közlekedés lehetőségeinek megteremtése is, hiszen mindkettő a költséges személygépkocsi használatot csökkenti.

T9. Hatékony városüzemeltetés

A hatékonyság növelésének két célja van, egyrészt a költségvetés működési kiadásainak csökkentése, azaz a fejlesztésre fordítható pénzeszközök növelése, másrészt a lakosság terheinek csökkentése. Ennek eszköze lehet a közüzemi vállalatok működési költségének csökkentése, naperőmű park létesítése, termálvíz (megújuló energiaforrás) hasznosítása új termálkutak fúrásával, az intézmények energiaracionalizálása, de a térségi hatókörű intézmények kihasználtságának növelése is a térségközponti szerep megerősítésével, a vonzáskörzet kiterjesztésével.

T10. Vonzó városközpont kialakítása

A cél az, hogy a Kossuth Lajos utca és a felszámolt vasút közötti sáv a 48-as tér és Zrínyi tér közötti szakaszon a közterület teljes keresztmetszetében átrendeződjön úgy, hogy vonzóvá, a közösségi és szabadidős funkciók fogadására alkalmassá váljon.

Ahhoz, hogy ez a cél elérhető legyen, csökkenteni kell a belvárost terhelő gépkocsiforgalom zavaró hatását, biztosítani kell a gyalogos, kerékpáros és közösségi közlekedés előnyét a gépjármű forgalommal szemben, és csökkenteni kell a gépjármű-közlekedésre szánt felületek elválasztó hatását.

Ennek érdekében átkötő utakkal javítani kell az úthálózat sajátos, egy pontban összefutó polipos jellegén, valamint a közösségi közlekedés minőségén és elfogadottságán. Több ponton meg kell oldani a vasúton való átjutást. Megoldást kell találni a Kossuth Lajos utca - Berek utca - Pécsi út csomópont páros kapacitásának növelésére. Ki kell alakítani havária utat az előbbi csomópont elkerülésére. Ezután nyílik lehetőség arra, hogy a Kossuth Lajos utca négysávos szakaszán – természetesen a csomópont kivételével – egy sáv a gyalogosok és kerékpárosok számára felszabadítható legyen.

A fent meghatározott sávból a piac környéke kiesik, bár ez a terület is a belváros részét képezi. Akut problémája a parkolás megoldatlansága. A „Komló Város területén lévő piac és vásárcsarnok rekonstrukciója” című TOP-1.1.3-15-BA1 támogatott pályázat keretében megvalósult a piac épületeinek korszerűsítése, felújítása.

T11. Átkötő és havária utak létesítése, útfejlesztések

Ez a rész cél összefügg az előző két céllal, hiszen havária útra a Kossuth Lajos út Pécsi úti, Berek utcai csomópontjának havária esetén való elkerülésére van szükség. A közlekedési hálózat polipszerű karjainak az összekötése ugyancsak a belváros tehermentesítését szolgálja.

Ezen felül meg kell valósítani a leromlott állapotú városi (elsősorban belterületi) utak fejlesztését is, mellyel a közúti közlekedés hatékonyabban, több megfelelő minőségű és szélességű útvonal igénybevételével tud megvalósulni, ez ugyancsak eredményezhet tehermentesítést, ezzel együtt pedig lakossági elégedettség-növekedést.

T12. A népesség csökkenésének megállítása

A város számára nagyon fontos a képzett fiatalok helyben tartása. Ehhez a munkahelyen kívül, megfelelő lakás, szabadidős sportolási és szórakozási lehetőség, közösségi élet, a lakótelepeken és a belvárosban találkozásokra alkalmas terek, jó közösségi közlekedés, és magas színvonalú oktatási-nevelési intézmények szükségesek.

A civil szervezetek és kezdeményezéseik, valamint a versenysport támogatása javítja a lakosság közérzetét, a városhoz kötődését erősíti, ez végső soron az elvándorlást csökkenti.

T13. A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése

A lakosság összetétele a legkedvezőbb forgatókönyvek szerint is még tartósan öregedni fog, a munkanélküliség gyors megszűnésére nem lehet számítani, de a magas nyugdíjjal rendelkező bányászréteg elhalásával is gyengül családjuk anyagi helyzete. Ezek kezelésére a szociális ellátórendszert fel kell készíteni.

T14. A társadalmi integráció erősítése

A város belterületén jelenleg is meglévő szegregációs góc kezelésén kívül meg kell akadályozni a zárkerti területek szegregációba csúszását és a leromlással fenyegető városrészek felzárkóztatását. A település működésekor érvényre kell juttatni a szolidaritás elvét, az esélyegyenlőségi szempontokat, kiemelt figyelmet kell fordítani az egyes esélyegyenlőségi csoportokra (hátrányos helyzetűek, idősek, nők, romák, fogyatékkal élők).

2.2.3 Horizontális célok

Komló város Településfejlesztési koncepciójában ún. településfejlesztési elvek kerültek meghatározásra, melyek a Koncepció szerint tulajdonképpen horizontális szempontoknak tekinthetők, amelyek folyamatosan szem előtt tartandóak minden beavatkozás/projekt tervezése, előkészítése, megvalósítása és fenntartása esetén is, függetlenül attól, hogy az épp mely tematikus (rész)cél, azon keresztül pedig mely stratégiai cél és a jövőkép mely rész-elemének elérését segíti. Ezek tehát egy olyan szilárd bázist jelentenek, amely a célrendszeren kívül áll, mégis azzal harmóniában, azt támogató módon létezik.

A Koncepcióban azonosított településfejlesztési elvek az alábbiak:

- Integrált megközelítés, egészben való gondolkodás
- Fenntartható városfejlesztés
- Hatékony fejlesztések
- Közösségi szemlélet és szolidaritás

A horizontális célok az ITS-ben szereplő fejlesztési célterületeken átívelnek, vagyis az egyes beavatkozásoknak közvetlen céljaik mellett az egész társadalom számára fontos (horizontális) célok terén is eredményt kell felmutatniuk, vagy legalábbis bizonyítani kell, hogy ahol lehetett, ott megpróbálták érvényesíteni ezeket a szempontokat. Éppen emiatt az ITS tervezése során a fenti elveket oly módon fogalmaztuk át horizontális célokká, hogy azok ezt a feltételt teljesíteni tudják, tehát azon túlmenően, hogy a tervezés, megvalósítás és működtetés során szükséges szem előtt tartásuk, betartásuk, tekintetükben konkrét tevékenység, beruházási- vagy projekt-tervezendő a projektfejlesztési folyamatban. Ugyanezen okból egy újabb horizontális célként azonosítottuk az okos város törekvéseket, melyek – alkalmazásuk esetén - a mai városfejlesztési és fenntarthatósági kihívásokra képesek támogatólag hatást gyakorolni.

A horizontális célkitűzések közös ismérvei:

- nem választhatók, azaz nem elhagyhatók, mindenhol - ahol csak lehetséges - érvényesíteni kell azokat;
- nem járulékos elemek, azaz a célrendszerben nem egy újabb felsorolt célként jelennek meg, hanem minden egyes célban integráltan jelen vannak;
- a fejlesztési folyamat minden szintjén és minden szereplő által teljesíteni szükséges őket.

A CÉLRENDSZER HORIZONTÁLIS SZEMPONTJAI	- ESÉLYEGYENLŐSÉG ÉRVÉNYESÍTÉSE, MÉLTÁNYOSSÁG ELVE - DIGITÁLIS ÁTÁLLÁS, OKOS VÁROS ALRENDSZEREK ALKALMAZÁSA - FENNTARTHATÓSÁG ÉS REZILIENCIA - VÁROSTÉRSÉGI KÖZPONTI FELELŐSSÉG, TÉRSÉGI GONDOLKODÁS
---	---

Esélyegyenlőség érvényesítése, méltányosság elve

Az Európai Unió egyik hangsúlyos alapelve a nők és férfiak közötti esélyegyenlőség és egyenlő bánásmód szükségessége. A nemi alapú diszkrimináció tilalmát és a nemek közötti egyenlőség előmozdításának célját az Európai Unióról Szóló Szerződés (EUSZ) 2. és 3. cikke, az EUMSZ 8. cikke, valamint az Alapjogi Charta 21. cikke is tartalmazza. Ezen túlmenően az esélyegyenlőség elősegítésének célja jellemzően a hátrányos megkülönböztetésből – mely alapulhat nem, faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékonyságon, életkoron vagy szexuális irányultságon - fakadó hátrányok társadalmi szintű csökkentése, az érintett emberek társadalmi-gazdasági aktivitásának, részvételének növelése, a társadalmi szintű esélyteremtés.

További kiemelt cél a szegénység, a társadalmi kirekesztettség és a szegregáció csökkentése, a szociális és területi kohézió, a társadalmi befogadás növelése, az esélytudatosság, a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű népesség társadalmi, gazdasági felemelkedésének és beilleszkedésének előmozdítása.

Az egyes beavatkozások, projektek tervezése, megvalósítása, fenntartása során figyelemmel kell lenni Komló Helyi Esélyegyenlőségi Programjában megfogalmazott Intézkedési Tervben foglaltakra (HEP IT).

Digitális átállás, okos város alrendszerek alkalmazása

A stratégia célrendszerének horizontális szempontjaként megfogalmazásra került egy fontos és a XXI. században figyelmen kívül nem hagyható cél is, mely a város digitalizációs céljait fogalmazza meg általánosságban, az átfogó célok szintjén. Ez azt jelenti, hogy a digitális város célok pontos meghatározása minden esetben az egyes részcélok/beavatkozások szintjén kell, hogy megtörténjen és akkor, amikor a beavatkozásokhoz köthető projektek megvalósítása realizálódni látszik, hiszen a digitalizáció szintjén fél-egy év is nagyon sok változást, technikai és felkészültségbeli fejlődést hozhat.

Tehát a jövőben minden esetben vizsgálendő, hogy az adott beavatkozást érintően mennyire felkészült a város/a projektgazda/a leendő használó a digitalizációra, milyen szintű a kiindulási felkészültség és mennyire alkalmazható valamely okos város megoldás/technológia, továbbá hogy az mennyire támogatja/ esetleg gátolja az adott fejlesztést, a későbbi működtetést, fenntartást, stb. Fontos, hogy a város mindig megtalálja az adott cél/rész cél/beavatkozás és a horizontális cél keresztszimetét és választ találjon arra a kérdésre, hogy milyen fő városfejlesztési célokat lehet támogatni a digitális fejlesztési célok helyes kijelölésével.

A digitális technológia alkalmazása által okozott változás (digitális átállás) a városok minden működési területén jelentkezhet. A városok digitális átállásának végső célja a város működtetésének, fenntartásának hatékonyságnövelése (adatalapú feladatszervezés és erőforrásgazdálkodás bevezetésével) elsősorban a helyi lakosság elégedettségének, életminőségének, jóllétének növelése érdekében.

Az uniós városfejlesztési menetrend céljait szolgáló, digitális átállással foglalkozó partnerség keretében az uniós országok és városok az Európai Bizottsággal karöltve a közszolgáltatások hatékonyabbá tételén és a digitális átállással kapcsolatos ismeretek és tapasztalatok megosztásának javításán dolgoznak.”⁴

Az okos város és a digitális város fogalmi rendszere nem teljesen egyező – az okos város a technológiai megoldások alkalmazásának humán oldalát és beágyazottságát erősíti, azaz valamivel komplexebben értelmezett rendszer. Az okos városok a digitális technológiai megoldásokat a városi környezet menedzsmentjének és hatékonyságának fejlesztésére használják.⁵

Az **okos város** olyan város, amely a természeti és az épített környezetét, a digitális infrastruktúráját, valamint a települési szolgáltatások minőségét és gazdasági hatékonyságát korszerű és innovatív információtechnológiák alkalmazásával, fenntartható módon, a lakosság fokozott bevonásával fejleszti.

⁴ https://ec.europa.eu/info/eu-regional-and-urban-development/topics/cities-and-urban-development/priority-themes-eu-cities/digital-transition-cities_hu

⁵ https://ec.europa.eu/info/eu-regional-and-urban-development/topics/cities-and-urban-development/city-initiatives/smart-cities_en

Az okos város alrendszerek (tematikus területek):

- 1. okos kormányzás
- 2. okos mobilitás
- 3. okos emberek
- 4. okos gazdaság
- 5. okos környezet
- 6. okos életkörülmények (humán szolgáltatások)

Az okos város megoldások csak akkor hasznosak, ha valós problémára adnak választ, azaz **nem szükségszerűen minden működési területen kell törekedni az azonnali okos átállásra**. Fontos felmérni a kiindulási felkészültséget és a már működő megoldásokat és ehhez képest megfogalmazni a digitalizációs célt, tevékenységet. Ennek érdekében Komlón folyamatban van a digitális átállást segítő akcióterv (DiA) kidolgozása, mely 2025 év végére fog a tervek szerint elkészülni.

A 2021-ben közzétett *Fenntartható Városfejlesztési Stratégia* készítését támogató módszertani útmutató⁶ ide vonatkozó fejezete szerint a hazai városok felkészültség alapján az alábbi kategóriákba sorolhatók:

- városok (főleg MJV-K), ahol készült okos város koncepció/stratégia, kijelölésre kerültek a digitális fejlesztési célok. Megvalósításra került egy-egy működési alrendszer digitalizációja (pl. közösségi közlekedés, forgalomszervezés, energetikai jellegű fejlesztések, közvilágítás), elindult a városüzemeltetési platformok működtetése, készültek saját adatbázison alapuló városi mobil applikációk. A nagyobb fejlesztéseket olyan források támogatták, mint az Urban Innovative Actions program, a Norvég Alap stb., vagy a városok egyedi megállapodásokat kötöttek a szolgáltatókkal, de saját források is megjelennek ezekben a fejlesztésekben,
- valamilyen külső motivációra stratégiával rendelkező, de konkrét fejlesztéseket csak pilot projektként végrehajtó települések (ezek nem szükségszerűen MJV méretű települések),
- konkrét, esetenként rendszerszintű fejlesztésekkel rendelkező, de stratégiai háttérrel nem feltétlen bíró városok, ahol a piaci cégekkel történő együttműködés az alkalmazott üzleti modell alapja,
- a lakosság szemléletformálását, nem rendszer szintű kényelmi kiszolgálását (adott városi pontokhoz köthető nyílt wifi, okos padok, okos gyalogátkelő, választható modulokkal működtethető kész városi mobil applikációk) szolgáló megoldásokat alkalmazó városok. Ezekben az estékben többnyire a városok saját fejlesztési forrásai, a TOP/TOP Plusz zöld város felhívás, CLLD forrás volt a finanszírozó,
- a városok nem rendelkeznek sem tervekkel sem konkrét megoldásokkal, ugyanakkor a központi adminisztrációs felületet (ASP) már alkalmazza az önkormányzat.

Komló e tekintetben – jelenleg - az utolsó előtti kategóriába esik, hiszen ASP rendszert alkalmaz az Önkormányzat, digitális ügyintézésre bizonyos esetekben van lehetőség, közterületi okos fejlesztéseket már hajtott végre a város (térfigyelő kamerarendszer, közterületi okos padok, ingyenes közterületi wifi, városi mobil applikáció) és több jelenleg futó projekt (pl. TOP_PLUSZ-1.3.2-23 Fenntartható városfejlesztési projektek) is tartalmaz ilyen jellegű fejlesztéseket, de a DiA elkészültével már egyértelműen szintet fog lépni Komló és elköteleződése a digitális fejlődés irányába erősödni fog.

⁶ <https://archive.palyazat.gov.hu/top-plusz-131-21>

Fenntarthatóság és reziliencia

A környezet és természet védelme, az éghajlatváltozás mérséklése - az esélyegyenlőséghez hasonlóan - alapelveként van megfogalmazva az Európai Unió tagországai számára. Az alapelveket az EUMSZ 11. cikke, a fenntartható fejlődés elve⁶, a Párizsi Megállapodás⁷ és a „ne okozz jelentős kárt” célkitűzés határozza meg.

„Ne okozz jelentős kárt” elv: a beavatkozás/fejlesztés nem sérti jelentősen az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2020/852 rendelet 9. cikkben meghatározott egyik környezeti célkitűzést (az éghajlatváltozás mérséklése; az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás; a vízi és tengeri erőforrások fenntartható használata és védelme; a körforgásos gazdaságra való átállás; a szennyezés megelőzése és csökkentése; a biológiai sokféleség és az ökoszisztémák védelme és helyreállítása) sem, azaz nem eredményez jelentős környezeti kárt.

A **fenntarthatóság** komplex fogalom, amely alapvetően a szinten tartáson túlmutató, a hosszabb távon is hatékony működésre való alkalmasságot, felkészültséget jelent és az ehhez szükséges fejlesztések/beavatkozások meghatározásakor - a város komplexitásából adódóan – vizsgálható ökológiai, társadalmi, gazdasági-pénzügyi, technológiai megközelítésből is.

Városaink egy állandó kihívásokkal, változásokkal jellemzett külső-belső gazdasági-társadalmi és környezeti keretben működnek, mely a **rugalmas alkalmazkodóképesség (reziliencia)** követelményét vetítik előre. A városoknak, önkormányzatoknak fokozott figyelmet kell fordítaniuk arra, hogy fel legyenek készülve mind intézményi, mind finanszírozási, mind további eszközökkel a külső környezeti, gazdasági, társadalmi folyamatok hatásainak városi működésbe való beépítésére, negatív folyamatok esetén azok semlegesítésére vagy ellensúlyozására. Éppen ezért kiemelten fontos, hogy az adott település részletesen ismerje saját helyzetének sajátosságait, mely lehetőséget teremthet számára a fejlesztések szakszerű megtervezéséhez, a célok helyes meghatározásához.

A **reziliens város** esetében kiemelkedik a település azon képessége, amelynek köszönhetően a rendszer a külső negatív hatásoknak ellenáll (abszorpciós képesség), a külső behatásokra megváltozik (transzformációs képesség), avagy a megváltozott külső körülményekhez alkalmazkodik (adaptációs képesség). A reziliens város rugalmasan alkalmazkodik a begyűrűző, akár sokk-szerűen megjelenő változásokra és azokat követően képes újra működőképessé válni vagy új pályára állni. Ilyen pl. a katasztrófákkal szembeni ellenálló képesség biztosítása és a kockázat megelőzése és kezelése.

Várostérségi központi felelősség, térségi gondolkodás

Komló az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (Nemzeti Fejlesztés 2030) szerint az ország egyik gazdasági fejlesztési tengelyében fekszik, abban, amelyik a Dunamenti városokon keresztül köti össze Budapestet Péccsel. A város ezen túl az ország külső városgyűrűjéhez tartozó Pécs agglomerálódó térségében helyezkedik el. Legfontosabb kapcsolata Péccsel van, e tekintetben Komló a vonzáskörzet települése, nem a központ. Központi szerepe a járásában érvényesíthető: járásához 20 település tartozik, melyek közül csak a 66-os út mellett fekvőkkel van megfelelő közlekedési kapcsolata. Közülük 3-8 településre gyakorol érdemi vonzást, a továbbiakkal szinte csak igazgatási kapcsolata van. Több tekintetben viszont bizonyos ellátásokat biztosít a sásdi járás és pécsváradai járás szomszédos területeire.

Komlónak mindkét szerepében – agglomerációs település és várostérségi központ – fejlődnie szükséges a megerősödéséhez.

Komló fejlődésében is jelentős szerepet játszik, hogy milyen lehetőségei vannak fejlesztési és működési együttműködésekre a város közigazgatási határán túl terjedő térségben. Cél, hogy a járásnak ma még csak igazgatási kapcsolatban lévő északi települései a jövőben - főként a közlekedési kapcsolatok javulásának köszönhetően - Komló valós funkcionális várostérségévé váljanak. Lényeges a közigazgatási szerep, de a járásközpontok térségi jelentősége és térszervező ereje funkcionális értelemben ennél jóval sokoldalúbb. A várostérségi együttműködések mozgatói a kölcsönös függőség (munkaerőpiac, megosztott erőforrások stb.) kapcsán jelentkező közös fejlesztési célok, mint pl. egyes (köz)szolgáltatások fenntartható, mérethatékony, térségi szintű működtetése (ami pl. a digitális alapú szolgáltatásfejlesztés tárgya lehet).

E tekintetben az alábbi tényezők, folyamatok erősítése szükséges horizontális fejlesztési célként:

- munkavégzési célú mobilitás / ingázás, foglalkoztatási vonzáskörzet fejlődése,
- városkörnyéki lakóhely választás – agglomerálódás (és az ezáltal gerjesztett munkavégzési célú mobilitás / ingázás), alvó vagy részlegesen alvó város funkciójú településcsoportok kialakulása,
- térségi szervezőerőt jelentő identitás tényező (tájegységi hovatartozás, közös történelmi gyökerek, identitáshordozók jelenléte) szervező ereje,
- alap- és középszintű köz- és piaci szolgáltatások igénybevétele/elérhetősége,
- gazdasági célú együttműködések (beszállítói kör, hagyományos falu-város kapcsolat, turizmus, hálózatos kapcsolatrendszer) működtetése,
- hálózatos infrastruktúrák közös fejlesztése és működtetése.

A térségi identitás és a kohézió erősítése egyszerűen megvalósulhat közös akciók szervezésén keresztül, ugyanakkor a közös identitás-elemek, a személyes kapcsolatok és a bizalom motiválóak a várostérségi településcsoporton belüli egyéb jellegű együttműködésekben (gazdaság, infrastruktúra-fejlesztés, szolgáltatásfejlesztés stb.).

Ennek vizsgálata és erősítése minden egyes beavatkozás, projekt tervezése és megvalósítása, valamint egyéb fenntartási és működtetési célok esetén is elengedhetetlen.

A következő összefoglaló ábra átfogóan szemlélteti Komló város Integrált Településfejlesztési Stratégiájának célrendszerét és egymásra épülését, összefüggéseit.

4. táblázat: Komló ITS komplex célrendszerének összefoglaló bemutatása

JÖVŐKÉP		
Komló 2030-ban lakosainak munkát adó, élhető, értékeit tisztelő város, amelynek fenntartható a gazdasága, a társadalma és a környezete.		
1. Stratégiai cél	2. Stratégiai cél	3. Stratégiai cél
S1. A VÁROS ÉS VONZÁSKÖRZETE LAKOSSÁGÁNAK MUNKÁT ADÓ GAZDASÁGI KÖZPONT	S2. JÓ SZÍNVONALÚ, FENNTARTHATÓ LAKÓKÖRNYEZET, VONZÓ VÁROSKÖZPONT	S3. JÖVŐJÉBEN BÍZÓ, NYITOTT, SZOLIDÁRIS, FENNTARTHATÓ TÁRSADALOM
DIMENZIÓK		
GAZDASÁG (prosperáló város)	KÖRNYEZET (zöldülő, digitális és kiszolgáló város)	TÁRSADALOM (megtartó város)
kapcsolódó tematikus (rész)célok	kapcsolódó tematikus (rész)célok	kapcsolódó tematikus (rész)célok
T1. Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése	T4. A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése	T12. A népesség csökkenésének megállítása
T2. A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdasági szerkezet fejlesztése	T5. Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózat kialakítása	T13. A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése
T3. Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel	T6. Smart city eszközök alkalmazása a klímatudatos és lakosságbarát közszolgáltatások biztosítása érdekében	T14. A társadalmi integráció erősítése
	T7. A város közúti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése	
	T8. A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése	
	T9. Hatékony városüzemeltetés	
	T10. Vonzó városközpont kialakítása	
	T11. Átkötő és havária utak létesítése, útfejlesztések	
A CÉLRENDSZER HORIZONTÁLIS SZEMPONTJAI	- ESÉLYEGYENLŐSÉG ÉRVÉNYESÍTÉSE, MÉLTÁNYOSSÁG ELVE - DIGITÁLIS ÁTÁLLÁS, OKOS VÁROS ALRENDSZEREK ALKALMAZÁSA - FENNTARTHATÓSÁG ÉS REZILIENCIA - VÁROSTÉRSÉGI KÖZPONTI FELELŐSSÉG, TÉRSÉGI GONDOLKODÁS	

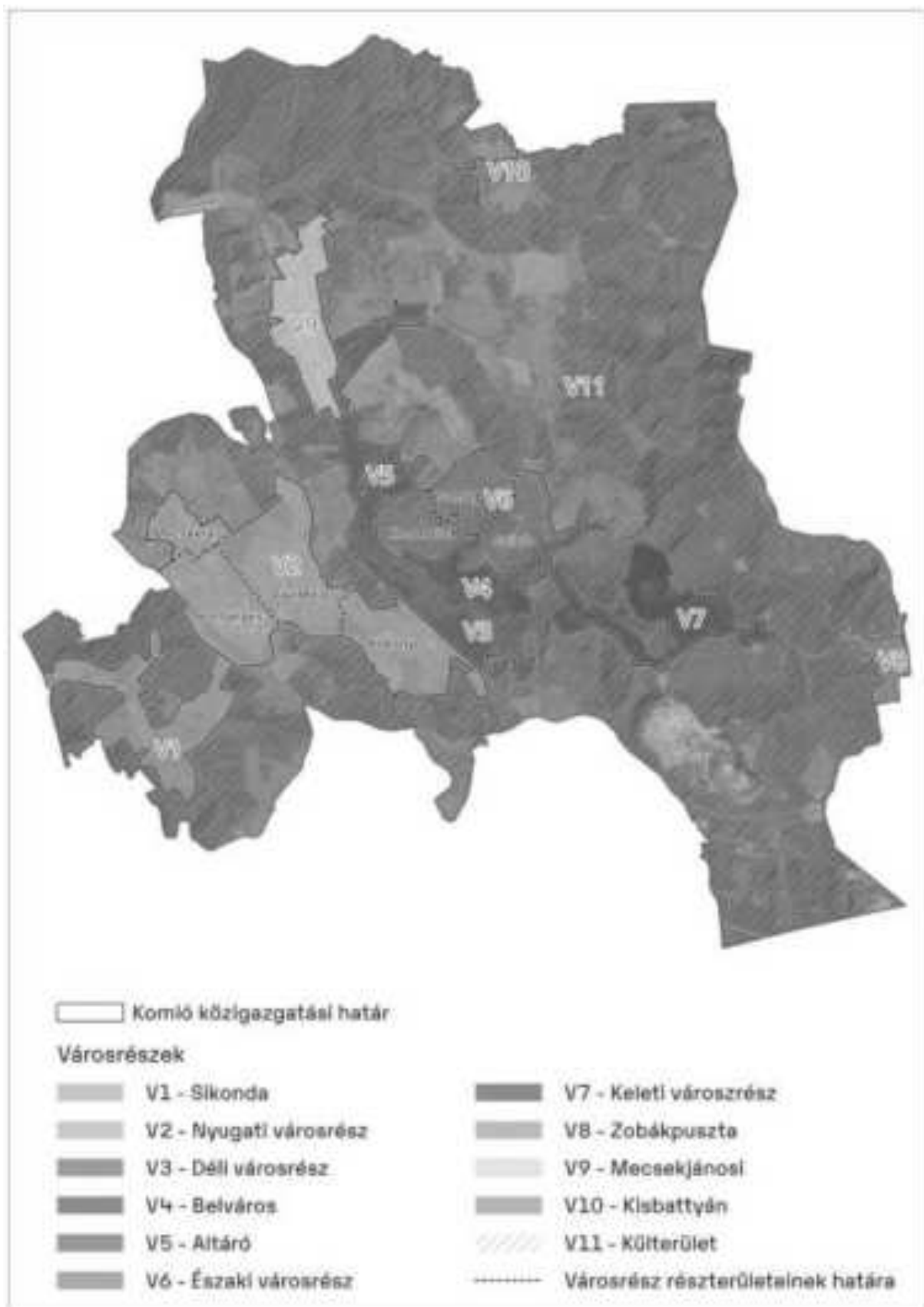
2.2.4 Területi célok

Komló város szerkezetileg, városképi arculatában, karakterében és területhasználati jellemzői alapján 10 városrészből (továbbá a tizenegyedik külterületi városrészből) áll. A település városrészeit két főbb csoportra oszthatjuk fekvésük alapján, így megkülönböztethetünk belső városrészeket, amelyek a lakónépeség döntő hányadának és a városi funkciók zömének adnak teret, továbbá külső városrészeket, amelyek a belső városrészekhez képest periférikusan helyezkednek el. Jelentős részük falusias beépítéssel jellemezhető terület, amelyeket a várossá nyilvánítás idejében csatoltak Komló közigazgatási egységéhez. Emellett a település rekreációs zónái is jellemzően ez utóbbi kategóriába esnek.

5. táblázat: Komló városrészei

Jelölés	Városrészek	Részterületeik
V1	KÜLSŐ VÁROSRÉSZ: Sikonda	
V2	BELSŐ VÁROSRÉSZ: Nyugati városrész	- Mecsekfalu - Körtvélyes - Dávidföld - Kökönyös
V3	BELSŐ VÁROSRÉSZ: Déli városrész	
V4	BELSŐ VÁROSRÉSZ: Belváros	
V5	KÜLSŐ VÁROSRÉSZ: Altáró	
V6	BELSŐ VÁROSRÉSZ: Északi városrész	- Somág - Kenderföld - Szilvás
V7	KÜLSŐ VÁROSRÉSZ: Keleti városrész	- Anna akna - Gesztenyés - Zobák akna
V8	KÜLSŐ VÁROSRÉSZ: Zobákpuszt	
V9	KÜLSŐ VÁROSRÉSZ: Mecsekjánosi	
V10	KÜLSŐ VÁROSRÉSZ: Kisbattyán	
V11	KÜLTERÜLET	

2. ábra: Komló városrészeinek térképi bemutatása

A területi célok a városrészek céljaival összhangban kerültek meghatározásra. A célok definiálásánál figyelembe vettük az egyes területi egységek gazdasági, társadalmi jellemzőit és funkcióit.

V1. Sikonda

Sikonda üdülőtérület Komló belvárosától 5 kilométerre nyugatra fekszik. Közlekedési feltártsága jó, alig 500 méterre található a 66-os főúttól. A városrész jellemző és a meghatározó funkciója elsősorban turisztikai, emellett sport-rekreációs és lakó. Vonzerejét termálfürdője, horgásztava, az érintetlen természet közelsége és az egyedülálló mikroklimája adja. A városrészben – üdülőtérületi jellegéből adódóan – humán közszolgáltatási funkciók nem elérhetők.

A városrész specifikus fejlesztési lehetősége **a turisztikai szolgáltatások bővítése a térségi attrakciók összehangolásával és a városrész rekreációs szerepének erősítésével.**

V2. Nyugati városrész (Dávidföld, Mecsekfalu, Kökönyös, Körtvélyes)

A városrészt alkotó településrészekre a lakófunkció túlsúlya jellemző, de meghatározó funkciója még a sport-rekreációs és az ipari-logisztikai is. A humán közszolgáltatásokkal való ellátottság kedvező, a gazdasági és közösségi funkciók ugyanakkor hiányosan vannak jelen. Körtvélyesen található a bányabezárások miatt leállított, utolsó panelos építésű, befejezetlen lakótelep. Az ott élők társadalmi összetételére és szociális helyzetére tekintettel Körtvélyes szegregációval veszélyeztetett területként azonosítható. A heterogén területeket magában foglaló városrész célja **a közterületek, közösségi terek kialakítása, az életminőség és a lakhatási feltételek javítása, továbbá felzárkóztatást célzó és antiszegregációs intézkedések megvalósítása.**

V3. Déli városrész

A városrész jellemző és a meghatározó funkciója elsősorban lakó, emellett megtalálható az ipari-logisztikai funkció is. A városrészt a magasabb társadalmi státuszú lakosság koncentrációja jellemző. Itt található a sajátos hangulatú nyolcutcás bányászkolónia, az úgynevezett Újtelep, amelynek környezete rekonstrukcióra (és rézsűstabilizációra) szorul. A városrészben a közműhálózat hiánytalanul kiépített, azonban sem a közösségi, sem a humán közszolgáltatási funkciók nem érhetők el. Itt található azonban az országosan védett 13-15. századi gótikus templomrom és kiterjedt természeti környezete. A településrész fejlesztési lehetőségét **Újtelep rekonstrukciója, az elérhetőség javítása és a templomrom és környezetének fejlesztése jelentheti.**

V4. Belváros

A Belvárosban a közigazgatási/közszolgáltatási, a kereskedelmi, gazdasági, továbbá az egészségügyi-oktatási-kulturális, közösségi funkciók széles köre elérhető, de minőségét, szerkezetét és rendszereinek összefüggését tekintve komoly fejlesztésre szorul.

A Belváros funkcionális megerősítése érdekében a közlekedési funkciók csökkentése, átszervezése, valamint az egyéb meglévő funkciók bővítése, megerősítése, modernizálása szükséges. A közterületek többségét a járműközlekedés és a parkolás foglalja el, így alig marad hely a gyalogosoknak, a közösségi-találkozási-szabadidős területeknek és a zöldfelületeknek. Emellett a leépített vasúti- és a környező üzemi területek a belvárosi funkciók elől veszik el a területet.

V5. Altáró

Komló gazdasági funkciói egyértelműen az Altáró városrészben koncentrálódnak, itt található az Altáró Ipari Park is, melynek jobb kihasználtsága és elérhetősége érdekében közlekedési fejlesztések indokoltak. A városrészben a közműhálózat teljes kiépítettségéhez még a digitális infrastruktúra elemeinek fejlesztése szükséges, de a meglévő hálózatok kapacitásbővítése is időszerű. A felhagyott bányászati és ipari területek elsősorban környezeti szempontból jelentenek problémát. Közösségi és humán közszolgáltatási funkciók a településrészben nem érhetők el.

A városrész jobb kihasználásához **a közlekedési kapcsolatait, továbbá a meglévő iparterületek közműellátottságát kell javítani.**

V6. Északi városrész (Somág, Kenderföld, Szilvás)

Az északi városrész jellemzően lakó- és zöld funkciójú, a gazdasági funkciót csak néhány kiskereskedelmi üzlet és vendéglátóhely, valamint egy Spar szupermarket jeleníti meg. A városrész közműhálózata még fejlesztésre szorul, csak Szilvás közművesítettsége teljes.

A városrész humán közszolgáltatásokkal (egészségügy, szociális ellátás, oktatás) jól ellátott. Szilvásban és Kenderföldön több nagy kiterjedésű közpark is található, kihasználtságuk szolgáltatásbővítő fejlesztésekkel javítható. A lakótelepek nagy aránya miatt fokozott szükség van minőségi funkcionális zöldfelületekre.

A városrészben található Kazinczy utca a 2022-es népszámlálási adatok szerint is szegregációval veszélyeztetett terület (2011-ben még szegregátum volt), további rehabilitációja feltétlenül szükséges.

A városrész fejlesztési lehetőségét **közösségi terek kialakítása, zöldterületek fejlesztése és a városközponttal való összekapcsolás, elérhetőség javítása** jelentheti. Rövidtávon **szociális célú városrehabilitáció, felzárkóztató és antiszegregációs programok megvalósítása** szükséges.

V7. Keleti városrész (Gesztenyész, Zobák akna, Anna akna)

Gesztényest kertvárosias beépítés jellemzi, körben erdők határolják. A lepusztult és elhagyott Zobák-bánya és környezete rendkívül kedvezőtlen településképi elem. Feltételezhetően nem kármentesített szennyező források vannak pl.: volt Anna akna területén. A kőbánya és a kőszállítás komoly légszennyező forrás.

A Keleti városrészben a lakófunkció mellett az ipari-gazdasági és a közlekedési funkció is jelen van, bár a szénbányászat visszaesése után már csak a kőbányászat jelentős. A városrészben a közműhálózat hiánytalanul kiépített, a területet a helyi tömegközlekedési hálózat két vonala is érinti. A településrészen a közösségi és humán közszolgáltatási funkciók csak részben érhetők el: sportolási lehetőség biztosított, illetve óvoda és idősek otthona működik, egészségügyi ellátásra helyben nincs lehetőség, csak a Belvárosban. A városrészre az alacsony státuszú lakónépesség magas aránya jellemző.

A településrész fejlesztési célja **a rozsdaovezet megközelítésének javítása és a gazdaságfejlesztés, a kőszállítás zavaró hatásainak mérséklése és a meglévő funkciók erősítése a leszakadás, szegregálódás elkerülése érdekében.**

V8. Zobákpuszt

Zobákpuszt a Keleti városrésztől további 2 kilométerre keletre, a város közigazgatási határán fekszik, negyedrendű közúton közelíthető meg. A városrészt a lakófunkció jellemző. Méretéből adódóan a településrészen a közszolgáltatások hiányosak, így a legfontosabb jövőbeli cél a **közösségi és humán szolgáltatási funkciók könnyebb elérhetőségének biztosítása**. A városrész közműhálózata a vezetékes földgázhálózat és a szennyvízhálózat kivételével kiépített.

V9. Mecsekjános

A falusias jellegű Mecsekjános elsősorban lakófunkciójú, de működnek jelentős gazdasági társaságok is a területen. A városrészben a közműhálózat hiánytalanul kiépített, a területet a helyi tömegközlekedési hálózat több vonala is érinti. A településrészen a **közösségi és humán közszolgáltatási funkciók** csak részben érhetők el, célul tűzhető ki azok **kiépítése, elérhetőségük javítása**. A városrész közútjai terheltek és a kiskereskedelmi egységek is csak korlátozott számban vannak jelen.

V10. Kisbattyán

Kisbattyán városrész kizárólag lakófunkciójú. A városrész közműhálózata a csatornahálózat kivételével kiépített, de **telekommunikációs hálózata felújításra szorul**. A sajátos „hegyi falu milió” értékeit egyre többen fedezik fel.

V11. Külterület

A külterület nagy részét a bányászok számára kialakított kiskertek hétvégi házas beépítése jellemzi. Az elöregedett, alacsony képzettségi színvonalú lakosság külterületekre történő kiköltözése az utóbbi években felerősödött, amely az alacsony státuszú, képzetlen, kedvezőtlen foglalkoztatottsági és lakhatási körülmények között élő népesség koncentrációját eredményezte. Két kiskertes övezetben - Cseresznyákban és a Dávidföldi kertekben - lakó emberek halmozottan hátrányos helyzetben vannak. **A korábbi szegregátumok kezelése** – annak ellenére, hogy a 2022-es népszámlálás már nem azonosította őket szegregátumként - a stratégia időtávján belül szükségessé válik, legalább a felzárkóztató és antiszegregációs intézkedésekbe, soft programokba történő bevonás által.

A gadányi tavak környéke a Mecsekjános kastély és a crosspálya fejlesztési lehetőséget kínál.

2.3 A tematikus és területi célok közötti összefüggések bemutatása

A területi és tematikus célok együttesen segítik elő a településfejlesztési koncepcióban felvázolt átfogó célok és a tervezett jövőkép elérését. A következő táblázat összefoglalóan mutatja be a tematikus és területi célok közötti összefüggéseket.

6. táblázat: A tematikus és a területi célok közötti összefüggések

Megnevezés	V1	V2	V3	V4	V5	V6	V7	V8	V9	V10	V11
T1 - Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése											
T2 - A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdasági szerkezet fejlesztése											
T3 - Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel											
T4 - A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése											
T5 - Egységes, a környező erdőkhez kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózat kialakítása											
T6 - Smart city eszközök alkalmazása a klímatudatos és lakosságbarát közszolgáltatások biztosítása érdekében											
T7 - A város közúti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése											
T8 - A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése											
T9 - Hatékony városüzemeltetés											
T10 - Vonzó városközpont kialakítása											
T11 - Átkötő és havária utak létesítése, útfejlesztések											
T12 - A népesség csökkenésének megállítása											
T13 - A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése											
T14 - A társadalmi integráció erősítése											

Komló ITS célrendszerének várostérségi, tehát a város közigazgatási határain túlnyúló összefüggéseit a következő táblázat részletezi:

7. táblázat: Komló ITS területi célmatrix - várostérségi összefüggések

1. Stratégiai cél	2. Stratégiai cél	3. Stratégiai cél
S1. A VÁROS ÉS VONZÁSKÖRZETE LAKOSSÁGÁNAK MUNKÁT ADÓ GAZDASÁGI KÖZPONT	S2. JÓ SZÍNVONALÚ, FENNTARTHATÓ LAKÓKÖRNYEZET, VONZÓ VÁROSKÖZPONT	S3. JÖVŐJÉBEN BÍZÓ, NYITOTT, SZOLIDÁRIS, FENNTARTHATÓ TÁRSADALOM
várostérségi leképeződés	várostérségi leképeződés	várostérségi leképeződés
A cél teljesülésével Komló városa egy térségi gazdasági központként jelenne meg a térképen a járás és a járás határain túl elhelyezkedő kisebb települések számára, mely megfelelő mennyiségben és minőségben kínál munkahelyeket a helyi társadalom számára. A javuló közlekedési kapcsolatok nem csak a helyi és térségi érdekeket szolgálják, hanem elősegítik a beszállítói hálózat fejlődését.	A cél teljesülésével Komló városa egy élhető, zöld és fenntartható településsé válna, mely erősíti a helyiek identitástudatát, a település iránti elköteleződést, és emellett a betelepülők és idelátogatók számára is vonzó célpontként jelenik meg a térben.	A cél teljesülésével a kiszolgáló funkció erősödik meg mind városi, mind térségi szinten. A közszolgáltatások folyamatos fejlesztésével, digitalizációjával egy minőségibb, a kor elvárásainak megfelelő szociális háló alakulhat ki. A társadalmon belül tapasztalható szakadék csökkentésével, felszámolásával, minden csoport integrációja megvalósul.

3 A MEGVALÓSÍTÁST SZOLGÁLÓ BEAVATKOZÁSOK

3.1 A stratégiai célok és projektek összefüggései

Az ITS, mint operatív jellegű stratégia, tartalmazza azon lényeges fejlesztési jellegű beavatkozások (projektek, illetve programok) indikatív listáját, amelyek a célok eléréséhez szükségesek. **Az ITS operatív jellege nem jelenti ugyanakkor azt, hogy annak kidolgozottan és részletekbe menően, vagy akár, hogy teljes körűen kellene tartalmaznia a kitűzött céljai elérése érdekében megvalósítandó beavatkozásokat.** Fontos azonban annak szem előtt tartása, hogy a stratégia céljaihoz kapcsolódóan a megvalósítás fázisában reális lehetőség legyen konkrét projektek megvalósítására és hogy az előkészítettség különböző fázisaiban levő projektelképzelések egymáshoz optimálisan illeszkedve a lehető leghatékonyabban szolgálják a stratégia céljainak elérését.

A módszertani útmutatások figyelembe vételével az alábbi beavatkozás-típusok azonosíthatóak:

- A **kulcsprojektek** azok a tervbe vett fejlesztések, amelyek alapvető feltételét képezik valamely (akár több) középtávú városi cél elérésének, tehát, ha a projekt nem valósul meg, valamelyik cél nem, vagy csak kismértékben érhető el. Gyakran a kulcsprojekt (ami jellemzően - de nem kizárólagosan - egy nagyobb összegű projekt) megvalósulása előfeltétele egyéb tervezett fejlesztések megvalósulásának vagy azok hatásai érvényesülésének. A kulcsprojekt nem feltétlenül integrált projekt, de célszerű, ha a kulcsprojekthez további projektek kapcsolódnak.
- A **hálózatos beavatkozások** több, egymáshoz kapcsolódó, akár azonos jellegű projektelemből áll, a város egészére vagy annak jelentős részére kiterjed, valamint a projektelemek egy együttműködő rendszer elemeit képezik. A hálózatos beavatkozás lehet integrált projekt, ez esetben az együttműködő projektelemek különböző jellegűek, más-más megvalósítójuk van.
- Az **akcióterületi beavatkozások** egymással szinergikus hatást fejtenek ki az egybefüggő vonallal körülhatárolt akcióterületen. Az egyes beavatkozások segítik más projektek megvalósulását, illetve hatásának kiteljesedését. A beavatkozások az akcióterület számára megfogalmazott cél érdekében kerülnek megvalósításra és volumenük, valamint várható hatásuk is akkora, hogy érzékelhető változást idéznek elő az akcióterületen.
- **Egyéb beavatkozások:** a fenti kategóriákba nem tartozó, egyéb tervezett fejlesztések, amelyek egy adott városrész vagy a város egésze számára lényegesek. Olyan egyedi, pontszerű projektek, melyek a szűkebb környezetükben jelentkező helyi szintű hiányzó funkciót pótolnak, vagy meglévő funkciót fejlesztenek.

Az ITS tervezése során szem előtt kellett tartani, hogy minden egyes azonosított célhoz kerüljön megfogalmazásra az annak elérését támogató, elősegítő beavatkozás. Az egyes beavatkozások és az ITS célrendszerének tematikus céljai közötti kapcsolatot a következő táblázat szemlélteti.

8. táblázat: A tematikus célok és a beavatkozás típusok kapcsolatrendszere

CÉLOK		BEAVATKOZÁS TÍPUSOK			
DIMENZIÓK	Tematikus (rész)célok	akcióterületi	kulcsprojekt	hálózatos	egyéb
GAZDASÁG (prosperáló város)	T1 - Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése				
	T2 - A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdasági szerkezet fejlesztése				
	T3 - Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel				
KÖRNYEZET (zöldülő, digitális és kiszolgáló város)	T4 - A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése				
	T5 - Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózat kialakítása				
	T6 - Smart city eszközök alkalmazása a klímadatak és lakosságbarát közszolgáltatások biztosítása érdekében				
	T9 - Hatékony városüzemeltetés				
	T10 - Vonzó városközpont kialakítása				
	T11 - Átkötő és havária utak létesítése, útfejlesztések				
TÁRSADALOM (megtartó város)	T7 - A város közúti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése				
	T8 - A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése				
	T12 - A népesség csökkenésének megállítása				
	T13 - A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése				
	T14 - A társadalmi integráció erősítése				

3.1.1 Kulcsprojektek

Helyszín	Beavatkozás megnevezése, jelölése	Rövid leírás	Kapcsolódó tematikus (rész)cél
Külterület - Béta akna	K1 Béta akna területének gazdaságfejlesztése	Ipartelepítésre a városban leginkább a Béta aknai út mentén lévő volt bányászati területek alkalmasak, az ehhez szükséges infrastruktúra (út, közmű, energia, hírközlés) kiépítése után. Ezen alapcél mellett, ennek az útnak a használatával elérhető, hogy a kőbánya közúti forgalma a várost elkerülje. A fejlesztésekre alkalmas, potenciális területeket adminisztratív oldalról az önkormányzat a város rendezési tervének átalakításával lehetővé teszi. Vannak ugyanakkor olyan fejlesztésre alkalmas szabad területek is (Zobák akna és Béta akna), melyek nincsenek az önkormányzat tulajdonában, így ezek megvásárlása is a célok között szerepel. Béta aknát érintő kapcsolódó projekt lehet - szintén gazdaságfejlesztési potenciállal - a "Jó szerencsét!" Mecseki Bányász Emlékút, vagyis a Hidas, Nagymányok, Váralja, Máza, Szászvár, majd a Kelet-Mecseken át Zobák akna, Glanzer- és Szerencse-táró, Anna akna, Adolf-táró, Bányáspark emlékmű és emlékfal, Muzeális Gyűjtemény, Engel Adolf-szobor, Altáró, Kossuth-légakna, Kossuth I-II-es akna, III-as akna, Béta akna, Diagonál akna, felhagyott fonolitbánya, Petőfiakna, Wiesner akna, Vasas bányatelep, Josefin- és Henrik-táró, Somogy bányatelep, Rücker akna, Szent István akna, Györgyakna, Széchenyi akna, volt Bányakórház, Gesztenyési emlékmű, Pécsbányatelep, András akna, Karolina-külfejtés, (Északi-táró, Gyula-akna), Lámpás-völgy útvonal infrastrukturális fejlesztése Komló és térsége turisztikai potenciáljának erősítése érdekében.	T1 - Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése
Pécs	K2 Új nagyfoglalkoztató pécsi letelepedésének támogatása a komlóiak foglalkoztatási lehetőségeinek bővítése céljából	Komlón nincs megfelelő nagyságú sík terület nagy foglalkoztató letelepítésére és ezért Komló és térsége számára elegendő munkahely létesítésére sem. Komlónak emiatt támogatnia kell Pécsnek egy nagyfoglalkoztató letelepítésében. Ez a foglalkoztató besegítené a komlói térség foglalkoztatásába és lehetőséget biztosítana beszállítói cégek megerősödésére vagy kialakulására. A beavatkozás elsősorban egyeztetési, együttműködési tevékenységeket takar, nem beruházás-jellegű, de kulcsfontosságú Komló prosperáló városi szerepének erősítése céljából.	T3 - Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel
nincs, soft	K3 Fenntartható Városfejlesztési Stratégia megvalósítása Komlón	A Fenntartható Városfejlesztési Stratégia (FVS) egy a 2021-27-es Uniós ciklus fenntartható városfejlesztési forrásainak (ERFA rendelet 11. cikk) felhasználásához (központi módszertani segédlet alapján) elvárt integrált területi, városi stratégia, mely Komló esetében 2022-ben készült. Az FVS-ből levezethető célok megvalósításához szükséges egyéb, az FVS megvalósítását elősegítő dokumentumok, elemzések, tanulmányok között szerepel többek között a városi zöld átállást segítő városi zöld finanszírozási keretrendszer (ZÁF), városi zöldfelületi kataszter, a digitális átállást támogató digitális akcióterv (DiA), az FVS pénzügyi megvalósíthatóságára vonatkozó üzleti modell, fenntartható energia- és klíma akcióterv (SECAP), stb. Mindezek együttesen - ernyő megközelítésben, átfogóan - alapozzák meg Komló középtávú fejlődési irányát, azaz alapvető feltételét képezik a középtávú városi célok elérésének, beavatkozások/projektek megvalósulásának.	T5 - Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózat kialakítása T6 - Smart city eszközök alkalmazása a klímatudatos és lakosságbarát közszolgáltatások biztosítása érdekében T9 - Hatékony városüzemeltetés

Helyszín	Beavatkozás megnevezése, jelölése	Rövid leírás	Kapcsolódó tematikus (rész)cél
nincs, soft	K4 Okos- Digitális város fejlesztések megvalósítása	A cél smart city (okos város) eszközök alkalmazása a klímatudatos és lakosságbarát közszolgáltatások biztosítása érdekében. Korszerű integrált települési téradatrendszer kialakítása. A digitális hozzáférés lehetővé tétele a város minden lakóterületén. Az e-közzolgáltatás kiterjesztése az önkormányzati ügyek vonatkozásában. A digitális eszközök adta lehetőségek kiaknázása a városüzemeltetés területén. A helyi közösségi közlekedés színvonalának emelése a megállók és az utastájékoztatók korszerűsítésével, digitalizálásával. A lakosság digitális kompetenciáinak fejlesztése.	T6 - Smart city eszközök alkalmazása a klímatudatos és lakosságbarát közszolgáltatások biztosítása érdekében T9 - Hatékony városüzemeltetés
nincs, soft	K5 Az M9 autópálya megépülésével kapcsolatban felmerülő szükséges/lehetséges útfejlesztések előkészítése	Komló gazdaságának sikeres adaptációja nem alapulhat pusztán a belső erőforrások, illetve a pécsi szereplők sikerén. Harmadik pillér gyanánt Komló a jelenleginél nagyobb mértékben lesz képes befektetéseket vonzani. Ennek feltételeként meg kell valósítani a város elérhetőségét nagymértékben javító közúti beruházásokat, amelyek révén a fő- és gyorsforgalmi úthálózat elérhetősége jelentősen javul majd. Komló alapvetően az M9-es tervezett nyomvonala kapcsán jelenik meg az Országos Területrendezési Tervben (OTRT), ugyanakkor az országos gyorsforgalmi út- és vasútpályák továbbra is elkerülik a várost és térségét. Az M9-fejlesztés rákapcsolja a várost az országos autópálya hálózatra és lényegesen javítja a város versenyképességét a gazdaság és népességvonzás tekintetében is. Előny továbbá Komló elérhetőségének javulása a járás településeiről, amellyel a város centrum jellege erősödik. Kulcskérdés, hogy a jövőben mikor és milyen mértékben tud javulni a város és a járás elérhetősége, mely beavatkozás tekintetében a városi szereplők előkészítési és együttműködési feladatokkal tudják támogatni a fejlesztés sikerességét. A kockázat ezzel kapcsolatban elsősorban az, hogy megvalósulnak-e, illetve milyen időtávban a tervezett infrastruktúra-fejlesztések. Az elérhetőség javítása Komló esetében egyértelműen, mint a gazdasági fejlődés szükséges - de önmagában nem elégséges - feltételeként azonosítható és ennek a legfontosabb eszköze az autópálya és a csatlakozások megépítése. A közvetlen Pécs-Kaposvár kapcsolat fejlesztéséből is profitálhatnak a komlói vállalkozások, hiszen ez a régió piacainak erősebb integrálásával járhat.	T7 - A város közúti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése
Komló város teljes területe	K6 Önkormányzati szociális- és bérletépítés, korszerűsítés	Komló Város Önkormányzat egyik kiemelt célja a megfizethető lakhatás támogatása, a lakhatási feltételek javítása, fiataloknak szóló lakásprogram kialakítása, a foglalkoztatási feltételek javítása szociális- és bérletépítési program megvalósításával. Ennek keretében többek között az olyan rossz állapotú épületek (Jánosi Engel Adolf út, Anna akna) bontás utáni újjáépítése, illetve a meglévő nagyszámú önkormányzati bérlet állomány folyamatos korszerűsítése, komfortosabbá tétele. A beavatkozás Komló városfejlesztésének szinte minden célkitűzéséhez kulcsprojektként kapcsolódik, hiszen akár gazdasági-foglalkoztatási, akár társadalmi-megtartó, akár szociális-felzárkóztató beavatkozások elő- vagy kapcsolódó feltétele a lakhatás biztosítása, emellett a bérletállomány energiatékony és okos megújítása a város zölddebbé és fenntarthatóbbá válását is szolgálja.	T8 - A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése T13 - A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése T14 - A társadalmi integráció erősítése

3.1.2 Hálózatos beavatkozások

Helyszín	Beavatkozás megnevezése, jelölése	Rövid leírás	Kapcsolódó tematikus (rész)cél
Altáró (V5 városrész) Kossuth akna	H1 Meglévő iparterületek közműellátottságának fejlesztése	A beavatkozás célja, hogy a belváros közvetlen környezetében található Altáró utcai meglévő iparterület fejlesztésével egy olyan ipari környezet jöjjön létre, amely az ott található és az újonnan betelepülő vállalkozások számára ideális infrastrukturális környezetet biztosít a jövőben. A város elsősorban az Altáró utcai iparterülethez kapcsolódó közterületek közműellátottságának (úthálózat, parkolóhelyek, csapadékvíz elvezetés, térburkolatok, közvilágítás, fedett rakodó-tároló terület) fejlesztését kívánja megvalósítani, de elérhető és bevonható forrás rendelkezésre állása esetén más meglévő városi iparterület, barnamezős terület fejlesztése, alapinfrastruktúra-ellátottságának javítása is célja jelen beavatkozásnak.	T1 - Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése
nincs, soft	H2 Kutatás-fejlesztés-innovációs együttműködések erősítése, klaszteresedés, hálózatosodás	A reziliens város adaptációs képességét jelentősen képes növelni a hálózatosodás a helyi szereplők, a kis- és középvállalkozások, nonprofit szervezetek és intézmények közötti hálózatosodás támogatása. Ezek az együttműködések képesek lehetnek aktiválni a város innovációs potenciálját, segítik új kisvállalkozások indulását, illetve a meglévő vállalkozások humán erőforrás problémáinak leküzdését. Elő kell készíteni a meglévő szénvagyon korszerű, környezetbarát felhasználását a Bányászati Klaszter keretében végzett K+F segítségével. Az idegenforgalom jövedelemtermelő képességének és munkahelyteremtő hatásának növelése a térséggel összehangolt turisztikai csomag kifejlesztését teszi szükségessé, kiemelten Sikonda és Gadány-Kisbattyán körzetében. Ennek egyik segítő eleme lehet a turisztikai célú kerékpárút hálózat, de a hegyi kerékpározás is hazára lelhet a térségben. Az erdőgazdálkodás és a feldolgozóipar megtelepedésének közös lehetőségeit kihasználva az erdei termék előállítás és a foglalkoztatás egyaránt bővíthet. A kőbánya továbbra is fontos és hasznos adottság Komló számára, ha környezeti problémáinak felszámolása megtörténik.	T2 - A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdasági szerkezet fejlesztése
nincs, soft	H3 A helyi vállalkozások innovációs potenciáljának erősítése	A településen működő nagyobb foglalkoztatók vállalkozások tagjai valamilyen innovációs klaszternek, több vállalkozás pedig K+F tevékenységet is folytat. Amennyiben azonban a jelenlegi trendekben nem történik változás, Komló vélhetően nem tud nagy lépést tenni a következő évtizedekben a prosperáló várossá válás útján. A közelmúlt tapasztalatai alapján a helyi vállalkozások innovativitása alacsony, kevés az új szabadalom. Éppen emiatt fontos, hogy ha nem is az új innovációk létrehozásában, de a meglévők adaptálásában a helyi vállalkozások további aktivitást mutassanak és további sikereket érjenek el és legalább részben birtokoljanak olyan technológiákat, amelyek lehetővé teszik a világ gazdaság hálózataiba történő bekapcsolódást.	T2 - A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdasági szerkezet fejlesztése

Helyszín	Beavatkozás megnevezése, jelölése	Rövid leírás	Kapcsolódó tematikus (rész)cél
nincs, soft	H4 A Pécsi Tudományegyetemben rejlő lehetőségek kihasználása, K+F tevékenység színvonalának jelentős emelése a minőségi oktatás, kutatás és innováció területén	Az Önkormányzat és a helyi vállalkozások együttműködésének erősítése a Pécsi Tudományegyetem különböző karaival. A régió sikeres gazdasági transzformációja esetén, amelynek motorja Pécs, valamint a Pécsi Tudományegyetem, mint K+F központ lehet, Komló gazdasága képes lehet sikeresen adaptálódni az új korszak kihívásaihoz. Ennek feltétele a gazdaság ágazati átalakulása, illetve mostani szereplők termelékenységének növekedése. Az ipar 4.0 keretei között még a hagyományos, low-tech ipari ágazatok is alkalmasak lehetnek olyan technológiák adaptációjára, amelyek révén nagyobb mértékben integrálódhatnak globális termelési láncokba. Az adaptáció fontos feltétele továbbá olyan humánerőforrás-fejlesztési programok sikeres végrehajtása, amelyek a mennyiségben meglévő előnyre alapulnak és képesek a minőségi hátrányt transzformálni. Ezen folyamatnak részben az iskolarendszeren, a minőségi oktatáson kell alapulnia.	T2 - A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdasági szerkezet fejlesztése
nincs, soft	H5 A beszállítói kapcsolatok erősítése a Gépipari Klaszterrel való együttműködésben	Komló gazdaságát egykor a bányászat, jelenleg pedig Pécs foglalkoztatói szerepe határozza meg, de a gépiparra épülő helyi ipar is jelentős szerepet tölt be a város életében. Lényeges ezen szektorok vertikális és horizontális együttműködésekben alapuló megerősítése. E téren pozitív elmozdulás elsősorban a komlói vállalkozások aktivitásán múlik.	T3 - Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel
nincs, soft	H6 Pécs gazdasági szereplőivel folytatott kapcsolatok erősítése	A valódi reziliencia alapját képező transzformatív kompetencia kialakulásához szükség van a város gazdasági és társadalmi szerkezetének hosszabb távú átalakulására. Ezért fontos stratégiai cél a beszállítói, valamint a pécsi gazdaság szereplőivel folytatott kapcsolatok erősítése. E téren pozitív elmozdulás elsősorban a komlói vállalkozások aktivitásán múlik. Az innovatívabb, magasabb hozzáadott értékű gazdasági tevékenységekhez való kapcsolódás elsősorban Pécs, mint regionális központ fejlődési erőforrásainak aktiválása mentén képzelhető el. A stratégiai célok között ennek érdekében szerepel a két város gazdasági szereplői közötti együttműködések fejlesztése. Komló reális telephelyi alternatívává válhat a stratégiai célkitűzések szerint a regionális növekedési erőközpontban. Ennek érdekében azonban jelentősen javítani kell, a fizikai faktorokon túl a digitális kompetenciákat és általában véve lépéseket kell tenni az okos település megvalósítása felé.	T3 - Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel
nincs, soft	H7 Önkormányzati-vállalkozói-kamarai együttműködések erősítése	A vállalkozási aktivitás (mint lehetséges eredményindikátor) mérése Komló esetében a Pécs-Baranyai Kereskedelmi és Iparkamara adatszolgáltatása alapján történhet. Komlón az Önkormányzat és a helyi vállalkozások közötti aktív és rendszeres, szervezett és strukturált együttműködés, kommunikáció és kapcsolattartás régóta működik. Ennek erősítése és a Kamara irányába történő bővítése, összehangolása még a város és az érintett szereplők előtt álló feladat. Egyes beavatkozás-típusok/projektek esetében konkrét konzorciumi vagy egyéb partnerségi együttműködés is releváns megoldás lehet az előkészítésre, megvalósításra.	T3 - Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel

Helyszín	Beavatkozás megnevezése, jelölése	Rövid leírás	Kapcsolódó tematikus (rész)cél
Komló Városház tértől Zobákpusztáig	H8 Kerékpárút kialakítása Komló várostól Hosszúhetény településig	Jelenleg Komló Belvárosából a Keleti városrész és Zobákpusztá, majd Hosszúhetény, illetve Szászvár irányában nincs kerékpárossal biztonságosan közlekedhető útvonal. A városközpontból az egyetlen - egészen Zobákiig elérő - útvonal az országos közút, melyen azonban az andezit kőbányából kitermelt kőanyagot szállító kamionok is közlekednek, így az azon kerékpárral való párhuzamos közlekedés rendkívül balesetveszélyes. Ez indokolja új kerékpárút kialakítását a városközponttól (a Béke szállótól) Zobákpusztá városrész irányába (lehetséges útvonal: Kossuth L. utca – Ady E. utca – Engel A. utca). Az új kerékpáros nyomvonal célja a Zobákpusztá városrész elérése, valamint a hosszúhetényi úton a dél-nyugati elkerülő útelágazás elérése, ahonnan a jövőben lehetséges a Hosszúhetény településsel történő összekötés, valamint Zobák északi részén a szászvári út felé történő elágazás bekapcsolása. A kerékpárút emellett részben kiváltaná a személyautóval történő forgalmat a Keleti városrész és a Belváros között, ami jelentős mértékben csökkentené az érintett városrészek környezetterhelését.	T4 - A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése
Komló város teljes területe	H9 Komló város helyi közösségi közlekedésének fejlesztése	A város tömegközlekedési rendszerének és járműveinek gyakran kell szembesülniük a települési útburkolat hibáival, valamint az utasvárók elmaradottságával, ami az utasokat illeti. A fejlesztés magában foglalná a tömegközlekedés által használt útvonalak rehabilitációját, illetve egy minőségi utasváró hálózat kialakítását. Mindkét hatás növelné a tömegközlekedés, mint közszolgáltatás minőségét és hatékonyságát, segítené a helyi közlekedés magasabb kihasználását, ami egy fenntarthatóbb környezetet és társadalmat eredményezne. A beavatkozás keretében a településen működő helyi tömegközlekedéssel érintett útvonalak útburkolatának korszerűsítése és a kapcsolódó utasvárók fejlesztése mellett az igényvezérelt közösségi közlekedés bevezetése is megvalósulhatna, amely segítheti a városra jellemző demográfiai kihívások, továbbá a zöld átállás problémáinak kezelését. A helyi tömegközlekedés fejlesztésében is van kapcsolódási pont a digitalizációs célkitűzésekhez, az utastájékoztatásban való előrelépés, a valósidejűség egyre inkább előtérbe kerül a közösségi közlekedésben. Hosszabb távon a helyi közlekedésben a város sajátos adottságai miatt is érdemes megvizsgálni az igényvezérelt „smart” közösségi közlekedés lehetőségeit.	T4 - A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése T7 - A város közötti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése
Komló város teljes területe	H10 Parkolóhelyek fejlesztése az egész város területén, ide értve a P+R és B+R parkolóhelyeket is	Komló egy tervezett város, de amikor a város szerkezetét megtervezték, akkor még nagyon kevés személygépjármű volt a városban. Még a tisztán panel technológiával épült lakótelep tervezése során (1982) sem gondoltak a motorizáció ilyen mértékű fejlődésére, ezért a parkolóhelyek hiánya jelenti a legnagyobb problémát az élhetőség és az üzleti működés szempontjából is. A beavatkozás keretében a jelentős méretű közterületek egy részén új parkolóhelyekkel bővülnek a közlekedési célú területek, továbbá a fenntartható közlekedés felé történő elmozdulás céljából B+R és P+R típusú parkolóhelyek/területek kerülnek kialakításra a város releváns pontjain.	T4 - A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése T6 - Smart city eszközök alkalmazása a klímataudatos és lakosságbarát közszolgáltatások biztosítása érdekében T7 - A város közötti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése

Helyszín	Beavatkozás megnevezése, jelölése	Rövid leírás	Kapcsolódó tematikus (rész)cél
Komló város forgalmas főútjai	H11 A főutak elválasztó hatásának csökkentése, zöld sávok növelése, a gyalogosok biztonságának növelése	A város zöldfelületi rendszerének konfliktusai és problémái között került azonosításra a meglévő - elsősorban közlekedési - infrastruktúra elemek elválasztó hatása. A település egyfelől kedvező helyzetben van a táji-, természeti adottságai miatt, ugyanakkor a bányászműlt, az ipari, üzemi területek és a vizuálisan szennyező elemek magas száma és aránya miatt jelentős igény mutatkozik a zöldfelületek kiegyenlítő hatására, minőségi jelenlétére. Emellett a főutakon zajló gépjármű közlekedés környezetterhelő hatása is rontja a város élhetőségét. Mindezen problémákra megoldást jelenthet a főutak menti területek zöldinfrastruktúra fejlesztése, a zöld sávok növelése, mely a gyalogosan közlekedők biztonságának növelése mellett - az elnyelő hatásuknak köszönhetően - a gépjárművek okozta környezetterhelést is csökkenteni képesek.	T4 - A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése
Komló város teljes területe	H12 E-bringa, e-roller, közbringa közlekedési rendszerek bevezetése Komlón, az elektromos járművek használatának elterjesztése	A zöldülő város megvalósítása átgondolt fejlesztéseket igényel a közlekedés terén is. Széttagoltsága és szintkülönbségei miatt a város közlekedési rendszere lakosságszáma ellenére nem alapulhat az olyan egyéni és fenntartható módzatokra, mint a gyaloglás vagy a kerékpár. Az elektromos rásegítésű vagy meghajtású mikromobilitási eszközök (e-bike, e-roller) terjedésével ugyanakkor olyan közlekedési ág születhet meg a városban, amelynek hagyományai a földrajzi adottságok miatt nem nagyon voltak. Ennek fogadására fel kell készülni, például az utak és járdák biztonságosan bejárhatóvá tételével, a gyalogos, két-, illetve négykerekű fogalom lehetőség szerinti elkülönítésével. Ugyanakkor hosszú távon fontos környezetpolitikai cél az autóközlekedés visszaszorítása, kiváltása fenntarthatóbb alternatívákkal.	T4 - A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése
nincs, soft	H13 E-közigazgatási ügyintézés	A digitális technológiai szolgáltatások városi jelenlétének növelésében, a digitális város megvalósításában nagy szerepet játszik a közigazgatási ügyintézés digitalizációs mértéke és lehetőségei. Azonban nem csak a lakosságnak, ügyfeleknek nyújtott szolgáltatás terén lehet digitalizációs fejlesztéseket megvalósítani, hanem az önkormányzat működése és gazdálkodása terén is, ahol az okosváros megteremtésére tett erőfeszítések segíthetnek racionalizálni a működési kiadásokat. Az e-közigazgatás lehetőségeinek kiaknázásához az infrastrukturális/digitális háttér-rendszerek fejlesztése mellett azonban szükség van a digitális kompetenciák általános fejlesztésére is.	T6 - Smart city eszközök alkalmazása a klímatudatos és lakosságbarát közszolgáltatások biztosítása érdekében T13 - A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése
Komló város teljes területe	H14 Parkolójázak kialakítása jelzőrendszerrel	A város földrajzi adottságai nem teszik lehetővé, hogy további területeket vonjanak be a parkolási rendszerbe, ezért a parkolóház, mint alternatív és modern parkolási mód lehet a megoldás. Előnye az adott városrész (elsősorban a Belváros) tehermentesítése és a közterületen parkoló gépjárművek számának csökkentése, de emellett forgalomszabályozó, forgalomcsillapító funkciója is van. Ez rövidtávon hozzájárul a gördülékeny, torlódásmentes városi közlekedés elősegítéséhez, hosszabb távon pedig a gépjárművek okozta légszennyezés csökkentéséhez. A parkolóházak építését okos-jelzőrendszeres megoldással, intelligens parkolásiirányítási rendszerrel kell tervezni, mely nem csupán a parkoló-keresést könnyíti meg, de a környezetszennyezés elleni törekvésekben is nagy előrelépést jelenthet, hiszen a szabad parkolóhelyek keresési ideje (a gépjárművek feleslegesen megtett kilométereinek száma) jelentősen csökkenhet.	T6 - Smart city eszközök alkalmazása a klímatudatos és lakosságbarát közszolgáltatások biztosítása érdekében T7 - A város közúti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése

Helyszín	Beavatkozás megnevezése, jelölése	Rövid leírás	Kapcsolódó tematikus (rész)cél
Komló járás területe	H15 Hivatásforgalmú kerékpárút hálózat kialakítása Komló vonzáskörzetében	Városon belül és a potenciális vonzáskörzetben a közösségi közlekedés megerősítése elsősorban a munkába járást segíti elő. Hasonló célt szolgál a hivatásforgalmi kerékpárút hálózat kiépítése is a térségben, ahol lehet, összhangban a turisztikai célú hálózattal.	T7 - A város közúti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése
nincs, soft	H16 A Komló járás területén a helyközi autóbusz közlekedés munkába járást segítő megerősítése	A közösségi közlekedés megerősítése a potenciális vonzáskörzetben és a vonzásközpont Pécs irányába elsősorban a munkába járást segíti elő. A beavatkozás célja a felmerülő igények és a szolgáltatás összehangolása (menetrendi módosítás, korrekció), szükség esetén az eljutási lehetőségek bővítése, javítása elsősorban a hivatásforgalmi utazási igények teljesítése, a járásközpontban és/vagy a megyeszékhelyen lévő munkahelyek, oktatási intézmények, egészségügyi központok, illetve kormányablakok kedvezőbb elérhetősége érdekében.	T7 - A város közúti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése
Komló város teljes területe	H17 A település teljes területén a csapadékvíz elvezetésének rendezése	Baranya vármegye klímastratégiája szerint a vármegyében is - domborzata miatt Komlón kiemelten - érzékelhetők a klímaváltozás negatív hatásai, ezek között az utóbbi évtizedekben egyre nagyobb előfordulással tapasztalt nagyenergiájú viharok, az egyre nagyobb szélerősség és a hirtelen lezúduló csapadék mennyisége, mely komoly kihívás elé állítja a várost, a lakosságot, a természeti és épített környezetet. Korábban nem tapasztalt árvizek jelennek meg a rendkívüli esőzések és havazások, vagy éppen a hirtelen felmelegedés okán. A társadalom számára a közelmúltban vált közzismertté a villámárvizek fogalma, mely ugyancsak az éghajlatváltozás egyik hozadéka. A hegy-, domboldalokról hirtelen lezúduló nagymennyiségű csapadékvíz jelentős természeti és anyagi károkat tud okozni. A megváltozott éghajlati körülményekhez való alkalmazkodás egyik lehetséges eszköze a csapadékvizek elvezetését szolgáló infrastruktúra komplex, egész városra kiterjedő fejlesztése, újragondolása, kiemelt tekintettel azon helyszínekre, ahol a vizek helyben tartása - a domborzati adottságok miatt - nem alternatíva.	T9 - Hatékony városüzemeltetés
Altáró (V5 városrész)	H18 A Tröszt utca közúti kapcsolatainak fejlesztése, megépítése, havária út létesítése	Havária út létesítése: a Kossuth Lajos utca Berek utcai és Pécsi utcai csomópontjain halad keresztül a város majdnem egész forgalma. Ennek valamilyen okból történő működésképtelenné válása esetére kínál megoldást a havária út. Nyomvonalának egyrészt kapcsolatot kell teremteni a Tröszt utca Pécsi utca csomópontja és a Templom tér között, másrészt a Tröszt utca vége és a Zrínyi tér között. A közlekedési hálózat polipszerű karjainak összekötése a belváros tehermentesítését is szolgálja.	T11 - Átkötő és havária utak létesítése, útfejlesztések
Komló város teljes területe	H19 Játszóter fejlesztési program	A város demográfiai trendjei negatív irányba mozdították a koreloszlást Komlón. Ezt a folyamatot mérsékelheti egy olyan fejlesztéscsomag, ami a fiatal- és gyermekkorú lakosság szabadtéri rekreációs lehetőségeit fejleszti. Így a kisgyermekes családok számára vonzó opció lehet letelepedni Komlón, így stabilizálva a város népességszámát és kiegyensúlyozva a koreloszlást. A gyerekek kulturált és színes, változatos közterületi időtöltésének, lehetőségeinek fejlesztését korszerű játékok vásárlásával, a meglévő játszóterek bővítésével és újak létrehozásával lehet megvalósítani az egész város területén, elszórtan.	T12 - A népesség csökkenésének megállítása

Helyszín	Beavatkozás megnevezése, jelölése	Rövid leírás	Kapcsolódó tematikus (rész)cél
nincs, soft	H20 Helyi humán fejlesztések ("soft" programok)	A beavatkozás keretében Komló Helyi Esélyegyenlőségi Programjában és az FVS Antiszegregációs programjában feltárt problémákra, megfogalmazott helyi szolgáltatáshiányokra válaszoló intézkedések megvalósítása a cél. A társadalmi integrációt célzó projekteket konzorciumban javasolt megvalósítani, hogy a konzorciumvezető Önkormányzat mellett a megvalósítandó tevékenység kapcsán szakértelemmel és humán kapacitással rendelkező kompetens szervezetek segítsék a kitűzött célok elérését. A tervezett tevékenységek között jelenjen meg a szociális, gyermekjóléti szolgáltatások bővítése, szupervízió, a működő gyermekvédelmi jelzőrendszer fenntartása, működésének javítása, az egészségtudatos életmódra nevelés és egészségfejlesztés, (szünidei) szabadidős programok szervezése, biztonságos, kulturált színterek működtetése, családok/szülők bevonása, támogatása, a munkaerőpiaci készségek fejlesztése, stb. A "soft" programok a HEP-ben azonosított célcsoportokat kell, hogy támogassák, segítsék.	T13 - A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése T14 - A társadalmi integráció erősítése
nincs, soft	H21 Az antiszegregációs programban bemutatott felzárkóztató „soft” programok	Az FVS Antiszegregációs programjában és jelen ITS releváns fejezetében azonosított beavatkozások megvalósítása, melyek között Komló szociális célú városrehabilitációjának ESZA projektjében kívül az alábbi célok elérését szolgáló beavatkozások szerepelnek: - Szocializációs, illetve oktatási célú integrációs programok megvalósítása gyermek és serdülőkorúak számára a hátrányos/deprivált helyzet újratemmelődésének akadályozása érdekében, - Az alacsony státuszú lakosság foglalkoztatási helyzetének javítása, - Az egészségügyi, szociális és más közösségi szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása, - Községi terek biztosítása, közösségfejlesztés, társadalmi integráció erősítése.	T13 - A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése T14 - A társadalmi integráció erősítése

3.1.3 Akcióterületi beavatkozások

3.1.3.1 Akcióterületek kijelölése, a kijelölés és a lehatárolás indoklásával

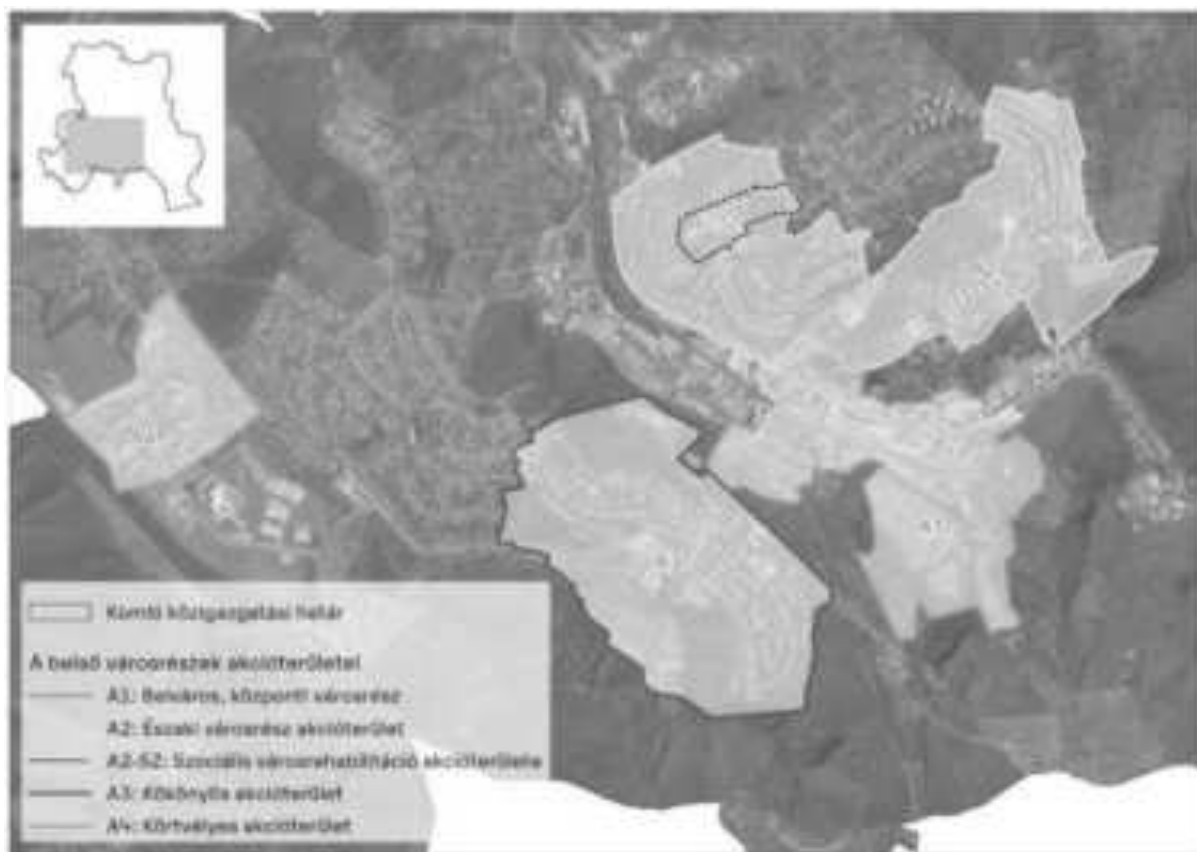
Komló város Integrált Településfejlesztési Stratégiájának (és egyben az FVS, vagyis a Fenntartható Városfejlesztési Stratégia) akcióterületeit a város szerkezeti egységei alapján jelöltük ki. A település külső és belső városrészei a 2.2.4 *Területi célok* fejezetben már bemutatásra kerültek. Az ITS időtávján belül azonban nem tarthat minden városrész a dokumentum fő fejlesztési prioritásai közé, ezért az akcióterületek nem lehetnek azonosak a városrészekkel.

További szempont az akcióterületek kijelölése során az olyan prioritások szem előtt tartása, mint az integrált településfejlesztési megközelítés, a fejlesztési célok jótékony, tágabb környezetre gyakorolt hatása akár a városrészen, akár az egész városon belül. Mindezeknek megfelelően kevesebb számú, de akár városrészeken túlnyúló, tágabb akcióterületek kijelölése mellett döntöttünk, amelyek több beavatkozási lehetőséget hordoznak magukban, illetve bennük kijelölhetők a konkrét projekttevékenységek helyei is. Az egybefüggő vonallal körülhatárolt akcióterületeken végbemenő fejlesztések egymással összehangoltan valósulnak meg, egymást kiegészítik, segítik, feltételezik.

A jelen ITS felülvizsgálat során a 2022-ben készült FVS-ben kijelölt akcióterületeket megtartottuk, de határaikat az elvárt módszertani előírások szerint pontosítottuk, lehatárolásukat pedig kismértékben korrigáltuk.

A belső városrészek kapcsán négy akcióterületet jelöltünk ki, amelyek közül kettő területe nagyrészt a nyugati városrészben, egy jellemzően az északi városrészben, a negyedik pedig a belvárosban és a déli városrészben helyezkedik el.

3. ábra: Komló ITS belső akcióterületeinek elhelyezkedése

Komlón a 2022. évi népszámlálásra alapozott KSH adatszolgáltatás alapján nem található szegregátum. Viszont szegregációval veszélyeztetett területként került lehatárolásra a korábban szegregátumként azonosított Kazinczy utca két lakótömbje. Az antiszegregációs terv felülvizsgálata során - a TOP_Plusz-1.3.1-21-BA1-2022-00001 projekt támogathatósági feltételei között előírtaknak eleget téve – Komlón kijelölésre került egy szociális célú városrehabilitációs komplex projekt (ERFA és ESZA) tervezett megvalósítása. A 2011. és a 2022. évi népszámlálásra alapozott KSH adatszolgáltatások alapján lehatárolt, korábbi szerint szegregátumként, míg utóbbi szerint szegregációval veszélyeztetett területként azonosított célterület a jelen FVS-ben kijelölt A2: Északi városrész elnevezésű akcióterületen belül található.

A KSH 2011-es népszámlálás szerinti szegregátum lehatárolása a lenti ábrán narancsszínű sraffozással látható. A KSH frissebb (2025) lehatárolása szerint mára csupán két háztömb tekinthető szegregációval veszélyeztetett területnek a Kazinczy utcában (lenti ábrán: citromsárga lehatárolás). Az akcióterület (lenti ábrán: szürke háttérrel kiemelt terület) kijelölésének indoka a 2011-es népszámlálási adatokra alapozó szegregátum lehatárolás kombinálva a 2022-es lehatárolással, továbbá komplex szociális célú városrehabilitációs projekt megvalósítási lehetőségének biztosítása, melyben a szociális bérlakások felújítása, fejlesztése mellett közterületi és közösségi célú fejlesztési funkciók is meg tudnak jelenni.

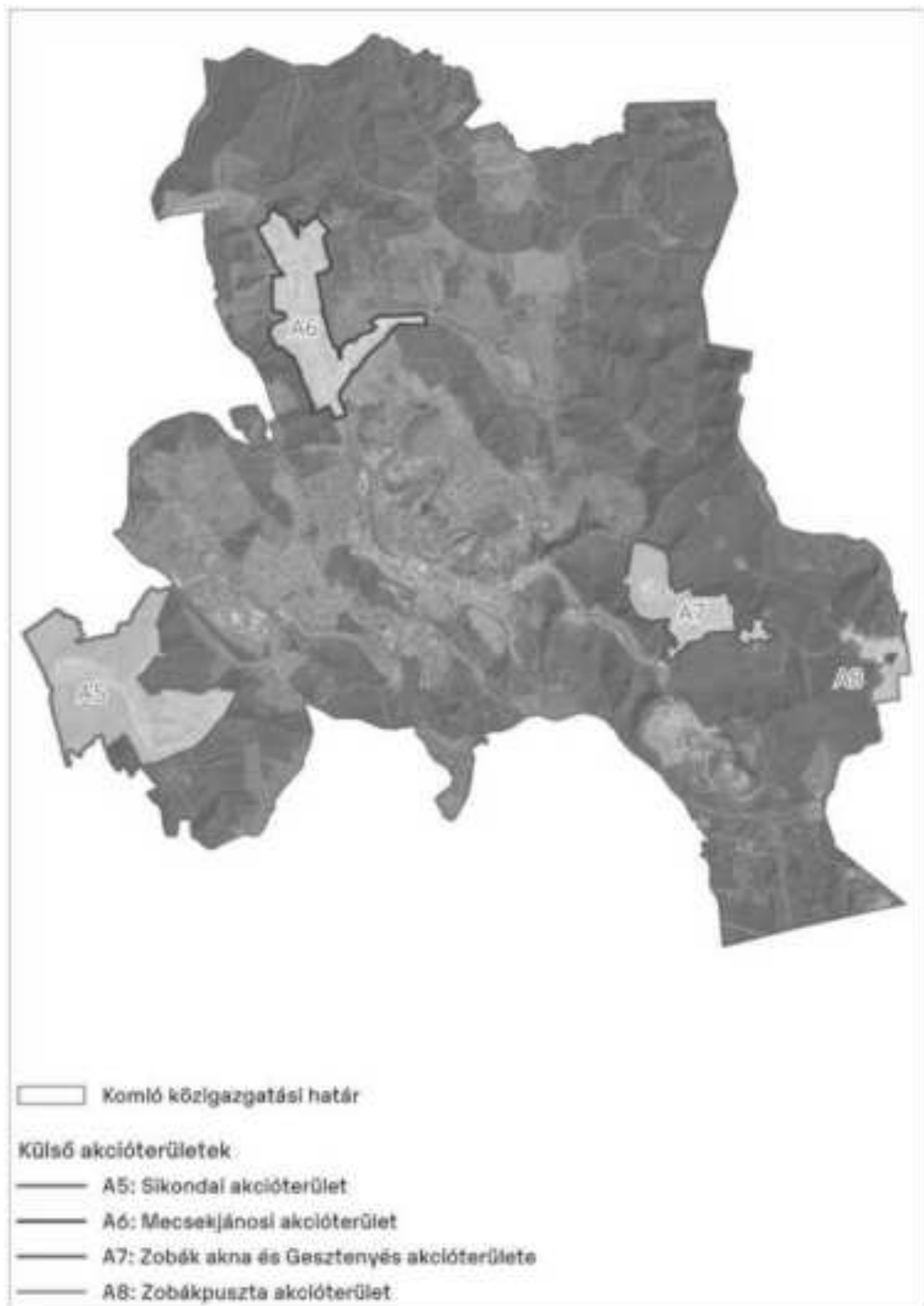
4. ábra: Szociális célú városrehabilitáció akcióterület lehatárolásának indoklása

A jelen ITS 4. fejezetében (Antiszegregációs program) részletes értékelés található a szegregáció átfogó társadalmi folyamatairól, kiemelve a korábbi antiszegregációs programok elkészítése óta bekövetkezett változásokat. Az átfogó értékelés mellett a KSH által 2025. januárban szolgáltatott adatok alapján meghatározott szegregátumokra vonatkozó hasonló elemzés is megtalálható. Jelentős változás, hogy a 2011. évi népszámlálási adatokra alapozott KSH lehatárolás szerint négy szegregátum volt Komlón (kettő bel- és kettő külterületen), ezzel szemben a 2022. évi népszámlálási adatok alapján Komlón nem található szegregátum, csak egyetlen szegregációval veszélyeztetett terület, mely átfedésben van a korábbi 2. sz. szegregátum (Kazinczy utca) területével.

A külső városrészeken további négy akcióterületet azonosítottunk.

5. ábra: Komló ITS külső akcióterületeinek elhelyezkedése

Az összesen 8 db (+1 szociális célú városrehabilitációs) kijelölt akcióterület pontos lehatárolása (egzakt határai) és a kijelölés/lehatárolás indoklása az alábbi táblázatban kerül kifejtésre, akcióterületenként:

9. táblázat: Komló ITS akcióterületei és lehatárolásuk indoklása

Akcióterület megnevezése	Akcióterület lehatárolása	A lehatárolás indoklása
A1 Belváros, központi városrész	Kossuth L. u. – Berek u. – Bányászpark – Rendelőintézet – Kossuth L. u. északi társasházi ingatlanjai telekhátára – Dózsa Gy. u. – Kiss János u. – 48-as tér – Kossuth L. u. – 937 és 956/8 hrsz. határa – Majális tér – Templomrom – Kórház u. – Bajcsy-Zs. E. u. – Újtelep – Fűtőerőmű – Pécsi út – 2632 és 2402 hrsz. – Altáró út – Pécsi út – Kossuth L. u.	A központi városrész kompakt egységet alkot a belváros és a déli városrész területeivel. Bármilyen fejlesztési tevékenység ezen városrészekben közvetlen hatást gyakorol az egész területre. A város közszolgáltatásai, üzleti, kereskedelmi egységei és hivatali szférájának egységei mind itt helyezkednek el.
A2 Északi városrész akcióterület	Sportvölgy – Hunyadi J. u. – Bocskai u. – Irinyi J. u. – 3416 hrsz. – 3665/1 hrsz. – 3672 hrsz. – Alkotmány u. – Vértanúk u. keleti lakóingatlan telekhátárok – Felsőszilvási Általános Iskola – 3880 és 3861/6 hrsz. zöldfelületek – Március 15. u. – Szilvási út – Bányászpark – Berek u. – Kossuth L. u. – Ipari út – Sportvölgy	Az északi városrész akcióterület a Kenderföldi és Szilvási városrészeket foglalja magában. A két városrész a településen belül elfoglalt helyzetük és földrajzi közelségük miatt alkotnak egységet, forgalmilag is részben kapcsolódnak. A tervezett dokumentum ezeket a területeket érintő fejlesztései mindkét városrészt érinti, így érdemes ezeket egy akcióterületként kezelni.
<i>A2-n belül:</i> Szociális célú városrehabilitáció akcióterülete	Vörösmarty Mihály utca, Tompa Mihály utca, Kazinczy utca 10-14. tömb mögötti és melletti belső út, Kazinczy utca, Hunyadi János utca	Az akcióterület lehatárolása a KSH 2011 és 2022 évi népszámlálási adatokra alapozott adatszolgáltatására építve, továbbá a TOP_Plus-1.3.2-23 kódszámú felhívás szakmai elvárásait figyelembe véve történt. A friss KSH lehatárolás szerint két háztömb tekinthető szegregációval veszélyeztetett területnek a Kazinczy utcában. Az ennél bővebb kiterjedésű akcióterület-lehatárolás oka egyrészt a 2011-es lehatárolás figyelembe vétele, másrészt a komplex szociális célú városrehabilitációs projekt megvalósítási lehetőségének biztosítása, melyben a szociális bérlakások felújítása, fejlesztése mellett közterületi és közösségi célú fejlesztési funkciók is meg tudnak jelenni.
A3 Kökönyös akcióterület	Juhász Gy. u. – 2362 hrsz. – 1053 hrsz. – Kossuth akna u. – Jószerencsét u. – KBSK Sporttelep – 1247 hrsz. – Vadvirág u. – Mecsekfalui út – 1359/14 hrsz. – Székely B. u. – Nagy László u. északi ingatlanok telekhátára – 7Domb zöldterület – 031 hrsz. – 2413/63 hrsz. déli telekhátára – Kisfaludy u. – Juhász Gy. u.	Az akcióterület a nyugati városrész Dél-keleti területén található. Az építészeti egységes terület funkcionálisan, építészeti és szerkezeti is összetartozik, a városrészt a Petőfi-tér kapcsolja össze. Az akcióterületet érintő fejlesztések hatást gyakorolnak majd a városrész egészére.
A4 Körtvélyes akcióterület	Mecsekfalui út – Körtvélyes déli telekhátárai – Körtvélyes nyugati telekhátárai – 1545/18 hrsz. északi telekhátára – 1521-1526 hrsz. ingatlanok északi íve	A város legkompaktabb és egyben legkisebb területű városrésze a befejezetlen lakótelep, Körtvélyes, a nyugati városrész nyugati elvégződése. A terület építészeti, beépítési és lakosságát tekintve is rendkívül egységes, így bármely településfejlesztési beavatkozás hatással lesz a teljes területre.
A5 Sikondai akcióterület	Komló-Mánfa közig. határa – Komló-Magyarszék határa – Sikondai elágazás – 66-os főút - Komló-Magyarszék határa – Sikondai erdő – 010 hrsz. keleti telekhátára – Sikonda belterületi határ – 5947/14 hrsz. – 06 hrsz. erdők – 06/7 hrsz. É-i telekhátára – Fürj köz ingatlanok É-i telekhátára – 6039/103 hrsz. belterületi határa – 6038/10 hrsz. belterületi határa – 5915/4 hrsz. – 5921/8 hrsz. déli telekhátára – 5921/7 hrsz. D-i telekhátára – kemping (5913/2) – szanatórium (5909/1) – 0646/1 hrsz. déli telekhátára – Komló-Mánfa határa	Sikonda a város rekreációs területe, ahol döntően a rekreációs funkciók dominálnak. A szabadidős tevékenységekre alkalmas, üdülőházas övezet érintő fejlesztések profilja miatt egy fő tematika, a turizmus szerint csoportosítható.

Akcióterület megnevezése	Akcióterület lehatárolása	A lehatárolás indoklása
A6 Mecsekjánosi akcióterület	0115 hrsz. északi és keleti telekhatára – 0116 hrsz. – 2678/6 hrsz. – Mecsekjánosi belterületi határa – Batthyány út – 2811/1 hrsz. – Mecsekjánosi belterületi határa – Ipari út – 2506 hrsz. déli telekhatára – Iskola u. – Mecsekjánosi belterületi határa – Iskola u. – 0901/ hrsz. – 0115 hrsz.	Mecsekjánosi a város északi területén található falusias lakóterület, ami funkcionálisan és társadalmát tekintve is egy jól elkülöníthető területi egységként működik.
A7 Zobák akna és Gesztenyés akcióterület	0244/1 hrsz. – Zobák akna belterületi határa – Gesztenyés belterületi határa – Keleti városrész határa (a Zobáki út melletti lakott területekkel) – Gesztenyési út - Gesztenyés belterületi határa – Gyöngyvirág u. – Zobák akna (Keleti városrész) határa – 0244/5 hrsz. – 0244/1 hrsz.	A Zobák akna és Gesztenyés akcióterület magába foglalja az egykori Zobák bányát, valamint a bányaterület közvetlen szomszédságában található lakóterületet, Gesztenyést is. A két eltérő sajátosságú terület egy akcióterületbe sűrítését leginkább földrajzi közelségük indokolja, valamint az, hogy az ipari területek eléréséhez jelenleg Gesztenyésen keresztül vezet az út.
A8 Zobákpusztai akcióterület	6542 j. főút – Zobákpusztai városrész északnyugati és északi határa – Komlói-Hosszúhetény közigazgatási határa – Zobákpusztai városrész nyugati határa – 6542 j. főút	Komló keleti peremén helyezkedik el a Zobákpusztai városrész és akcióterület, mely kis területet foglal el. A Komlóról Hosszúhetény-Pécs irányába kivezető út mentén elhelyezkedő településrész falusias jelleget mutat, a város egyik legelmaradottabb része infrastruktúráját tekintve.

3.1.3.1 Az egyes akcióterületeken a megvalósításra kerülő fejlesztések összefoglaló jellegű bemutatása

A1 BELVÁROS, KÖZPONTI VÁROSRÉSZ AKCIÓTERÜLET

A1 BELVÁROS, KÖZPONTI VÁROSRESZ AKCIÓTERÜLET		
Beavatkozás megnevezése	Rövid leírás	Kapcsolódó tematikus (rész)cél
Komló belvárosának komplex fejlesztése	Átfogó és szakaszolható (projektekre bontható) terv készítése a Kossuth Lajos utca és a felszámolt vasút közötti sáv 48-as tér és Zrínyi tér közötti szakaszának közterületrendezésére, a belváros komplex fejlesztésére. A települést átszelő 3872/1 helyrajzi számú Kossuth Lajos utca környezetének fejlesztése: a "Csille sor" főutca járdaburkolatának, zöldfelületeinek korszerűsítése és a területhez kapcsolódó Bányász park rehabilitációja. A beavatkozás a belváros fő üzleti, kereskedelmi és szolgáltató tengelyét korszerűsítendő, ahol minden nap számottevő gyalogosforgalom zajlik. A terület forgalomterhelése jelentős, így a zöldfelületek kibővítése és a meglévők karbantartása javítja a levegő minőségét, hozzájárul a kellemesebb mikroklíma kialakításához és segít a heves esőzések kapcsán elnyelni a vizet. Mindezek hatására a belváros arculata vonzóbbá válhat, ami segít megtartani a lakosságot, hozzájárul a pozitív településimázs kialakításához.	T1 - Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése T10 - Vonzó városközpont kialakítása T12 - A népesség csökkenésének megállítása
A vasút nélküli beváros létrehozása	A települést átszelő vasútvonal és a kapcsolódó pályaudvar áttelepítése agglomerációba. A felszabadult értékes területeken egy fejlődő belváros kialakítása. A beruházás elengedhetetlen része a kapcsolódó MÁV területek megvásárlása, megszerzése. Komló belvárosának lineáris jellege és szűk keresztmetszete jelentős korlátokat jelent a közterületek optimális kihasználásában. A vasút belvárosi szakaszának felszámolása és területének integrálása számos lehetőséget nyitna a településfejlesztési célok teljesítéséhez. A belváros „kinyitásával” új terület nyílhat a fenntartható városi közlekedés (pl. P+R parkolóhelyek, e-bringa és e-roller rendszerek) fejlesztésére, a városi rendezvények lebonyolítására és a belváros átjárhatóbbá tételére, valamint a belvárosi miliőhöz illeszkedő üzleti célú fejlesztésekre.	T2 - A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdasági szerkezet fejlesztése T10 - Vonzó városközpont kialakítása
A 13-15. századi országosan védett gótikus templomrom környezetének fejlesztése	A beavatkozással a Belváros egy értékes terület részének rehabilitálása és épített értékének megóvása válik lehetővé. A templomrom környezetének megújítása és közösségi célú fejlesztése újabb szabadidő-eltöltési lehetőséget kínál a lakosság és az idelátogató turisták számára egyaránt, mely a népesség megtartása szempontjából előnyös körülményeket teremthet. A 13-15. századi gótikus templomrom környezetének fejlesztése beavatkozás keretében a kulturális műemlék megközelíthetőségének javítása, pihenőhelyek kialakítása és a zöldinfrastruktúra fejlesztése valósul meg. Az elérni kívánt legfontosabb célok: parkosítás, értékes zöldfelületek biztosítása, növénytelepítés, pihenésre, elmélkedésre alkalmas ülőfelületek és asztalok kihelyezése, romhoz vezető sétány létesítésével a rom jó megközelíthetőségének, körbejárhatóságának biztosítása (tájba illeszkedő módon).	T5 - Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózat kialakítása
Fűtőerőmű épületén napelemes rendszer telepítése	A város távhőszolgáltatását ellátó Komló Fűtőerőmű - mely a hőenergia jelentős részét már biomassza blokkjával állítja elő - működéséhez szükséges villamosenergia igényét elégítené ki a napelemes rendszer telepítése. A beavatkozás a működési költségek csökkenése által közvetve a város fűtési energiaellátásának csökkenését, szinten tartását segíti elő, ezáltal a megfizethető lakhatás/rezsiköltség irányába mozdítja el a távhőszolgáltatást igénybe vevőket, többek között a szociális bérlakások jelentős részét. A fejlesztést már érdemes az okos eszközök alkalmazásával együtt megvalósítani, mellyel további energiahatékonyság érhető el.	T6 - Smart city eszközök alkalmazása a klímadatak és lakosságbarát közszolgáltatások biztosítása érdekében T9 - Hatékony városüzemeltetés

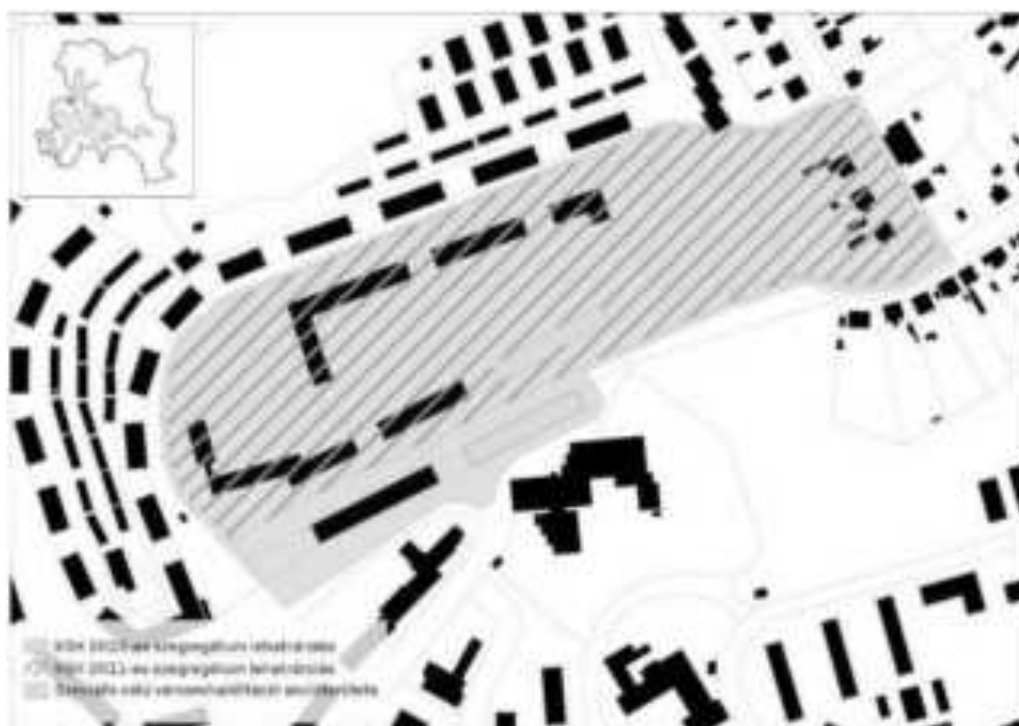
A1 BELVÁROS, KÖZPONTI VÁROSRESZ AKCIÓTERÜLET		
Beavatkozás megnevezése	Rövid leírás	Kapcsolódó tematikus (rész)cél
Kaptár napelem	A Komlói Kaptár Művelődési Központ modern épülete kielégít szinte minden energiahatékonysági elvárást, kivéve (főként a villamosenergia ellátás esetén) a megújuló energia felhasználását. Ezáltal az épület üzemeltetése nagy terhet jelent, mely a benne folyó nonprofit tevékenységek által nehezen fenntartható. A működési költségek jelentős csökkenését eredményezné napelemes rendszer telepítése a Kaptár épületére. A fejlesztést már érdemes az okos eszközök alkalmazásával együtt megvalósítani, mellyel további energiahatékonyság érhető el.	T6 - Smart city eszközök alkalmazása a klímataudatos és lakosságbarát közszolgáltatások biztosítása érdekében
Komló Város Önkormányzat Közös Hivatalának és Városgondnokságának digitális és épületenergetikai korszerűsítése	Komló Város Önkormányzat Közös Hivatala és a Városgondnoksága a település irányításában, működésében és fenntartásában meghatározó szerepet töltenek be. Mindkét intézmény épülete energetikai és digitális korszerűsítésre szorul, hogy a mai kor követelményeinek megfelelő elvárások és körülmények között, magas színvonalon tudjanak működni. A projekt keretében megvalósításra kerülne az épületek energetikai korszerűsítése: nyílászárócsera, szigetelés, napelemes rendszer telepítése, belső felújítások, digitális hálózat- és rendszerfejlesztés, okos eszközök és rendszerek (pl. energiamedzsmen) alkalmazása, amely korszerűsítések járulékos hozadéka nem csak az ÜHG-kibocsátás, hanem a fenntartási költségek csökkenésében is prognosztizálhatók.	T6 - Smart city eszközök alkalmazása a klímataudatos és lakosságbarát közszolgáltatások biztosítása érdekében T9 - Hatékony városüzemeltetés
Újtelepi városrész bányakáros rézsűstabilizálás	A Déli városrészben található, sajátos hangulatú nyolcutcás bányászkolónia, az úgynevezett Újtelep. Az első komlói bányászkolónia lakások lassan 100 éve épültek a szűk domboldalon. A beépítést támfalrendszerrel oldották meg, ebből is adódnak a szűk utcák. A lakókörnyezet - koránál fogva - elavult műszaki elemekkel terhelt. A biztonsági okokból is már szükségszerű rézsűstabilizálás a teljes Újtelepet érinti.	T8 - A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése
Komló Közös Önkormányzati Hivatal és környezetének, az Eszperantó térnek komplex rehabilitációja	Komló Belváros-rehabilitációjának, a belvárosi közterületek fenntartható megújításának egyik eleme a szűken vett városközpont, azaz a Városház tér-Eszperantó tér és környezetének komplex megújítása, fejlesztése. A tervezett fejlesztési cél a kijelölt tervezési területen belül található közterületi ingatlanok fejlesztése, amely magába foglalja a burkolatok, a térburkolatok, a zöldfelületek, vízfelületek, az utcabútorok, parkolóhelyek, információs és tájékoztató rendszer fejlesztését is. A rehabilitáció a Belváros fenntartható, klímaadaptív megújítása mellett akadálymentesítést, zöldinfrastruktúra fejlesztést és a biodiverzitás növelését, a hősziget-hatás mérséklését is célozza, továbbá a város főterének nyitottá, könnyen használhatóvá tételét és látogatottabbá, népszerűbbé válását kívánja elérni. A tervezési terület Komló központjában, a 6542. j. és a 6543. j. országos mellékutak találkozásának környezetében helyezkedik el, három nagyobb blokkra osztható: 1. Városház tér, Eszperantó tér és a buszállomás szomszédságában lévő parkoló és zöldfelületek; 2. Könyvtár környezete; 3. Kossuth Lajos utca északi oldalán haladó sétány és környezete a Berek utcától a Táncsics Mihály utcáig.	T10 - Vonzó városközpont kialakítása

A1 BELVÁROS, KÖZPONTI VÁROSRÉSZ AKCIÓTERÜLET		
Beavatkozás megnevezése	Rövid leírás	Kapcsolódó tematikus (rész)cél
A Komló 48-as tér teljes rekonstrukciójának megvalósítása	A „Komló 48-as tér teljes rekonstrukciójának megvalósítása” c. projekt keretében beruházás valósul meg a Belváros fontos, központi funkcióval rendelkező közterületén (a projekt már támogatással rendelkezik). A projekt keretében megvalósítandó beruházás a Zengő Áruház és a Színház és Hangversenyterem közötti területet, valamint a Kossuth Lajos utca, Dózsa Gy. utca, illetve Táncsics M. utca által határolt területet érinti. A projekt révén egy jelentősen amortizálódott állapotban lévő terület felfejlesztésével javul Komló – kiemelten a belvárosi lakókörnyezet – általános környezeti állapota, mely segíti a korszerű városkép kialakítását. A fejlesztési területen megvalósuló közterületi beruházás közvetve szintén hozzájárul a lakosságmegtartó képesség fokozásához. A beavatkozás szintén a komplex Belváros-rehabilitáció egyik elemeként értelmezendő.	T10 - Vonzó városközpont kialakítása
A komlói belváros keleti részének megújítása (Zengő áruház és környéke).	A projekt segítségével egy fenntarthatóbb, zöldebb belvárosi környezet alakítható ki, ami emeli a belvárosban eltöltött idő minőségét, biztosítja a lakosság életszínvonalának növekedését. A projekt több stratégiai célhoz is jól illeszkedik. A település belvárosában található Zengő áruház és környezetének megújítása: meglévő köztér, gépjármű parkoló és zöldfelületek fejlesztése.	T10 - Vonzó városközpont kialakítása
Kulturális intézmények fejlesztése	Komló kulturális intézményeinek (Komlóverzum/múzeum, Közösségek Háza/kultúrház, Színház) külső megjelenését és energiahatékonyságát célzó fejlesztései a közelmúltban jórészt megvalósultak. A belső terek és a gépészeti korszerűsítés, a belsőépítészeti arculat modernizálása azonban ezidáig nem történt meg, a város kulturális helyszínei a régi időket idézik. Ez meglehetősen nagy kontraszt és negatív hatással van a közösségi-kulturális színterek megítélésére, ezáltal látogatottságára is. A beavatkozás keretében a komlói kulturális intézmények épületeinek belső felújítása, korszerűsítése tervezett.	T10 - Vonzó városközpont kialakítása T12 - A népesség csökkenésének megállítása
Újtelepi utak felújítása	A beavatkozás a város egyik első bányászathoz kötődő lakókörnyezetét érinti, ami a belváros közvetlen szomszédságában található. A lakókörnyezet koránál fogva elavult műszaki elemekkel terhelt. A vízvezetékek cseréje, illetve az útburkolatok javítása, rehabilitációja egyrészt a települési környezetet tennék élhetőbbé, a műszaki hálózat fejlesztésével pedig a városrész környezeti hatékonysága is növelhető. Az első komlói bányászkolónia lakások lassan 100 éve épültek a szűk domboldalon. A beépítést támfalrendszerrel oldották meg ebből is adódnak a szűk utcák. A vízvezeték hálózat még eternit csőből készült és cserére szorul. Az utcákban az összközműves kiépítés biztosított. A beavatkozás keretében az önkormányzati tulajdonú víziközmű cseréje és az úthálózat teljes felújítása valósulna meg.	T11 - Átkötő és havária utak létesítése, útfejlesztések
Komló Város területén ifjúsági-tér kialakítása	A város jelenlegi infrastruktúrájában széleskörűen érhetők el városi szintű szolgáltatások, beleértve a rekreációt. Azonban ezek jelenleg kevésbé fókuszálnak konkrét korcsoportokra, így a fiatalokéira. A fiatalabb generációk pozitív településimázsra hozzájárulhat a hosszú távú letelepedésükhöz, későbbi családalapításhoz, egy erős közösség kialakulása pedig további motivációt jelenthet arra, hogy helyben is maradjanak. A magas minőségű, fiatalokra fókuszáló rekreációs infrastruktúra fiatal pályakezdeők beköltözését is ösztönözheti a városba. A városközpontban található, a fiatalok körében jelenleg is közkedvelt tér innovatív fejlesztése valósulna meg a beavatkozás keretében, mellyel olyan szabadidős közterület-alakítás történne meg, ami a 21. századi trendeknek megfelelően biztosítana szabadtéri elfoglaltságot és közösségi teret ezen korosztály számára.	T12 - A népesség csökkenésének megállítása

A2 ÉSZAKI VÁROS RÉSZ AKCIÓTERÜLET

A2-SZ SZOCIÁLIS CÉLÚ VÁROSREHABILITÁCIÓ AKCIÓTERÜLETE

A2 ÉSZAKI VÁROSRESZ AKCIÓTERÜLET		
Beavatkozás megnevezése	Rövid leírás	Kapcsolódó tematikus (rész)cél
A komlói arborétum fejlesztése	Az Északi városrész központi részén található arborétum nagy területű zöldövezet a városban, ami mind esztétikai, mind környezeti, mind rekreációs előnyöket biztosít a városrésznek. Az arborétum kihasználtsága ennek ellenére alacsony, fejlesztésével ugyanakkor nem csupán a város környezeti fenntarthatóságához, hanem egy színesebb idegenforgalmi kínálathoz járulna hozzá. A beavatkozás fókuszában a település belterületén található, jelenleg csupán részben kihasznált arborétum területén a szabadidős tevékenységek, illetve lehetőségek kialakítása és fejlesztése áll.	T5 - Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózat kialakítása
Komló - Szilvás városrész rehabilitációja	Az Alkotmány utca és a Május 1. utca kereszteződése Komló-Szilvás központjaként funkcionál. A terület elavult, a fizikai infrastruktúra leromlott. A panel lakótelep karakterű városi terület nagyszámú népességnek ad otthont, ugyanakkor a helyben található munkahelyek száma Szilvásban aránylag alacsony. A beavatkozás célja az Északi városrész részterületének komplex rehabilitációja. A kijelölt területen orvosi rendelő, posta, patika, játszótér, autóbusz-megálló és üzletek találhatóak, amelyek látogatottsága jelentős, azonban a kapcsolódó burkolatok és zöldfelületek állapota jelentősen elavult. A területen egy jól átgondolt, a mai modern igényeket kielégítő, rendszerszerű fejlesztés megvalósítása szükséges, ahol megjelenhet a kreatív ipar, a helyi kézművesség, de akár a vállalkozásokat támogató inkubáció is, továbbá okos város fejlesztési elemek és a megfizethető lakhatás mellett a városi zöld átállást is segítő komplex panelprogram megvalósítása.	T5 - Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózat kialakítása T8 - A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése T12 - A népesség csökkenésének megállítása
Napelemes rendszer telepítése a komlói Szilvási bölcsőde (és a mecsekjánosi óvoda) épületén	A város szociális intézményhálózatának több elemét korszerűsítették és látták el korábban napelemekkel. A trendet folytatva a projekt a Szilvási bölcsőde energiahatékonyságát és ezáltal a település környezeti fenntarthatóságát növelné. A napelemes rendszer telepítése az bölcsőde későbbi fenntartása során jelentős költségmegtakarítást eredményezne a fenntartó számára. Ugyanígy a mecsekjánosi óvoda fenntarthatóságát támogatja az intézmény napelemes rendszerének megtervezése és megvalósítása is. A fejlesztést már érdemes az okos eszközök alkalmazásával együtt megvalósítani, mellyel további energiahatékonyság érhető el.	T6 - Smart city eszközök alkalmazása a klímatudatos és lakosságbarát közszolgáltatások biztosítása érdekében T13 - A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése
Arany János utca felújítása	A projekt segítségével a város környezetének vonzóbbá tétele, Kenderföld hatékonyabb térhasználatának segítségével egy fenntartható, a társadalom számára nyitottabb és elérhetőbb városrész kialakítása válik lehetővé. A kenderföldi városrész egyik zsákutcájában a parkoló felületek gyephézagos burkolattal való kialakítását, a teljes út és járdafelületek egyidejű megújítása mellett kell elvégezni. Néhány helyen a csapadék csatorna javítása is szükséges.	T11 - Átkötő és havária utak létesítése, útfejlesztések

A2 ÉSZAKI VÁROSRESZ AKCIÓTERÜLET		
Beavatkozás megnevezése	Rövid leírás	Kapcsolódó tematikus (rész)cél
Központi óvoda komplex fejlesztése	A beavatkozás kiemelt célja az óvodai szolgáltatás minőségében és a rendelkezésre álló infrastruktúrában megfigyelhető jelentős területi különbségek csökkentése. A Tompa Mihály utcai Komló Városi Óvoda épülete az Északi városrészben, Kenderföldön, a Tompa Mihály, Petőfi Sándor és Kossuth Lajos utcák, ill. a Zrínyi tér által határolt tömb védett belső zónájában található. Az óvodafejlesztés keretében a meglévő feladatellátási hely férőhelybővítése és felújítása, energiahatékonysági korszerűsítése, ezáltal az óvodai szolgáltatás minőségi fejlesztése valósul meg. A bővítés okán megszűnik a Hunyadi utcai Tagóvoda, melynek 2 csoportszobája komplexen átköltözik majd a megújult Központi Óvodába. A beavatkozás ezen felül tartalmaz akadálymentesítést, eszközbeszerzést, melegítőkonyha fejlesztést, kerékpáros- és gépjármű parkolóhelyek kialakítását.	T12 - A népesség csökkenésének megállítása
Komló - Zrínyi tér rehabilitációja	A projekt segítségével a város környezetének vonzóbbá tétele, Kenderföld hatékonyabb térhasználatának segítségével egy fenntartható, a társadalom számára nyitottabb és elérhetőbb, Északi városrészi alközpont kialakítása válik lehetővé. A fejlesztés a település kenderföldi városrészén található Zrínyi tér korszerűsítését célozza: közterületfejlesztés, zöldfelületek megújítása, "alközpontosítás", térszervezés.	T14 - A társadalmi integráció erősítése
A2-SZ SZOCIÁLIS CÉLÚ VÁROSREHABILITÁCIÓ AKCIÓTERÜLETE		
Beavatkozás megnevezése	Rövid leírás	Kapcsolódó tematikus (rész)cél
Az antiszegregációs programban bemutatott felzárkóztató „soft” programok	Az FVS Antiszigregációs programjában és jelen ITS releváns fejezetében azonosított beavatkozások megvalósítása, melyek között Komló szociális célú városrehabilitációjának ESZA projektlábán kívül az alábbi célok elérését szolgáló beavatkozások szerepelnek: - Szocializációs, illetve oktatási célú integrációs programok megvalósítása gyermek és serdülőkorúak számára a hátrányos/deprivált helyzet újratemelődésekének akadályozása érdekében, - Az alacsony státuszú lakosság foglalkoztatási helyzetének javítása, - Az egészségügyi, szociális és más közösségi szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása, - Közösségi terek biztosítása, közösségfejlesztés, társadalmi integráció erősítése.	T13 - A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése T14 - A társadalmi integráció erősítése
Szociális célú városrehabilitáció Komlón	A projekt segítségével, a városrészben található szegregációval veszélyeztetett lakótömbök és környezetük felzárkóztatása és vonzóbbá tétele által Kenderföld egy kritikus és leromlott területre válna a társadalom számára nyitottabbá és használhatóbbá, elősegítve azt a törekvést is, hogy a Kenderföldön tervezett városi alközpont (Zrínyi tér) kialakítása lehetővé váljon. A település kenderföldi városrészén található szociális célú városrehabilitáció akcióterületén belül szociális bérházak fejlesztése, felújítása, a felzárkóztató közösségi célú beavatkozás, valamint a közterületek és a Kazinczy utca felújítása, zöldfelületek fejlesztése.	T14 - A társadalmi integráció erősítése

A3 KÖKÖNYÖS AKCIÓTERÜLET

A3 KÖKÖNYÖS AKCIÓTERÜLET		
Beavatkozás megnevezése	Rövid leírás	Kapcsolódó tematikus (rész)cél
Vállalkozóház kialakításának érdekében a volt Nagy László Gimnázium épületének korszerűsítése	A projekt segítségével egy barnamezős beruházás valósítható meg egy oktatási intézmény átalakításával. A volt gimnázium épületének vállalkozóházzá alakításával új vállalkozók jelenhetnek meg a városban, így biztosítva új munkalehetőségeket, ami elősegítené a város demográfiai stabilitását. A beavatkozás célja a Komló Város Önkormányzat tulajdonában lévő volt gimnáziumi épület korszerűsítése, amely meglévő kialakításából adódóan kiválóan alkalmas egy vállalkozó ház kialakítására, ezzel segítve a településen működő cégek, igény szerint pedig a megváltozott munkaképességűek foglalkozásának bővítését.	T1 - Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése T14 - A társadalmi integráció erősítése
Egészséges város - Kulturált szabadidő eltöltési lehetőség (7Domb szabadidőpark)	Az Altáró és Kökönyös városrészek között elterülő 7Domb elnevezésű erdős zöldterületen az elmúlt 3-5 évben is történtek már fejlesztések, többek között park, sportpályák, játszóház és futópálya épült a komlói Juhász Gyula utca végén az egykori bányaépületek helyére (barnamezős területek rehabilitációja keretében), valamint a Nagy László utcában játszóhelyek és onnan induló bringapark-pályák létesültek. Ennek a fejlesztésnek a folytatásaként lenne szükséges tovább bővíteni a szabadidőpark nyújtotta szolgáltatásokat, bővíteni a szabadidő hasznos és természeti környezetben történő eltöltésének lehetőségét. Mindez együtt kezelendő az érintett területen még fennmaradt egykori bányaterületek rekultivációs kötelezettségével, a barnamezős területek közösségi célú fejlesztésével.	T5 - Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózat kialakítása T12 - A népesség csökkenésének megállítása
Napelemes rendszer telepítése a komlói Szent Borbála otthon Jó szerencsét utcai (és Liliom utcai) telephelyén	A város idősellátásra specializálódott bentlakásos szociális intézményhálózatának több elemét korszerűsítették és látták el korábban napelemekkel. A trendet folytatva a projekt a kökönyösi és a gesztenyési telephely energiahatékonyságát és ezáltal a település környezeti fenntarthatóságát növelné. A napelemes rendszer telepítése az idősothton későbbi fenntartása során jelentős költségmegtakarítást eredményezne a fenntartó számára. A fejlesztést már érdemes az okos eszközök alkalmazásával együtt megvalósítani, mellyel további energiahatékonyság érhető el.	T6 - Smart city eszközök alkalmazása a klímatudatos és lakosságbarát közszolgáltatások biztosítása érdekében T13 - A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése
Nagy László utca felújítása	A Nagy László utca Kökönyös városrész egyik főbb tengelyét képezi magas lakónépesség számmal. A terület elavult, a fizikai infrastruktúra leromlott. Az automobilizáció hatására jelentősen megnőtt a városrészben a személyautók száma, a parkolóhelyek azonban nem követték ezt a trendet. A rendelkezésre álló parkolók ugyanakkor szilárd burkolattal, vagy zúzalékkal fedettek. A problémák megoldása javítaná a városrész környezeti- és társadalmi fenntarthatóságát, az életszínvonal emelkedését. A környék utcái a zöldváros programnak és az egyedi kormányzati támogatásoknak köszönhetően megújultak. Egy tömbházas sűrűn lakott városrész gyalogos és gépjármű közlekedésre alkalmas területeit kell újjáépíteni úgy, hogy egyidejűleg megújul a csapadékvíz, ivóvíz-hálózat, valamint a zúzalékos parkolókat gyephézagok parkolók váltják fel.	T11 - Átkötő és havária utak létesítése, útfejlesztések

A3 KÖKÖNYÖS AKCIÓTERÜLET		
Beavatkozás megnevezése	Rövid leírás	Kapcsolódó tematikus (rész)cél
Egészséges város - Kulturált szabadidő eltöltési lehetőség (Nagy László utcában kilátó építése)	Komló-Kökönyös városrészben a Nagy László utca mentén a közelmúltban létesült a 7Domb szabadidőpark, mely játszótereket, különböző típusú bringaparkokat, sportpályát foglal magába és kiegészül a 7Domb Apartman nyújtotta szolgáltatásokkal is. A város több pontján is megtalálható, jelentős kiterjedésű közparkok közül az egyik a Nagy László utca mellett északkeleti irányban, egészen az Altáró üzemi útig húzódik. Itt valósult meg 2022-ben (a Juhász Gyula utca végi egykori bányaterületek rekultivációjával együtt) az űroázis játszóteret is tartalmazó szabadidőpark megépítése. A rekreációs célú, a szabadidő természetközeli eltöltését szolgáló kínálat bővítése ezen a helyen - az erdős zöldterület délkeleti részén, a legmagasabb domb tetején - egy kilátó építésével valósulhat meg, ami tovább erősíti Komló népességmegtartó szerepét.	T12 - A népesség csökkenésének megállítása
A Komlói Bányász Sport Klub területének komplett fejlesztése	A Sport Klub korszerűsítése modern, a 21. század kihívásainak és követelményeinek megfelelő szabadidős és szervezett sporttevékenységnek otthont adó létesítményt eredményezhet, ami egy egészségére ügyelő, összetartó közösséget képes bevonni és összetartani. Mindez megalapozná a népességcsökkenés megállítását, mivel szélesebb körű lehetőségeket biztosítana mind a fiatalabb, mind a felnőtt korosztályok részére. A KBSK főépületének belső felújítása, a futófolyosó komplett belső felújítása/átalakítása, a sportpályához tartozó lelátó korszerűsítése és a még korszerűsítetlen pályák felújítása, továbbá sport- és munkásszálló építése, edzőcsarnok építése szerepel a korszerűsítési feladatok között.	T12 - A népesség csökkenésének megállítása

A4 KÖRTVÉLYES AKCIÓTERÜLET

A4 KÖRTVÉLYES AKCIÓTERÜLET		
Beavatkozás megnevezése	Rövid leírás	Kapcsolódó tematikus (rész)cél
Komló-Körtevlyes leromlott településrész fejlesztése	A körtevlyesi városrész a többi városi területtől elszigetelt helyzetben van, elérése emiatt nehézséget okoz az itt élő népességnek. A városrészben emiatt devalválódott lakáspiac komoly kockázati tényező, mivel előrevetíti a városrész szegregálódását. Ezért fontos a lakótelep fizikai megújítása, hogy csökkenteni lehessen a szegregáció kockázatát, így megőrizve a társadalmi fenntarthatóság alapjait. A beavatkozás a Komló-Körtevlyes városrész útburkolatainak, járdáinak, zöldfelületeinek és részben vagy egészében önkormányzati tulajdonú ingatlanainak korszerűsítése mellett panelprogram megvalósítását is célozza.	T8 - A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése
Parkolóhelyek bővítése a körtevlyesi városrészben	A Komló-Körtevlyes leromlott településrész fejlesztésében prioritást élvez és rövid távon megoldandó problémát jelent a városrészben a parkolóhelyek bővítése, a parkolási hiányok feloldása, megszüntetése. A legújabb városrész - kedvező árfekvése miatt - népszerű a lakást vásárolni szándékozók körében. A tisztán panel technológiával épült lakótelep tervezése során (1982) nem gondoltak a motorizáció ilyen mértékű fejlődésére, ezért a parkolóhelyek hiánya jelenti a legnagyobb problémát a lakótelepen, így ez az előzőtől elkülönült beavatkozásként jelenik meg az ITS-ben.	T8 - A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése

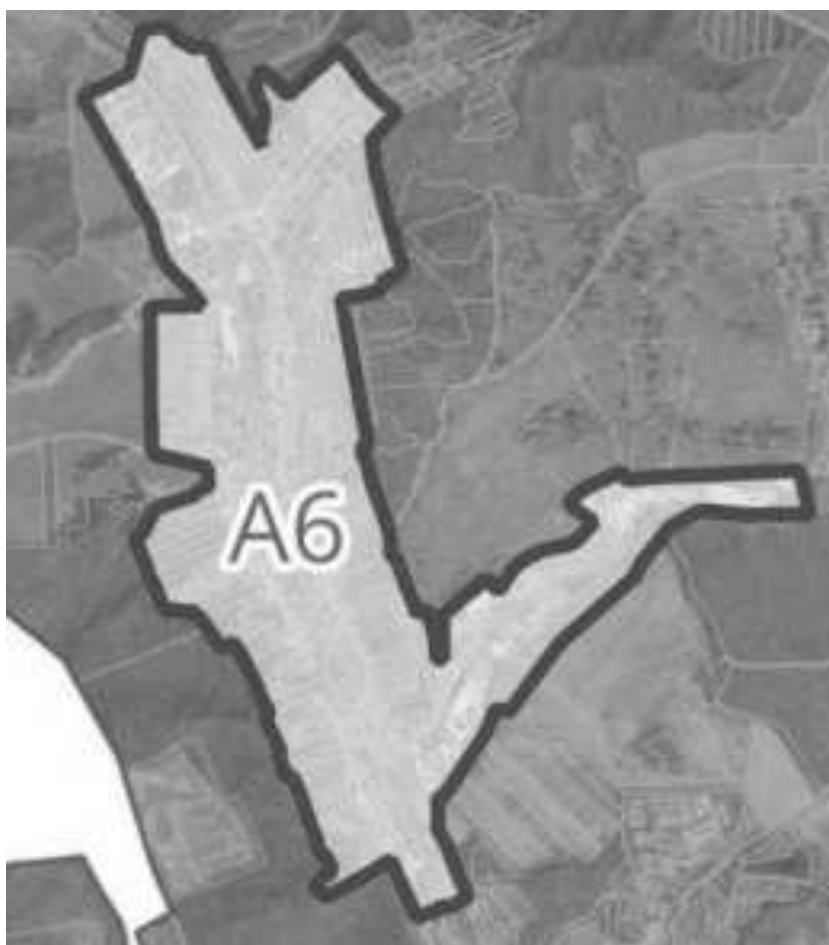
A5 SIKONDAI AKCIÓTERÜLET

A5 SIKONDAI AKCIÓTERÜLET

Beavatkozás megnevezése	Rövid leírás	Kapcsolódó tematikus (rész)cél
Komló - Sikonda településrész turisztikai és közösségi célú fejlesztése	Sikonda üdülőterület Komló belvárosától 5 kilométerre nyugatra fekszik. Közlekedési feltártsága jó, alig 500 méterre található a 66-os főúttól. Vonzerejét termálfürdője, horgásztavai, az érintetlen természet közelsége és az egyedülálló mikroklímája adja. Sikonda városrész fejlesztésének célja kettős: egyrészt gazdaságfejlesztési, másrészt élhető/zöld településfejlesztési. Célja, hogy Komlón a rekreációs turizmusra, valamint a bányászati múltja és a szocialista építészeti emlékekre alapozva, Sikonda és Gadány adottságait kihasználva a turizmus fejlődjön és a város és környezete felkerüljön Magyarország turisztikai térképére. Célja továbbá a város zöldfelületeinek egységes hálózattá szervezése. Ennek érdekében aktív turisztikai és fürdőfejlesztési projektek megvalósítása, a turisztikai szuprastruktúra fejlesztése, a térséggel összehangolt turisztikai csomag kifejlesztése, településrehabilitáció keretében a zöldinfrastruktúra, a sport-, rekreációs- és szabadidős funkciók fejlesztése szükséges.	T2 - A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdasági szerkezet fejlesztése T5 - Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózat kialakítása

A6 MECSEKJÁNOSI AKCIÓTERÜLET

A6 MECSEKJÁNOSI AKCIÓTERÜLET		
Beavatkozás megnevezése	Rövid leírás	Kapcsolódó tematikus (rész)cél
Napelemes rendszer telepítése (a komlói Szilvási bölcsőde és) a mecsekjánosi óvoda épületén	Sikonda üdülőterület Komló belvárosától 5 kilométerre nyugatra fekszik. Közlekedési feltártsága jó, alig 500 méterre található a 66-os főúttól. Vonzerejét termálfürdője, horgásztavai, az érintetlen természet közelsége és az egyedülálló mikroklimája adja. Sikonda városrész fejlesztésének célja kettős: egyrészt gazdaságfejlesztési, másrészt élhető/zöld településfejlesztési. Célja, hogy Komlón a rekreációs turizmusra, valamint a bányászati múltra és a szocialista építészeti emlékekre alapozva, Sikonda és Gadány adottságait kihasználva a turizmus fejlődjön és a város és környezete felkerüljön Magyarország turisztikai térképére. Célja továbbá a város zöldfelületeinek egységes hálózattá szervezése. Ennek érdekében aktív turisztikai és fürdőfejlesztési projektek megvalósítása, a turisztikai szuprastruktúra fejlesztése, a térséggel összehangolt turisztikai csomag kifejlesztése, településrehabilitáció keretében a zöldinfrastruktúra, a sport-, rekreációs- és szabadidős funkciók fejlesztése szükséges.	T2 - A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdasági szerkezet fejlesztése T5 - Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózat kialakítása

A7 ZOBÁK AKNA ÉS GESZTENYÉS AKCIÓTERÜLET

A7 ZOBÁK AKNA ÉS GESZTENYÉS AKCIÓTERÜLET		
Beavatkozás megnevezése	Rövid leírás	Kapcsolódó tematikus (rész)cél
A rozstdaövezet megközelítését szolgáló infrastruktúra fejlesztés: Komló - Zobák bánya területeinek fejlesztése	A volt zobáki bányaterület jöhet szóba ehhez a fejlesztéshez mivel az önkormányzat tulajdonában lévő zöldmezős területek feltárássra kerültek és fogyóban vannak. A munkahelyteremtésre nagyobb cégek fogadására alkalmas a terület, azonban a megközelítésen át a meglévő infrastruktúra állapotáig minden felújításra szorul. A program kapcsán az ivóvíz, szennyvíz, az elektromos hálózat felújítása a gyalogos és közúti infrastruktúra a tömegközlekedési eszközökkel együtt megújulna.	T1 - Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése T11 - Átkötő és havária utak létesítése, útfejlesztések
Lakóterület kialakítása (a dávidföldi, mecsekfalui és) a gesztenyési városrészben	Komlón a nagymértékű lakótelep építésekkel egy időben elkezdtek kiépülni a kertes, családi házas területek is. Napjainkra a város számos területén megtalálható ezen karakter. A lakóterületek bővítésére, közművesített lakótelepek létesítésére a város szerkezeti adottságait szem előtt tartva az egyéb beavatkozásoknál említettek mellett a Keleti városrészben van reális lehetőség: Gesztenyész Zobákpusztja és Komló közötti fekszik, az út melletti hegyoldalra épült. Mellette található Zobák akna, egykori mélyművelésű bánya. Gesztenyész szerkezetileg a szintvonalakkal párhuzamos utcák mentén épült ki, melyeket összeköt a Zobák aknához vezető főbb út. A lakóházak többség a 20. század második felében épült kertes ikerházakból és családi házakból áll. Ez alól a városrész felett magasodó panelsor képez kivételt, melyek kissé elkülönítve, a Hóvirág utcában foglalnak helyet.	T12 - A népesség csökkenésének megállítása
Napelemes rendszer telepítése a komlói Szent Borbála otthon (Jó szerencsét utcai és) Liliom utcai telephelyén	A város idősellátásra specializálódott bentlakásos szociális intézményhálózatának több elemét korszerűsítették és látták el korábban napelemekkel. A trendet folytatva a projekt a kökönyösi és a gesztenyési telephely energiahatékonyságát és ezáltal a település környezeti fenntarthatóságát növelné. A napelemes rendszer telepítése az időotthon későbbi fenntartása során jelentős költségmegtakarítást eredményezne a fenntartó számára. A fejlesztést már érdemes az okos eszközök alkalmazásával együtt megvalósítani, mellyel további energiahatékonyság érhető el.	T6 - Smart city eszközök alkalmazása a klímatudatos és lakosságbarát közszolgáltatások biztosítása érdekében T13 - A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése

A8 ZOBÁKPUSZTA AKCIÓTERÜLET

A8 ZOBÁKPUSZTA AKCIÓTERÜLET		
Beavatkozás megnevezése	Rövid leírás	Kapcsolódó tematikus (rész)cél
Komló város ellátatlan területeinek szennyvízelvezetése	Zobákpusztán nincs még kialakítva minden közmű megfelelően, az itt élő társadalom életszínvonala így alacsonyabb a városi átlaghoz képest. Ennek javítása, valamint a környezet védelme érdekében fontos a projekt. A beavatkozás Komló-Zobákpusztá városrész szennyvízelvezetésének kiépítését célozza.	T14 - A társadalmi integráció erősítése

3.1.4 Egyéb beavatkozások

Helyszín	Beavatkozás megnevezése, jelölése	Rövid leírás	Kapcsolódó tematikus (rész)cél
V2 Nyugati városrész (Mecsekfalu és Dávidföld)	E1 Lakóterület kialakítása a dávidföldi, mecsekfalui (és a gesztenyési) városrészben	Komlón a nagymértékű lakótelep építésekkel egy időben elkezdtek kiépülni a kertes, családi házas területek is. Napjainkra a város számos területén megtalálható ezen karakter. A lakóterületek bővítésére, közművesített lakótelkek létesítésére a város szerkezeti adottságait szem előtt tartva az alábbi városrészekben van reális lehetőség: Dávidföld még az 1950-es években kezdett kiépülni, a város fő fejlődési időszakában. Amikor Komló fejlett ipari várossá vált, sokan költöztek ki ide és építkeztek. Dávidföld északi részén található a legújabb beépítésű családi házas negyed. Épületei 20. század végi, 21. század eleji stílusban épült, kertes családi házak. Mecsekfalu házai között szép számmal maradtak fenn módos nagy parasztházak, melyek sokszor a városokat idéző díszes homlokzatokkal készültek.	T12 - A népesség csökkenésének megállítása

3.2 A fejlesztések ütemezése

A következő táblázatban (GANTT diagram) az egyes beavatkozások megvalósításának tervezett időtartama, ütemezése kerül bemutatásra. Az időbeli tervezés a ma rendelkezésre álló információk alapján történt becslés, az egyes beavatkozások előkészítése, források elérhetővé válása, befektetői-beruházói igény megjelenése és egyéb előre nem tervezhető körülmény az ütemezést felülírhatja, módosíthatja.

10. táblázat: A fejlesztések ütemezése (GANTT diagram)

Beavatkozás	2023				2024				2025				2026				2027				2028				2029				2030				2031				2032				2033			
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4				
Akcióterületi beavatkozások																																												
Komló belvárosának komplex fejlesztése																																												
A vasút nélküli beváros létrehozása																																												
A 13-15. századi országosan védett gótikus templomrom környezetének fejlesztése																																												
Fűtőerőmű épületén napelemes rendszer telepítése																																												
Kaptár napelem																																												
Komló Önkormányzati Hivatal és Városgondnok-ság digitális és épületenergetikai korszerűsítése																																												
Újtelepi városrész bányakáros rézsűstabilizálás																																												
Komló Önkormányzati Hivatal és környezetének, az Eszperantó térnek komplex rehabilitációja																																												
A Komló 48-as tér teljes rekonstrukciójának megvalósítása																																												
A komlói belváros keleti részének megújítása (Zengő áruház és környéke).																																												
Kulturális intézmények fejlesztése																																												
Újtelepi utak felújítása																																												
Komló Város területén ifjúsági-tér kialakítása																																												

Beavatkozás	2023				2024				2025				2026				2027				2028				2029				2030				2031				2032				2033			
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4				
A komlói arborétum fejlesztése																																												
Komló - Szilvás városrész rehabilitációja																																												
Napelemes rendszer telepítése a komlói Szilvási bölcsőde épületén																																												
Arany János utca felújítása																																												
Központi óvoda komplex fejlesztése																																												
Komló - Zrínyi tér rehabilitációja																																												
Az Antiszegregációs programban bemutatott felzárkóztató „soft” programok																																												
Szociális célú városrehabilitáció Komlón																																												
Vállalkozóház kialakításának érdekében a volt Nagy László Gimnázium épület-korszerűsítése																																												
Egészséges város - Kulturált szabadidő eltöltési lehetőség (7Domb szabadidőpark)																																												
Napelemes rendszer telepítése a komlói Szent Borbála otthon Jó szerencsét utcai telephelyén																																												
Nagy László utca felújítása																																												
Egészséges város - Kulturált szabadidő eltöltési lehetőség (Nagy László utcában kilátó építése)																																												
A Komlói Bányász Sport Klub területének komplett fejlesztése																																												
Komló-Körtvélyes leromlott településrész fejlesztése																																												
Parkolóhelyek bővítése a körtvélyesi városrészben																																												
Komló - Sikonda településrész turisztikai és közösségi célú fejlesztése																																												
Napelemes rendszer telepítése a mecsekjányosi óvoda épületén																																												

Beavatkozás	2023				2024				2025				2026				2027				2028				2029				2030				2031				2032				2033			
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4				
A rozsdadöveget megközelítését szolgáló infrastruktúra és Zobák bánya fejlesztése																																												
Lakóterület kialakítása a gesztenyési városrészben																																												
Napelemes rendszer telepítése a komlói Szent Borbála otthon Liliom utcai telephelyén																																												
Komló város ellátatlan területeinek szennyvízelvezetése																																												
Kulcsprojektek																																												
Béta akna területének gazdaságfejlesztése																																												
Új nagyfoglalkoztató pécsi letelepedésének támogatása																																												
Fenntartható Városfejlesztési Stratégia megvalósítása Komlón																																												
Okos- Digitális város fejlesztések megvalósítása																																												
Az M9 autópálya megépülésével kapcsolatban felmerülő útfejlesztések előkészítése																																												
Önkormányzati szociális- és bér lakás építés, korszerűsítés																																												
Hálózatos beavatkozások																																												
Meglévő iparterületek közműellátottságának fejlesztése																																												
Kutatás-fejlesztés-innovációs együttműködések erősítése, klaszteresedés, hálózatosodás																																												
A helyi vállalkozások innovációs potenciáljának erősítése																																												
A PTE-ben rejlő lehetőségek kihasználása, K+F az oktatás, a kutatás és az innováció területén																																												
A beszállítói kapcsolatok erősítése a Gépipari Klaszterrel való együttműködésben																																												
Pécs gazdasági szereplőivel folytatott kapcsolatok erősítése																																												

Beavatkozás	2023				2024				2025				2026				2027				2028				2029				2030				2031				2032				2033				
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4					
Önkormányzati-vállalkozói-kamarai együttműködések erősítése																																													
Kerékpárút kialakítása Komló várostól Hosszúhetény településig																																													
Komló város helyi közösségi közlekedésének fejlesztése																																													
Parkolóhelyek fejlesztése a városban, ide értve a P+R és B+R parkolóhelyeket is																																													
A főutak elválasztó hatásának csökkentése, a zöld sávok és a gyalogosok biztonságának növelése																																													
E-bringa, e-roller, közbringa bevezetése Komlón, az e-járművek használatának elterjesztése																																													
E-közigazgatási ügyintézés																																													
Parkolójázak kialakítása jelzőrendszerrel																																													
Hivatásforgalmú kerékpárút hálózat kialakítása Komló vonzáskörzetében																																													
A Komló járás területén a helyközi autóbusz közlekedés munkába járást segítő megerősítése																																													
A település teljes területén a csapadékvíz elvezetésének rendezése																																													
A Tröszt utca közúti kapcsolatainak fejlesztése, megépítése, havária út létesítése																																													
Játszótér fejlesztési program																																													
Helyi humán fejlesztések ("soft" programok)																																													
Az Antiszegregációs programban bemutatott felzárkóztató „soft” programok																																													
Egyéb beavatkozások																																													
Lakóterület kialakítása a dávidföldi és a mecsekfalui városrészben																																													

3.3 A beavatkozások, fejlesztések vázlatos pénzügyi terve

Az alábbi táblázatokban kerül bemutatásra a beavatkozásokhoz rendelt pénzügyi terv projekttypusok szerinti bontásban (kulcs-, hálózatos-, akcióterületi- és egyéb beavatkozások), majd összesítve. A pénzügyi tervet bemutató táblázatokban a fejlesztések becsült költsége (jellemzően bruttó) forintban szerepel, illetve megjelöltük azok lehetséges forrásait.

11. táblázat: Kulcsprojektek vázlatos pénzügyi terve

Jelölés	Beavatkozás megnevezése	Becsült ktg. (Ft)	Lehetséges forrás
K1	Béta akna területének gazdaságfejlesztése	1 000 000 000	TOP PLUSZ 6. prioritás
K2	Új nagyfoglalkoztató pécsi letelepedésének támogatása a komlóiak foglalkoztatási lehetőségeinek bővítése céljából	nem becsülhető	magántőke, állami támogatás, önkormányzati önerő
K3	Fenntartható Városfejlesztési Stratégia megvalósítása Komlón	80 000 000	TOP PLUSZ 1. prioritás
K4	Okos- Digitális város fejlesztések megvalósítása	500 000 000	TOP PLUSZ, DIMOP PLUSZ, egyéb uniós és/vagy állami támogatás
K5	Az M9 autópálya megépülésével kapcsolatban felmerülő szükséges/lehetséges útfejlesztések előkészítése	nem becsülhető	uniós és hazai támogatás, önkormányzati önerő
K6	Önkormányzati szociális- és bérlakás építés, korszerűsítés	1 000 000 000	TOP és EFOP PLUSZ, önkormányzati önerő, magántőke
KULCSPROJEKTEK ÖSSZESEN:		2 580 000 000 Ft	

12. táblázat: Akcióterületek vázlatos pénzügyi terve

AKCIÓTERÜLETEK	Becsült ktg. (Ft)
A1 Belváros, központi városrész AT	10 063 000 000
A2 Északi városrész AT	4 425 000 000
A3 Kökönyös AT	7 129 000 000
A4 Körtevényes AT	1 081 000 000
A5 Sikondai AT	2 000 000 000
A6 Mecsekjányosi AT	6 000 000
A7 Zobák akna és Gesztenyés AT	10 309 000 000
A8 Zobákpuszta AT	300 000 000
AKCIÓTERÜLETEK ÖSSZESEN:	35 313 000 000 Ft

A1 BELVÁROS, KÖZPONTI VÁROSRÉSZ AKCIÓTERÜLET		
Beavatkozás megnevezése	Becsült ktg. (Ft)	Lehetséges forrás
Komló belvárosának komplex fejlesztése	900 000 000	TOP PLUSZ, állami támogatás
A vasút nélküli beváros létrehozása	5 000 000 000	TOP PLUSZ, állami támogatás, önkormányzati forrás, befektető bevonása
A 13-15. századi országosan védett gótikus templomrom környezetének fejlesztése	50 000 000	TOP PLUSZ 1. prioritás
Fűtőerőmű épületén napelemes rendszer telepítése	8 000 000	TOP PLUSZ
Kaptár napelem	10 000 000	TOP PLUSZ 2. prioritás
Komló Város Önkormányzat Közös Hivatalának és Városgondnokságának digitális és épületenergetikai korszerűsítése	395 000 000	TOP PLUSZ 2. prioritás
Újtelepi városrész bányakáros rézsűstabilizálás	1 000 000 000	TOP PLUSZ
Komló Közös Önkormányzati Hivatal és környezetének, az Eszperantó térnek komplex rehabilitációja	600 000 000	TOP PLUSZ 1. prioritás
A Komló 48-as tér teljes rekonstrukciójának megvalósítása	520 000 000	TOP PLUSZ 1. prioritás
A komlói belváros keleti részének megújítása (Zengő áruháza és környéke).	360 000 000	TOP PLUSZ
Kulturális intézmények fejlesztése	800 000 000	TOP PLUSZ
Újtelepi utak felújítása	400 000 000	TOP PLUSZ, állami támogatás, önkormányzati forrás, befektető bevonása
Komló Város területén ifjúsági-tér kialakítása	20 000 000	TOP PLUSZ
A1 AT ÖSSZESEN:	10 063 000 000	Ft

A2 ÉSZAKI VÁROSRÉSZ AKCIÓTERÜLET		
Beavatkozás megnevezése	Becsült ktg. (Ft)	Lehetséges forrás
A komlói arborétum fejlesztése	100 000 000	TOP PLUSZ 1. prioritás
Komló - Szilvás városrész rehabilitációja	2 000 000 000	TOP PLUSZ
Napelemes rendszer telepítése a komlói Szilvási bölcsőde épületén	6 000 000	TOP PLUSZ 2. prioritás
Arany János utca felújítása	300 000 000	TOP PLUSZ, állami támogatás, önkormányzati forrás, befektető bevonása
Központi óvoda komplex fejlesztése	1 289 000 000	TOP PLUSZ 3. prioritás ERFA
Komló - Zrínyi tér rehabilitációja	360 000 000	TOP PLUSZ
A2 AT (szocrehab. nélkül) ÖSSZESEN:	4 055 000 000	Ft
A2-SZ SZOCIÁLIS CÉLÚ VÁROSREHABILITÁCIÓ AKCIÓTERÜLETE		
Beavatkozás megnevezése	Becsült ktg. (Ft)	Lehetséges forrás
Az Antiszegregációs programban bemutatott felzárkóztató „soft” programok	170 000 000	TOP PLUSZ 3. prioritás ESZA
Szociális célú városrehabilitáció Komlón	200 000 000	TOP PLUSZ 1. prioritás
A2-SZ AT ÖSSZESEN:	370 000 000	Ft
A2 AT ÖSSZESEN:	4 425 000 000	Ft

A3 KÖKÖNYÖS AKCIÓTERÜLET		
Beavatkozás megnevezése	Becsült ktg. (Ft)	Lehetséges forrás
Vállalkozóház kialakításának érdekében a volt Nagy László Gimnázium épületének korszerűsítése	720 000 000	TOP PLUSZ 6. prioritás
Egészséges város - Kulturált szabadidő eltöltési lehetőség (7Domb szabadidőpark)	500 000 000	TOP PLUSZ 1. prioritás
Napelemes rendszer telepítése a komlói Szent Borbála otthon Jó szerencsét utcai telephelyén	9 000 000	TOP PLUSZ 2. prioritás
Nagy László utca felújítása	300 000 000	TOP PLUSZ, állami támogatás, önkormányzati forrás, befektető bevonása
Egészséges város - Kulturált szabadidő eltöltési lehetőség (Nagy László utcában kilátó építése)	600 000 000	TOP PLUSZ
A Komlói Bányász Sport Klub területének komplett fejlesztése	5 000 000 000	TOP PLUSZ
A3 AT ÖSSZESEN:	7 129 000 000	Ft
A4 KÖRTVÉLYES AKCIÓTERÜLET		
Beavatkozás megnevezése	Becsült ktg. (Ft)	Lehetséges forrás
Komló-Körtlvényes leromlott településrész fejlesztése	1 000 000 000	TOP PLUSZ
Parkolóhelyek bővítése a körtvélyesi városrészben	81 000 000	TOP PLUSZ 1. prioritás
A4 AT ÖSSZESEN:	1 081 000 000	Ft
A5 SIKONDAI AKCIÓTERÜLET		
Beavatkozás megnevezése	Becsült ktg. (Ft)	Lehetséges forrás
Komló - Sikonda településrész turisztikai és közösségi célú fejlesztése	2 000 000 000	TOP PLUSZ 1. és 6. prioritás
A5 AT ÖSSZESEN:	2 000 000 000	Ft
A6 MECSEKJÁNOSI AKCIÓTERÜLET		
Beavatkozás megnevezése	Becsült ktg. (Ft)	Lehetséges forrás
Napelemes rendszer telepítése a mecsekjánosi óvoda épületén	6 000 000	TOP PLUSZ 2. prioritás
A6 AT ÖSSZESEN:	6 000 000	Ft
A7 ZOBÁK AKNA ÉS GESZTENYÉS AKCIÓTERÜLET		
Beavatkozás megnevezése	Becsült ktg. (Ft)	Lehetséges forrás
A rozsdáövezet megközelítését szolgáló infrastruktúra fejlesztés: Komló - Zobák bánya területeinek fejlesztése	10 000 000 000	TOP PLUSZ, GINOP PLUSZ, egyéb uniós és/vagy állami támogatás, magántőke
Lakóterület kialakítása a gesztenyési városrészben	300 000 000	állami támogatás, önkormányzati forrás, befektető bevonása
Napelemes rendszer telepítése a komlói Szent Borbála otthon Liliom utcai telephelyén	9 000 000	TOP PLUSZ 2. prioritás
A7 AT ÖSSZESEN:	10 309 000 000	Ft
A8 ZOBÁKPUSZTA AKCIÓTERÜLET		
Beavatkozás megnevezése	Becsült ktg. (Ft)	Lehetséges forrás
Komló város ellátatlan területeinek szennyvízelvezetése	300 000 000	TOP PLUSZ
A8 AT ÖSSZESEN:	300 000 000	Ft

13. táblázat: Hálózatos beavatkozások vázlatos pénzügyi terve

Jelölés	Beavatkozás megnevezése	Becsült ktg. (Ft)	Lehetséges forrás
H1	Meglévő iparterületek közműellátottságának fejlesztése	800 000 000	TOP PLUSZ 6. prioritás
H2	Kutatás-fejlesztés-innovációs együttműködések erősítése, klaszteredesés, hálózatosodás	nem becsülhető	GINOP PLUSZ, magántőke, állami támogatás, kamarai/önkormányzati önerő
H3	A helyi vállalkozások innovációs potenciáljának erősítése	nem becsülhető	GINOP PLUSZ, magántőke, állami támogatás, kamarai/önkormányzati önerő
H4	A PTE-ben rejlő lehetőségek kihasználása, K+F tevékenység emelése a minőségi oktatás, kutatás és innováció területén	nem becsülhető	GINOP PLUSZ, magántőke, állami támogatás, PTE és önkormányzati önerő
H5	A beszállítói kapcsolatok erősítése a Gépipari Klaszterrel való együttműködésben	nem becsülhető	magántőke, állami támogatás, önkormányzati önerő
H6	Pécs gazdasági szereplőivel folytatott kapcsolatok erősítése	nem becsülhető	magántőke, állami támogatás, önkormányzati önerő
H7	Önkormányzati-vállalkozói-kamarai együttműködések erősítése	nem becsülhető	magántőke, állami támogatás, kamarai és önkormányzati önerő
H8	Kerékpárút kialakítása Komló várostól Hosszúhetény településig	1 500 000 000	TOP PLUSZ 6. prioritás
H9	Komló város helyi közösségi közlekedésének fejlesztése	1 000 000 000	TOP PLUSZ
H10	Parkolóhelyek fejlesztése az egész város területén, ide értve a P+R és B+R parkolóhelyeket is	743 000 000	TOP PLUSZ, állami támogatás, önkormányzati forrás, befektető bevonása
H11	A főutak elválasztó hatásának csökkentése, zöld sávok növelése, a gyalogosok biztonságának növelése	nem becsülhető	TOP PLUSZ, állami támogatás, önkormányzati önerő
H12	E-bringa, e-roller, közbringa közlekedési rendszerek bevezetése Komlón, az elektromos járművek használatának elterjesztése	nem becsülhető	DIMOP PLUSZ, KEHOP PLUSZ, egyéb uniós és állami támogatás, magántőke
H13	E-közigazgatási ügyintézés	50 000 000	TOP PLUSZ, egyéb uniós és/vagy állami támogatás
H14	Parkolóházak kialakítása jelzőrendszerrel	2 000 000 000	TOP PLUSZ, állami támogatás, önkormányzati forrás, befektető bevonása
H15	Hívásforgalmú kerékpárút hálózat kialakítása Komló vonzáskörzetében	nem becsülhető	TOP és IKOP PLUSZ, egyéb uniós és/vagy állami forrás
H16	A Komlói járás területén a helyközi autóbusz közlekedés munkába járást segítő megerősítése	nem becsülhető	VOLÁN és önkormányzati önerő, állami támogatás, magántőke
H17	A település teljes területén a csapadékvíz elvezetésének rendezése	2 000 000 000	TOP PLUSZ
H18	A Tröszt utca közúti kapcsolatainak fejlesztése, megépítése, havária út létesítése	nem becsülhető	IKOP PLUSZ, egyéb uniós és/vagy állami forrás
H19	Játszótér fejlesztési program	76 000 000	TOP PLUSZ 1. prioritás
H20	Helyi humán fejlesztések ("soft" programok)	528 000 000	TOP PLUSZ 3. prioritás ESZA
H21	Az Antiszegregációs programban bemutatott felzárkóztató „soft” programok	500 000 000	TOP PLUSZ 3. prioritás ESZA
HÁLÓZATOS BEAVATKOZÁSOK ÖSSZESEN:		9 197 000 000 Ft	

14. táblázat: Egyéb beavatkozások vázlatos pénzügyi terve

Jelölés	Beavatkozás megnevezése	Becsült ktg. (Ft)	Lehetséges forrás
E1	Lakóterület kialakítása a dávidföldi és a mecsekfalui városrészben	800 000 000	állami támogatás, önkormányzati forrás, befektető bevonása
EGYÉB BEAVATKOZÁSOK ÖSSZESEN:		800 000 000 Ft	

A különböző projekttypusok szerinti költségbecslések összesítését az alábbi táblázat tartalmazza (a nem becsülhető költségigényű beavatkozások költségei a megadott összegeken felül értendőek!):

15. táblázat: A beavatkozások, fejlesztések összesített forrásigénye

Beavatkozás típusok	Tervezett forrásigény
Akcióterületi	35 313 000 000 Ft
Kulcsprojektek	2 580 000 000 Ft
Hálózatos	9 197 000 000 Ft
Egyéb	800 000 000 Ft
ITS összesített tervezett forrásigénye:	47 890 000 000 Ft

3.4 A város vonzáskörzetére kihatással lévő fejlesztési elképzelések (projektjavaslatok)

A következő, térségi bevonással megvalósítható turisztikai célú projekt fejlesztési igénye már több éve napirenden van, többek között a Komlói Kistérség Többcélú Önkormányzati Társulás ülésin. Konkrét együttműködés, előkészítés még nem indult el, az elmúlt évek a piaci-gazdasági környezet kedvezőtlen változása, a háborús veszélyhelyzet és következményei miatt a mindennapi működési problémák megoldása irányába vitték el a települések, az önkormányzatok (és tulajdonképpen az összes területfejlesztésben valamilyen módon érintett szereplő) fókuszát. A fejlesztési igényt azonban alátámasztotta és megerősítette a 2023. májusában a Vármegyei Közgyűlés által jóváhagyott **Baranya Vármegye Turizmusfejlesztési Stratégiája (2022-2030)** is, mely Komló város alapvető céljaként említi, hogy a köztudatban „rozsdás Komlóként” élő képet a város megváltoztassa úgy, hogy közben nem távolodik el a gyökereitől. Ezért fontos, hogy meglévő és már ismert értékeken alapuló fejlesztések valósuljanak meg. Komló és térsége esetében pedig vitathatatlanul a bányászat tekinthető ilyen „értéknek”.

A beavatkozás munkacíme: **"Jó szerencsét!" Mecseki Bányász Emlékút infrastrukturális fejlesztése Komló és térsége turisztikai potenciáljának erősítése érdekében**

Rövid tartalma: "Jó szerencsét!" Mecseki Bányász Emlékút, vagyis a Hidas, Nagymányok, Váralja, Máza, Szászvár, majd a Kelet-Mecseken át Zobák-akna, Glanzer- és Szerencse-táró, Anna-akna, Adolf-táró, Bányáspark, emlékmű és emlékfal, Muzeális Gyűjtemény, Engel Adolf-szobor, Altáró, Kossuth-légakna, Kossuth I-II-es akna, III-as akna, Béta-akna, Diagonál-akna, felhagyott fonolitbánya, Petőfi akna, Wiesner-akna, Vasas bányatelep, Josefin- és Henrik-táró, Somogy bányatelep, Rücker-akna, Szent István-akna, György akna, Széchenyi-akna, volt Bányakórház, Gesztenyési emlékmű, Pécsbányatelep, András-akna, Karolina-külfejtés, (Északi-táró, Gyula-akna), Lámpás-völgy útvonal infrastrukturális fejlesztése Komló és térsége turisztikai potenciáljának erősítése érdekében.

Tevékenységek: Korszerű pihenők és egyéb kapcsolódó infrastrukturális elemek (parkolók, kerékpártárolók) építése, meglévők korszerűsítése, valamint a kapcsolódó információs szolgáltatások, valamint vendéglátó- és szálláshelyek fejlesztése az útvonal mentén.

A tevékenységekben érintett települések köre és feladataik: Hidas, Nagymányok, Váralja, Máza, Szászvár, Komló, Mánfa, Pécs településeken a túraútvonalhoz kapcsolódó információs szolgáltatások, valamint vendéglátó- és szálláshelyek fejlesztése az útvonal mentén.

A koordinációt Komló Város Önkormányzata és a Komlói Kistérség Többcélú Önkormányzati Társulás fogja végezni az érintett önkormányzatok és egyéb jogi személyek bevonásával.

A projekt hatására javul Komló és térsége turisztikai vonzereje és erősödik az érintett települések együttműködése erősödik.

4 ANTISZEGREGÁCIÓS PROGRAM

4.1 Bevezetés

Az Antiszegregációs program a szegregációs folyamatok szempontjából vizsgálja az esélyegyenlőségi problémák meglétét egy adott településen. Célja, hogy a város javítsa azon területeinek helyzetét, ahol a szegregációnak már jelei mutatkoznak és/vagy a népesség egy része szegregáltan él.

A szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett terület olyan egybefüggő terület, amelyen az alacsony társadalmi státuszú családok koncentráltan élnek együtt vagy a társadalmi státuszcsökkenés jelei tapasztalhatók, ezért a területen közösségi beavatkozás szükséges. Szegregációval veszélyeztetett terület lehet egy önálló településrész, de részét képezheti egy vagy több településrésznek is. A lehatárolás a 419/2021. (VII. 15.) Kormányrendelet 14. mellékletében meghatározott **szegregációs mutató** alapján történik, az igazolást a KSH adja ki.

Emellett **egy másik módszertani megközelítést** is bemutatunk az Antiszegregációs program részeként, mely túlmutat a KSH adatsoros lehatároláson. Ehhez magyarázatként fűzzük az alábbi alapvetést:

*„A **szegregáció** tartalmának ellentéte az **integráció**. Amikor lazul a társadalmi integráció, a helyi társadalom szövetébe való beágyazottság mértéke csökken, nő a szegregáció esélye. Ezt az esélyt számos tényező növelheti: demográfiai okok, az iskolázottság elégtelen volta, a munkanélküliség, az elszegényedés, elmagányosodás, a rossz egészségi állapot, stb. Mindezek a tényezők rontják az érintetteknek a gyorsan változó világhoz, körülményekhez való adaptációs/alkalmazkodó képességét – városi léptékben Komló rezilienciáját.”*

A 419/2021. (VII. 15.) Korm. rendelet 10. §-a különböző típusú **antiszegregációs intézkedéseket** különböztet meg:

- 1) a szegregáció mérséklését vagy megszüntetését célzó intézkedések;
- 2) a fejlesztések szegregációs hatásának kivédésére hozott intézkedések;
- 3) a szegregációt okozó folyamatok megváltoztatására, hatásuk mérséklésére teendő intézkedések.

Az Antiszegregációs program alapja a települési esélyegyenlőségi program (HEP), amely kiemelten foglalkozik több csoport, ezen belül a hátrányos helyzetűek/romák helyzetével is. Az Antiszegregációs program összefoglalja mely meglévő/működő/tervezett tevékenységek enyhíthetik a településen belüli egyenlőtlenségeket és segítenek a leszakadó társadalmi rétegek számára a társadalmi beilleszkedéshez, integrációhoz.

4.2 Módszertani megközelítés

A KSH tízévente frissülő - és gyorsan avuló - adataira támaszkodó, végletesen leegyszerűsített területi szegregációs mutató egyik legkomolyabb hiányossága ugyanis az, hogy **csupán a már kialakult problémákat jelzi**, de csak **kismértékben támogatja e problémák kialakulásának időben történő felismerését, a szegregációt eredményező tendenciák befolyásolására irányuló helyi erőfeszítéseket**. A mutató részlegesen deprivált helyzethez való kapcsolása csak a területi szegregáció erősen leegyszerűsített aspektusait veszi figyelembe, nem terjed ki egyéb olyan, nagyon fontos jelenségekre, melyek hatásai a város népességének a jogi definíció szerinti szegregátumokban élőkénél nagyobb létszámú csoportjait érinti.

Erre tekintettel e fejezet kidolgozása során célszerűen a szegregáció tágabb értelmezését használtuk.

Mi a szegregáció a tágabb (az eredeti) értelmezés szerint?

A szegregáció fogalma a városi lakosság egy-egy csoportjának térbeli elkülönülését jelenti, vagyis hogy „milyen egyenlőtlenségek jelentkeznek a népesség meghatározott elemeinek ökológiai megoszlásában⁷.” Abban az esetben van szó a térbeli szegregáció hiányáról, ha a népesség a város/település minden részében ugyanolyan arányban van jelen és akkor beszélhetünk jól kirajzolódó, teljes szegregációról, ha az egyes népességcsoportok egymással egyáltalán nem keverednek.

A térbeli szegregáció mellett azonban számos más, a térbeli szegregációnál lényegesen több embert érintő szegregáció is jelen van a társadalomban: pl. a nemi, foglalkoztatásbeli, intézményi, életkori, vallási stb. szegregáció⁸. Ez utóbbi szegregációknak nincs szükségképpen térbeli megjelenése.

A térbeli szegregációnak eredetileg nincs értékelő tartalma. (Egy elitnegyed éppen úgy szegregátum, mint pl. egy nagyobbbrészt szegények, romák által lakott utca, városrész, stb.)

Az eredeti tartalma szerint felfogott - és nem a KSH leegyszerűsítésére támaszkodó - térbeli szegregáció megragadható **a komlóiak „fejében meglévő”, laikus városképben** is. Ez a kép, amely a komlóiak (a lakosság, a város vezetői, a helyi gazdaság és civil szféra szereplői, stb.) fejében a város egyes utcáival, területeivel kapcsolatban él – **a város mentális térképe**.

Mi az a mentális térkép?

A városi terek, területek használata „átrajzolja tudatunkban a település tényleges képét. A mindennap bejárt távok rövidebbnek tűnnek, a ritkán látogatott helyeket távolinak gondoljuk. Saját környékünket barátságosnak véljük, más városrészeket idegennek, vagy egyenesen rossz környéknek. Hogy mi a távoli és mi a közeli, mi a sajátunk és mi az idegen, az természetesen mindig szubjektív, előzetes tapasztalatok, motivációk, képességek függvénye.”⁹

„A különböző társadalmi csoportok vagy akár az egyes emberek ugyanazon reális térből nemcsak mást és másképp érzékelnek, hanem más és más formában értékelik és értelmezik a tereket. Tisztában vagyunk azzal a ténnyel is, hogy léteznek jelenségek, térelemek, amelyek egyesek számára feltűnőek, mások számára szinte vagy teljesen észrevétlenek maradnak. E viszonyokban már nem az érzékszervi adottságok különbségei bírnak jelentőséggel, hanem sokkal inkább egyéni és csoportos érték- és érdekkülönbségek eltéréseiből vezethető le. Arról van tehát szó, hogy maga a tér már nemcsak a tárgyiasult elemek összességeként írható le és értelmezhető, hanem sokkal inkább a hozzá kapcsolódó tapasztalatok, tradíciók, értékek is fontos téralakító tényezőkké váltak. Így a különböző társadalmi csoportok, társadalmi meghatározottságaik eltéréseiből következően más és más térelemeket és viszonylatokat emelnek ki és vélnek fontosnak a maguk számára.”¹⁰

⁷ Ld. például. Nemes Ferenc - Szelényi Iván: A lakóhely mint közösség. Akadémiai Kiadó, Budapest

⁸ Közzolgálati Online Lexikon – szegregáció, Forrás: <https://lexikon.uni-nke.hu/szocikk/szegregacio/> és <https://lexikon.uni-nke.hu/szocikk/szegregacio-2/>

⁹ Mi a mentális térképezés? Forrás: <https://mentalmap.org/mi-a-mentalis-terkepezes/?lang=hu>

¹⁰ Mag Vince: A mentális tér sajátosságai, kihívásai és problémái (Kortárs térelméletek jellemzői)

Forrás: <https://api.eda.eme.ro/server/api/core/bitstreams/12c279ce-2173-4fdb-b2d3-df02876f40b6/content>

Egy település társadalmát érintő problémák helyi kezelésének, a település fejlesztésének tervezése során a mentális térképezésnek nyilvánvaló gyakorlati hasznai vannak. A város mentális térképe hatással van pl. az ingatlanárak, a településen belüli mobilitási szándékok, a szubjektív biztonságérzet, egy fejlesztés elfogadottsága stb. alakulására, de a szó eredeti értelmében felfogott területi szegregátumok keletkezéséhez vezető folyamatokra is¹¹. **Ebben az értelemben a városlakók fejében élő mentális térképek a település fizikai megjelenését és társadalmát is formáló tényezők.**

A következőkben ezzel a módszertannal kiegészítve mutatjuk be Komló szegregált és szegregációval veszélyeztetett területeit.

4.3 Komló szegregátumainak és szegregáció által veszélyeztetett területeinek rövid bemutatása

Tekintve, hogy az Antiszegregációs program önállóan is értelmezhető dokumentum, a városra vonatkozó fontosabb tényeket, tendenciákat e dokumentum keretei között ismét felidézzük.

Komló város társadalmát érintő, a **szegregáció¹² veszélyeit magukba hordó folyamatokat**, illetve a folyamatok előzményeit, esetenként a várost kívülről érő, a társadalmi-politikai környezetből érkező hatásokra is kitérve, röviden a következőkben foglalhatjuk össze.

A múlt század 40-es éveinek végén még alig több mint 5 ezer lakosú kis faluból 1951-ben várossá lett település a következő évtizedek során robbanásszerű – alapvetően mennyiségi – fejlődéssel jellemezhető. A város lakóinak száma az 1949-es népszámláláskor regisztrál 5 812 főről az 1960-as népszámlálás idejére 23 588 főre növekedett. Komló lakossága a 1980-as, illetve 1990-es népszámlálások idején már alig valamivel kevesebb 30 ezer főnél (1990-ben 29 973 fő).

Komló népességének, illetve a népesség összetételének alakulása, **a helyi társadalom formálódása nem szerves fejlődés** eredménye, a várost alakulását döntő mértékben a szénbányászat igényeinek kiszolgálása jellemezte.

A településre történő bevándorlás a várossá nyilvánítást követő időszakban vált inkább jelentőssé. A népesség nemcsak a lakosság számát tekintve, de összetételében is gyökeresen átalakult. Az 1950-es években először elsősorban férfiak érkeztek a városba. Az érkező munkások különböző beruházásokon, a bányákban, vagy már területeken találtak munkát. Az ország szinte minden részéből, de a határokon túlról is érkeztek betelepülők. Az 1960 népszámlálás alapján készült statisztika szerint a magyarok mellett viszonylag jelentős számban éltek a városban németek, cigányok, románok, horvátok, kisebb számban szlovák, szerbek is.

Komló a szénbányászat prosperálása idején Észak-Baranya meghatározó gazdasági, közigazgatási, kulturális és egészségügyi központjává fejlődött.

A város ezekben az években monofunkcionális jelleggel a feketekőszén-bányászat köré szerveződött. A város üzemei több mint 8000 embernek adtak munkát közvetlenül, de például 1980-ban 4500 dolgozó ingázott be a városba. Az 1990-es 12 300 foglalkoztatottból 2001-re 8300 maradt.

¹¹ A „mentális térképezés” fontosságát igazolja a KSH is. Egy Szegeden készített KSH kutatás – számos más hatás mellett – igazolja a mentális térképezés szegregáló hatását, amikor bevezeti a „mentális szegregátum” fogalmát. Ld. erről: Rácz Attila Szegregáció a fejekben
A statisztikai és a mentális társadalmi és térbeli elkülönülés vizsgálata Szegeden
Központi Statisztikai Hivatal, Műhelytanulmányok 4. Forrás: <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/muhelytanulmanyok4.pdf>

¹² Fontos emlékeztetni arra, hogy a szegregáció nem kötődik szükségképpen konkrétan meghatározható földrajzi helyekhez, ld. pl. sajnálatos módon megfigyelhető a demográfiai/nemi, etnikai, vagy az intézményi alapú diszkrimináció következtében megjelenő szegregáció is.

2000-ben befejeződött a mélyművelésű szénbányászat Komlón, és ezzel egy, a korábbiaktól merőben eltérő helyzet jött létre.

Komlón a népesség száma a népszámlálási adatok szerint 2022-ben 21 917 (ugyanezek az értékek: 1990-ben 29 973 fő, 2001-ben 27 081 fő, 2011-ben 24 394 fő). A város tehát a 2011-es népszámlálás óta elveszítette népessége 10%-át¹³. Megfordult a munkaerő-mozgás iránya is, 2022-ben már több mint 4000 (pontosan 4090 fő) komlói ingázott el más településekre, többnyire leginkább Pécsre¹⁴.

Komló város népessége az elmúlt két évtizedben folyamatosan csökkent. Ezt a jelenséget alapvetően két tendencia alakította, illetve alakítja ma is. Az egyik a város lakosságának **fokozatos előregedése**, a másik **a migráció**, azaz az elvándorlás-bevándorlás negatív egyenlege.

A lakosság előregedését vizsgálva megállapíthatjuk, hogy nagyon kedvezőtlen Komló népességének korösszetétele. Míg 2013-ban 100 fő 14 év alatti fiatalra 155,30 65 év feletti lakos jutott addig 2016-ban 100 fő 14 alatti fiatalra már 164,12 65 év feletti lakos jutott. Ez az arány tovább romlott. 2022-ben a 65 év felettiek száma már több mint kétszerese a 15 évesnél fiatalabb korosztálynak, a városi lakosság öregedési index ebben az évben 206%.

Komló népességének előregedésével szoros összefüggést mutat a lakosság természetes fogyásának alakulása. 2013-ban 141 élve születésre 346 haláleset, 2016-ban 183 élve születésre 362 haláleset jutott. A természetes fogyás már a világvárvány előtt elérte az évi 10%-es értéket, ami kiugróan magas értéknek számít a hasonló nagyságú magyar városok között.

A jövőt illetően a születések számának további csökkenése prognosztizálható, hiszen a reprodukív korban élő női népesség száma még elvándorlás nélkül is csökken, mivel az 1990-es évek közepén született korosztályok létszáma jóval kisebb az 1980-as évek kohorszainál. Ugyan ezt követheti a halálozási ráták csökkenése is, de a természetes fogyás üteme várhatóan nőni fog. Ezen a pályán haladva 2032-re a pesszimista becslések szerint akár 20 ezer fő alá is csökkenhet a település állandó népessége, a lakónépesség pedig akár 18 ezer főig is apadhat. Az évente átlagosan 180 születés akár 140-150-ig is csökkenhet¹⁵.

Komló lakosságának csökkenését eredményező másik tényező, a népesség **migrációja**, azaz a negatív belföldi vándorlási különbözet. A migráció az egyre fokozódó ütemű előregedési tendenciához képest mérsékeltebb módon érezteti negatív hatásait, de ezzel együtt hozzájárul a város lakosságszámának csökkenéséhez.

A migrációval összefüggésben szükséges felismerni azt a tendenciát is, hogy e jelenség miatt a helyi társadalom fokozottan ki van téve az erózióknak, a mobilisabb rétegek elvándorlásának. Komló városát az aktív korú (15-64 évesek) népességet illetően – a magyar kis- és középvárosokra jellemző tendenciához hasonlóan – erőteljes szelektív migráció jellemzi.

A szelektivitás következményeként a városba beköltöző képzetlenek (legfeljebb 8 osztályt végzettek) esetében gyenge többlet, a képzetesebbek (8 osztálynál magasabb iskolai végzettségűek) esetében erőteljesebb veszteség tapasztalható¹⁶.

¹³ <https://nepszamlalas2022.ksh.hu/eredmenyek/vizualizaciok/a-telepulesek-legfontosabb-adatai/?ter=26408>

¹⁴ A fenti megállapítások tartalmukat tekintve Pirisi Gábor: A reziliencia szerepe a kisvárosok fejlődésében – egy komlói esettanulmány kapcsán című munkájára, továbbá a 2022-es népszámlálási adatokra támaszkodik.
Forrás: <http://ojs.elte.hu/index.php/tft/article/view/3388/3107>

¹⁵ A prognózis forrása: Komló Város Gazdaságfejlesztési Programja 2021-2027
<http://www.komlo.hu/wp-content/uploads/2021/05/Gazdasagfejlesztesi-Program-2021-2027.pdf>

¹⁶ A Magyar Regionális Tudományi Társaság XVI. Vándorgyűlésén elhangzott előadás. / 2018 Koos Bálint: Városi szegregátumok a népszámlálási mikroadatok tükrében: <http://www.mrtt.hu/vandorgyulesek/2018/05/koos.pdf>

Az állandó odavándorlások és elvándorlások adatait összehasonlítva látható, hogy a 2000 és 2013-as évek között az elvándorlás volt a jellemzőbb. 2013 után ez az irány megfordult, az odavándorlók száma felülmúlta az elvándorlók számát (2018-ban: 677 fő állandó odavándorló, 612 állandó elvándorló). A pozitív belső vándorlási egyenleg kis mértékben ugyan, de növeli az állandó lakosok számát. (Az átmeneti elvándorlók visszatérését nehezíti, hogy visszatértükor nehezen találnak fizetőképes állást a városban.)

Ugyan az utóbbi években a jelentős mértékű belföldi elvándorlás megállt (a 2019-2022 közötti vándorlási egyenleg kiegyenlítődik, -1,5 és +1,5 között mozog), de adekvát adatok hiányában is feltételezhetjük, hogy a külföldre vándorlás továbbra is jelentős maradt. A vázolt trendek kivetítése jelentős kockázatokra utal. Az erről a demográfiai pályáról történő letérés csak fiatalabb korú népesség jelentősebb arányú beköltözése esetén valósulhatna meg. A hosszú távú stabilitás eléréséhez a következő 10 évben nagyjából 300 fős bevándorlási többletre lenne szükség, amelynek csekély a realitása.

A munkanélküliség – szoros összefüggésben a város gazdaságát jellemző sajátosságokkal - jelentős probléma Komló társadalmában. 1995-ben 1600 fő, 2001-ben 1500 fő, 2010-ben a válság kapcsán 2200 volt a regisztrált álláskeresők száma, ez az érték 2021-ben 792 főre, 2022-ben 693 főre, 2023-ban pedig 665 főre csökkent. A 2023 évi 100 főre jutó 15-64 éves nyilvántartott álláskereső (fő) adat (Komló 3,2 fő) is még mindig közel 1,2-szerese az országos adatnak (2,7 fő). Az álláskeresők 37%-a nyolc osztálynál nem végzett többet, 32%-uk szakközépiskolai, 24%-uk gimnáziumi vagy technikumi végzettséggel rendelkezik. Ezek az arányok szinte tökéletesen megegyeznek a 2010-es mélyponton mért értékekkel, vagyis az utóbbi időszak bővítése nem végzettség-specifikusan valósult meg, nem lehet azt állítani, hogy 2022-re a végzettségekkel rendelkezőket teljesen felszívta volna a munkaerőpiac.

A munkaerő számszerű túlkínálatából fakadó munkanélküliség részben foglalkoztathatósági, részben mobilitási problémaként merül fel. Az alacsony végzettségű munkavállalók¹⁷ mobilitási hajlandósága/képessége általában alacsony, az ingázás anyagi és időkölségét (számos másodlagos társadalmi hatás mellett) az általuk az elsődleges munkaerőpiacon elérhető szerény munkabérek nem ellentételezik megfelelő mértékben. Ennek kapcsán sajátos csapdahelyzet alakulhat ki: a viszonylag alacsony hozzáadott értékű tevékenységek egyfelől nem lesznek képesek a dinamikusan növekvő hazai bérszínvonal mellett munkaerőt találni, és ezek a vállalatok végképp kiszorulhatnak a piacról. (Komlón több jelentősebb vállalkozás esetében is kifejezetten alacsony az egy foglalkoztatottra eső árbevétel, illetve az általános értelemben vett termelékenység is.)

Nem csupán a város megtartókéességét, de problémáinak kezelhetőségét, a helyi társadalom állapotát – például a település problémáinak megoldása érdekében való mobilizálhatóságukat - is jelentősen befolyásolja a lakosság kötődése a városhoz, azaz a **komlói identitás megléte vagy hiánya**.

Komló fénykorában (is) magán viselte a nem szerves fejlődés eredményeként alakuló „szocialista városok” legtöbb társadalmi jellemzőjét, ezért túlzás lett volna elvárni egy erőteljes kohéziót, különösen ha azt is figyelembe vesszük, hogy a legfőbb identitásképző elem, a bányászat, ami leginkább foglalkozási identitásképző elemként jellemezhető, megszűnt a településen¹⁸. Az identitásválság eredményezte gyenge kohézió, a társadalmi dezintegráltság – ami önmagában is szegregáló hatású lehet - nyilvánvalóan nem csak következménye a város válságának, hanem fékezi a megújulást is.

¹⁷ A népszámlálási adatokban Komló iskolai végzettségi mutatói kedvezőbbek voltak a járási települések adatainál, azonban elmaradtak a vármegyei és országos értékektől. A 2016-os mikrocenzus adatai alapján a legfeljebb általános iskola 8. osztályát végzett lakosság aránya a Komlói járásban (27,41%) magasabb az országos (20,27%), a regionális (23,23%) és a vármegyei (21,94%) átlagoknál egyaránt. Komló Város Gazdaságfejlesztési Programja 2021-2027

¹⁸ Ld. Pirisi Gábor korábban már hivatkozott tanulmányát.

A fentiekben röviden vázolt, témánk szempontjából releváns folyamatok **következményei jól előre láthatóak/jelezhetőek.**

A **lakosság elöregedése** a legkedvezőbb forgatókönyvek szerint is **tartósan folytatódni fog.**

Komló leginkább biztos megélhetésű rétegét ma is a bányá egykori nyugdíjasai adják. Közöttük vannak szép számban olyanok is, akik az 1990-es években aránylag fiatalon váltak aránylag jól fizetett nyugdíjasokká. A relatíve magas nyugdíjjal rendelkező bányászréteg elhalásával gyengül családjuk anyagi helyzete. Jelentősen csökken azoknak a csoportoknak létszáma, akik az egykori bányák nyugdíjasaiként aránylag stabil anyagi körülmények között éltek, megbízható fogyasztói csoportot alkottak. Azok azonban, akik aktív éveik döntő többségét már a rendszerváltás utáni időszakban töltötték, gyakran tartósan munkanélküliként, vagy alacsonyan fizetett állásokban dolgozva, aligha számíthatnak derűs és kényelmes nyugdíjas évekre.

A relatíve magas számú inaktív korúakhoz kapcsolódó probléma a nyugdíjak folyamatos értékvesztése is. A nyugdíjak bérekhez viszonyított aránya folyamatosan csökkent az elmúlt 20 évben. Itt azonban nem folyamatos ereszkedés volt megfigyelhető. Eleinte a nyugdíjak zárkóztak a bérekhez, ám ezt a folyamatot először a 2008-as válság, majd a svájci indexálás kivezetése megszakította. 2013-tól kezdve pedig a nyugdíjak látványosan elkezdtek leszakadni az átlagbérektől. Az ellátmány a nettó nominális átlagkereset százalékában 2013-ban 67,6% volt, ez az arány 2020-ra 51,3%-ra mérséklődött, majd ezt követően megfigyelhető egy lassú növekedés (a 2023-as adat: 57,3%, 10 éves viszonylatban ez mégis 10%-os csökkenést jelent)¹⁹. E tendenciák az nyugdíjas korúak egyes csoportjait érintő elszegényedés veszélyét vetítik előre.

A város népességének elöregedése következtében egyre inkább növekszik a szociális szolgáltatások iránti igény, amelyre a szociális ellátórendszert fel kell készíteni. A születések számának csökkenése az oktatási intézményhálózatban teremthet létszám- és intézményfenntartási problémákat²⁰.

A lakosság elöregedése egy olyan településimázs fenntartásához és megerősítéséhez is hozzájárulhat, amely kevésbé fogja vonzani a potenciális beköltözőket, ebből a szempontból tehát a probléma öngerjesztő jellegűvé válhat. A munkaerőbázis demográfiai okokra visszavezethető zsugorodása önmagában riasztó lehet a befektetők számára, amely rontja a kilábalás esélyeit. A város gazdaságának állapota alapján a munkanélküliség rövid távon történő felszámolására nem lehet számítani.

A város egészére értelmezhető problémák mellett külön is említeni kell a deprivált helyzetben lévő, a város a város leromlottabb, kevésbé fejlett területrészein élő mintegy 850-950 főt, akik Komló népességének 4-5%-át alkotják.

Komló város társadalmát érintő, a szegregáció veszélyeit magukba hordó folyamatok e rövid jellemzésével összefüggésben három **kiegészítő megjegyzést** szükséges megfogalmazni:

- Az Antiszegregációs program elkészítése során problémát jelent, hogy **az elérhető adatok** – néha ugyanazon adatszolgáltató esetében is, pl. KSH – **egymásnak is ellentmondanak**, az eltérő módszertani háttér miatt összevetésük problémás lehet. A releváns adatok hiánya különösen problémássá teszi olyan beavatkozásokra irányuló stratégiák elkészítését, amely gyorsan változó viszonyokra kell, hogy reflektáljanak. Meglehetősen sajátos gyakorlat 10 évente elkészített népszámlálási adatokkal jellemezni egy-egy helyi társadalom állapotát, amely adatok a hosszú feldolgozási idő miatt már a nyilvánosságra hozataluk időpontjában is

¹⁹ KSH STADAT 25.1.1.33. Nyugdíjak, ellátások, járadékok és egyéb járandóságok, saját jogú nyugdíjak
Forrás: https://www.ksh.hu/stadat_files/szo/hu/szo0033.html

²⁰ Komló intézményi hálózata 40 000 - 50 000 főre épült ki, így a kapacitások felhasználásának észszerűsítése aktuális kérdés. Az egyes intézmények kihasználtsága azonban változó, van, ahol inkább fejlesztésre lenne szükség. Komló Város Gazdaságfejlesztési Stratégiája 2021-2027

részlegesen elavultak.

- A 2022 évi népszámlálást követően a friss információk 2025. januárjában váltak elérhetővé a helyi társadalom legfontosabb dimenzióit illetően, ekkor nyílt lehetőség a területi alapú szegregáció/szegregátumok friss lehatárolására is. Tekintve, hogy egy társadalomban a lényegi változások (pl. demográfiai folyamatok, stb.) nem egy-két év alatt következnek be, úgy véljük, Komló város társadalmával kapcsolatban megfogalmazott megállapítások az elkövetkező években is érvényesek maradnak.
- Jelen Antiszegregációs programot megalapozó FVS Antiszegregációs Terv írásának ideje alatt (2022-2023) az infláció mértéke már meghaladta a 8%-ot, kirobbant és még mindig tart az orosz-ukrán háború és több fegyveres konfliktus is folytatódott, fontos – és egy-egy esetben kényszerű - választások zajlottak le (mind globális, mind európai és magyar szinten) is. A magas infláció már önmagában is komoly figyelmet igényel egy olyan város esetében, ahol a pénzromlás a demográfiai sajátosságok miatt egyes társadalmi csoportokat különösen hátrányos helyzetbe hozhat. A határaink mentén kirobbant háborúnak számos - pl. a gazdaságot - érintő következményei hatottak a város társadalmára is. Ezekre a hatásokra a jövőben – például egy gyorsan reagálni képes város-monitoring rendszer kialakításával - előre fel kell készülni.

Konklúziók, beavatkozási szükségletek meghatározása

Az Antiszegregációs program szempontjából Komló város **népesség-csoportokat érintő**, beavatkozást igénylő legfontosabb problémái a következők (nem fontossági sorrend):

- a város gazdasági helyzetéből adódó foglalkoztatási problémák
 - munkanélküliség/az aktív korúak foglalkoztathatóságát jellemző sajátosságokhoz illeszkedő munkahelyek hiánya
- ezzel összefüggésben a város egyes társadalmi csoportjainak foglalkoztathatósági problémái
 - a kedvezőtlen iskolai végzettség/képzettség struktúrájából következő problémák
 - a tartós foglalkoztathatósághoz szükséges szociális készségekkel összefüggő problémák
- a település népességének elöregedéséből következő problémák
 - az elöregedő népesség szomatikus, mentális egészségével összefüggő ellátási igények változásai
 - a helyi társadalomba való integráltság lazulása
 - az elszegényedés veszélye, annak komplex következményei

- Komló lakosságának 4-5%-át adó, deprivált helyzetű társadalmi csoport problémái
 - a deprivált helyzettel összefüggésben az életminőség
 - a deprivált helyzet újratermelődésének magas esélyei
 - a társadalmi integráltsággal összefüggő problémák (pl. diszkrimináció, integrálhatóság)

Az Antiszegregációs program szempontjából a város irányítási/intézményi rendszerét érintő, beavatkozást igénylő fontosabb problémák a következők:

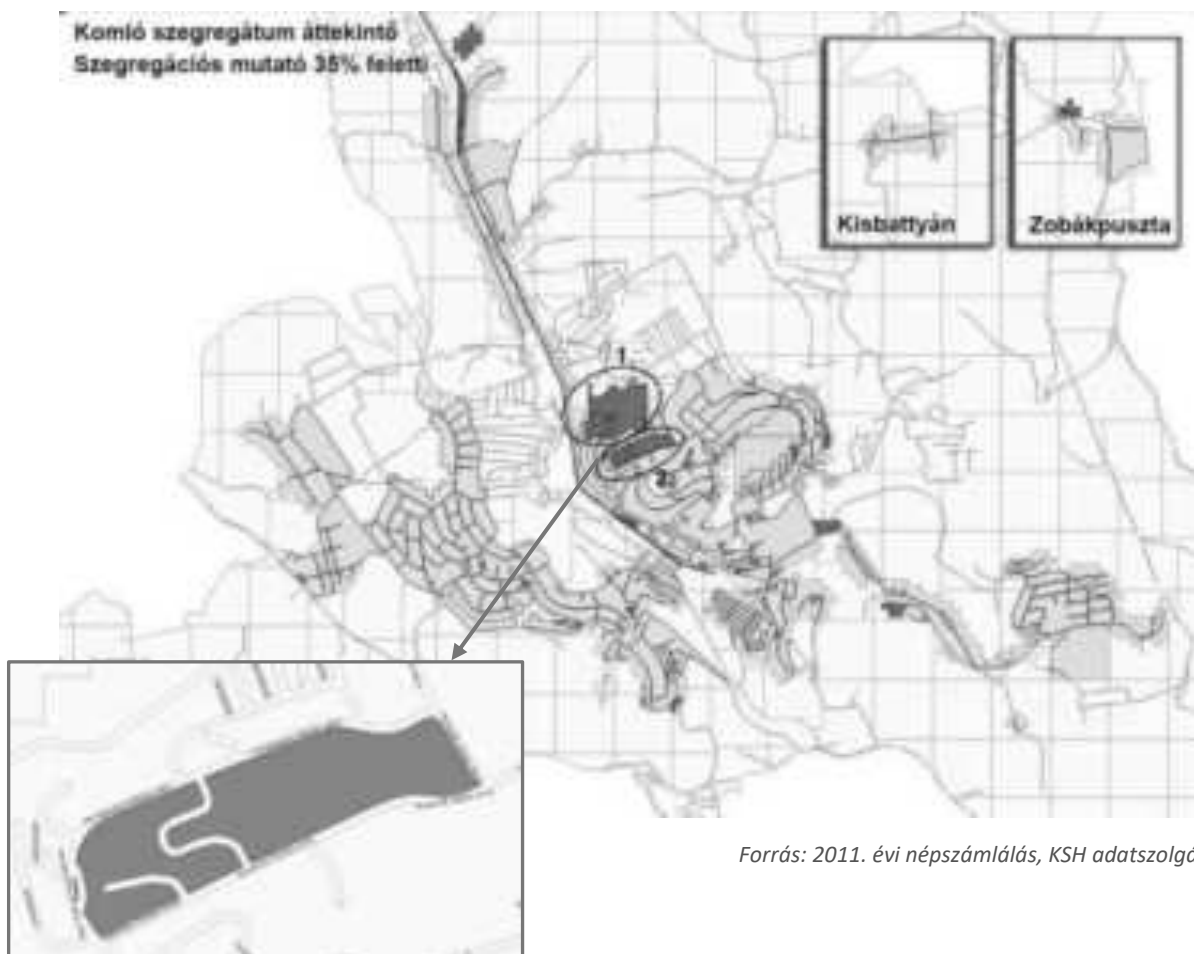
- a helyi társadalom problémáinak komplex, naprakész ismerete,
- fenntartható beavatkozásokkal való reagálás a feltárt problémákra,
- a különféle (nem csak antiszegregációs tartalmú) programok közötti szinergiák tudatos kihasználása.

A szegregáció területi vonatkozásai – a változások értékelése

A KSH által a 2022 évi népszámlálási adatokon alapuló, 2025. január 6.-án szolgáltatott adatok alapján a szegregáció területi vonatkozásai jelentősen megváltoztak Komlón a 2011-es népszámlálási adatok szerinti állapothoz képest. A 2011 évi népszámlálási adatokra alapozott KSH lehatárolás szerint négy szegregátum volt Komlón (kettő bel- és kettő külterületen), ezzel szemben a 2022 évi népszámlálási adatok alapján Komlón nem található szegregátum, csak egyetlen szegregációval veszélyeztetett terület, mely átfedésben van a korábbi 2. sz. szegregátum (Kazinczy utca) területével.

A Komlón található, a 2011 és a 2022 évi népszámlálási adatok alapján a KSH által lehatárolt szegregátumok és a szegregációval veszélyeztetett terület az alábbi ábrákon láthatóak:

6. ábra: Komló város szegregátumai a 2011. évi népszámlálási adatok alapján

Forrás: 2011. évi népszámlálás, KSH adatszolgáltatás

7. ábra: Komló szegregációval veszélyeztetett területe a 2022. évi népszámlálási adatok alapján

Forrás: 2022 évi népszámlálás, KSH adatszolgáltatás (2025. január)

Komló területi szegregátumai 2025-ben a „mentális térképezés” alapján:

Sem a 2011-es, sem a 2022-es népszámlálás adatai alapján a KSH nem értékelte sem szegregátumként, sem szegregációval veszélyeztetett területként Komló Körtvélyes nevű városrészét. A városvezetés és a várost ismerő városfejlesztési szakemberek „mentális térképe” alapján azonban szegregációval veszélyeztetett, szlömösödő területként azonosítható (de legalábbis felzárkóztatást célzó és antiszegregációs intézkedési célterületként figyelembe veendő területnek minősíthető), tekintettel az ott élők társadalmi összetételére és szociális helyzetére.

Komló város szegregátumai rövid bemutatása

1. veszélyeztetett terület: Kazinczy Ferenc utca 10-14. és 9-15. házszám

Lehatárolás módszere: a szegregációs mutató (legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül) értéke az érintett területen 30% vagy afeletti és a területen élő népesség száma eléri az 50 főt.

Komlón az egyetlen lehatárolt, szegregációval veszélyeztetett terület tulajdonképpen két háztömb összesen hét lépcsőháza, melyben a lakónépesség száma 2022-ben – a népszámláláskor - 240 fő volt. A lakosság döntő részben roma. A 0-14 évesek aránya (19,2%) több, mint 1,7-szerese a városi mutatónak. Az alacsony státuszú (legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül) lakosság aránya 32,7%, a városi mutató 4,8-szorosa.

Az alacsony lakhatási minőséget biztosító (pl. komfort nélküli, félkomfortos, szükség) lakások aránya 74,0%, ez közel harmincszorosa a város egészére jellemző arálynak. A lakások közel 100%-ban egyszobásak.

16. táblázat: Komló - Szegregációval veszélyeztetett területek adatai

Mutató megnevezése	Komló összesen	1. veszélyeztetett terület (Kazinczy Ferenc u. 10-14. és 9-15. házszám)
Lakónépesség száma (fő)	21917	240
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya (%)	11,2	19,2
Lakónépességen belül 15-64 évesek aránya (%)	63,0	70,0
Lakónépességen belül 65 évesek vagy annál idősebbek aránya	25,8	10,8
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-64 évesek) belül (%)	14,9	58,3
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában (%)	12,4	3,0
Lakásállomány (db)	11470	137
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya (%)	1,7	35,0
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-64 évesek) belül (%)	30,1	51,2
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (%)	6,8	32,7
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%)	69,9	48,8
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)	38,2	46,5
Állandó népesség száma – a mutató a település egészére állítható elő, szegregátumokra nem (fő)	21878	
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya (%)	14,0	56,0
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül (%)	51,2	55,8
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta, %)	4,7	12,5
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya, %)	1,7	4,8
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül (%)	2,6	74,0
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül (%)	13,1	98,4

Forrás: 2022 évi népszámlálás, KSH adatszolgáltatás 2025. január

Szegregátumspecifikus beavatkozások

A veszélyeztetett területen több lakásban kártyás villany- és vízmérő órák lettek felszerelve, sor került a vízvezetékek részleges cseréjére, illetve néhány lépcsőház és lakás – elsősorban energiahatékonysági célú - felújítására is.

A veszélyeztetett terület csak társasházakat, lakásokat foglal magában. Szociális célú komplex városrehabilitációs projekt kizárólag a veszélyeztetett területen nem valósítható meg, így a fejlesztendő, lehatárolt akcióterület ennél nagyobb területet foglal magában, ahol közterületi és közösségi célú fejlesztések is megvalósíthatóak. A veszélyeztetett terület környezete, a Kazinczy utca bizonyos részei teljesen leromlott területek, viszont a Vörösmarty utca több tömbje és a szomszédos Tompa Mihály utca közeli területrésze is konszolidált képet mutat. A Hunyadi János utcai rész pedig családi házas övezet. A városközpont 1 km-re található.

A korábbi Kazinczy utcai szegregátumban nem valósult meg a tervezett komplex szociális városrehabilitációs projekt, a tervezett közösségi ház sem kezdte meg működését. Az ITS-ben az erre a területre tervezett beavatkozások helyett a város más területekre fókuszálva sikeres lakhatási deszegregációs programokat hajtott végre. (Az elmúlt 10 évben a város 920 millió forintnyi forrást nyert erre a célra. Ezek a programok elsősorban a korábbi szegregátumokat és környezetüket érintették, melyek vélhetően ennek eredményeként kerültek ki a 2022-es szegregációs lehatárolás köréből.)

A KSH által nem lehatárolt, „leszakadással” veszélyeztetett terület: Körtvélyes

Ez a Nyugati városrészi részterület Komló „mentális térképezés” módszere alapján azonosított területi szegregátuma, az ITS-ben A4 akcióterületként került fejlesztési célterületként kijelölve és lehatárolva.

Sem a 2011 évi, sem a 2022 évi népszámlálás adatai alapján Komló Körtvélyes városrésze nem szerepel a szegregációval veszélyeztetett területek között, így területi adatok nem állnak rendelkezésre. Az ott élők társadalmi és szociális helyzetére, valamint a városrész elmúlt 20 évben tapasztalt lassú ütemű leszakadására való tekintettel azonban indokolt e városrész veszélyeztetett területként történő kezelése.

Körtvélyes periférikus helyzetű városrész Komlón. Az 1980-as években megkezdett lakótelepet nem fejezték be. A félkész, paneltechnológiával beépített terület a csupán részlegesen kiépített infrastruktúráját és nehézkes elérhetőségét tekintve is problémás területnek minősül. A terület építészeti, beépítését és lakosságát tekintve is homogén. A rossz megközelíthetőség miatt az e városrészben devalválódott lakáspiac komoly kockázati tényező, mivel előrevetíti a városrész szegregálódását. Ezért fontos a lakótelep fizikai megújítása, *a közterületek, közösségi terek kialakítása*, hogy csökkenteni lehessen a szegregáció kockázatát.

Szegregátumspecifikus beavatkozások

A szegregációval veszélyeztetett területen beavatkozás az elmúlt időszakban nem történt.

4.4 A szegregációs tendenciák kezelése – antiszegregációs célkitűzések

4.4.1 Az Antiszegregációs program célkitűzései

Komló város antiszegregációs fejlesztési céljainak meghatározása előtt célszerű határozottan felidézni néhány olyan alapelvet, amelyek érvényesítése különösen fontos az Antiszegregációs program céljainak meghatározása, e célok elérését szolgáló konkrét beavatkozások tervezése, majd a beavatkozások megvalósításának „menedzselése” során²¹.

A fenntartható antiszegregációs programok stratégia alapját a stratégiai ciklus menedzsment adja. A fenntartható antiszegregációs programok dinamikus, élő dokumentumok. A folyamatosan változó külső környezet, az alkalmazkodóképesség, reziliencia erősítésének szükségessége ezt várja el a korszerű városi stratégiáktól. Ezt a megközelítést támogatja a stratégiai ciklus menedzsment módszere, amely az egyes fázisok egymásra hatását, összekapcsolását és a teljes folyamat visszacsatolását biztosítja.

A Komló városát jellemző reziliencia táplálkozhat egyrésztől egy abszorpciós képességből, amikor a várost érő negatív hatások egy bizonyos mértékének, szintjének ellent tud állni a rendszer, a sokkhatás után pedig minden vissza tud állni a régi kerékvágásba.

A városi reziliencia második eleme a folyamatos kiigazítás, az állandó és rugalmas reagálás mind szervezeti/intézményi, mind pedig eszközrendszer oldalról. A körülmények folyamatos figyelemmel kíséréssel, a változások követésével állandó kiigazításra kerül a város reagálásának mértéke és módja.

A reziliencia harmadik eleme maga a változás elérése, bevezetése, azaz a transzformáció. Ez akkor következik be, amikor egy meglévő rendszert, egy alkalmazott eszközrendszert lecserélünk annak hatékonyságvesztése miatt.

²¹ A következő néhány bekezdés a Fenntartható Városfejlesztési Stratégiák elkészítését támogató kézikönyv különösen megfigyelendő egyes részeinek az Antiszegregációs programhoz illesztett átiratát tartalmazza.

Komló, mint reziliens város esetében nagy jelentőségű a település azon képessége, amelynek köszönhetően a rendszer a külső negatív hatásoknak ellenáll (abszorpciós képesség), a külső behatásokra megváltozik (transzformációs képesség), avagy a megváltozott külső körülményekhez alkalmazkodik (adaptációs képesség).

Komló, mint reziliens város rugalmasan reagál a begyűrűző, akár sokk-szerűen megjelenő változásokra, és azokat követően képes viszonylag rövid idő alatt újra működőképessé válni vagy új pályára állni.

A fenti elvek figyelembevételével a város Antiszegregációs programjában foglaltak megvalósításának menedzselése komplex, folyamatos erőfeszítést igénylő feladat, amelyhez rendelkezésre állnak a megfelelő kapacitások.

A város 2014-ben a Helyi Esélyegyenlőségi Program megvalósítása, illetve a megvalósulás folyamatának kontrollálása érdekében létrehozta a **HEP Fórumot**²². (Komló Város Önkormányzat Képviselő-testületének 135/2014. (XII.04.) sz. határozata.)

Komló város Önkormányzata 2015-ben – az Integrált Településfejlesztési Stratégia részeként - elfogadta a jelenleg hatályos Antiszegregációs programját. A hatályos Antiszegregációs program megvalósulásának támogatása, ellenőrzése céljából létrejött az **Integrációs Kerekasztal**²³. A Helyi Esélyegyenlőségi Program és az Antiszegregációs program szoros tartalmi kapcsolatai miatt a HEP Fórum, illetve az Integrációs Kerekasztal munkája nagymértékben átfedi egymást.

Komló – mint a korábbiak szerint reziliens város - város Antiszegregációs programja fenntartható, és eredményes megvalósítása érdekében **célszerű a HEP Fórum és az Integrációs Kerekasztal összevonása**, és egy olyan város-monitoring rendszer kialakítása, amely komplex módon figyelemmel kíséri a helyi társadalom állapotának alakulását, és képes a szükséges és kellően gyors reagálásra.

A Komló HEP-ben olvasható alapelvek, mint **általános antiszegregációs fejlesztési célok**, a következők (idézet a Helyi Esélyegyenlőségi Programból):

- az egyenlő bánásmód és az esélyegyenlőség biztosítása,
- a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvének érvényesítése,
- a diszkriminációmentesség, szegregációmentességet a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén.

Az esélyegyenlőség megvalósításának alapfeltétele a diszkrimináció- és szegregációmentesség. Az esélyegyenlőségi programnak a városban élő hátrányos, vagy veszélyeztetett helyzetű csoportokra kell irányulnia, akik számára a sikeres élet és társadalmi integráció esélye a helyi társadalmat célzó fejlesztések és beruházások ellenére korlátozott marad a különböző területeken jelentkező hátrányaikat kompenzáló esélyegyenlőségi intézkedések nélkül.

²² A HEP Fórum feladatait az önkormányzati határozat néhány idézett része jól összefoglalja: „A Helyi Esélyegyenlőségi Program megvalósulását, végrehajtását a HEP Fórum ellenőrzi, és javaslatot készít a HEP szükség szerinti aktualizálására az egyes beavatkozási területek felelőseinek, illetve a létrehozott munkacsoportok beszámolóinak alapján.” „A HEP Fórum által végzett éves monitoring vizsgálatok eredményeit nyilvánosságra hozzuk a személyes adatok védelmének biztosítása mellett. A nyilvánosság biztosítására az önkormányzat honlapja, a helyi média áll rendelkezésre. Az eredményekre felhívjuk a figyelmet az önkormányzat és intézményeinek különböző rendezvényein, beépítjük kiadványainkba, a tolerancia, a befogadás, a hátrányos helyzetűek támogatásának fontosságát igyekszünk megértetni a lakossággal, a támogató szakmai és társadalmi környezet kialakítása érdekében.”

²³ Az Integrációs Kerekasztal tevékenysége a létrehozó önkormányzati rendelkezés szerint: „Integrációs kerekasztal folyamatosan vizsgálja a tervezett intézkedések és célok megvalósulását, erről évente összefoglalót készít. Figyelemmel kíséri a szegregációval veszélyeztetett terület és romló helyzetű külterületek, illetve a városban élő legszegényebb családok helyzetét. Az Antiszegregációs program elfogadását követő második év végén az Integrációs kerekasztal felülvizsgálja a megfogalmazott célok relevanciáját, a változó helyzetre reagálva felülvizsgálja eredeti célkitűzéseit.”

A horizontális antiszegregációs célok és beavatkozások a város Antiszegregációs programjában

Komló FVS-ében a korábbi ITS antiszegregációs céljai kisebb korrekcióval, kiegészítéssel ugyan, de megtartásra kerültek. A korrekció célja az volt, hogy a célok a jelen ITS-ben is bemutatott *Konklúziók, beavatkozási szükségletek meghatározása* című részben összefoglalt problémákhoz jobban illeszkedjenek. Ezáltal a jelen ITS-ben már korrigált, Komló város horizontális antiszegregációs céljai a következők:

17. táblázat: Komló horizontális antiszegregációs céljai

Horizontális célok
1. Szocializációs, illetve oktatási célú integrációs programok megvalósítása gyermek és serdülőkorúak számára a hátrányos/deprivált helyzet újratermelődésének akadályozása érdekében
2. Az alacsony státuszú lakosság foglalkoztatási helyzetének javítása
3. Az egészségügyi, szociális és más közösségi szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása
4. Közösségi terek biztosítása, közösségfejlesztés, a társadalmi integráció erősítése

4.4.2 A szegregáció mérséklése, megszüntetése érdekében megfogalmazott intézkedés-javaslatok

A szegregációval veszélyeztetett területek területfejlesztéssel, műszaki beavatkozásokkal történő megszüntetése nem reális, ezért nem is ez a cél. A cél inkább a szegregációt okozó folyamatok megváltoztatása, hatásuk mérséklése, azaz hogy felzárkóztatást segítő programokkal és a mobilizációs lehetőségek megteremtésével a további szegregálódás veszélyét megelőzzük és/vagy csökkentjük, az e területeken élőket integráljuk, ezen városrészek felértékelődését és felzárkózását elősegítjük.

Az Antiszegregációs program horizontális céljai nem csupán a szegregációval veszélyeztetett területen élő lakossági csoportok helyzetének javítását szolgálják, de e célok elérése fontos a szegregálódás veszélyeit magában hordozó, nem szükségképpen szegregált területen élő csoportok helyzetének stabilizálása, illetve javítása szempontjából is.

Megjegyzés: az antiszegregációs célok elérése érdekében javasolt beavatkozások költségvetését/költségbecslését nem bontjuk beavatkozási területek szerint. Ennek több oka is van, ezek a következők:

- a település mérete, illetve a szegregálódó területeken élő népesség relatíve alacsony száma miatt a beavatkozások területi bontása sem technikai, sem tartalmi értelemben nem indokolt, a bontás a beavatkozások hatékony megvalósítását inkább gátolná, mint támogatná;
- a javasolt beavatkozások tartalma miatt a területi bontás jelentős mértékben megemelné az egyes beavatkozások költségeit.

A horizontális antiszegregációs célokat és a célok elérése érdekében középtávon (hozzávetőlegesen 2033-ig) tervezett beavatkozásokat a következő táblázatban foglaljuk össze.

18. táblázat: Horizontális antiszegregációs célok és a tervezett beavatkozások

Célok	A célok elérése érdekében középtávon tervezett beavatkozások	Költség és annak tervezett forrása
1. Szocializációs, illetve oktatási célú integrációs programok megvalósítása gyermek és serdülőkorúak számára a hátrányos/deprivált helyzet újratemlődésének akadályozása érdekében	<u>A korábbi tervezési időszakból áthozott és folytatásra tervezett folyamat:</u> 1/1. Hátrányos helyzetű, illetve szegregátumokban élő gyermekek részére indított iskolai felzárkóztató programok folytatása, iskolapszichológus alkalmazása 1/2. Civil szervezetek által működtetett tanoda-jellegű programok támogatásának folytatása 1/3. Étkeztetést biztosító nyári napközi program folytatása hátrányos helyzetű, illetve szegregátumokban élő gyermekek számára 1/4. Ösztöndíj rendszer kidolgozása, működtetése az általános és középfokú oktatásban rész vevő hátrányos helyzetű, illetve szegregátumokban élő fiatalok számára (HHH-s gyermekek, fiatalok számára) <u>Újonnan kezdeményezett beavatkozások</u> 1/5. A korai fejlesztés népszerűsítése és támogatása az érintett szülők/családok körében 1/6. A gyermekek iskolába való eljutásának elősegítése 1/7. Iskolán/óvodán kívüli fejlesztő, közösségépítő sport és szabadidős programok (integrált jelleggel) 1/8. Óvoda és iskola-pedagógusok, továbbá a humán-szociális területen dolgozók számára szervezett rendszeres fakultatív képzések/konferenciák 1/9. Szülők iskolája program kidolgozása, illetve működtetése az oktatásra kötelezett korban lévő hátrányos helyzetű, vagy deprivált környezetben élő gyermekek szülei számára 1/10. Tudatmódosító szerek (alkohol, drog) fogyasztását visszaszorító programok a rendőrséggel, civil szervezetekkel közösen 1/11. Pszichiátriai betegséggel és /vagy fogyatékkal küzdő gyerekek/ fiatal felnőttek és családtagjaik részére közösségépítés, edukáció, munkaerőpiaci készségfejlesztés, hozzátartozói csoport működtetése 1/12. Az „Év komlói pedagógusa” és az „Év szociális szakembere” elismerések alapítása, hagyománnyá fejlesztése a hátrányos helyzetű, deprivált gyermekekért, fiatalokért végzett szakmai tevékenység elismerésére	260 millió Ft Tervezett forrás: TOP Plusz; EFOP Plusz, hazai állami támogatási és önkormányzati saját forrás, civil/szponzori támogatás
2. Az alacsony státuszú lakosság foglalkoztatási helyzetének javítása	<u>A korábbi tervezési időszakból áthozott és folytatásra tervezett folyamat:</u> 2/1. Közfoglalkoztatási program folytatása 2/2. Kisléptékű gazdaságfejlesztési program a konyhakertek művelésére stb. <u>Újonnan kezdeményezett beavatkozások</u> 2/3. Munkanélküliség csökkentése szolgáló pályázati lehetőségek felkutatása (önkormányzat, munkáltatók) 2/4. Felzárkóztató képzések (általános iskola elvégzését vagy szakmaszerzést célzó) szervezése 2/5. Az elsődleges munkaerőpiacon történő elhelyezkedést követő jelleggel is támogatása – (munkahelyi) mentorprogramok 2/6. Egyénre szabott álláskeresést támogató programok az illetékes Kamarák, ill. civil szervezetek bevonásával	80 millió Ft Tervezett forrás: önkormányzati költségvetés; TOP Plusz; GINOP Plusz; EFOP Plusz

Célok	A célok elérése érdekében középtávon tervezett beavatkozások	Költség és annak tervezett forrása
3. Az egészségügyi, szociális és más közösségi szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása	<u>A korábbi tervezési időszakból áthozott és folytatásra tervezett folyamat:</u> 3/1. A célterületre vitt szociális szolgáltatások, folyamatos szociális segítők terepi jelenlétének biztosítása nem csak a szegregátumokban élők, de más, pl. idős lakossági csoportok számára is 3/2. Kártyás mérőórak számának bővítése <u>Újonnan kezdeményezett beavatkozások</u> 3/3. Fizikai és mentális egészségfejlesztő programok, előadás-sorozatok, szemléletformáló programok/előadások szervezése, lakossági szintű, illetve fiatalokra vonatkozóan is (iskolai és iskolán kívüli is) 3/4. Információs akadálymentesítő programok kidolgozása, működtetése a hátrányos helyzetű, illetve időskorú lakossági csoportok számára 3/5. Demenciával élők és hozzátartozóik támogatását biztosító szolgáltatások szervezése, továbbá a demencia progresszióját lassító közösségi programok 3/6. Alapvető gazdálkodási, pénzügyi ismeretek oktatása a célterületen, továbbá digitális ismeret- és készségfejlesztés 3/7. Egyénre szabott segítségnyújtás, életvezetési tanácsadás a célterületen 3/8. Családsegítő Szolgálat fejlesztése, védőnők, szociális munkások foglalkoztatását támogató pályázatok felkutatása, megvalósítása, folyamatos szupervízió biztosítása 3/9. Közösségfejlesztő programok szervezése, csoportos készségfejlesztés, konfliktuskezelés, a társadalmi befogadás, társadalmi kohézió és identitás erősítése 3/10. Infrastruktúra fejlesztése	477 millió Ft <i>Megjegyzés: azon beavatkozások esetében, amelyek építőipari kivitelezést igényelnek, a kivitelezések költségei a konkrét programok kidolgozását követően lehetséges. A megjelölt bekerülési összeg becslés.</i> Tervezett forrás: önkormányzati költségvetés; EFOP Plusz; hazai források
4. Közösségi terek biztosítása, közösségfejlesztés, társadalmi integráció erősítése	<u>A korábbi tervezési időszakból áthozott és folytatásra tervezett folyamat:</u> 4/1. Közösségi és ügyintézési tér kialakítása, működtetése roma civil szervezettel való együttműködésben <u>Újonnan kezdeményezett beavatkozások</u> 4/2. Közösségi kert kialakítása szegregátumban, ill. a város más területein is igény szerint civil szervezetek, helyi vállalkozások mentorálásával 4/3. Közösségi terek akadálymentes használatának biztosítása mozgássérültek, időskorú lakosság számára 4/4. Lakóhelyi közösségi sportolásra alkalmas területek kialakítása, eszközökkel való felszerelése 4/5. Közösségi tereken megvalósuló generációs, intergenerációs programok facilitátor-képzése, illetve alkalmazása 4/6. Életmódváltó és közösségi egészségnevelő programok 4/7. Bűnmegelőzést, a közbiztonság javítását elősegítő programok 4/8. Infrastruktúra fejlesztése	381 millió Ft <i>Megjegyzés: azon beavatkozások esetében, amelyek építőipari kivitelezést igényelnek, a kivitelezések költségei a konkrét programok kidolgozását követően lehetséges. A megjelölt bekerülési összeg becslés.</i> Tervezett forrás: önkormányzati költségvetés; EFOP Plusz; civil szervezetek (pályázati vagy saját) forrásai; hazai források
MINDÖSSZESEN:	<u>Megjegyzés: BERUHÁZÁSOK, ÉPÍTŐIPARI KIVITELEZÉS NÉLKÜL!</u>	1.198 millió Ft

A szociális célú városrehabilitáció akcióterületének meghatározása és a választás indoklása

Komlón a 2011. évi népszámlálásra alapozott KSH adatszolgáltatás alapján még 4 darab szegregátum volt. Ezek közül az 1. számú szegregátumban már korábban megvalósult egy szociális célú városrehabilitációs program. A 3. és 4. jelű szegregátumok külterületi fekvésűek voltak.

A 2. számú szegregátum az **A2. Északi városrész** elnevezésű akcióterületen belül található (Kenderföldön), melynek egy részét (két háztömböt) a 2022-es népszámlálási adatok alapján a KSH már csak szegregációval veszélyeztetett területként azonosított. Ezen a területen (**A2-SZ**) tervezett szociális célú komplex (ERFA+ESZA) városrehabilitációs program megvalósítása Komlón.

8. ábra: Szociális célú komplex városrehabilitációs program helyszíne Komlón

A választás oka, hogy ez az egyetlen terület Komlón, mely mind a 2011-es, mind a 2022-es népszámlálási adatok szerinti KSH adatszolgáltatásban is szerepel. Továbbá erre a területre már volt korábban tervben egy komplex felzárkóztató program megvalósítása, az előkészítés el is indult, azonban a program – kellő helyi szintű támogatottság hiányában – nem valósult meg.

Az A2 akcióterületen belül a szociális célú városrehabilitációs akcióterület lehatárolása a KSH 2011-es és 2022-es népszámlálásra alapozott adatszolgáltatását összevetve történt, mindkét területet magában foglalva került kijelölésre. Ennek indoka a TOP_Plus-1.3.2-23 kódszámú pályázati felhívás jogosultsági kritérium-feltételrendszerének történő megfelelés biztosítása, mely szerint a szociális városrehabilitáció akcióterületének fizikai lehatárolását a 2011-es népszámlálási adatok alapján kell megtenni (jogosultsági feltétel), de a célcsoport meghatározásánál már a 2022-es népszámlálási adatokat lehet figyelembe venni.

4.4.3 A fejlesztések szegregációs hatásának kivédésére hozott intézkedések

Minden stratégiai és operatív szintű tervezés és fejlesztés során általánosan tartózkodni kell attól, hogy bármilyen beavatkozás esélyegyenlőtlenséghez, diszkriminációhoz, szegregációhoz, vagy ezek konzerválásához járuljon hozzá. A projektfejlesztés során a város elemi érdeke a tervezett tevékenységek társadalmi elfogadottsága. Mind az előkészítés, mind a megvalósítás során biztosítani szükséges a társadalmi párbeszéd lehetséges formáit. Lehetőség szerint Komló Város Cigány Nemzetiségi Önkormányzata és a Komló Térségi Családsegítő és Gyermejkölési Szolgálat kerüljön bevonásra ezen folyamatokba.

5 A STRATÉGIA KÜLSŐ ÉS BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEI

5.1 Külső összefüggések

Az ITS-ben meghatározott tematikus célok elsősorban a középtávú átfogó városfejlesztési célokon és elképzeléseken alapulnak. A beavatkozási területek a város és a vonzáskörzet integrált fejlesztését tűzte ki célul a közös együttműködések, beavatkozások és intézkedések révén. A célok meghatározása során mindig figyelembe kell venni a magasabb szintű európai uniós és különböző hazai fejlesztéspolitikai, stratégiai dokumentumokhoz, programokhoz való illeszkedést, hiszen a legtöbb célkitűzés önkormányzati-, vagy egyéb önerő és befektetői magántőke mellett döntően hazai támogatásokból és az Európai Unió fejlesztési forrásaiból valósulhatnak meg. Az ITS összehangoltságát a célok és az elképzelések vonatkozásában az alábbi stratégiai dokumentumokkal kapcsolatban kell vizsgálni:

1. EU2027 stratégia;
2. Nemzeti Fejlesztés 2030;
3. vármegyei területfejlesztési program (BMTP);
4. Baranya Vármegye Integrált Területi Programja (ITP);
5. Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia;
6. vármegyei klímastratégia;
7. önkormányzat által elfogadott FVS, további tematikus, gazdasági és egyéb tervek, programok.

Komló városa kiemelten fontosnak tartja, hogy a Fenntartható Városfejlesztési Stratégiájában megfogalmazott fejlesztési elképzelései, intézkedései, közép- és hosszú távú céljai összhangban legyenek a már érvényben lévő és az elfogadás előtt álló különféle országos, területi szintű és várost érintő ágazati stratégiákkal. Az összehangoltság megteremtése érdekében már a tervezési fázisában figyelembevételre kerültek a magasabb szintű területfejlesztésre, fenntartható fejlődésre és bizonyos területek, ágazatok fejlesztésére fókuszáló tervdokumentumokban foglalt irányok.

Az Európai Unió a 2014-2020 közötti végrehajtási időszak 11 tematikus célkitűzéséből kiindulva, annak leegyszerűsítésével 5 egyértelmű szakpolitikai célkitűzést határozott meg a 2021-2027 közötti időszakra. A meghatározott szakpolitikai célkitűzések az alábbiak:

- 1) Intelligensebb Európa
- 2) Zöldebb, karbonszegény Európa
- 3) Jobban összekapcsolt Európa
- 4) Szociálisabb Európa
- 5) A polgárokhoz közelebb álló Európa

Az Európai Unió stratégiai célkitűzéseinek hatékony megvalósítása érdekében minden érintett szereplőnek – adottságaihoz és lehetőségeihez igazodva – a számára releváns területeken szükséges hozzájárulnia a közös célok eléréséhez. Magyarország és az Európai Unió között létrejött Partnerségi Megállapodásban meghatározott célrendszer összhangban áll a hazai fejlesztéspolitika prioritásaival, valamint az uniós szakpolitikai célkitűzésekkel.

Ennek megfelelően Komló város Integrált Településfejlesztési Stratégiájában rögzített átfogó, tematikus és horizontális célok szintén illeszkednek az Európai Unió által kijelölt irányelvekhez és célterületekhez. Az alábbi táblázat ezt az illeszkedést szemlélteti áttekinthető formában.

19. táblázat: A tervezett fejlesztések illeszkedése az EU szakpolitikai célkitűzéseivel

Európai Unió 2021-2027 célkitűzések	KOMLÓ ITS	
	Hosszútávú stratégiai célok	Tematikus célok
Intelligensebb Európa	S1 A város és vonzáskörzete lakosságának munkát adó gazdasági központ S2 Jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet, vonzó városközpont	T1. Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése T2. A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdasági szerkezet fejlesztése T3. Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel T6. Smart city eszközök alkalmazása a klímatudatos és lakosságbarát közszolgáltatások biztosítása érdekében T9. Hatékony városüzemeltetés
Zöldebb, karbonszegény és ellenálló Európa	S2 Jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet, vonzó városközpont	T4. A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése T5. Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózat kialakítása T6. Smart city eszközök alkalmazása a klímatudatos és lakosságbarát közszolgáltatások biztosítása érdekében
Jobban összekapcsolt Európa	S2 Jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet, vonzó városközpont	T4. A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése T7. A város közúti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése T11. Átkötő és havária utak létesítése, útfejlesztések
Szociálisabb és befogadóbb Európa	S3 Jövőjében bízó, nyitott, szolidáris, fenntartható társadalom	T12. A népesség csökkenésének megállítása T13. A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése T14. A társadalmi integráció erősítése
A polgárokhoz közelebb álló Európa	S2 Jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet, vonzó városközpont S3 Jövőjében bízó, nyitott, szolidáris, fenntartható társadalom	T8. A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése T9. Hatékony városüzemeltetés T10. Vonzó városközpont kialakítása T13. A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése T14. A társadalmi integráció erősítése

Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OFTK)

A 2014-ben elfogadásra került Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió az ország társadalmi, gazdasági, ágazati és területi fejlesztési szükségleteit figyelembe véve fogalmazta meg jövőképét, valamint hosszú távú céljait.

Az OFTK 2030-as időtávra 4 hosszú távú, átfogó fejlesztési célt fogalmaz meg, melyek az alábbiak:

- 1) Értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés
- 2) Népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom
- 3) Természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme
- 4) Térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció további 7 db szakpolitikai és 6 db területspecifikus célkitűzést fogalmazott meg. Ezen célok és jelen stratégia kapcsolódási pontjait az alábbi táblázat mutatja be:

20. táblázat: OFTK és ITS kapcsolódási pontok

Az OFTK-ban meghatározott célkitűzés	Kapcsolódó ITS stratégiai célkitűzés
Szakpolitikai célok	
Versenyképes, innovatív gazdaság	S1 A város és vonzáskörzete lakosságának munkát adó gazdasági központ
Életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és ellátás, az élelmiszer-feldolgozóipar fejlesztése	S2 Jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet, vonzó városközpont S3 Jövőjében bízó, nyitott, szolidáris, fenntartható társadalom
Gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság	S2 Jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet, vonzó városközpont S3 Jövőjében bízó, nyitott, szolidáris, fenntartható társadalom
Kreatív tudástársadalom, piacképes készségek, K+F+I	S1 A város és vonzáskörzete lakosságának munkát adó gazdasági központ
Értéktudatos és szolidáris öngondoskodó társadalom	S3 Jövőjében bízó, nyitott, szolidáris, fenntartható társadalom
Jó állam, szolgáltató állam és biztonság	S2 Jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet, vonzó városközpont
Stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata, környezetünk védelme	S2 Jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet, vonzó városközpont
Területi célok	
Az ország makro-regionális szerepének erősítése	S1 A város és vonzáskörzete lakosságának munkát adó gazdasági központ
A többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat	S1 A város és vonzáskörzete lakosságának munkát adó gazdasági központ
Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése	S3 Jövőjében bízó, nyitott, szolidáris, fenntartható társadalom
Kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése	S2 Jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet, vonzó városközpont
Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés elősegítése	S3 Jövőjében bízó, nyitott, szolidáris, fenntartható társadalom
Összekapcsolt terek: az elérhetőség és mobilitás biztosítása	S2 Jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet, vonzó városközpont

Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (NÉS)

A Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2018-2030 közötti időtávra szóló szakpolitikai dokumentum, mely 2050-ig tartó időszakra is kitekintést nyújt. A Stratégia meghatározza azokat a célkitűzéseket, amelyek teljesítésével az éghajlatváltozással előidézett hatások hosszú távon kezelhetővé válhatnak.

A Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia célrendszerének kialakításakor kiemelt figyelmet fordítottak a fenntartható fejlődésre, a dekarbonizációra, valamint a globális klímaváltozáshoz való alkalmazkodóképességre. Ezek eszméjében a dokumentum célrendszere 2 átfogó és 4 specifikus célt fogalmazott meg:

Átfogó célok: Fenntartható fejlődés egy változó világban; Adottságaink, lehetőségeink és korlátaink megismerése

Specifikus célkitűzések: Dekarbonizáció; Az éghajlati sérülékenység területi vizsgálatának térinformatikai megalapozása; Alkalmazkodás és felkészülés; Éghajlati partnerség biztosítása

Komló Integrált Településfejlesztési Stratégiájának a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiához való illeszkedését az alábbi célkitűzések biztosítják:

II. Jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet, vonzó városközpont

T4. A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése

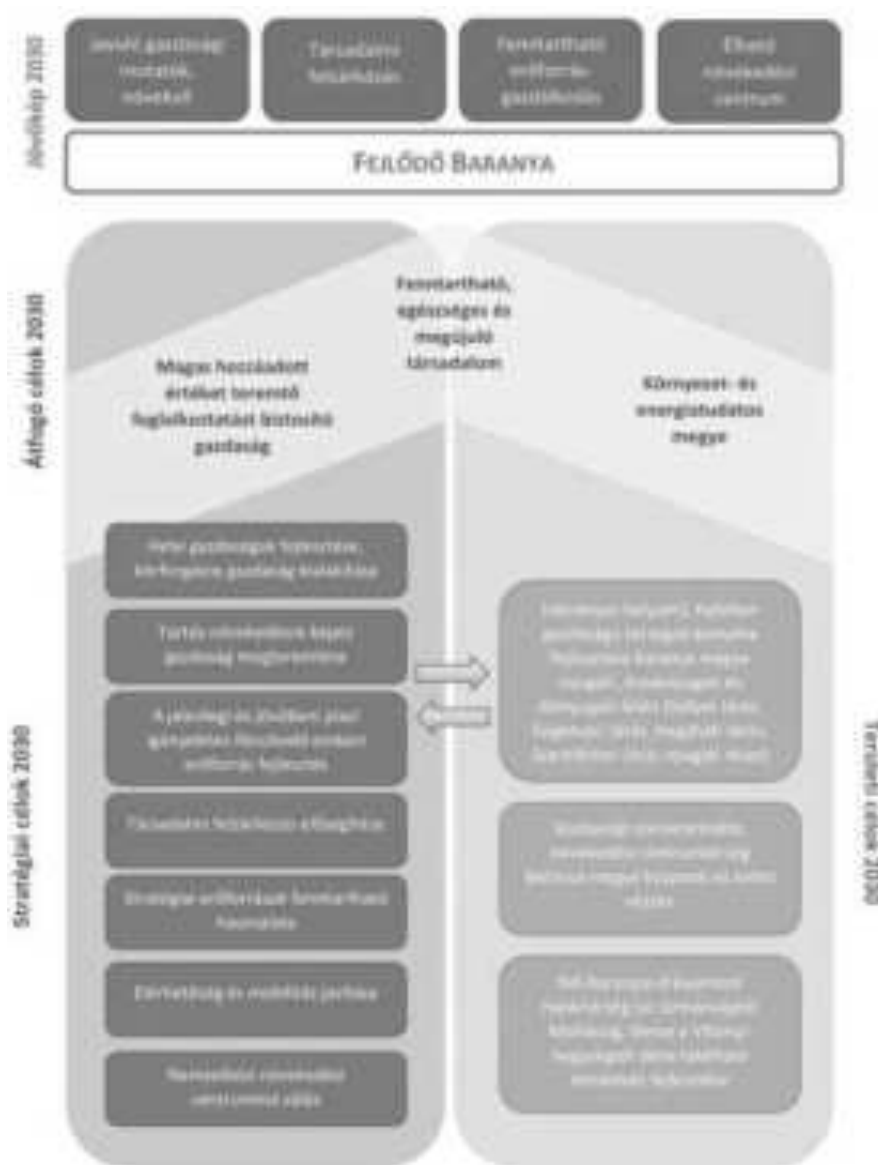
T5. Egységes a környező erdőkhöz kapcsolódó színvonalas zöldfelületi hálózatot kialakítása

T9. Vonzó városközpont kialakítása

Baranya vármegye területfejlesztési dokumentumai

Baranya vármegye területfejlesztési dokumentumai (Baranya Megyei Területfejlesztési Konceptió és Program – TFK/TFP és Baranya vármegye Integrált Területi Programja – ITP) szintén 2030-ig határozzák meg a vármegye fejlesztési céljait. A dokumentumok 3 db átfogó célt, továbbá 7 db stratégiai és 3 db területi célt rögzítenek, melyek rendszerét az alábbi ábra mutatja be:

9. ábra: Baranya vármegye Területfejlesztési Programjának célrendszere

Forrás: Baranya Megyei Területfejlesztési Program (<http://www.baranya.hu/top-baranyai-dokumentumai>)

Komló Integrált Településfejlesztési Stratégiájának Baranya vármegye területfejlesztési dokumentumaihoz való illeszkedését az alábbi célkitűzések biztosítják:

I. A város és vonzáskörzete lakosságának munkát adó gazdasági központ

- T1. Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése
- T2. A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdasági szerkezet fejlesztése
- T3. Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel

II. Jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet, vonzó városközpont

- T4. A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése
- T5. Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózat kialakítása
- T11. Átkötő és havária utak létesítése, útfejlesztések

III. Jövőjében bízó, nyitott, szolidáris fenntartható társadalom

- T12. A népesség csökkenésének megállítása
- T13. A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése
- T14. A társadalmi integráció erősítése

Baranya Megyei Klímastratégia 2017-2030

A „Klímatudatos Baranya – Ahol mindenkinek szerepe van!” című stratégia szemléletformálási megközelítéssel kívánja elősegíteni a klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodást. A dokumentum alapelve szerint minden területi szereplő – így az önkormányzatok, a gazdasági és civil szféra, valamint a helyi társadalom – aktív közreműködése szükséges a klímaváltozás negatív következményeinek mérsékléséhez, a szélsőséges időjárási események hatásainak csökkentéséhez, valamint a természeti és épített környezeti értékek megőrzéséhez és fenntartható hasznosításához.

Komló város Integrált Településfejlesztési Stratégiájában meghatározott célrendszer – különösen az alábbi tematikus célok- összhangban állnak a Baranya Vármegyei Klímastratégia (2017–2030) célkitűzéseivel:

- T4 A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése
- T5 Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózat kialakítása
- T6 Smart city eszközök alkalmazása a klímatudatos és lakosságbarát közszolgáltatások biztosítása érdekében

A város a klímavédelem és alkalmazkodás érdekében az alábbi átfogó stratégiai célok mentén határozza meg fejlesztési irányait:

- **Csökkenő kibocsátás, növekvő jólét** – kibocsátáscsökkentési célkitűzések és kapcsolódó intézkedések,
- **Alkalmazkodás az elkerülhetetlenhez** – klímaadaptációs célkitűzések és beavatkozások,
- **Te is része vagy!** – szemléletformálási célkitűzések és lakossági, közösségi részvételt ösztönző eszközök.

A stratégiai célok helyi szintű megvalósítása hozzájárul az EU éghajlat-politikai céljaihoz való alkalmazkodáshoz, miközben elősegíti Komló város élhetőségének, környezeti fenntarthatóságának és társadalmi ellenállóképességének hosszú távú javítását. A releváns intézkedések részleteit az alábbi programok és beavatkozások tartalmazzák.

Komló város településfejlesztési és ágazati dokumentumaihoz való illeszkedés

Komló Város **Településfejlesztési Konceptiója** szintén 2030-as időtávra fogalmazza meg azon célkitűzéseket, melyek hozzásegítik a települést ahhoz, hogy a megfogalmazott jövőképet megvalósíthassa:

Komló 2030-ban

lakosainak munkát adó, élhető, értékeit tisztelő város, amelynek fenntartható a gazdasága, a társadalma és a környezete

E cél elérése érdekében Komló városa 3 db átfogó célt és 13 db tematikus célt határozott meg, melyek fontos alapjául szolgáltak az integrált településfejlesztési stratégia célrendszerének megalkotásában:

Átfogó célok:

- I.A város és vonzáskörzete lakosságának munkát adó gazdasági központ
- II.Jó színvonalú, fenntartható lakókönyezet, vonzó városközpont
- III.Jövőjében bízó, nyitott, szolidáris fenntartható társadalom

Tematikus célkitűzések:

- T1. A város közúti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése
- T2. Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése
- T3. A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdasági szerkezet fejlesztése
- T4. Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel
- T5. Hatékony városüzemeltetés
- T6. A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése
- T7. Vonzó városközpont kialakítása
- T8. A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése
- T9. Átkötő és havária utak létesítése
- T10. Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózat kialakítása
- T11. A népesség csökkenésének megállítása
- T12. A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése
- T13. A társadalmi integráció erősítése

Komló Város 2017-ben elfogadott, jelenleg is hatályban lévő Integrált Településfejlesztési Stratégiája, illetve a 2023-2028 közötti időszakra érvényes **Helyi Esélyegyenlőségi Programja** megfogalmazta azokat az alapelveket, amelyek a város Antiszegregációs programja esetében is követendők. (Az ITS „küldetésének” megfogalmazása során is a Helyi Esélyegyenlőségi Program alapelveinek érvényesítése történt.) Ezek az alapelvek, mint általános antiszegregációs fejlesztési célok, a következők (idézet a Helyi Esélyegyenlőségi Programból):

- az egyenlő bánásmód, és az esélyegyenlőség biztosítása,
- a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvének érvényesítése,
- a diszkriminációmentesség, szegregációmentességet a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén.

Komló 2021-2027 időszakra szóló **Gazdaságfejlesztési Programjának** célrendszere ugyancsak a város Integrált Településfejlesztési Stratégiájában megfogalmazott célrendszerhez nyúl vissza, hiszen a Gazdaságfejlesztési Program szerint „*ezek a célok ma is megállják a helyüket, így azok jelen gazdasági program célrendszerét is jelenthetik – és jelentik is –, azzal a módosítással, hogy a gazdasági részcélok (alcélok az IVS gondolatrendszerében) kiegészítésre kerültek a „közfeladat-ellátás költséghatékonyságának javítása (G4)” részcéllal*”. A Gazdasági Programban megfogalmazottak szerint átfogó cél/jövőkép, hogy Komló egy „modern európai kisváros legyen a Mecsek szívében”. Ennek elérését az alábbi tematikus célok, valamint az azokhoz tartozó részcélok támogatják:

1. Gazdasági versenyképesség növelése (G)

- Tőkevonzó képesség javítása (G1)
- Periférikus közlekedési helyzet csökkentése (G2)
- Turisztikai kínálat és infrastruktúra fejlesztése (G3)
- Közfeladat-ellátás költséghatékonyságának javítása (G4)

2. Társadalmi kohézió és a helyi identitás megerősítése, népesség megtartása (T)

- Munkahelyteremtés (T1)
- Az elvándorlási folyamat megállítása (T2)
- Ifjúság helyben maradásának elősegítése, tudatos ifjúsági koncepció megvalósítása (T3)
- Magas színvonalú oktatási rendszer kialakítása (T4)
- Perifériális településrészek speciális problémáinak megoldása (T5)
- Szolgáltatások fejlesztésének elősegítése, közszolgáltatások színvonalának emelése (e-önkormányzat) (T6)
- Társadalmi élet aktivizálása (T7)
- Közbiztonság javítása (T8)

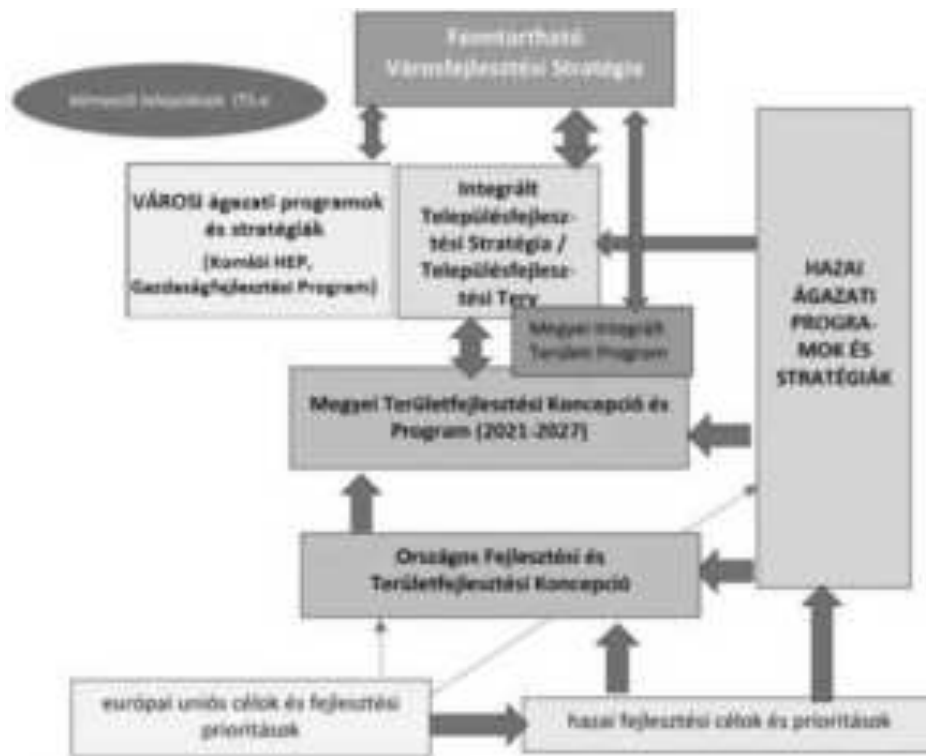
3. Helyi természeti és épített örökség megőrzése és fenntartható fejlődésének elősegítése (K)

- Természeti területek védelme (K1)
- Környezeti ártalmak csökkentése (K2)
- Barnamezős területek rehabilitálása (K3)
- Építészeti emlékek megőrzése (K4)

Fenti célrendszer szorosan illeszkedik az ITS-ben meghatározott valamennyi tematikus célhoz.

A Komlóra város **Fenntartható Városfejlesztési Stratégiájának** célrendszere és a jelen Integrált Településfejlesztési Stratégia (ITS) céljai szoros összhangban állnak egymással. A fenntarthatóság elve mentén meghatározott stratégiai irányok – úgymint a gazdasági központ kialakítása, szolidáris, fenntartható társadalom erősítése, valamint a fenntartható lakókörnyezet kialakítása – teljes mértékben integrálódnak az ITS célstruktúrájába. Ez biztosítja, hogy a településfejlesztés során megvalósuló beavatkozások hosszú távon is koherens módon szolgálják Komló fejlődését, és elősegítsék egy élhető, befogadó és fenntartható városi környezet kialakítását. Komló város településfejlesztési és ágazati dokumentumainak összhangját az alábbi ábra szemlélteti.

10. ábra: Komló Fenntartható Városfejlesztési Stratégiájának összhangja a különböző szintű stratégiai dokumentumokkal

5.2 Belső összefüggések

A Megalapozó dokumentum elkészítése során részletes helyzetelemzésre került sor, amely magában foglalta a település belső és külső adottságainak vizsgálatát, a SWOT-elemzés keretében feltárva Komló erősségeit, gyengeségeit, lehetőségeit és veszélyeit. A helyzetelemzés megállapításaira építve került sor az átfogó, tematikus és horizontális célok meghatározására.

A tematikus célrendszer kialakítását előzetes forráselemzés támogatta, amely elsősorban az elérhető európai uniós forrásokra – kiemelten a TOP Plusz program lehetőségeire – épül. Ennek megfelelően a célok megvalósítása során az önkormányzat számol a külső támogatási források igénybevételével, ugyanakkor szerepet kap az önkormányzati önerő biztosítása is. A célkitűzések így összhangban vannak a város forrásfelhasználási képességével, ugyanakkor nyitottak a további pályázati lehetőségek befogadására.

A stratégiai célrendszer kialakítása során kiemelt szempont volt a fenntartható fejlődés biztosítása, valamint a stratégiai irányítás folyamatosságának megőrzése. A tervezett célok ebben a stratégiai időszakban is alapvetően illeszkednek egymáshoz, a városrészek céljai egymást építik, segítik. A kialakított stratégiai célrendszer funkcióvesztést nem eredményez egyik városrészben sem, ugyanakkor elősegíti a városrészek közötti kiegyenlítődést. Ezzel összhangban a középtávú városrészi célok alapvetően szolgálják a tematikus célok megvalósulását, valamint a tematikus célok is elősegítik az átfogó cél megvalósulását. Mindez a koncepcióban vázolt stratégiai célok és legfőképpen a jövőképpen vázolt állapotok elérését szolgálja.

A mellékletek között (8.1 fejezet) bemutatott ábrán szemléltetjük az ITS céljainak és beavatkozásainak logikai felépítését.

21. táblázat: A középtávú városi tematikus célok egymásra gyakorolt hatása

Jelmagyarázat: 2- erős pozitív hatás 1- pozitív hatás 0- semleges hatás KOMLÓ ITS	T1 Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése	T2 A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdasági szerkezet fejlesztése	T3 Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel	T4 A gépjármű-közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése	T5 Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózat kialakítása	T6 Smart city eszközök alkalmazása a klímatudatos és lakosságbarát közszolgáltatások biztosítása érdekében	T7 A város közúti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése	T8 A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése	T9 Hatékony városüzemeltetés	T10 Vonzó városközpont kialakítása	T11 Átkötő és havária utak létesítése, útfejlesztések	T12 A népesség csökkenésének megállítása	T13 A szociális ellátórendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése	T14 A társadalmi integráció erősítése
T1 Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése	-	++	++	+	0	+	++	+	++	+	++	+	+	0
T2 A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdasági szerkezet fejlesztése	++	-	+	0	0	++	+	0	++	+	+	+	0	0
T3 Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel	++	+	-	+	0	+	++	+	++	+	++	+	+	+
T4 A gépjármű-közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése	+	0	+	-	++	++	+	+	+	+	++	0	0	0
T5 Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózat kialakítása	0	0	0	++	-	++	0	+	+	++	0	+	0	+
T6 Smart city eszközök alkalmazása a klímatudatos és lakosságbarát közszolgáltatások biztosítása érdekében	+	++	+	++	++	-	0	+	++	+	0	+	0	+
T7 A város közúti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése	++	+	++	+	0	0	-	+	+	+	++	+	+	+
T8 A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése	+	0	+	+	+	+	+	-	++	+	+	++	++	++
T9 Hatékony városüzemeltetés	++	++	++	+	+	++	+	++	-	++	+	+	++	++
T10 Vonzó városközpont kialakítása	+	+	+	+	++	+	+	+	++	-	++	+	0	+
T11 Átkötő és havária utak létesítése, útfejlesztések	++	+	++	++	0	0	++	+	+	++	-	+	++	+
T12 A népesség csökkenésének megállítása	+	+	+	0	+	+	+	++	+	+	+	-	++	++
T13 A szociális ellátórendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése	+	0	+	0	0	0	+	++	++	0	++	++	-	++
T14 A társadalmi integráció erősítése	0	0	+	0	+	+	+	++	++	+	+	++	++	-

6 A STRATÉGIA MEGVALÓSÍTHATÓSÁGÁNAK FŐBB KOCKÁZATAI

A megvalósíthatósági kockázatok elemzése során elsődleges feladatként a releváns kockázati tényezők azonosítása szükséges, különös tekintettel azok bekövetkezési valószínűségére és a város fejlődésére gyakorolt várható hatásuk mértékére. Ezt követően a lehetséges válaszingázak, megelőző és korrekciós stratégiák kerülnek meghatározásra, melyek értékelése során a beavatkozások pozitív és negatív következményeit is mérlegelni kell. A kockázatelemzés strukturált és átlátható bemutatását egy összegző táblázat támogatja, amely a teljes értékelési folyamat lépéseit egységes szerkezetben foglalja össze.

A célrendszer megvalósításának biztosítása érdekében kiemelt figyelmet kell fordítani a fejlesztések eredményeinek hosszú távú fenntarthatóságára is. Jelen fejezet – amely a stratégia megvalósítását támogató kockázatelemzést tartalmazza – nem csupán a lehetséges kockázatok azonosítását végzi el, hanem bemutatja azok várható hatását, becslést ad a bekövetkezésük valószínűségére, és részletezi az ezek kezelésére tervezett válaszlépéseket is.

22. táblázat: A stratégia megvalósíthatóságának főbb kockázatai

Kockázati tényezők	Bekövetkezés valószínűsége (1-10)	Kockázat hatása (1-10)	Kockázat kezelésének módja
Társadalmi tényezők			
Társadalmi feszültségek és lokális érdekellentétek a településfejlesztési célkitűzések mentén	6	7	Nyitott, kétirányú kommunikáció a helyi közösséggel: a fejlesztési célok, igények és projektelképzelések kapcsán folyamatos visszacsatolás, igényfelmérés és közös egyeztetés biztosítása.
A szakképzett munkaerő kiöregedésével párhuzamosan jelentkező utánpótlásihiány a fizikai munkakörökben	6	7	Szakmailag megalapozott stratégia mentén történő humán erőforrás-fejlesztés, különös tekintettel az oktatási rendszer korszerűsítésére és célzott képzések megvalósítására.
A lakónépesség számának csökkenése és az idős korosztály arányának növekedése	6	8	A helyi lakosság munkaerőpiaci reintegrációját támogató szociális fejlesztési programok indítása, beleértve a képzések bővítését és az álláskeresői tanácsadás elérhetőségének növelését.
Alacsony szintű társadalmi részvétel, elégtelen lakossági bevonás a közösségi tervezésbe	6	6	A vándorlási egyenleg javítása érdekében oktatási és közösségi programok megvalósítása, városmarketing erősítése, valamint helyi munkahelyteremtési kezdeményezések támogatása a fiatalok megtartása érdekében.
A közbiztonság érzékelhető romlása a lakosság körében	4	5	Az idősödő lakosság számának növekedése kapcsán célzott szolgáltatásfejlesztés megvalósítása, amely elősegíti a generációk közötti egyensúlyt és csökkenti a társadalmi különbségeket.
Gazdasági tényezők			
Hosszabb távon fennálló gazdasági visszaesés hatásai a helyi fejlesztésekre	7	8	Diverzifikált gazdaságfejlesztési stratégia kialakítása, amely különböző iparágakba irányuló beruházásokat ösztönöz. Emellett kiemelt cél a betelepülő vállalkozások támogatása és megtartása.
A lakosság képzettségi szintjének csökkenése, különösen a fiatalabb korosztály körében	6	7	A lakosság képzettségi szintjének növelése érdekében a város célja a magasan képzett munkaerő helyben tartása, valamint minőségi munkahelyek teremtése, hogy elkerülhető legyen a kedvezőtlen gazdasági spirál kialakulása.

Kockázati tényezők	Bekövetkezés valószínűsége (1-10)	Kockázat hatása (1-10)	Kockázat kezelésének módja
Folyamatosan növekvő önkormányzati kiadások és pénzügyi kockázatok	8	7	Pénzügyi kockázatok mérséklése érdekében szükséges az előrelátó tervezés, tartalékképzés, valamint megbízható pénzügyi partnerek kiválasztása és a pénzügyi stabilitás folyamatos nyomon követése.
Önkormányzati fenntartású intézmények működtetési költségeinek jelentős emelkedése	7	8	Az energiaválság kezelésének részeként az önkormányzati beruházások és korszerűsítések során energiahatékony, fenntartható technológiák alkalmazása indokolt.
A nemzetgazdaság lemaradása a térséghez képest, mely Komlóra is kedvezőtlen hatást gyakorol	5	9	A település fejlődési stratégiája a belső erőforrásokra és erősségekre épít, ezzel csökkentve a külső gazdasági trendekre való túlzott ráutaltságot és növelve a helyi ellenállóképességet.
Nem várt, külső gazdasági körülmények negatív hatása a helyi fejlesztésekre	8	9	Gazdasági és pénzügyi szabályozás, valamint tervezés optimalizálása érdekében szakértők bevonása javasolt a megalapozott döntéshozatal biztosítására.
Környezeti veszélyek			
A felújított közterületek és zöldfelületek alulhasznosítottága a lakosság körében	5	6	A közterületek nem rendeltetésszerű használatából fakadó társadalmi problémák kezelése érdekében rendszeres karbantartás és tudatos szemléletformáló kampányok alkalmazása szükséges.
A közterületi fejlesztések elmaradása vagy késedelme	3	7	A városi klímához jól alkalmazkodó, honos növényfajok telepítése előnyben részesítendő a közterületi fejlesztések során, hosszú távú fenntarthatósági szempontok alapján.
Fokozódó közlekedési konfliktusok, növekvő forgalmi terhelés	5	6	A közterületi megújítások elmaradása kedvezőtlenül hat a város vonzerejére – nemcsak a turisták, hanem a helyi lakosság életminősége szempontjából is elengedhetetlen az esztétikus és funkcionális városkép fenntartása.
A lakóingatlanok műszaki állapotának és komfortszintjének romlása	5	7	A közterületek állapotromlása hozzájárulhat az elvándorláshoz, a beruházások visszaeséséhez és a gazdasági versenyképesség csökkenéséhez is.
Az energiaellátás biztonságát érintő kockázatok megjelenése	7	7	A város több egymásra épülő közterület-rehabilitációs programot dolgozott ki és valósított meg, amelybe a helyi lakosság aktív bevonása is megvalósult.
Szabályozási környezet			
A szabályozási és jogszabályi környezet gyakori változásai	6	7	A jogszabályi környezet változásai szükségessé tehetik a fejlesztések átszervezését, ezért folyamatos együttműködés és kapcsolattartás indokolt a jogalkotó és szabályozó intézményekkel.
Támogatási és beruházási jogszabályok módosulása, a forrásleltés kiszámíthatóságának csökkenése	8	9	A finanszírozási kockázatok elkerülése érdekében rendszeres egyeztetés szükséges a támogatást biztosító szervezetekkel és intézményekkel.
Közbeszerzési, engedélyezési és adózási eljárásokból eredő adminisztratív és jogi kockázatok	6	7	A támogatási rendszer vagy beruházási jogszabályok esetleges kedvezőtlen módosítása esetén a város a helyi gazdasági szereplőkkel (vállalkozások, civil szervezetek) együttműködve képes külső források bevonására fejlesztési céljai megvalósítása érdekében.
A közszolgáltatások normatív állami finanszírozásának csökkenése, az önkormányzati bevételek mérséklődése	8	9	Szükség esetén külső pályázati szakértők bevonása történik a támogatási dokumentációk szakszerű és hatékony elkészítésére.

7 A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS NYOMON KÖVETÉSE

7.1 A célok elérését szolgáló fejlesztési és nem beruházási jellegű önkormányzati tevékenységek

Ez a fejezet azon, elsősorban nem beruházásjellegű önkormányzati tevékenységek és stratégiai eszközök összefoglalását tartalmazza, amelyek hozzájárulnak az Integrált Településfejlesztési Stratégiában, valamint egyéb stratégiai dokumentumokban megfogalmazott fejlesztési célok megvalósításához. A város ezek megvalósítását elősegítheti egyrészt megfelelő működési és szabályozási keretek kialakításával, másrészt rendeletalkotási, szabályozó hatáskörének gyakorlásával. E két beavatkozási típus ideális esetben egymást erősítve, összehangoltan támogatja a kitűzött célok elérését. E tevékenységek fókuszában a 2.2.3 fejezetben részletezett horizontális célkitűzések állnak. A város szakmai cselekvőképessége és intézményi felkészültsége szempontjából különösen hangsúlyos az alábbi három tematikus terület:

- környezeti fenntarthatóság és alkalmazkodóképesség (reziliencia),
- esélyegyenlőség és társadalmi méltányosság,
- digitális átállás és okos város megoldások alkalmazása.

7.1.1 Környezeti fenntarthatóság és reziliencia

Magyarország éghajlatváltozással szembeni kitettsége és sérülékenysége globális és európai összehasonlításban is jelentős. Számos hazai és nemzetközi vizsgálat igazolja, hogy az országon belül a klímaváltozás hatásaival szembeni térségi érzékenység rendkívüli mértékű eltéréseket mutat. Miközben a klímaváltozás kiváltó okainak mérséklése globális szintű fellépést igényel, a várható negatív következményekhez való sikeres alkalmazkodás hatékonyan csak helyi szinten, települési léptékű tervezéssel és beavatkozásokkal valósítható meg. Éppen ezért különösen fontos az éghajlatváltozás hatásaira való felkészülést, valamint az alkalmazkodást segítő klímastratégiák és települési programok kidolgozása.

Komló Város jelenleg nem rendelkezik sem települési szintű Klímastratégiával, sem Fenntartható Energia és Klímavédelmi Cselekvési Tervvel (SECAP), amely a város és térsége környezeti adottságaira, valamint a klímaváltozás hatásaira vonatkozó célzott intézkedéseket rögzítené. Ennek következtében a klímavédelemmel kapcsolatos stratégiai dokumentumokban még nem kerültek meghatározásra azok a konkrét beavatkozások, amelyek a káros hatások mérséklését (mitigáció), illetve a klímaváltozás negatív következményeihez való alkalmazkodást (adaptáció) szolgálnák.

Ennek ellenére Komló és térsége számára is kiemelt jelentőséggel bír a globális klímaváltozás elleni fellépés. A negatív hatások megelőzése, csökkentése és kezelése érdekében a város lokális szinten az alábbi stratégiai célok mentén határozza meg a jövőbeli klímapolitikai irányait:

- klímabarát településszerkezet és területhasználat kialakítása,
- a zöldfelületek mennyiségi és minőségi fejlesztése,
- környezettudatos, klímatudatos építészeti megoldások alkalmazása,
- energiatudatos gazdálkodás és a megújuló energiaforrások fokozott hasznosítása,
- fenntartható és klímabarát közlekedési rendszerek kialakítása,
- a vízgazdálkodás és a kommunális infrastruktúra fenntartható, alkalmazkodó fejlesztése.

A fenti célkitűzések meghatározása során fontos hivatkozási alapot jelent Baranya Vármegye Klímastratégiája, amely iránymutatásként szolgálhat Komló számára is a klímaváltozásra való felkészülés terén.

7.1.2 Esélyegyenlőség és méltányosság

Komló Város Önkormányzata és a fenntartásában működő intézmények kiemelt jelentőséget tulajdonítanak az esélyegyenlőség érvényesítésének. Ennek jegyében a Képviselő-testület 2023. július 19.-én elfogadta a felülvizsgált, 2023–2028 közötti időszakra szóló Helyi Esélyegyenlőségi Programot (HEP), amely részletesen feltárja azokat a tényezőket, amelyek akadályozzák az esélyegyenlőség megvalósulását, valamint kijelöli az ezek megszüntetéséhez szükséges önkormányzati feladatokat és intézkedéseket. A HEP elkészítése a 2003. évi CXXV. törvény (az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról – továbbiakban: Ebktv.) előírásainak megfelelően történt. A program kiemelten kezeli a város társadalmi és területi sajátosságai mentén leginkább érintett célcsoportok – így különösen az idősek, fogyatékkal élő, gyermekek, nők, valamint mélyszegénységben élők – helyzetének javítását célzó intézkedések megalapozását. Komló Város Önkormányzata a HEP elfogadásával megerősítette elköteleződését az alábbi alapelvek gyakorlati érvényesítése mellett:

- az egyenlő bánásmód és esélyegyenlőség követelményének biztosítása,
- a közszolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés előmozdítása,
- a diszkriminációmentesség és szegregációmentesség elveinek érvényesítése,
- valamint a foglalkoztatás, szociális biztonság, egészségügy, oktatás és lakhatás területén feltárt problémák komplex kezelése.

A HEP-ben megfogalmazott alapvető cél, hogy Komló olyan településsé váljon, ahol érvényesül az az alapelv, miszerint minden ember egyenlő méltósággal és jogokkal rendelkezik – függetlenül faji, nemi, nyelvi, vallási, politikai vagy más meggyőződési, nemzeti vagy társadalmi származási, vagyoni, születési vagy egyéb státuszától. A HEP keretében tervezett intézkedések célja olyan konkrét, célcsoportokra fókuszáló beavatkozások előkészítése, amelyek kézzelfogható elmozdulást eredményeznek az esélyegyenlőség biztosítása terén, és javítják a hátrányos helyzetű csoportok életminőségét és társadalmi integrációját. Összességében megállapítható, hogy Komló városa és a térség megfelelő szakmai felkészültséggel rendelkezik az esélyegyenlőség előmozdítását célzó, nem beruházásjellegű beavatkozások végrehajtására. Ez lehetővé teszi, hogy az ITS keretében megfogalmazott, szociális fókuszú intézkedések egy koherens stratégiai keretbe illeszkedjenek.

7.1.3 Digitális átállás, smart city

A digitális átállás Komló Fenntartható Városfejlesztési Stratégiájában szereplő törekvések egyik kulcsterülete, amely szorosan kapcsolódik a Nemzeti Digitalizációs Stratégia célrendszeréhez. A város hosszú távú célja, hogy egy olyan integrált, technológia-alapú városi működési modellt alakítson ki, amely a digitális eszközök és adatvezérelt rendszerek alkalmazásával javítja a lakosság életminőségét, növeli a közszolgáltatások hatékonyságát, valamint előmozdítja a gazdasági versenyképességet és az energiahatékony, környezetbarát működést. Az Integrált Településfejlesztési Stratégiában tervezett beavatkozások egy része támogatja ezen cél elérését, továbbá horizontális célként is megfogalmazásra került a „digitális átállás, okos város alrendszerek alkalmazása”.

A digitális átállás gyakorlati megvalósítása Komló esetében több fejlesztési irány mentén értelmezhető. A városvezetés célja egy olyan egységes városüzemeltetési rendszer bevezetése, amely lehetővé teszi az önkormányzati és közintézményi infrastruktúra működésének valós idejű nyomon követését és optimalizálását, különös tekintettel az energia- és vízfelhasználás, valamint az épületkihasználtság területeire. Ezzel párhuzamosan a közlekedési rendszer átalakítása is napirendre került, a fenntartható közlekedési módok (gyalogos, kerékpáros, tömegközlekedési) előtérbe helyezésével, valamint az ezekhez kapcsolódó digitális megoldások, például utastájékoztató és közlekedésszervezés fejlesztésével.

Komló digitális jövőképe egyik alappillére a lakosság digitális kompetenciáinak erősítése, amelyhez szemléletformáló kampányok, képzések, valamint a köznevelési és felnőttképzési intézményrendszerbe integrált digitális tudásátadás is hozzájárul. E törekvés célja, hogy a digitális közszolgáltatások és innovatív városi megoldások széles körben elérhetővé és érthetővé váljanak a helyi közösségek számára. Ugyancsak kiemelt figyelmet kap a helyi gazdaság digitalizációja, amelynek keretében a vállalkozások számára célzott támogatási és fejlesztési lehetőségek kerülnek kidolgozásra, például az informatikai rendszerek bevezetése, digitális vállalatirányítási eszközök alkalmazása, valamint coworking terek létrehozása.

A közterületeken és lakókörnyezetekben megvalósuló intelligens fejlesztések – mint például a szélessávú internet-hozzáférés, közösségi terek digitális eszközökkel való felszerelése, okos közvilágítás vagy automatizált környezeti megfigyelőrendszerek – a korszerű életminőség megteremtését szolgálják. Mindemellett a humán szolgáltatások digitalizációja is teret kap: városi applikáció fejlesztése, idősgondozási digitális megoldások, valamint távorvoslási és távdiagnosztikai lehetőségek kialakítása támogatják a társadalmi jólét erősítését.

A fentiek mentén Komló célja egy részletes, akcióorientált digitális átállási terv (DiA) kidolgozása, amelyben a helyi és térségi szereplők – intézmények, vállalkozások, hatóságok, civil szervezetek – partnerségi alapon vesznek részt. A megvalósítás pénzügyi forrásai között számításba vehetők a TOP Plusz és DIMOP Plusz programok, a HU-HR Interreg, valamint a közvetlen európai uniós források kínálta lehetőségek. E fejlesztések komplex módon járulnak hozzá Komló okos város karakterének megerősítéséhez, valamint a digitális térben is versenyképes és fenntartható jövőkép eléréséhez.

7.2 Az ITS megvalósítás szervezeti kereteinek meghatározása

Az Integrált Településfejlesztési Stratégia (ITS) operatív megvalósításának kereteit Komló esetében a megalapozó dokumentumban bemutatott irányítási és működési modell határozza meg. Komló város településfejlesztési intézményrendszere két fő egységre bontható: egyrészt az önkormányzatra, mint döntéshozói szintre, másrészt a Komlói Közös Önkormányzati Hivatal szakmai és adminisztratív egységeire, amelyek a döntések előkészítésében, koordinálásában és végrehajtásában játszanak kulcsszerepet. A stratégia végrehajtásának legfőbb döntéshozó szerve Komló Város Képviselő-testülete, amely a stratégiai célok meghatározásáért, azok nyomon követéséért, valamint az elért eredmények értékeléséért felel. A településfejlesztéssel kapcsolatos előterjesztések szakmai megalapozása és véleményezése terén a Pénzügyi, Ellenőrzési és Gazdasági Bizottság rendelkezik hatáskörrel. Ennek megfelelően a Képviselő-testület napirendjére már csak a Bizottság által véleményezett javaslatok kerülhetnek.

Komlón jelenleg sem önálló városfejlesztési társaság, sem városüzemeltetési társaság nem működik. Az ezekhez kapcsolódó tevékenységeket – ideértve a beruházások előkészítését, a közszolgáltatások fenntartásával kapcsolatos feladatokat, valamint az ITS stratégiai célrendszeréhez illeszkedő projektmenedzsmentet – a hivatal munkatársai látják el, integrált módon támogatva az önkormányzati működés és a településfejlesztés megvalósítását.

A stratégia operatív megvalósítását tehát a városi irányítási rendszer együttesen biztosítja: a stratégiai kontrollt és értékelést a Képviselő-testület és bizottságai végzik, míg a szakmai előkészítő és végrehajtó tevékenységeket az önkormányzati hivatal belső szervezeti egységei koordinálják. Azonban a tervezett beavatkozások végrehajtásának következményeként megemelkedő feladatmennyiséget az Önkormányzat jelenlegi személyi állománya mind számát, mind kvalitását tekintve nem lesz képes ellátni, ezért a létszám bővítése, a szervezet munkavállalóinak folyamatos képzése, valamint a városi működési rendszerek komplex digitális fejlesztése napirenden lévő feladatot jelent. A speciális szakértelmet igénylő feladatok ellátását (városmarketing, stratégiatervezés, forráslehívás, szociális háló működtetése, stb.) a város továbbra is külső szakértők és szakmai szervezetek bevonásával valósítja meg. Ez a bővített, fejlesztett struktúra már képes lesz biztosítani, hogy a stratégia céljai hatékonyan, a helyi adottságokhoz és szükségletekhez illeszkedően valósuljanak meg.

Ezen túlmenően megvalósításra ajánlott az Antiszegregációs program fejezetben megfogalmazott azon javaslat, miszerint a város által 2014-ben létrehozott **HEP Fórum**, valamint a 2015-ben az ITS részeként elfogadott Antiszegregációs program megvalósulásának támogatása, ellenőrzése céljából létrehozott **Integrációs Kerekasztal** összehívása célszerű és szükségszerű lenne, e két fórum munkájának jelentős átfedése okán. Egy olyan városmonitoring rendszer kialakítása javasolt, amely komplex módon figyelemmel kíséri a helyi társadalom állapotának alakulását és képes a szükséges és kellően gyors reagálásra.

A **stratégiai menedzsment** kulcsszereplőinek feladata a stratégia megvalósításának rendszeres nyomon követése, az előre meghatározott célokhoz viszonyított eredmények és hatások értékelése, valamint az operatív végrehajtás feletti stratégiai kontroll biztosítása. Szükség esetén javaslatot tesznek korrekciókra, ezzel is biztosítva, hogy az ITS megvalósítása folyamatosan összhangban maradjon a város hosszú távú fejlesztési célkitűzéseivel.

Az ITS megvalósításával kapcsolatos **döntéselőkészítés** feladatai közé tartozik többek között a városi társadalom és gazdaság igényeinek és lehetőségeinek feltárása, azok változásainak beépítése az ITS-be; a városfejlesztés külső és belső környezetében bekövetkezett változások figyelemmel kísérése, a célokra gyakorolt hatások elemzése; az ITS partnerségi egyeztetéseinek szakmai irányítása, felügyelete; továbbá a szakmai stratégiai szinten a településközi koordináció biztosítása.

Az **operatív menedzsment** főbb feladatai pedig:

- az ITS partnerségi egyeztetési anyagainak előkészítése;
- éves jelentés készítése az ITS megvalósításáról a döntéshozók részére a változó külső, belső tényezőkről, korrekciókról, társadalmi igények változásáról, a megvalósítás státuszáról;
- évente legalább egyszer az ITS megvalósítási folyamatáról a lakosság, a partnerek tájékoztatására alkalmas információk összeállítása (jelentős változás esetén gyakrabban).

A fejlesztések előkészítése, megvalósítása és értékelése során lényeges a **partnerségi / részvételi tervezés, partnerségi egyeztetés és együttműködés** megvalósítása, mely releváns esetekben a monitorozásra is kiterjed. A partnerség biztosítása a jogszabályi keretek és az FVS módszertani ajánlások együttes alkalmazásával történik.

7.3 Településközi koordináció mechanizmusai, együttműködési javaslatok

Az önkormányzat a város térségi szerepköréhez igazodva folyamatosan elvégzi az ITS végrehajtása során a térségi egyeztetéseket, amelyek biztosítják, hogy a város stratégiai fejlesztési irányai és az ehhez illeszkedő fő beavatkozások összhangban legyenek a környezet főbb szereplőinek stratégiáival és projektjeivel.

A település járásközponti szerepéből adódóan kiemelt fontosságúnak tartja a nagyobb térségi hatással bíró projektek esetében az érintett településekkel való kooperációt. Ez az előkészítéstől a megvalósításon keresztül a fenntartásig a teljes folyamatot felöleli. Ennek jelentőségét emeli, hogy a város fejlesztései nem csupán a várost, hanem járásának települését is érinti, mivel a térség lakói a városban veszik igénybe a szolgáltatások többségét, sokan itt dolgoznak, kötődnek a városhoz. Természetesen mindez fordítva is működik, amennyiben egy járási település projektje a járásközpontot, vagy a járás több települését is érinti, a város is részt kíván venni az előkészítés, megvalósítás és fenntartás folyamatában is.

A város céljait a fentiek alapján is szükséges összehangolni nemcsak középtávon, hanem hosszútávon is a járás településeinek céljaival. A városvezetés különböző információs csatornákon keresztül tudatosítja a térség településeivel, illetve együttműködik velük a célok alakításában. Elsősorban a térség településeit is érintő intézményhálózat-fejlesztés és munkahelyteremtés kap prioritást, kiegészítve a kapcsolódó közszolgáltatásokkal, melyeket a város és térsége igénybe vesz.

A város a jövőben is fenn kívánja tartani együttműködéseit, illetve azokat a céljainak megvalósítása érdekében bővíteni tervezi.

7.4 Monitoring rendszer kialakítása

A monitoring rendszer az Integrált Településfejlesztési Stratégia megvalósításának és tervezésének egyik meghatározó eleme, amely kulcsszerepet játszik a stratégiai célok teljesülésének nyomon követésében és értékelésében. A rendszer működése lehetővé teszi az önkormányzat számára, hogy folyamatos és megbízható információkkal rendelkezzen a fejlesztési folyamatok előrehaladásáról, valamint gyorsan azonosíthassa az esetlegesen felmerülő problémákat vagy elakadásokat. A stratégiai beavatkozásokhoz rendelt indikátorok és az ezekhez kapcsolódó rendszeres adatgyűjtés biztosítják a nyomon követés objektív alapjait. A monitoring révén nyert információk támogatják az ITS értékelését, és megfelelő visszacsatolást nyújtanak a döntéshozók és egyéb érintett szereplők számára.

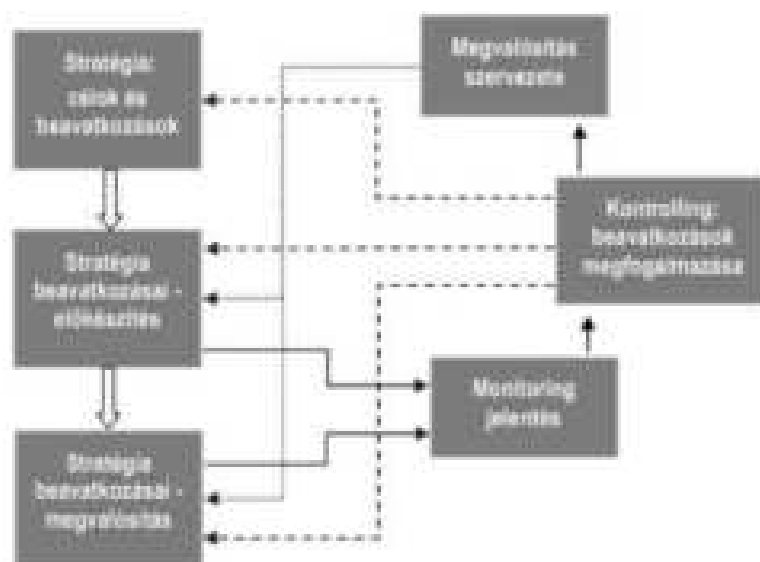
A rendszer működése nem csupán a hatékonyságot és az eredményességet segíti elő, hanem hozzájárul az átláthatóság és a nyilvánosság erősítéséhez is. A lakosság, a gazdasági szereplők, valamint az intézményi és civil partnerek bevonása a monitoring folyamatba növeli az érintettek elköteleződését és elősegíti a stratégiai célkitűzések társadalmi támogatottságának megerősítését.

7.4.1 A monitoring rendszer működtetési mechanizmusának meghatározása

A monitoring olyan folyamatos nyomonkövetési és visszacsatolási mechanizmus, amely a stratégia megvalósításának eredményességét vizsgálja és támogatja annak adaptív irányítását. Célja, hogy hozzájáruljon az Integrált Településfejlesztési Stratégia hatékony végrehajtásához, valamint biztosítsa, hogy a stratégiai beavatkozások megvalósítása során a változó belső és külső körülményekhez igazodva is rendelkezésre álljanak a szükséges erőforrások. A monitoring rendszer lehetőséget teremt arra is, hogy szükség esetén időben sor kerüljön a stratégia vagy egyes elemeinek felülvizsgálatára.

A monitoring tevékenység elsősorban belső feladatként értelmezendő és a stratégia végrehajtásáért felelős szervezeti egység hatáskörébe tartozik. Ennek megfelelően a kijelölt szervezeten belül szükséges egy olyan felelős személy meghatározása, aki a monitoring rendszer működtetését koordinálja, értékeli a beérkező adatokat és gondoskodik a megfelelő visszacsatolási folyamatok működtetéséről. A nyomon követés szervezett és dokumentált működése lehetőséget ad az átlátható értékelésre, valamint a megalapozott stratégiai döntéshozatal támogatására.

11. ábra A monitoring folyamatának összefoglalása

A monitoringfolyamat főbb lépései a következők:

- az ITS elkészítése, amely világos és egyértelmű célkitűzéseken alapul és meghatározza a konkrét beavatkozásokat és azok finanszírozási hátterét; - **MEGVALÓSULT!**
- az ITS részeként indikátorrendszer összeállítása, amely a stratégiai (átfogó és tematikus) célokhoz rendelt mutatókat tartalmazza (a projektszintű indikátorokat a konkrét projekttervezés során szükséges véglegesíteni); - **MEGVALÓSULT!**
- az értékeléshez szükséges adatok folyamatos gyűjtése és rendszerezése;
- az indikátorértékek folyamatos figyelemmel kísérése és értékelése.

A monitoring tevékenységhez kapcsolódó legfontosabb feladatok a következők:

- éves monitoring munkaterv és részletes feladatterv kidolgozása;
- folyamatosan frissülő, strukturált adatbázis létrehozása az értékelési keretrendszer működtetéséhez;
- az indikátorértékek rendszeres gyűjtése, rögzítése, összevetése és elemzése;

- aktív kapcsolattartás a projektek megvalósításáért felelős személyekkel és szervezetekkel, partnerekkel annak érdekében, hogy az indikátorokra hatást gyakorló fejlesztések nyomon követése biztosított legyen;
- éves monitoring jelentés készítése, amely bemutatja az indikátorok teljesülésének állását, értékeli az előrehaladást és szükség esetén beavatkozási javaslatokat fogalmaz meg a stratégiai célok elérése érdekében.

Ez a monitoringrendszer biztosítja az ITS végrehajtásának átláthatóságát és nyomon követhetőségét, megalapozza az időszakos értékeléseket és támogatja a stratégia adaptív irányítását.

A monitoring folyamat szervezete

Az ITS végrehajtásáért felelős operatív szervezet köteles kijelölni azokat a munkatársakat, akik a monitoring tevékenység koordinálásáért felelősek. E kijelölt munkatársak feladata az éves monitoringjelentés elkészítése, amely a stratégia megvalósításának előrehaladását dokumentálja. A jelentést az operatív szervezet vezetőjével történő egyeztetést követően szükséges véglegesíteni és benyújtani.

A monitoringrendszer működtetése több szervezeti egység összehangolt részvételével történik:

- **Képviselő-testület** – A stratégia végrehajtását érintő kérdésekben döntéshozó szerepet tölt be. A testület javaslatokat tárgyal és határozatokat hoz a beavatkozásokkal, folyamatokkal összefüggésben.
- **Szakmai bizottságok** – A képviselő-testület részére szakmai javaslatokat dolgoznak ki a stratégia megvalósítását érintő tevékenységekkel és konkrét beavatkozásokkal kapcsolatban.
- **Monitoringbizottság** – A stratégia végrehajtását rendszeres időközönként értékeli, felülvizsgálja a megvalósítás folyamatát, észrevételeket, javaslatokat fogalmaz meg a szakmai bizottságok és a képviselő-testület számára. A bizottság elfogadja az éves monitoringjelentést és szükség esetén beavatkozási irányokat jelöl ki. A testület összetétele a következő:
 - polgármester,
 - bizottsági elnökök,
 - főépítész,
 - a településen működő civil szakmai támogató csoport vezetője,
 - helyi civil szervezetek képviselői,
 - a stratégia operatív végrehajtásáért felelős szervezet képviselője.
- **Az ITS operatív végrehajtásáért felelős szervezet** – E szervezeten belül kijelölt monitoringfelelős látja el az éves jelentés összeállítását, értékeli a stratégia megvalósításának ütemét és eredményeit, majd az egyeztetett jelentést az operatív szervezet vezetője útján továbbítja a monitoringbizottság részére.

Ez a szervezeti modell biztosítja az ITS átlátható és szakmailag megalapozott végrehajtását, valamint lehetőséget teremt a folyamatos visszacsatolásra és szükség esetén a stratégia finomhangolására.

Éves monitoringjelentés

Az éves monitoringjelentés elkészítéséért az operatív végrehajtásért felelős szervezet felel. A dokumentum tartalmát a Monitoringbizottság javaslatai alapján alakítják ki, majd a kapcsolódó szakmai bizottságok és a Képviselő-testület minden naptári évben megtárgyalják, jóváhagyják és szükség esetén intézkedéseket hoznak a feltárt problémák megoldására.

Az éves jelentés célja a stratégia végrehajtásának nyomon követése és kizárólag kisebb léptékű korrekciók elvégzésére szolgál. Az ezekhez kapcsolódó folyamatokat dokumentálni, valamint nyilvánossá tenni szükséges.

Az éves jelentés tartalmi elemei a következők:

- a fejlesztések előkészítésének állása,
- a beavatkozások/projektek megvalósításának előrehaladása,
- a stratégiai célkitűzések teljesülésének értékelése,
- a megvalósítást akadályozó tényezők, szűk keresztmetszetek azonosítása,
- javaslatok megfogalmazása, beleértve a felelősök és határidők meghatározását,
- a végrehajtás szervezeti hátterének bemutatása,
- a fejlesztési tevékenységek állásának és eredményességének értékelése,
- a megvalósítás során hozott korrekciós intézkedések leírása és hatásvizsgálata,
- az ITS-ben rögzített számszerűsített indikátorok teljesülése,
- a felhasznált pénzügyi források részletes bemutatása,
- a stratégia célrendszerére, szervezeti struktúrájára, valamint az egyes beavatkozásokra vonatkozó javaslatok.

Az ITS átfogó felülvizsgálatáról – beleértve a helyzetelemzés, a stratégiai célrendszer és a beavatkozási logika aktualizálását, a stratégiai indikátorok értékeit, az elért eredmények részletes elemzését – legalább hétévente határoz a Képviselő-testület, amikor is teljeskörűen áttekinti, ellenőrzi az ITS-t és dönt arról, hogy azt továbbra is változatlan tartalommal alkalmazza, vagy módosítja, vagy újat készít.

Adatbázis

Az ITS végrehajtásának és az indikátorok nyomon követésének alapját egy előzetesen kialakított, rendszeresen frissülő, strukturált adatbázis képezi, amely a monitoringjelentés szerves mellékletét alkotja. Ez biztosítja a fejlesztések átláthatóságát és támogatja az értékelési tevékenységek megalapozottságát.

7.4.2 A stratégia indikátorainak meghatározása

A monitoringrendszer hatékony működésének egyik alapja a szakmailag megalapozott indikátorkészlet meghatározása, vagyis az ITS részeként egy olyan indikátorrendszer összeállítása, amely a stratégia (átfogó és tematikus) céljaihoz rendelt mutatókat tartalmazza (a projektszintű indikátorokat a konkrét projekttervezés során szükséges véglegesíteni, nem jelen stratégia részeként).

A stratégia szempontjából az indikátorok három típusa különböztethető meg: kimeneti, eredmény- és hatásindikátorok. Stratégiai szinten a kimeneti indikátorok jelentősége csekély, mivel ezek jellemzően egy adott beavatkozás közvetlen produktumát – például egy infrastruktúra-felújítás vagy eszközbeszerzés – számszerűsítik. A stratégia célkitűzéseinek nyomon követésére és értékelésére az **eredmény- és hatásindikátorok** alkalmazása tekinthető elsősorban relevánsnak.

Hatásindikátor: Ezen indikátorok teljes mértékben egyediek, az adott település sajátosságaihoz illeszkednek. Egy középtávú célhoz – annak összetettsége függvényében – 1-2 db indikátor kapcsolódik. Ezen indikátorok tekintetében a mérhetőség követelménye nem minden esetben teljesíthető. Tekintettel azonban arra, hogy a tematikus célokhoz kapcsolódó indikátorokat mérhető módon kell kialakítani, ezért a hatásindikátorok természetükből adódóan leginkább összetett mutatók és értékeik lehetnek leíró jellegűek is.

Eredményindikátor: Ezen indikátorok leginkább a tematikus célok eredményeinek meghatározásához használhatóak és az operatív programok eredményindikátorait lehet alapul venni meghatározásukhoz. Az egyes operatív programok egyedi célkitűzéseket fogalmaznak meg és ezen célkitűzésekhez kapcsolódnak az OP eredményindikátorai.

Kimeneti/output indikátor: Az indikátorokat szűkkörűen, jellemzően az integrált beavatkozások méréséhez használtuk. Az egyes operatív programokban prioritástengelyenként kerültek meghatározásra az output jellegű mutatók. A tervezés során ezeket a mutatókat – amennyiben ezek illeszkedtek a megvalósításra tervezett beavatkozások (projektek) jellegéhez – a lehető legszélesebb körben beépítettük a monitoring mutatók közé.

A fejlesztéspolitikában megfigyelhető eredményorientáltság erősödése, az eredményközpontúság elve miatt az indikátorok és azok célértékeinek szerepe is tovább erősödött, ezért az ITS indikátorai úgy kerültek kialakításra, hogy azok egyértelmű és hozzáférhető adatokra támaszkodjanak, azaz az indikátorok változását az adatok egyértelmű változásához lehessen kötni. Ugyanezen okból kifolyólag a város Fenntartható Városfejlesztési Stratégiája (FVS) és Integrált Településfejlesztési Stratégiája (ITS) megvalósulását mérő indikátorokat egymással teljes összefüggésben és átfedésben alakítottuk ki, hogy a város stratégiai menedzsmentjének feladatát ne duplikáljuk szükségtelenül és feleslegesen.

Az indikátorok értékeléséhez szükséges adatok részben közhiteles adatbázisokból (pl. KSH, TeIR), részben pedig önkormányzati és tulajdonosi adatszolgáltatás útján biztosíthatók. Az ITS-ben megfogalmazott beavatkozásokhoz kapcsolódóan azonban több projekt még nem tart abban az előkészítettségi fázisban, hogy a hozzájuk kapcsolható eredmények és hatások számszerűsítése megalapozottan elvégezhető lenne.

23. táblázat: Az ITS stratégiai és tematikus céljai elérését mérő indikátorok

Cél	Javasolt indikátor	Indikátor típusa	Mérték-egység	Célérték	Adatforrás	Mérés gyakorisága	Definíció
STRATÉGIAI CÉLOK							
I. A város és vonzáskörzete lakosságának munkát adó gazdasági központ	Foglalkoztatottsági mutatók	Hatásindikátor	%	csökkenés	Kedvezményezett adatszolgáltatása	ötévente	A KSH rendszerében elérhető „Nyilvántartott álláskereső összesen (fő)” százalékos aránya az „Állandó népesség (népszámlálás) (fő)” számához viszonyítva.
II. Jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet, vonzó városközpont	A városhasználók elégedettsége	Hatásindikátor	%	növekedés	Kedvezményezett adatszolgáltatása	kétévente	Legalább 500 fő bevonásával készülő online kérdőíves felmérés alapján, ahol az „Érzékel-e javulást a lakókörnyezete és a városközpont minőségének változásában?” kérdésre adott válaszban 1-5 pontig lehet értékelni.
III. Jövőjében bízó, nyitott, szolidáris fenntartható társadalom	Demográfiai mutatók	Hatásindikátor	%	növekedés	Kedvezményezett adatszolgáltatása	ötévente	A KSH rendszerében elérhető „Élvezületek az előző népszámlálás óta” százalékos aránya az „Állandó népesség (népszámlálás) (fő)” számához viszonyítva.
TEMATIKUS (RÉSZ)CÉLOK							
T1. Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése	Vállalkozási aktivitás a kevésbé fejlett régiókban	Eredmény-indikátor	%	nem csökken	Kedvezményezett adatszolgáltatása	kétévente	A KSH „Működő társas vállalkozások száma” mutatója alapján a vállalkozói aktivitás nem csökken.
T2. A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdasági szerkezet fejlesztése	Stratégiai K+I együttműködések száma	Eredmény-indikátor	db	növekedés	Kedvezményezett adatszolgáltatása	kétévente	Az önkormányzat bevonásával kötött Stratégiai K+I együttműködések száma növekszik.
T3. Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel	Vállalkozási aktivitás a kevésbé fejlett régiókban	Eredmény-indikátor	%	növekszik	Kedvezményezett adatszolgáltatása	kétévente	A Pécs-Baranyai Kereskedelmi és Iparkamara adatszolgáltatása alapján.

Cél	Javaolt indikátor	Indikátor típusa	Mérték-egység	Célérték	Adatforrás	Mérés gyakorisága	Definíció
T4. A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése	Napi utazások esetén fő közlekedési eszközként gyalogos, kerékpáros vagy közösségi közlekedési módot választók részaránya	Eredmény-indikátor	%	növekszik	Kedvezményezett adatszolgáltatása	évente	Legalább 500 fő bevonásával készülő online kérdőíves felmérés alapján, ahol a „Napi utazások esetén milyen közlekedési eszközt vesz igénybe?” kérdésre adott válaszban közlekedési eszközként a gyalogos, a kerékpáros, a közösségi vagy a saját személygépjárművel közlekedési módot lehet megadni.
T5. Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózatot kialakítása	Elégedettség a települési környezet minőségével	Eredmény-indikátor	%	növekszik	Kedvezményezett adatszolgáltatása	kétévente	Legalább 500 fő bevonásával készülő online kérdőíves felmérés alapján, ahol az „Érzékel-e javulást a lakókörnyezete és a városközpont zöldfelületi minőségének változásában?” kérdésre adott válaszban 1-5 pontig lehet értékelni.
T6. Smart city eszközök alkalmazása a klímatudatos és lakosságbarát közszolgáltatások biztosítása érdekében	Elégedettség a települési szolgáltatások minőségével	Eredmény-indikátor	%	növekszik	Kedvezményezett adatszolgáltatása	kétévente	Legalább 500 fő bevonásával készülő online kérdőíves felmérés alapján, ahol a „Érzékel-e javulást a települési szolgáltatások minőségének változásában?” kérdésre adott válaszban 1-5 pontig lehet értékelni.
T7. A város közúti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése	A járásközpontot közúton 20 percen túl elérő települések száma	Eredmény-indikátor	db	csökken	Magyar Közút OKA adatbázis	kétévente	Magyar Közút Zrt. országos közúti adatbankban (OKA) tárolt eredményei alapján.
T8. A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése	Primer energiafelhasználás	Eredmény-indikátor	kWh	csökken	Kedvezményezett adatszolgáltatása	évente	A KSH „Háztartások részére szolgáltatott villamosenergia (1000 kWh)” mutatója alapján a háztartások számára szolgáltatott energia csökken.
T9. Hatékony városüzemeltetés	Primer energiafelhasználás	Eredmény-indikátor	kWh	csökken	Kedvezményezett adatszolgáltatása	évente	Az önkormányzati fenntartású intézmények számára kibocsátott energiaszámlákon szereplő elszámolások szerint szolgáltatott energia csökken.
T10. Vonzó városközpont kialakítása	A közösségi, szabadidős, közszolgáltatást nyújtó terekkel és létesítményekkel való lakossági elégedettség	Eredmény-indikátor	%	nem csökken	Kedvezményezett adatszolgáltatása	kétévente	Legalább 500 fő bevonásával készülő online kérdőíves felmérés alapján, ahol a „Érzékel-e javulást a városközpont minőségének változásában?” kérdésre adott válaszban 1-5 pontig lehet értékelni.

Cél	Javaolt indikátor	Indikátor típusa	Mérték-egység	Célérték	Adatforrás	Mérés gyakorisága	Definíció
T11. Átkötő és havária utak létesítése, útfejlesztések	Elégedettség a települési környezet minőségével	Eredmény-indikátor	%	növekszik	Kedvezményezett adatszolgáltatása	kétévente	Legalább 500 fő bevonásával készülő online kérdőíves felmérés alapján, ahol a „Érzékel-e javulást az önkormányzati fenntartású utak minőségének változásában?” kérdésre adott válaszban 1-5 pontig lehet értékelni.
T12. A népesség csökkenésének megállítása	A közösségi, szabadidős, közszolgáltatást nyújtó terekkel és létesítményekkel való lakossági elégedettség	Eredmény-indikátor	%	növekszik	Kedvezményezett adatszolgáltatása	kétévente	Legalább 500 fő bevonásával készülő online kérdőíves felmérés alapján, ahol a „Érzékel-e javulást a közösségi szabadidős közszolgáltatást nyújtó intézmények minőségének változásában?” kérdésre adott válaszban 1-5 pontig lehet értékelni.
T13. A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése	A fejlesztett közszolgáltatásokat igénybe vevők száma	Eredmény-indikátor	fő	növekszik	Kedvezményezett adatszolgáltatása	kétévente	A fejlesztett intézmények látogatóinak létszámára vonatkozó adatszolgáltatása alapján.
T14. A társadalmi integráció erősítése	Helyi társadalmi akciókban részt vevők száma	Eredmény-indikátor	fő	növekszik	Kedvezményezett adatszolgáltatása	kétévente	A helyi társadalmi akciókban résztvevők száma a regisztráció és/vagy az egyes eseményen készült jelenléti ívek és/vagy fotók alapján.

24. táblázat: Az ITS beavatkozásai esetén releváns kimeneti (output) indikátorok

Beavatkozás	Javasolt indikátor	Indikátor típusa	Mértékegység	Célérték	Adatforrás	Mérés gyakorisága	Definíció
KULCSPROJEKTEK							
Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése	A fejlesztett vagy újonnan létesített iparterületek és ipari parkok területe	kimeneti	ha	7	Kedvezményezett adatszolgáltatása	kétévente	Térképes kimutatás a fejlesztett vagy újonnan létesített iparterületek és ipari parkok területéről.
Fenntartható Város-fejlesztési Stratégia megvalósítása Komlón	Támogatott integrált területfejlesztési stratégiák	kimeneti	db	1	Kedvezményezett adatszolgáltatása	egyszeri	A vármegye által az ITP-ben kiválasztott város által benyújtott és jóváhagyott FVS stratégia.
AKCIÓTERÜLETI BEAVATKOZÁSOK							
Belváros, központi városrész (A1)	Közlekedésbiztonsági fejlesztést megvalósított települések száma	kimeneti	db	1	Kedvezményezett adatszolgáltatása	évente	Közlekedésbiztonsági fejlesztést megvalósított települések száma.
Belváros, központi városrész (A1)	Fejlesztéssel érintett közösségi területek nagysága	kimeneti	m ²	50 000	Kedvezményezett adatszolgáltatása	évente	Térképes kimutatás a városi területeken fejlesztéssel érintett közösségi területekről.
Szociális célú városrehabilitáció (A2-n belül lehatárolt szociális rehabilitációs célú fejlesztési akcióterületen)	Az új vagy korszerűsített szociális lakások kapacitása	kimeneti	fő	25	Kedvezményezett adatszolgáltatása	évente	Önkormányzati bérlakás-nyilvántartás alapján.
Körtvélyes (A4)	Fejlesztéssel érintett közösségi területek nagysága	kimeneti	m ²	10-15 000	Kedvezményezett adatszolgáltatása	évente	Térképes kimutatás a városi területeken fejlesztéssel érintett közösségi területekről.
Sikonda (A5)	Fejlesztéssel érintett közösségi területek nagysága	kimeneti	m ²	2 500	Kedvezményezett adatszolgáltatása	évente	Térképes kimutatás a városi területeken fejlesztéssel érintett közösségi területekről.
HÁLÓZATOS BEAVATKOZÁSOK							
Társadalmi integráció	A programokkal elért hátrányos helyzetű személyek száma	kimeneti	fő	1 000	Kedvezményezett adatszolgáltatása	évente	A társadalmi akciókban résztvevők száma a regisztráció és/vagy az egyes eseményen készült jelenléti ívek/fotók alapján.

8 MELLÉKLETEK

8.1 Az ITS célok és beavatkozások logikai felépítése

Az **5.2 Belső összefüggések** fejezetben említettek szemléltetésére a melléklet szerinti ábrán keresztül mutatjuk be Komló Integrált Településfejlesztési Stratégiájában kitűzött célok és meghatározott beavatkozások logikai felépítését.

8.2 Áttekintő fejlesztési tervlap

A melléklet szerinti tervlap áttekintően mutatja be egyrészt az ábrázolható beavatkozások helyszínét, másrészt a fejlesztési akcióterületeket.

Lásd: a jelen ITS-hez a ikon alatt csatolt 'Attekinto_fejlesztési_tervlap_KOMLO' megnevezésű dokumentumot.

8.3 Részletes fejlesztési tervlap

A fejlesztési tervlap – a településrendezési terv megalapozásához, a teljes közigazgatási területre – az általános használatú területek figyelembevételével meghatározza a stratégia és a cselekvési program, kiemelten a céladatok és a fejlesztési akcióterületek térbeli összefüggéseit, azok rendszerét, továbbá a település működéséhez szükséges meglévő és tervezett zöldinfrastruktúra-elemek térbeli kialakítását, elrendezését és településszerkezeti szerepét.

A fejlesztési tervlap ezen túlmenően – a településtervezési szabályzatban meghatározott jelkulcs figyelembevételével – meghatározza:

- a stratégia és a cselekvési terv elemeinek főbb térbeli összefüggéseit,
- a település fejlesztésének térbeli rendszerét és területi irányait,
- az épített, a táj- és természeti környezet tekintetében a külső és belső korlátokat, azok jellegét,
- a megőrzendő és a fejlesztési célokat szolgáló fejlesztési akcióterületeket és egyéb területek legalább általános használat szerinti lehatárolását,
- a település működéséhez szükséges meglévő és tervezett műszaki infrastruktúra-elemek térbeli kialakítását, elrendezését és településszerkezeti szerepét.

Lásd: a jelen ITS-hez a ikon alatt csatolt Fejlesztési tervlap részleteket, az alábbi megbontásban:

1-1	1-2	1-3
2-1	2-2	2-3
3-1	3-2	3-3

12. ábra: **8.1 MELLÉKLET** - Az ITS célok és beavatkozások logikai felépítése

KOMLÓ ITS CÉLRENDSZER														
KOMLÓ JÖVŐKÉPE	Komló egy olyan európai kisvárossá kíván válni, amely rengeteg lehetőséget rejt magában mind a helyi társadalom, mind a gazdasági szféra szereplői számára. Fejlesztéseit minden esetben a fenntartható fejlődés eszméjében kívánja megvalósítani, ami egyaránt szolgálja a lakosság, a vállalkozások és a környezet érdekeit. Ezen cél megvalósításához pedig minél szélesebb körből kíván ötleteket meríteni.													
Rövid "JÖVŐKÉP"	Komló 2030-ban lakosainak munkát adó, élhető, értékeit tisztelő város, amelynek fenntartható a gazdasága, a társadalma és a környezete.													
ebből: HOSSZÚTÁVÚ STRATÉGIAI CÉLOK	S1 A VÁROS ÉS VONZÁSKÖRZETE LAKOSSÁGÁNAK MUNKÁT ADÓ GAZDASÁGI KÖZPONT			S2 JÓ SZÍNVONALÚ, FENNTARTHATÓ LAKÓKÖRNYEZET, VONZÓ VÁROSKÖZPONT								S3 JÖVŐJÉBEN BÍZÓ, NYITOTT, SZOLIDÁRIS, FENNTARTHATÓ TÁRSADALOM		
DIMENZIÓK	GAZDASÁG (prosperáló város)			KÖRNYEZET (zöldülő, digitális és kiszolgáló város)								TÁRSADALOM (megtartó város)		
TEMATIKUS (RÉSZ)CÉLOK	T1 - Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése	T2 - A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdasági szerkezet fejlesztése	T3 - Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel	T4 - A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése	T5 - Egységes, a környező erdőkhez kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózat kialakítása	T6 - Smart city eszközök alkalmazása a klímatudatos és lakosságbarát közszolgáltatások biztosítása érdekében	T7 - A város közötti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése	T8 - A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése	T9 - Hatékony városüzemeltetés	T10 - Vonzó városközpont kialakítása	T11 - Átkötő és havária utak létesítése, útfejlesztések	T12 - A népesség csökkenésének megállítása	T13 - A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése	T14 - A társadalmi integráció erősítése
A CÉLRENDSZER HORIZONTÁLIS SZEMPONTJAI	- ESÉLYEGYENLŐSÉG ÉRVÉNYESÍTÉSE, MÉLTÁNYOSSÁG ELVE - DIGITÁLIS ÁTÁLLÁS, OKOS VÁROS ALRENDSZEREK ALKALMAZÁSA - FENNTARTHATÓSÁG ÉS REZILIENCIA - VÁROSTÉRSÉGI KÖZPONTI FELELŐSSÉG, TÉRSÉGI GONDOLKODÁS													

BEAVATKOZÁSOK													
Béta akna területének gazdaságfejlesztése	Komló - Sikonda településrész turisztikai célú fejlesztése	Új nagyfoglalkoztató pécsi letelepedésének támogatása a komlóiak foglalkoztatási lehetőségeinek bővítése céljából	Kerékpárút kialakítása Komló várostól Hosszúhetény településig	Fenntartható Városfejlesztési Stratégia megvalósítása Komlón / zöld infrastruktúra kataszter	Fenntartható Városfejlesztési Stratégia megvalósítása Komlón / Digitális Akcióterv (DiA) és Zöld tállás finanszírozási keretrendszer (ZÁF)	Az M9 autópálya megépülésével kapcsolatban felmerülő szükséges/lehetséges útfejlesztések előkészítése	Önkormányzati szociális- és bérlakás építés, korszerűsítés	Fenntartható Városfejlesztési Stratégia megvalósítása Komlón	Komló belvárosának komplex fejlesztése	Újtelepi utak felújítása	Komló Város területén ifjúsági-tér kialakítása	Napelemes rendszer telepítése a komlói Szilvási bölcsőde és a mecsekjánosi óvoda épületén	Szociális célú városrehabilitáció Komlón
A rozstdaövezet megközelítését szolgáló infrastruktúra fejlesztés, Zobák-bánya területeinek fejlesztése	A vasút nélküli beváros létrehozása	A beszállítói kapcsolatok erősítése a Gépipari Klaszterrel való együttműködésben	A Komló város helyi közösségi közlekedésének fejlesztése	A komlói arborétum fejlesztése	Napelemes rendszerek telepítésekor okos rendszerek alkalmazása (Szilvási bölcsőde, Mecsekjánosi óvoda, Szent Borbála Otthon, Fűtőerőmű, Kaptár, stb.)	Hivatásforgalmú kerékpárút hálózat kialakítása Komló vonzaskörzetében	Komló-Körtlvényes leromlott településrész fejlesztése	Komló Város Önkormányzat Közös Hivatalának és Városgondnokságának digitális és épületenergetikai korszerűsítése	A vasút nélküli beváros létrehozása	Nagy László utca felújítása	Játszótér fejlesztési program	Napelemes rendszer telepítése a komlói Szent Borbála otthon Jó szerencsét utcai és Liliom utcai telephelyén	Önkormányzati szociális- és bérlakás építés, korszerűsítés
Komló belvárosának komplex fejlesztése	Kutatás-fejlesztés-innovációs együttműködések erősítése, klaszteresedés, hálózatosodás	Pécs gazdasági szereplőivel folytatott kapcsolatok erősítése	Parkolóhelyek fejlesztése az egész város területén, ide értve a P+R és B+R parkolóhelyeket is	Komló - Sikonda településrész turisztikai és közösségi célú fejlesztése	Komló Város Önkormányzat Közös Hivatalának és Városgondnokságának digitális és épületenergetikai korszerűsítése	A Komlói járás területén a helyközi autóbusz közlekedés munkába járást segítő megerősítése	Parkolóhelyek bővítése a körtlvényesi városrészben	Okos- Digitális város fejlesztések - energiamenedzsment	Komló Közös Önkormányzati Hivatal és környezetének, az Eszperantó térnek komplex rehabilitációja	Arany János utca felújítása	Lakóterület kialakítása a dávidföldi, mecsekfalui és a gesztenyési városrészben	E-közigazgatási ügyintézés	Vállalkozóház kialakításának érdekében a volt Nagy László Gimnázium épületének korszerűsítése
Vállalkozóház kialakításának érdekében a volt Nagy László Gimnázium épületének korszerűsítése	A helyi vállalkozások innovációs potenciáljának erősítése	Önkormányzati-vállalkozói-kamarai együttműködések erősítése	A főutak elválasztó hatásának csökkentése, zöld sávok növelése, a gyalogosok biztonságának növelése	A 13-15. századi országosan védett gótikus templomrom környezetének fejlesztése	Okos- Digitális város fejlesztések megvalósítása	A Komló város helyi közösségi közlekedésének fejlesztése	Komló - Szilvás városrész rehabilitációja	Fűtőerőmű épületén napelemes rendszer telepítése	A Komló 48-as tér teljes rekonstrukciójának megvalósítása	A rozstdaövezet megközelítését szolgáló infrastruktúra fejlesztés, Zobák-bánya területeinek fejlesztése	Központi Óvoda komplex fejlesztése	Önkormányzati szociális- és bérlakás építés, korszerűsítés	Helyi humán fejlesztések ("soft" programok)
Meglévő iparterületek közműellátottságának fejlesztése	A Pécsi Tudományegyetemben rejlő lehetőségek kihasználása, K+F tevékenység színvonalának jelentős emelése a minőségi oktatás, kutatás és innováció területén		E-bringa, e-roller, közbringa közlekedési rendszerek bevezetése Komlón, az elektromos járművek használatának elterjesztése	Egészséges város - Kultúrált szabadidő eltöltési lehetőség (HétDomb szabadidőpark)	E-közigazgatási ügyintézés	Parkolóházak kialakítása jelzőrendszerrel	Újtelepi városrész bányakáros rézsűstabilizálás	A település teljes területén a csapadékvíz elvezetésének rendezése	A komlói belváros keleti részének megújítása (Zengő áruház és környéke).	A Tröszt utca közötti kapcsolatainak fejlesztése, megépítése, havária út létesítése	Egészséges város - Kultúrált szabadidő eltöltési lehetőség (HétDomb szabadidőpark)	Helyi humán fejlesztések (soft programok)	Az antiszegregációs programban bemutatott felzárkóztató „soft” programok
				Komló - Szilvás városrész rehabilitációja	Parkolóházak kialakítása jelzőrendszerrel	Parkolóhelyek fejlesztése az egész város területén, ide értve a P+R és B+R parkolóhelyeket is			Kulturális intézmények fejlesztése		Egészséges város - Kultúrált szabadidő eltöltési lehetőség (Nagy László utcában kilátó építése)	Az antiszegregációs programban bemutatott felzárkóztató „soft” programok	Komló - Zrínyi tér rehabilitációja
					Parkolóhelyek fejlesztése az egész város területén, ide értve a P+R és B+R parkolóhelyeket is						Kulturális intézmények fejlesztése		Komló város ellátatlan területeinek szennyvízelvezetése
											A Komlói Bányász Sport Klub területének komplett fejlesztése		
											Komló belvárosának komplex fejlesztése		
											Komló - Szilvás városrész rehabilitációja		

KOMLÓ VÁROS INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJÁNAK FELÜLVIZSGÁLATA

**MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT
2025**

Megbízó:

Komló Város Önkormányzat

Az Integrált Településfejlesztési Stratégiát készítették:

Komló Város Önkormányzat:

Vadász Krisztina

Ex Ante Tanácsadó Iroda Kft.:

Barna-Lázár Zoltán

Janza Frigyes

Gölöncsér Dániel

Moldrich Dávid

DANU Mérnök és Tervező Kft.:

Miklós Balázs Gábor - Vezető településtervező TT/1

Dávida Eszter - Építész É

Baráth Viktória

Csala Katalin

Horváth Eszter Anna

Kertes Tamás

Szakági tervezők:

Szőke Balázs -Tájrendezési és zöldfelületi szaktervező TK

Vida Zoltán Ákos - Közlekedési szakági tervező KÉ-K

Hanczár Zsoltné – Energia-közmű szakági tervező TE

Kaszab Gábor – Víziközmű szakági tervező TV

TARTALOM

1	Helyzetfeltáró munkarész	9
1.1	Településhálózati összefüggések, a település helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok.....	9
1.1.1	A város helye a településhálózatban.....	9
1.1.2	Térségi és települési kapcsolatok	10
1.1.3	Területi lehatárolás, a várostérség lehatárolása, bemutatása	11
1.2	Területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések	12
1.2.1	EU 2027 stratégia	12
1.2.2	Nemzeti Fejlesztés 2030 - Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió	13
1.2.3	Baranya Vármegyei Területfejlesztési Program	14
1.2.4	Baranya Vármegyei Előzetes Integrált Területi Program 2021-2027	15
1.3	Területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata	16
1.3.1	Országos tervhierarchia és összefüggései	16
1.3.2	Komló az Országos Területrendezési Tervben	17
1.3.3	Komló Baranya vármegye Területrendezési Tervében	24
1.4	Szomszédos települések hatályos szerkezeti/rendezési terveinek - Komló fejlesztését befolyásoló - vonatkozó megállapításai	43
1.5	Hatályos településfejlesztési döntések bemutatása	45
1.5.1	A hatályos fejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia vonatkozó megállapításai.....	45
1.5.2	Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések.....	46
1.6	A település településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata	47
1.6.1	A hatályban lévő településrendezési eszközök	48
1.6.2	A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek	48
	1.6.2.1. A hatályos településszerkezeti terv megállapításai:	48
1.7	A település társadalma.....	61
1.7.1	Demográfia, népesség, nemzetiségi összetétel	61
1.7.2	Képzettség	65
1.7.3	Foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség	66
1.7.4	Térbeli, társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok	73
1.7.5	Települési identitást erősítő tényezők	76
1.8	A település humán infrastruktúrája, közszolgáltatások	76

1.8.1	Nevelés, oktatás	76
1.8.2	Szociális ellátások	83
1.8.3	Egészségügy.....	86
1.8.4	Kultúra, sport.....	89
1.8.5	Esélyegyenlőség biztosítása (HEP, Alapjogi Charta)	92
1.9	A település gazdasága	95
1.9.1	A település gazdasági súlya, szerepköre	95
1.9.2	A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői	96
1.9.3	A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai, települést érintő fejlesztési elképzeléseik	99
1.9.4	A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők	99
1.9.5	Ingatlanpiaci viszonyok.....	100
1.10	Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere.....	100
1.10.1	Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program	100
1.10.2	Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, eszköz- és intézményrendszere (irányítási modell).....	102
1.10.3	Gazdaságfejlesztési tevékenység, foglalkoztatáspolitiká	105
1.10.4	Lakás- és helyiséggazdálkodás.....	106
1.10.5	Intézményfenntartás, működtetés.....	107
1.11	Településüzemeltetési szolgáltatások	107
1.11.1	Energiagazdálkodás	107
1.11.2	Okos város települési szolgáltatások.....	108
1.12	A táji és természeti adottságok és örökség, jellemző tájkarakter, zöldinfrastruktúra-hálózat	109
1.12.1	Természeti adottságok	109
1.12.2	Tájhasználat, tájszerkezet.....	111
1.12.3	Védett, védendő táji-, természeti értékek, területek.....	115
1.12.4	Tájhasználati konfliktusok és problémák értékelése.....	118
1.13	Zöldfelületi rendszer vizsgálata	120
1.13.1	A települési zöldfelületi rendszer elemei	120
1.13.2	A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái	127
1.14	Az épített környezet vizsgálata.....	128
1.14.1	Területfelhasználás vizsgálata	128
1.14.2	A telekstruktúra vizsgálata	137
1.14.3	Önkormányzati tulajdon kataszter	137

1.14.4	Az épületállomány és a környezet geodéziai felmérése	138
1.14.5	Az építmények vizsgálata	138
1.14.6	Az épített környezet értékei	139
1.14.7	Az épített környezet konfliktusai, problémái	145
1.15	Közlekedés	146
1.15.1	Hálózatok és hálózati kapcsolatok	146
1.15.2	Közösségi közlekedés	149
1.15.3	Kerékpáros- és gyalogos közlekedés	153
1.15.4	Parkolás	154
1.15.5	Fenntartható mobilitás	154
1.16	Közművesítés	155
1.16.1	Víziközművek	155
1.16.2	Energia	159
1.16.3	Elektronikus hírközlés (vezetékes elektronikus hálózat, vezeték nélküli hírközlési építmények)	169
1.17	Környezetvédelem	173
1.17.1	Talaj	173
1.17.2	Felszíni és a felszín alatti vizek	175
1.17.3	Levegőtisztaság és védelme	176
1.17.4	Zaj- és rezgésterhelés	177
1.17.5	Sugárzás védelem	177
1.17.6	Hulladékkezelés	177
1.17.7	Vizuális környezetterhelés	178
1.17.8	Árvízvédelem	178
1.17.9	Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák	178
1.18	Katasztrófavédelem (a területek használatát, építési tevékenységet befolyásoló vagy korlátozó tényezők)	179
1.18.1	Építésföldtani korlátok	179
1.18.2	Vízrajzi veszélyeztetettség	180
1.18.3	Egyéb	181
1.19	Ásványi nyersanyag lelőhely	183
1.20	Városi klíma	183
2	Helyzetelemző munkarész	185
2.1	A vizsgált tényezők elemzése, egymásra hatásuk összevetése	185
2.1.1	településhálózat	185

2.1.2	társadalom, humán infrastruktúra	185
2.1.3	gazdaság	186
2.1.4	táji- és természeti adottságok	186
2.1.5	zöldfelületek	187
2.1.6	épített környezet	188
2.1.7	közlekedés	189
2.1.8	közművek, energiaellátás, zöld átállás	190
2.1.9	környezet- és klímavédelem, katasztrófavédelem.....	190
2.1.10	városüzemeltetés, működtetés, okos város, digitális átállás	191
2.1.11	a város irányítása és működtetése	191
3	Helyzetértékelő munkarész.....	192
3.1	A helyzetelemzés eredményeinek értékelése, szintézis	192
3.1.1	A folyamatok értékelése.....	192
3.1.2	A település és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése	193
3.1.3	A településfejlesztés és -rendezés kapcsolata	197
3.2	Vizsgálati térképek: problématérkép/értéktérkép.....	198
3.3	Eltérő jellemzőkkel rendelkező településrészek	199
3.3.1	Településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, a lehatárolás indoklása, térképi ábrázolása, a lehatárolt településrészek rövid bemutatása.....	199
3.3.2	Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése (potenciális akcióterületek)	213
3.3.3	Egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése (potenciális akcióterületek)	216
4	Mellékletek.....	218

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra:	Komló elhelyezkedése a Komlói járásban	9
2. ábra:	Komló város megközelíthetősége	10
3. ábra:	Komló az Országos Területrendezési Tervben	17
4. ábra:	Országos ökológiai hálózat övezete	19
5. ábra:	Erdők övezete.....	20
6. ábra:	Erdőtelepítésre javasolt terület övezete.....	21
7. ábra:	Jó termőhelyi adottságú szántók területe	22
8. ábra:	Vízminőségvédelmi terület övezete.....	22
9. ábra:	Tájképvédelmi terület övezete	23

10. ábra: Komló Baranya vármegye Területrendezési tervében.....	25
11. ábra: Ökológiai hálózat övezetei (vármegyei területrendezési terv)	29
12. ábra: Jó termőhelyű szántók övezete.....	31
13. ábra: Erdők övezete (vármegyei területrendezési terv).....	32
14. ábra: Erdőtelepítésre javasolt területek.....	33
15. ábra: Tájképvédelmi terület övezete	33
16. ábra: Vízminőségvédelmi terület övezete.....	36
17. ábra: Ásványi nyersanyagvagyon-terület övezete	38
18. ábra: Földtani veszélyforrás területének övezete.....	39
19. ábra: Gazdaságfejlesztés célterületeinek övezete	41
20. ábra: Turizmusfejlesztés célterületeinek övezete	42
21. ábra: Településrendezési tervek összhangja a településfejlesztési stratégiával.....	47
22. ábra: Baranya vármegyei járások lakosságszáma 2022-ben (fő)	61
23. ábra: A lakónépesség számának alakulása Komlón 2011-2022 között (fő)	62
24. ábra: Természetes szaporodás, fogyás Komlón 2011-2022 között (ezrelék).....	63
25. ábra: Korcsoportok aránya Komlón 2012-2022 között (%).....	63
26. ábra: Öregedési index 2012-2022 között (fő)	64
27. ábra: Belföldi vándorlás egyenleg alakulása 2011-2022 között (fő)	65
28. ábra: Legmagasabb iskolai végzettség 2022-ben.....	66
29. ábra: Nyilvántartott álláskeresők száma 15-65 év között (%).....	67
30. ábra: Álláskeresők korcsoportok szerinti megoszlása (%).....	67
31. ábra: Nyilvántartott álláskeresők nemek szerinti megoszlása (fő)	68
32. ábra: Nyilvántartott álláskeresők megoszlása foglalkoztatás szerint Komlón (fő).....	68
33. ábra: Közfoglalkoztatottak és álláskeresők száma Komlón.....	69
34. ábra: Foglalkoztatottak és ingázók száma (fő)	70
35. ábra: Egy adózóra jutó SZJA alapot képező jövedelem (Ft)	71
36. ábra: Lakásállomány alakulása (db).....	71
37. ábra: Lakásállomány szobaszámok szerinti megoszlása (%)	72
38. ábra: Lakásállomány komfortosság szerinti megoszlása (%).....	72
39. ábra: 1000 lakosra jutó civil szervezetek száma (db)	74
40. ábra: Óvodai ellátásban részesülők és azon belül a hátrányos helyzetű gyermekek száma 2012-2022 között (fő).....	79
41. ábra: Általános iskolás korú gyermekek száma.....	81
42. ábra: Érettségít és szakmai vizsgát tett tanulók száma Komlón	82
43. ábra: Egy házi- és házi gyermekorvosra jutó lakosok száma Komlón	88
44. ábra: Házi- és házi gyermekorvosi betegforgalom	88
45. ábra: Múzeumi látogatók száma Komlón.....	91
46. ábra: Komló vállalkozások megoszlása foglalkoztatotti létszám alapján (db, 2022).....	96
47. ábra: A Komlón működő vállalatok megoszlása az egyes gazdasági ágazatok szerint (2022)	97
48. ábra: Egy lakosra jutó iparüzési adó értékének alakulása 2014-2022 között (1000 Ft).....	98
49. ábra: Az adóbevételek alakulása Komlón 2005-2022 között	98
50. ábra: Egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték (1000 Ft)	99
51. ábra: A Komló Város Önkormányzat bevételeinek megoszlása 2014-2022 között (ezer Ft)	101
52. ábra: A városfejlesztési irányítási modell intézményrendszere	104
53. ábra: Kistájak és a domborzati adottságok	109

54. ábra: Komló erdőterületei és vízfolyásai	113
55. ábra: Művelési ágak.....	114
56. ábra: Művelési ágak megoszlása	115
57. ábra: Tájképvédelmi terület övezete	116
58. ábra: Természetvédelmi területek	118
59. ábra: Tájsebek, meddőhányók tájromboló látványa (készült: 2025.04.11.)	119
60. ábra: Napelempark (készült: 2025.04.11.)	119
61. ábra: Lakótelepi zöldfelület Komlón (készült: 2025.04.11.)	120
62. ábra: Komló közparkjai	122
63. ábra: Felújított Móricz Zsigmond és a Mikszáth Kálmán utcák között terület (készült: 2025.04.11.)	123
64. ábra: Felújított Petőfi tér (készült: 2025.04.11.)	123
65. ábra: Körtvélyesi sportpálya (pumptrack) (készült: 2025.04.11.)	124
66. ábra: Sikondai játszótér (készült: 2025.04.11.)	124
67. ábra: 48-as tér (készült: 2025.04.11.).....	125
68. ábra: KRESZ-park (készült: 2025.04.11.).....	125
69. ábra: Komló szerkezeti karaktere	129
70. ábra: Területek eloszlása az ingatlan nyilvántartási adatok alapján	130
71. ábra: Komló Településszerkezeti Tervlapja	132
72. ábra: Komló funkcionális egységei	133
73. ábra: Komló barnamezős, alulhasznosított területei	135
74. ábra: Komló - Szegregátum	136
75. ábra: Komló - Telekstruktúra.....	137
76. ábra: A város régészeti lelőhelyei, értékei, műemlékei, védett településszerkezeti és természeti területei	140
77. ábra: Komló - Védett értékek	143
78. ábra: Komló - Védett településszerkezet	144
79. ábra: Komló problématérképe	146
80. ábra: OTrT szerinti közlekedési hálózat.....	148
81. ábra: Komló város térségi közlekedési kapcsolatai	149
82. ábra: Kerékpárhálózat Komlón.....	153
83. ábra: Baranya megye villamosenergia hálózata.....	160
84. ábra: Baranya megye szénhidrogén szállító hálózata	161
85. ábra: Komló gáz- és távhőhálózata	165
86. ábra: Napfénytartam Magyarországon és Komlón	166
87. ábra: Komló villamosenergiahálózata és naperőmű parkjai	168
88. ábra: Komló hírközlési hálózata	171
89. ábra: Jó és kiváló termőhelyi adottságú szántók övezetei	174
90. ábra: Erdők és erdőtelepítésre javasolt területek övezetei	174
91. ábra: vízminőség-védelmi terület övezete	175
92. ábra: Légszennyezés adatai	176
93. ábra: Épített környezet konfliktusai	188
94. ábra: Komló problématérképe	198
95. ábra: Komló értéktérképe	199
96. ábra: Komló városrészei	200

97. ábra: Komló településrészeinek karakterei	201
98. ábra: Településközpont karaktere.....	203
99. ábra: Téglalakótelepek karaktere	204
100. ábra: Panel lakótelepek karaktere.....	205
101. ábra: Kertvárosi karakter	206
102. ábra: Ikerházas karakter	207
103. ábra: Falusias karakter.....	208
104. ábra: Üdülőövezet karaktere	209
105. ábra: Zártkertek karaktere	210
106. ábra: Gazdasági és különleges területek	211
107. ábra: Beépítésre nem szánt területek karaktere.....	212
108. ábra: Szegregációval veszélyeztetett terület.....	214

T Á B L Á Z A T J E G Y Z É K

1. táblázat: Komló város lehatárolása az egyes települési funkciók mentén	11
2. Táblázat: Térségi felhasználási kategóriák	24
3. Táblázat: Szabályozási terv kategóriái	58
4. táblázat: Közfoglalkoztatottak és álláskeresők száma Komlón	69
5. táblázat: Bölcsődei férőhelyek és gyermek létszám alakulása Komlón	77
6. táblázat: Óvodai férőhelyek és gyermek létszám alakulása Komlón	78
7. táblázat: Óvodai ellátásban részesülő SNI-s és hátrányos helyzetű gyermekek száma jelenleg	78
8. táblázat: Szociális ellátási formákban részesülők.....	86
9. táblázat: Művelődési közösségek és foglalkozásaik Komlón.....	90
10. táblázat: Az esélyegyenlőséggel kapcsolatos problémák és megoldási elképzelések Komlón	93
11. Táblázat: Helyi védett természetvédelmi területek	116
12. Táblázat: Komló növényzet fedettsége (Önkormányzattól kapott adatok alapján)	121
13. Táblázat: Komló közparkjai.....	121
14. Táblázat: Barnamezős területek megvalósult rehabilitációs projektjei	134
15. Táblázat: Védett értékek listája és elhelyezkedése	141
16. Táblázat: Védett települési terület és településszerkezet listája	143
17. Táblázat: Forgalmi adatok a Magyar Közút NZrt. 2023. évi forgalomszámlálási adatai alapján ...	149
18. Táblázat: A helyi úthálózat jellemzői.....	151
19. Táblázat: Motorizáció Komlón.....	151
20. Táblázat: Balesetek Komlón (2020-2024).....	152
21. Táblázat: Ivóvíz minőségének adatai.....	155
22. Táblázat: Vízhálózat főbb adatai	156
23. Táblázat: Szenyvízhálózat adatai	157
24. Táblázat: Gázhálózat adatai.....	162
25. Táblázat: Távhőellátás adatai	163
26. Táblázat: Hírközlés statisztikai adatai.....	172
27. táblázat: SWOT analízis	193
28. Táblázat: Komló szegregációs adatai a 2022-es népszámlálás alapján	215

1 HELYZETFELTÁRÓ MUNKARÉSZ

1.1 Településhálózati összefüggések, a település helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok

1.1.1 A város helye a településhálózatban

Komló a Dél-Dunántúli Régióban, Baranya vármegyében található. A fővárostól közel 215 km-re, Pécsről pedig 20 km-re található. A város közigazgatási szempontból a Komlói járásba tartozik, és ez a központja is. A térség településszerkezete kedvezőtlen egyrészt a városhálózat fejletlenségéből adódóan, másrészt az aprófalvak- és kistelepülések nagy arányának köszönhetően, ami összességében a régióra is jellemző. Baranya vármegyét 10 járás alkotja: Szigetvári, Sellyei, Szentlőrinci, Hegyháti, Komlói, Pécsi, Siklói, Pécsváradi, Bólyi, Mohácsi. Ezen a szinten is kijelenthető, hogy az itt található községek 55%-a aprófalunak (500 fő alatti), 25%-a kistelepülésnek (500-999 fő közötti) tekinthetők.

A Komlói járás területe 268,99 km², lakónépessége 31.851 fő, népsűrűsége 118,4 fő/km². Külső térségi kapcsolatait illetően kettő Baranya vármegyei járás (Hegyháti és Pécsi járás), és egy Tolna vármegyei járás (Bonyhádi járás) határolja. A járásban 20 település található, amelyek közül Komló az egyetlen város, és Szászvár az egyetlen nagyközség. A többi település községi besorolást kapott. A járás települései: Bikal, Bodolyabér, Egyházaskozár, Hegyhátmaróc, Kárász, Komló, Köblény, Liget, Magyarereggy, Magyarhertelend, Magyarszék, Mánfa, Máza, Mecsekpölöske, Oroszló, Szalatnak, Szárász, Szászvár, Tófű, Vékény. A nyugati részében elhelyezkedő települések erősebben kötődnek Komlóhoz, míg az északkeleti területeken található települések (Bikal, Egyházaskozár, Szászvár, Máza, Szárász, Tófű) leginkább Tolna vármegyében található járásszékhelyekhez, Bonyhádnak és a Dombóvárhoz kötődnek.

1. ábra: Komló elhelyezkedése a Komlói járásban

Forrás: TEIR

A dél-dunántúli régió városhálózatának gerincét a vármegyeszékhelyek mellett 11 db 10–30 ezer fő közötti lakosságszámú kisváros alkotja. Ebbe a kategóriába tartozik Komló városa is, mellyel Baranya második legnagyobb lélekszámú települése is egyben.

Komló lakossága 21.854 fő, területe 37,5 km², népsűrűsége 582,77 fő/km². Kiemelkedő térszervező erővel csupán még három másik település rendelkezik a járásban, Magyarszék és Szászvár-Máza. Továbbá Bikal a turizmusnak köszönhetően gazdaságilag kiemelkedő a térségben. A fentebb említett adatok ismeretében megállapítható, hogy Komlót egy „kisfalvas” (2000 fő alatti lakosság) térség öleli körbe. A település infrastrukturálisan jól kapcsolódik a vármegyeszékhelyhez, Pécshez, illetve a régióban található Tolna vármegyei székhellyel is (Szekszárd). A város intézményrendszere és infrastrukturális ellátottsága kiemelkedő, ami a régióban lévő, többi hasonló méretkategóriát képviseli. Az összes járási hatókörű igazgatási, oktatási, egészségügyi stb. szervezet megtalálható, ami tovább erősíti a gazdasági és társadalmi pozícióját. A konvencionális szolgáltatásokat igénybe tudják venni mind a helyi, és a város környezetében élő lakosok is.

1.1.2 Térségi és települési kapcsolatok

Komló elérhetősége a környező településekről nem mondható kiemelkedően jónak, hiszen a várost elkerülik a főútvonalak. Legközelebb a 66-os másodrendű főút található, ami 7,5 km-re van Mánfánál. Az észak-nyugati becsatlakozása pedig Mecsekpölöske irányából, a 6542-es útvonalon érhető el. Tovább nehezíti a többi településsel való kapcsolatát, hogy a 6-os főút két irányban (Pécs, Hosszúhetény) is 17 km-re található. Az autópálya pedig ennél is messzebb van, több mint 25 km-re halad el. A járás észak-keleti része pedig ennél is nehezebben érhető el, hiszen erre csak egy négyszámjegyű út, a 6541-es számú halad Szászvár irányába.

2. ábra: Komló város megközelíthetősége

Forrás: <https://www.openstreetmap.org/#map=14/46.1905/18.2693>

Tömegközlekedéssel jelenleg csak autóbuszjáratokkal közelíthető meg a település. A vasúti hálózata Dombóvár irányában kiépítésre került, azonban most közlekedésimód-váltás miatt autóbusz szolgálja ki a vasútvonalat. Helyközi autóbuszjáratok biztosítják a járásban lévő összeköttetést és Komló elérhetőségét más járásban lévő településekről.

Mánfa, Magyarszék és Mecsekpölöske kiváló kapcsolattal rendelkezik. Oroszló, Bodolyabér, Magyarhertelend, Kárász és Vékény kapcsolata megfelelőnek számít. Azonban a többi járáshoz tartozó

település elérése több időt vesz igénybe. Mindezek tükrében kijelenthető, hogy Komló és térsége közlekedési árnyékhelyzetben van.

1.1.3 Területi lehatárolás, a várostérség lehatárolása, bemutatása

Egy-egy funkció szempontjából egy adott város eltérő nagyságú vonzáskörzettel rendelkezhet. Komló funkcionális várostérségének meghatározásakor arra fókuszáltunk, hogy azoknak a településeknek a körét azonosítsuk, amelyekre Komló a legtöbb szempontból érdemi vonzóhatást gyakorol.

A város vonzáskörzetének megállapításához elsősorban a különböző, főként (köz)szolgáltatások által ellátandó települések körét, a járáson belül a Komlón elérhető szolgáltatásokat, illetve a 2022-es népszámlálás ingázási adatait (települések vándorlási egyenlegét) vettük figyelembe. Mindezek alapján Komló, mint a járás legnagyobb lakosságszámú (és legnagyobb kiterjedésű) települése, különböző funkciói révén a járás valamennyi településére vonzerőt gyakorol. Összességében kijelenthető, hogy Komló a járásban közigazgatási szempontból jelentős térszervező erővel bír, ezen felül az alap- és középfokú oktatás, az egészségügy és a foglalkoztatás területén is jelentős vonzó hatással rendelkezik.

Városok különböző funkciójához kapcsolódó területi lehatárolásokat az alábbi táblázatban szemléltetjük:

1. táblázat: Komló város lehatárolása az egyes települési funkciók mentén

	tényező	város szerepe	települések köre	települések száma és/vagy felsorolása
A.) Kötött	közigazgatási egység	vármegyeszékhely	Vármegye települései	nem releváns
		járasközpont	Járásba tartozó települések	A Komlói járást 20 település alkotja, ahol Komló az egyetlen város.
	körjegyzőség léte	körjegyzőségi központ	A körjegyzőségéhez tartozó települések (közös önkormányzati hivatal működtetése)	Mánfa
B.) Rugalmas	agglomerálódás	agglomerációs központ	Azon települések köre, ahová a városból jellemzően kiköltöznek a helyi lakosok, akik munkavégzés és szolgáltatások igénybevétele céljából továbbra is a városhoz kötődnek. Azonban nem jellemző Komlóra.	nem releváns
	foglalkoztatás	vonzásközpont	Az adott városba irányuló munkavégzési célú ingázás kibocsátó településeinek köre. Komló esetében csupán a környező településekre gyakorol vonzerőt.	Bodolyabér, Kárász, Liget, Magyarereggy, Magyarhertelend, Mánfa, Mecsekpölöske, Oroszló, Vékény
	funkcionális	szolgáltató központ	A város által nyújtott alap, és közép-szintű köz- és piaci szolgáltatásokat napi szinten igénybe vevő térségi lakosok települései. Intézményeiben az alábbiak szerint fogadnak a környező településekről gyerekeket/diákokat:	Mánfa, Mecsekpölöske és másodsorban a járás többi települése. A középiskolai oktatás körzetét tekintve számos további település.

tényező	város szerepe	települések köre	települések száma és/vagy felsorolása
		Bölcsődei és óvodai nevelés: Mánfa, Sikonda Általános iskolai oktatás: Mánfa, Mecsekpölöske Középiskolai oktatás: Baranya vármegye Felsőoktatási intézmény a városban nem működik.	
	szolgáltatói hálózati központok	Bizonyos térségi szinten szervezett (köz) szolgáltatásokban résztvevő települések köre (társulások pl. szociális gondozás, idősellátás, családsegítés, orvosi ügyelet stb.) Háziorvosi ellátás: Komló, Magyarszék, Mecsekpölöske, Liget, Magyarhertelend, Bodolyabér, Mánfa Gyermekorvosi ellátás: Komló, Magyarszék, Mecsekpölöske, Liget, Magyarhertelend, Bodolyabér, Mánfa Fogászati szakellátás: Komló, Magyarszék, Mecsekpölöske, Liget, Magyarhertelend, Bodolyabér, Mánfa Komlói Térségi Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat: a járás 20 települése	A járás 20 települése
	fejlesztési cél alapon	Komlói Kistérség Többcélú Önkormányzati Társulás abból a célból jött létre, hogy a közszolgáltatások minél teljesebb körben juthassanak el a lakókhöz, valamint az önkormányzatok forrásai minél teljesebben, célszerűen és optimálisan legyenek felhasználva.	Komló, Szászvár, Bikal, Bodolyabér, Egyházaskozár, Hegyhátmaróc, Kárász, Köblény, Liget, Magyaregregy, Magyarhertelend, Magyarszék, Mánfa, Máza, Mecsekpölöske, Oroszló, Szalatnak, Szárász, Tófü, Vékény

Forrás: saját szerkesztés, 2024. május

1.2 Területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések

1.2.1 EU 2027 stratégia

Az Európai Unió 2020-2027-es időszakra vonatkozó stratégiája a közösségi szakpolitikákat és költségvetést, valamint a tagállamok kapcsolódó eszközeit az alábbi célok megvalósulásának veti alá:

Versenyképesebb és intelligensebb Európa: Az intervenciók tervek az Intelligens Szakosodási Stratégiára épülnek, amely meghatározza a kis- és középvállalkozások (kkv) fejlesztését, a kutatást, fejlesztést és innovációt (K+F+I), a digitalizációt és az ezekhez kapcsolódó képzési területek fejlesztési irányait.

- **Zöldebb Európa:** A környezetvédelmi és klímacélok elérését a gazdaságilag és környezetileg fenntartható energiatermelés, biztonságos hálózatok, intelligens megoldások, megújuló és bővülő közmű kapacitások és tisztább városi közlekedés elősegítésével támogatja.
- **Jobban összekapcsolt Európa:** A tervezett beavatkozások összhangban állnak a Nemzeti Közlekedési Stratégiával és az EU Fenntartható és Intelligens Mobilitási Stratégiájával.
- **Szociálisabb és befogadóbb Európa:** Célja a gyarapodó, egészséges és a munkaerőpiacon versenyképes társadalom alapjainak erősítése.

- **A polgárokhoz közelebb álló Európa:** Prioritásként kezeli a területi különbségek csökkentését és a térségek és települések fejlesztését, ezen belül is a helyi adottságokra és vonzerőkre építő, tematikusan és térben integrált, összehangolt turisztikai fejlesztések támogatását.
- **Igazságos átmenet:** azokra a térségekre és ágazatokra összpontosít, amelyeket a leginkább érint a klímavédelmi célú gazdasági átmenet, tekintettel szénelapú energiahordozóktól való függőségükre. A stratégia főként azon területekre és ágazatokra összpontosít, amelyeket a leginkább érint a klímavédelmi célú gazdasági átmenet, figyelembe véve szénelapú energiaforrásoktól való függőségüket.

A városok hozzájárulása a fentiekben megfogalmazott fejlesztési célokhoz elsődlegesen szimbolikus lehet. Ugyanakkor az EU szélesebb fejlesztési irányvonalait az egyes tagállamok, benne a városok és települések, valamint minden állampolgár egyéni és helyi teljesítményei alapján kell megvalósítani.

Az EU stratégia optimális és valószínűsíthető megvalósulása érdekében minden szereplőnek saját képességei és adottságai szerint kell hozzájárulnia a legmegfelelőbb területeken.

1.2.2 Nemzeti Fejlesztés 2030 - Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció

A 2014-ben elfogadott Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK) Magyarország társadalmi, gazdasági, valamint ágazati és területi fejlesztési szükségleteiből alapozva fekteti le az ország 2030-ig szóló fejlesztési jövőképét, melyben külön célokat és elveket fogalmaz meg a 2014-2020, illetve a 2021-2027 közötti európai uniós források felhasználását illetően. Az OFTK 2030-as céldátummal összesen 4 hosszú távú, illetve további 7 specifikus hosszú távú célt jelöl ki, melyek az alábbiak:

- Átfogó célok:
 - értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés,
 - népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom,
 - természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme,
 - térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet
- Specifikus célok (szakpolitikai és területi):
 - versenyképes, innovatív gazdaság,
 - gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság,
 - életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és -ellátás, az élelmiszerfeldolgozóipar fejlesztése,
 - kreatív tudástársadalom, piacképes készségek, K+F+I,
 - értéktudatos és szolidáris, öngondoskodó társadalom,
 - jó állam, szolgáltató állam és biztonság,
 - stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata és környezetünk védelme.

Mindezen célkitűzésekkel szoros logikai összefüggésben az OFTK az alábbi köztes célokat tűzi ki a 2021-2027 közötti uniós fejlesztési időszak tekintetében:

patrióta gazdaság, kis- és középvállalati bázison, nagyvállalati partnerségben,
fordulat a teljes foglalkoztatottság és tudástársadalom felé,
útban az erőforrás- és energiahatékonyság, illetve az energiafüggetlenség felé,
népesedési és közösségi fordulat,
területi integráció, térségi és helyi fejlesztések a helyi gazdaság bázisán.

Térégspecifikus célkitűzésként pedig Baranya vármegye viszonylatában az OFTK a következő célkitűzéseket fogalmazta meg a vármegyei fejlesztéspolitikai törekvések koordinálása számára:

- A kedvező mező- és agrárgazdálkodásban rejlő potenciál jobb kihasználása.
- A rugalmasan reagálni képes szak- és felnőttképzési rendszer fejlesztése.
- A foglalkoztatottak létszámának és arányának növelése, a képzetlen vagy alacsonyán képzett munkaerő foglalkoztatásának segítése a munkaigényes mezőgazdasági kultúrák és az erre épülő feldolgozó-ipar kialakításával, fejlesztésével, a táji, környezeti szempontok figyelembevételével.
- A vármegye közlekedési zártaságának oldása, a vármegyén áthaladó TEN-T közlekedési korridorok valamint ezek csomópontjai és a kapcsolódó hálózat fejlesztése, különös tekintettel a horvátországi, illetve bosznia-hercegovinai összeköttetésekre.
- Intermodális közlekedési csomópont és logisztikaiközpont kiépítése a pécsi agglomerációban, a pécsi befektetési és tudásövezet fejlesztése. A vármegyei fejlesztési pólus központi és idegenforgalmi funkcióinak megerősítése és a vármegye városainak képessé tétele az innováció befogadására.
- A helyi természeti, környezeti és gazdasági erőforrásokon alapuló komplex önfenntartó fejlesztési programok megvalósítása (pl. Ős-Dráva program).
- Turisztikai fejlesztések: világörökségi helyszín/helyszínek, bor, kulturális, gyógy- és termálturizmus. Az építészeti értékek védelme, az épített örökség megőrzése.
- A Pécsi Tudományegyetemben rejlő lehetőségek kihasználása, K+F tevékenység színvonalának jelentős emelése a minőségi oktatás, kutatás és innováció területén.

1.2.3 Baranya Vármegyei Területfejlesztési Program

A 2021 júliusában elfogadott Baranya Megyei Területfejlesztési Koncepció kiemelt célja, hogy megalapozza a 2021-2027 uniós fejlesztési ciklus során – és azt követően 2030-ig – a lehetőségekhez mérten és helyi adottságokra és szükségletekre alapozottan a vármegye számára dedikált fejlesztési forrásokat. Stratégiai jellegű célkitűzés, hogy az elkövetkezendő hét évben a rendelkezésre álló fejlesztési programokból a Baranyába érkező forrás legalább elérje, de mindinkább meghaladja a korábbi fejlesztési időszakban elnyert támogatások mértékét.

A Koncepció egyértelműen törekszik arra, hogy keretet biztosítson mindazon fejlesztési elképzeléseknek, melyek hosszú távon biztosítani tudják a vármegyében élő társadalmi rétegek életminőségének és működő vállalkozások gazdasági feltételeinek javulását. A vármegye fejlesztéspolitikai kulcsszereplői által közös alapvetésként elfogadott Koncepció – mint területfejlesztési alapidokumentum – arra ad lehetőséget, hogy a jövőre nézve koordinált és koherens formában valósulhassanak meg a fejlesztési törekvések megvalósulásához szükséges közös lépések.

A vármegye gazdaságának erősödése – mint a vármegye fejlesztésének egyik legfőbb központi célja – a gazdasági aktivitás, a tökevonzó képesség és a versenyképesség erősödését, valamint a termelési kapacitások és a piacok bővülését jelenti. A termelés bővülésével növekszik a vármegye gazdaságában rendelkezésre álló tőke, ezáltal javul a vármegyében működő vállalkozások technológiai színvonala, ami hozzájárul új munkahelyek létesítéséhez, a reálbérek, az életszínvonal és az életminőség növeléséhez. Mindezek hatására pedig a vármegyei piac növekedése során bővül a helyi fogyasztás, növekszik a turisztikai volumen, továbbá egyre több és jobb minőségű szolgáltatás áll a baranyaiak rendelkezésére.

A koncepció átfogó céljai a következők:

- Magas hozzáadott értéket teremtő foglalkoztatást biztosító gazdaság kialakítása

- Fenntartható, egészséges és megújuló társadalom
- Környezet- és energiatudatos vármegye

A koncepcióban megfogalmazott átfogó célok elérését a célrendszer részeként meghatározott 7 stratégiai cél és Baranya vármegye sajátos térszerkezetéhez illeszkedő 3 területi célkitűzés szolgálja:

Stratégiai célok:

- Helyi gazdaságok fejlesztése, körforgásos gazdaság kialakítása,
- Tartós növekedésre képes gazdaság megteremtése,
- A jelenlegi és jövőbeni piaci igényekhez illeszkedő emberi erőforrás fejlesztés,
- Társadalmi felzárkózás elősegítése,
- Stratégiai erőforrások fenntartható használata,
- Elérhetőség és mobilitás javítása,
- Nemzetközi növekedési centrummá válás.

Területi célok:

1. Hátrányos helyzetű, fejletlen gazdaságú térségek komplex fejlesztése Baranya vármegye nyugati, északnyugati és délnyugati felén (Sellyei Járás, Szigetvári Járás, Hegyháti Járás, Szentlőrinci Járás nyugati része),
2. Gazdasági szerkezetváltó, növekedési centrumtárság Baranya vármegye központi és keleti részén
3. Dél-baranyai határtárság (az Ormánságtól Mohácsig, illetve a Villányi-hegységtől délre található területek) fejlesztése.

1.2.4 Baranya Vármegyei Előzetes Integrált Területi Program 2021-2027

A 2021. júliusában elfogadott vármegyei területfejlesztési program legfőbb szakpolitikai motivációja, hogy az OFTK 2030-as céldátumával egyhangúan fogalmazzon meg Baranya vármegye számára reális, a térség adottságaihoz illeszkedő, azokra fokozottan építő fejlesztési irányvonalakat, amelyek a 2021-2027-es uniós költségvetési ciklus során, illetve azon túlmenően nyújtanak majd koherens alapot a vármegyei fejlesztéspolitikai törekvések sikeres végrehajtásához, valamint a rendelkezésre álló források hatékony és célzott felhasználásához.

A Baranya Megyei Területfejlesztési program szakmai alapvetése szerint Baranya vármegye az ország központi jelentőségű pontjaitól távol fekvő terület, amely ugyanakkor számos még kihasználatlan potenciállal rendelkezik.

Éppen ezért a Fejlesztési Program szempontjából a legfontosabb kihívás, hogy miként lehet az erős helyi kultúrában és a környezetben rejlő lehetőségeket kiaknázni, és olyan reális fejlesztési elképzeléseket megfogalmazni és összehangolni, amelyek eredményességre vezethetik Baranya vármegyét és településeit.

Baranya Megyei Területfejlesztési Programjának célrendszere a következő célokat fogalmazza meg a koncepcióval összhangban:

- Átfogó célok:
 - Magas hozzáadott értéket teremtő foglalkoztatást biztosító gazdaság kialakítása
 - Fenntartható, egészséges és megújuló társadalom
 - Környezet- és energiatudatos vármegye
- Stratégiai és területi célok:

- Helyi gazdaságok fejlesztése, körforgásos gazdaság kialakítása,
- Tartós növekedésre képes gazdaság megteremtése,
- A jelenlegi és jövőbeni piaci igényekhez illeszkedő emberi erőforrás fejlesztés,
- Társadalmi felzárkózás elősegítése,
- Stratégiai erőforrások fenntartható használata,
- Elérhetőség és mobilitás javítása,
- Nemzetközi növekedési centrummá válás.
- Hátrányos helyzetű, fejletlen gazdaságú térségek komplex fejlesztése Baranya vármegye nyugati, északnyugati és délnyugati felén (Sellyei Járás, Szigetvári Járás, Hegyháti Járás, Szentlőrinci Járás nyugati része),
- Gazdasági szerkezetváltó, növekedési centrumtárség Baranya vármegye központi és keleti részén,
- Dél-baranyai határtárség (az Ormánságtól Mohácsig, illetve a Villányi-hegységtől délre található területek) fejlesztése.

1.3 Területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata

1.3.1 Országos tervhierarchia és összefüggései

A tervhierarchia legmagasabb szintjén az Országos Területrendezési terv (továbbiakban: OTrT) áll, amiről a 2018. CXXXIX. Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló törvény (továbbiakban: Trtv) rendelkezik. Emellett az országos övezetek a 9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet a területrendezési tervek készítésének és alkalmazásának kiegészítő szabályozásáról szóló (továbbiakban: MvM rendelet) kiegészítő rendeletben meghatározott övezetek előírásai az irányadó jogszabály az OTTrT-ben kijelölésre kerülő országos övezetek lehatárolása és szabályok betartásánál.

Tehát az OTTrT az ország egészére, valamint egyes kiemelt térségekre meghatározza a térségi területfelhasználás feltételeit, a műszaki infrastruktúra-hálózatok összehangolt térbeli rendjét, a terület- és gazdaságfejlesztés hatékony területi, területhasználati orientálása érdekében, tekintettel a fenntartható fejlődésre, valamint a területi, táji, természeti, ökológiai és kulturális adottságok, értékek, honvédelmi érdekek és a hagyományos tájhasználat megőrzésére, illetve erőforrások védelmére. A hatékony és korszerű területrendezés ennek érdekében folyamatos, rendszeresen megújuló, összehangolt rendszert alkot az ország területi képét megalkotó fejlesztési stratégiákkal.

Az OTTrT az ország szerkezeti tervét, valamint az országos térségi övezeteket és az ezekre vonatkozó szabályokat foglalja magában.

A térségi, illetve megyei területrendezési tervek hivatottak a térségi területfelhasználási kategóriák és övezetek kijelölésére, az országos terülfelhasználási kategóriák, övezetek figyelembe vételével, azok pontosításával.

Komló város Baranya vármegyében található, amely megyére vonatkozó területrendezési tervet Baranya Vármegye Közgyűlése a 4/2020. (IV. 22.) számú rendelettel fogadott el. A területrendezési intézkedéseket és ajánlásokat – amelyek többek között a településrendezés számára iránymutatást tartalmaznak a vármegyei területrendezési terv elhatározásainak érvényre juttatása érdekében – határozattal fogadta el a Közgyűlés.

A településtervek tartalmáról, elkészítésének és elfogadásának rendjéről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 419/2021. (VII.15.) kormányrendelet szerint a

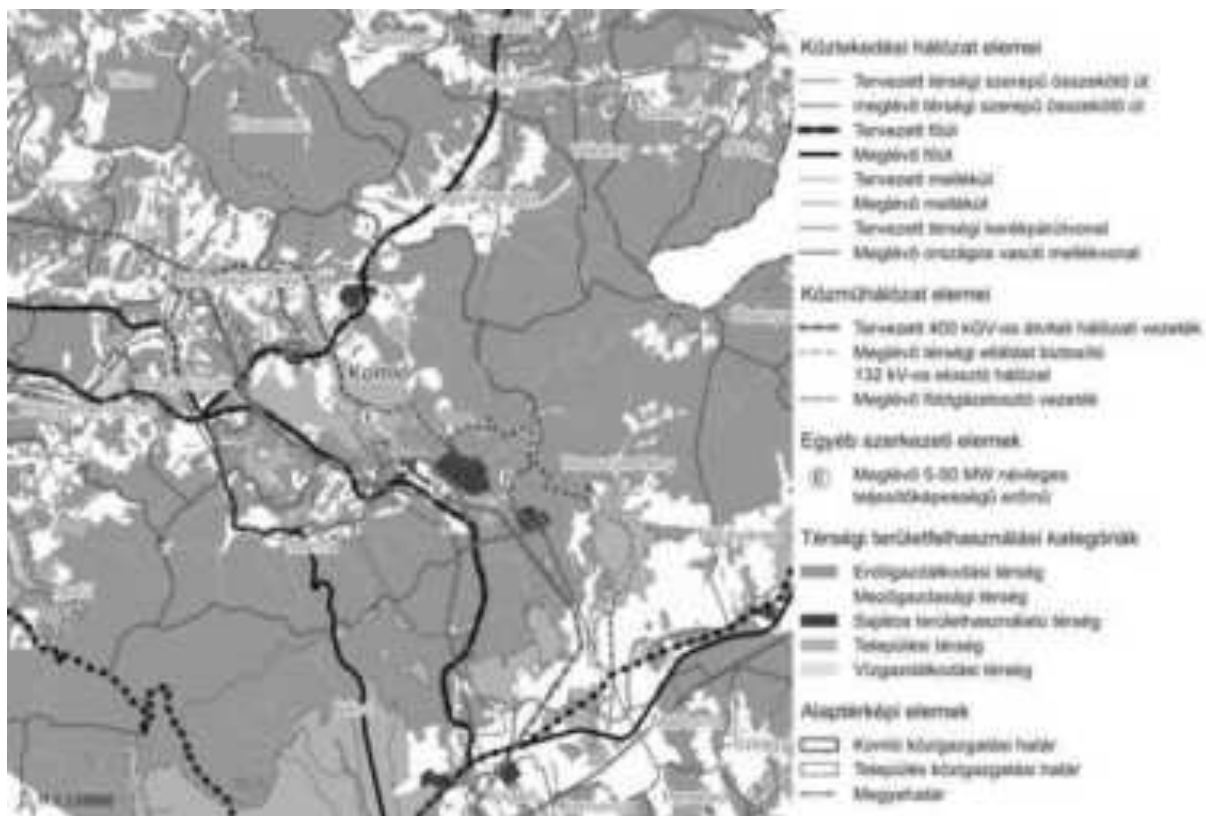
településrendezési tervekben igazodni kell a magasabb szintű tervekhez, mint a vármegyei és országos területrendezési tervek.

A fentieket összegezve a településrendezési tervek mindig szem előtt tartják a magasabb szintű vármegyei és országos területrendezési tervek tartalmát és előírásait, illetve a fejlesztési tervek ugyan ezek alapelvek mentén szintén figyelembe veszik a magasabb szintű fejlesztési tervekben meghatározott fejlesztési célokat. A rendezési tervek térségi és települési szinten mindig összhangban készülnek a fejlesztési tervekkel.

1.3.2 Komló az Országos Területrendezési Tervben

Az országos területrendezési terv tartalmát és vonatkozó előírásait a 2003. évi XXVI. törvény az Országos Területrendezési Tervről foglalja össze.

3. ábra: Komló az Országos Területrendezési Tervben

Forrás: OTrT

Infrastrukturális elemek

Az Országos Területrendezési Terv jelöli a település szempontjából meghatározó nyomvonalas elemeket is, mint a meglévő és a tervezett utak – az M9 autópályára és bekötő főútja a 66-os útra is rákötve, és a korábban M65-nek nevezett autópálya nyomvonalon új főút, továbbá a tervezett 400 kV-os átviteli hálózat távvezetése.

A hatályos településszerkezeti terv az OTrT vonatkozó előírásaival összhangban van.

Országos területfelhasználási kategóriák

Az Országos Területrendezési Tervben megnevezett országos területfelhasználási kategóriák a következők:

- Erdőgazdálkodási térség
- Mezőgazdasági térség
- Települési térség
- Vízgazdálkodási térség

A terv ezen felül országos, kiemelt térségi és vármegyei övezeti besorolású kategóriákat is meghatároz, Komló esetében nem fordul elő kiemelt térségi kategóriába tartozó terület.

Települési térség

Komló városias térségbe tartozik, ebből a legnagyobb terület a városközpont belterülete. A domborzati viszonyok adta tagoltságnak köszönhetően a települési térség szerteágazó, beletartoznak olyan különálló belterületi részek, mint Kisbattyán vagy Sikonda, illetve egyéb beépítésre szánt területek.

A települési térséget legalább 75%-ban városias és hagyományosan vidéki települési térség kategóriába kell sorolni.

Mezőgazdasági térség

A város közigazgatási területén javarészt ellaprózva találhatók kis mezőgazdasági térségek, egy-egy nagyobb folt Dávidföldtől északra és Mecsekjánositól keletre található. Ezen területek hasznosítása nem csupán nagyparcellás szántókra korlátozódik, hanem jelentős területen fordulnak elő a régi zártkertek is.

A mezőgazdasági térséget legalább 75%-ban belterjes vagy külterjes hasznosítású mezőgazdasági térség kategóriába kell sorolni, a fennmaradó részen városias települési térség nem jelölhető ki.

Vízgazdálkodási térség

Az OTRT a település területén vízgazdálkodási térségként szerepelteti a közigazgatási területet érintő állandó vízfolyásokat és jelentősebb árkokat, valamint a sikondai tavakat. A hatályos településszerkezeti terv az OTRT vonatkozó előírásaival összhangban van.

A vízgazdálkodási térséget legalább 90%-ban vízgazdálkodási térség kategóriába kell sorolni, a fennmaradó részen városias települési térség nem jelölhető ki.

Erdőgazdálkodási térség

Komló külterületének legnagyobb része erdőgazdálkodási térség. Ezen területek a valóságban is intenzíven beerdősültek.

Az erdőgazdálkodási térséget legalább 75%-ban erdőgazdálkodási térség kategóriába kell sorolni, a fennmaradó részen városias települési térség nem jelölhető ki.

Az országos övezetek a következők:

- ökológiai hálózat magterületének övezete
- ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezete
- ökológiai hálózat pufferterületének övezete
- kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete
- jó termőhelyi adottságú szántók övezete

- erdők övezete,
- erdőtelepítésre javasolt terület övezete
- tájképvédelmi terület övezete
- világörökségi és világörökségi várományos területek övezete
- vízminőség-védelmi terület övezete
- nagyvízi meder övezete
- VTT-tározók övezete,
- honvédelmi és katonai célú terület övezete.

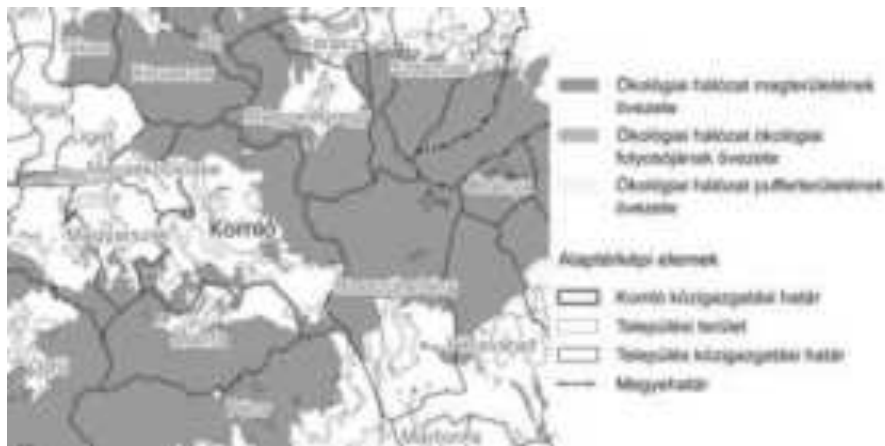
A vármegyei övezetek a következők:

- ásványi nyersanyagvagyon területe
- rendszeresen belvízjárta terület
- tanyás terület övezete
- földtani veszélyforrás övezete
- egyedileg meghatározott vármegyei övezet

Az országos szerkezeti tervlap alapján a település határát tervezett főút nyomvonala és tervezett 750 kV-os átviteli hálózati távvezeték is érinti.

- **Országos ökológiai hálózat övezete**

4. ábra: Országos ökológiai hálózat övezete

Forrás: OTT

A vonatkozó tervlap alapján Komló érintett ökológiai hálózat magterületének övezetével, ám ökológiai folyosó övezetével és ökológiai pufferterület övezetével nem kapcsolódik.

Az ökológiai hálózat magterületének övezetében csak olyan vármegyei területfelhasználási kategória és vármegyei övezet, valamint a településrendezési tervben csak olyan övezet és építési övezet jelölhető ki, amely az ökológiai hálózat magterülete és az ökológiai hálózat ökológiai folyosója természetes és természetközeli élőhelyeit és azok kapcsolatait nem károsítja.

Az ökológiai hálózat magterületének övezetében új beépítésre szánt terület nem jelölhető ki, kivéve, ha:
a) a települési területet az ökológiai hálózat magterülete, vagy az ökológiai hálózat magterülete és az ökológiai hálózat ökológiai folyosója körülzárja, továbbá b) a kijelölést más jogszabály nem tiltja.

A (2) bekezdésben szereplő kivételek együttes fennállása esetén beépítésre szánt terület az állami főépítési hatáskörében eljáró fővárosi és vármegyei kormányhivatalnak a területrendezési hatósági eljárása során kiadott területfelhasználási engedélye alapján jelölhető ki. Az eljárás során vizsgálni kell, hogy biztosított-e az ökológiai hálózat magterület és az ökológiai hálózat ökológiai folyosó természetes és természetközeli élőhelyeinek fennmaradása, valamint az ökológiai kapcsolatok zavartalan működése.

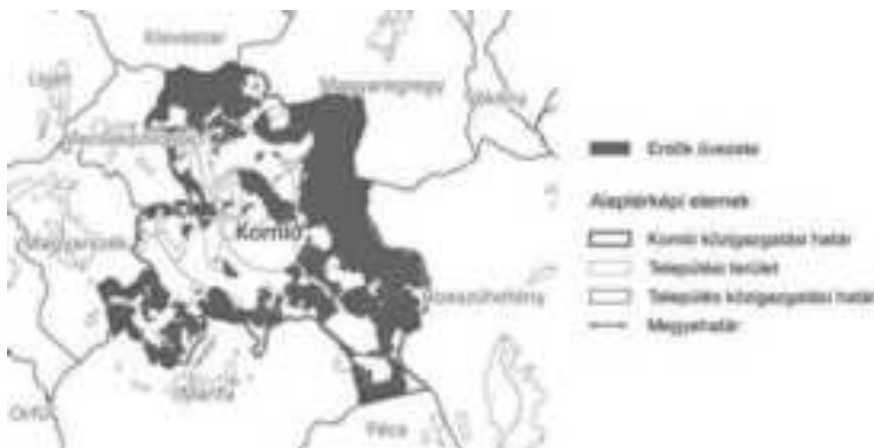
Az ökológiai hálózat magterületének övezetében a közlekedési és energetikai infrastruktúra-hálózatok elemeinek nyomvonala a magterület természetes élőhelyeinek fennmaradását biztosító módon, az azok közötti ökológiai kapcsolatok működését nem akadályozó műszaki megoldások alkalmazásával jelölhetők ki és helyezhetők el.

Az ökológiai hálózat magterületének övezetében bányászati tevékenység folytatása a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával engedélyezhető. Az övezetben új célkitermelőhely és külfejtéses művelésű bányatelek nem létesíthető, a meglévő külfejtéses művelésű bányatelek horizontálisan nem bővíthető.

Az ökológiai hálózat magterületének övezetében az erőművek közül csak háztartási méretű kiserőmű létesíthető épületen elhelyezve.

- **Erdők övezete**

5. ábra: Erdők övezete

Forrás: OTrT

Az Országos Területrendezési Terv Komló szinte teljes területét ebbe az erdők övezetébe sorolja kissé elnagyolva. A hatályos településszerkezeti terv az OTrT vonatkozó előírásaival összhangban van

Az OTrT-ben megállapított, kiemelt térségi és vármegyei területrendezési tervben alkalmazott övezet, amelybe az Országos Erdőállomány Adattárban szereplő erdők és az erdőgazdálkodási célokat közvetlenül szolgáló földterületek tartoznak;

Az erdők övezetébe tartozó területeket az adott településnek a településrendezési tervében legalább 95%-ban erdőterület övezetbe kell sorolnia. Az e törvény hatálybalépését megelőzően kijelölt beépítésre szánt területek, valamint az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény 4. § (2) bekezdésében meghatározott területek, továbbá az Ország Szerkezeti Terve, a Budapesti Agglomeráció Szerkezeti Terve, valamint a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Szerkezeti Terve által kijelölt települési térség területein lévő erdők övezetének területét a számításnál figyelmen kívül kell hagyni.

Az erdők övezetében külfejtéses művelésű bányatelket megállapítani és bányászati tevékenységet engedélyezni a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet.

Az erdők övezetében az erőművek közül csak háztartási méretű kiserőmű létesíthető, épületen elhelyezve.

A hatályos településszerkezeti terv az OTrT vonatkozó előírásaival összhangban van.

- **Erdőtelepítésre javasolt terület övezete**

2018. évi CXXXIX. törvény (a továbbiakban: Trtv.) 19. § (4) bekezdésével összhangban, az Országos Övezeti Terv részét képező, 9/2019. (VI. 14.) MvM rendeletben megállapított új országos övezeti kategória.

6. ábra: Erdőtelepítésre javasolt terület övezete

Forrás: OTrT

A településrendezési eszközök készítése során az Országos Erdőállomány Adattárban nem szereplő erdőterület területfelhasználási egységeket a településfejlesztési és településrendezési célokkal összhangban – a természeti és kulturális örökségi értékek sérelme nélkül – az erdőtelepítésre javasolt terület övezet területén javasolt kijelölni.

A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet hatálya alá tartozó települések településrendezési eszközeiben az erdőtelepítésre javasolt terület övezet területén az (1) bekezdésben foglaltak mellett beépítésre szánt terület nem jelölhető ki, és erdőterület területfelhasználási egységbe sorolás esetén

Az erdőtelepítés megvalósulásáig csak az erdőtelepítés lehetőségét megőrző területhasználat folytatható, valamint

Erdőtelepítést elsődlegesen az élőhelynek megfelelő, természetesen kialakult őshonos fajokból álló erdőfoltok megőrzésével kell végezni.

- **Jó termőhelyi adottságú szántók területe**

2018. évi CXXXIX. törvény (a továbbiakban: Trtv.) 19. § (4) bekezdésével összhangban, az Országos Övezeti Terv részét képező, 9/2019. (VI. 14.) MvM rendeletben megállapított új országos övezeti kategória.

7. ábra: Jó termőhelyi adottságú szántók területe

Forrás: OTrT

A település közigazgatási határán belül egyetlen foltban található a városközponti résztől északra.

A településrendezési eszközök készítése során a mezőgazdasági terület területfelhasználási egység területét elsősorban – a kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete mellett – a jó termőhelyi adottságú szántók övezetén javasolt kijelölni.

A jó termőhelyi adottságú szántók övezetében új külfejtéses művelésű bányatelek megállapítása és bányászati tevékenység folytatása a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával engedélyezhető.

A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet hatálya alá tartozó települések településrendezési eszközeiben a jó termőhelyi adottságú szántók övezete területén, az (1) és a (2) bekezdésben foglaltakon túl, új beépítésre szánt terület csak abban az esetben jelölhető ki, ha a település közigazgatási területén a kijelölés máshol már nem lehetséges.

- **Vízminőségvédelmi terület övezete**

8. ábra: Vízminőségvédelmi terület övezete

Forrás: OTrT

Az országos vízminőség-védelmi terület övezetében keletkezett szennyvíz övezetből történő kivezetéséről és az övezeten kívül keletkezett szennyvizek övezetbe történő bevezetéséről a kiemelt térség és a megye területrendezési tervében rendelkezni kell.

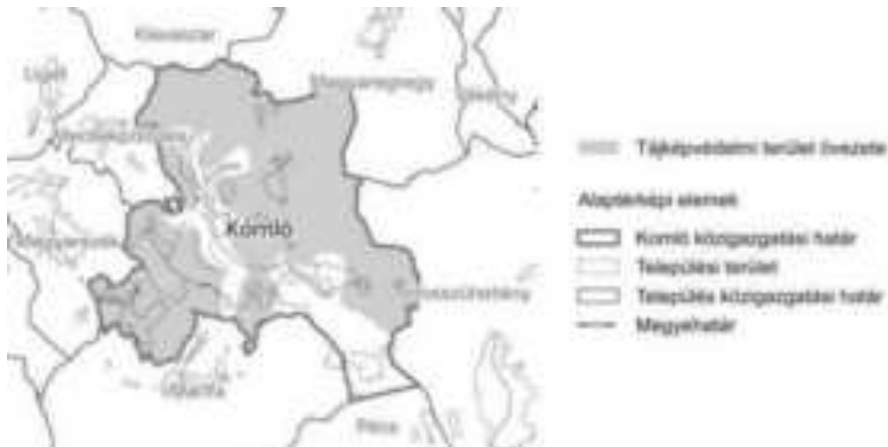
Az övezetbe tartozó települések településrendezési eszközeinek készítése során ki kell jelölni a vízvédellel érintett területeket, és a helyi építési szabályzatban az építési övezetre vagy övezetre vonatkozó szabályokat kell megállapítani.

Az övezetben bányászati tevékenységet a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet folytatni.

A hatályos településszerkezeti terv az OTrT vonatkozó előírásaival összhangban van.

- **Tájképvédelmi terület övezete**

9. ábra: Tájképvédelmi terület övezete

Forrás: OTrT

A területrendezésért felelős miniszter rendeletében megállapított, kiemelt térségi területrendezési terv esetében a miniszteri rendeletben, valamint a vármegyei területrendezési tervben alkalmazott övezet, amelybe a természeti adottságok, rendszerek, valamint az emberi tevékenység kölcsönhatása, változása következtében kialakult olyan területek tartoznak, amelyek a táj látványa szempontjából sajátos és megkülönböztetett fontosságú, megőrzésre érdemes esztétikai jellemzőkkel bírnak.

Az Országos Területrendezési Terv alapján Komló nagy része tájképvédelmi terület övezetébe tartozik.

Az érintett területre a kiemelt térség és a megye területrendezési tervének megalapozó munkarésze keretében meg kell határozni a tájjelleg helyi jellemzőit, valamint a település teljes közigazgatási területére készülő településrendezési eszköz megalapozó vizsgálata keretében meg kell határozni a tájjelleg megőrzendő elemeit, elemegyütteseit, valamint a tájképi egység és a természeti adottságokhoz igazodó hagyományos tájhasználat helyi jellemzőit.

A pontosított területre a tájképi egység és a hagyományos tájhasználat fennmaradása érdekében a helyi építési szabályzatban meg kell határozni a területhasználatra és az építmények tájba illeszkedésére vonatkozó szabályokat.

A helyi építési szabályzat az építmények tájba illeszkedésének bemutatására látványterv készítését írhatja elő és a készítésre vonatkozó követelményeket határozhatja meg.

Az övezetben bányászati tevékenységet a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet folytatni.

Az övezetben a közlekedési és energetikai infrastruktúra-hálózatokat, erőműveket és kiserőműveket a tájképi egység megőrzését és a hagyományos tájhasználat fennmaradását nem veszélyeztető műszaki megoldások alkalmazásával kell elhelyezni.

A hatályos településszerkezeti terv az OTvT vonatkozó előírásaival összhangban van.

A terv ezen felül országos, kiemelt térségi és vármegyei övezeti besorolású kategóriákat is meghatároz, Komló esetében nem fordul elő kiemelt térségi kategóriába tartozó terület.

1.3.3 Komló Baranya vármegye Területrendezési Tervében

Jelen fejezet Komló szerepét vizsgálja Baranya megye Területrendezési tervében.

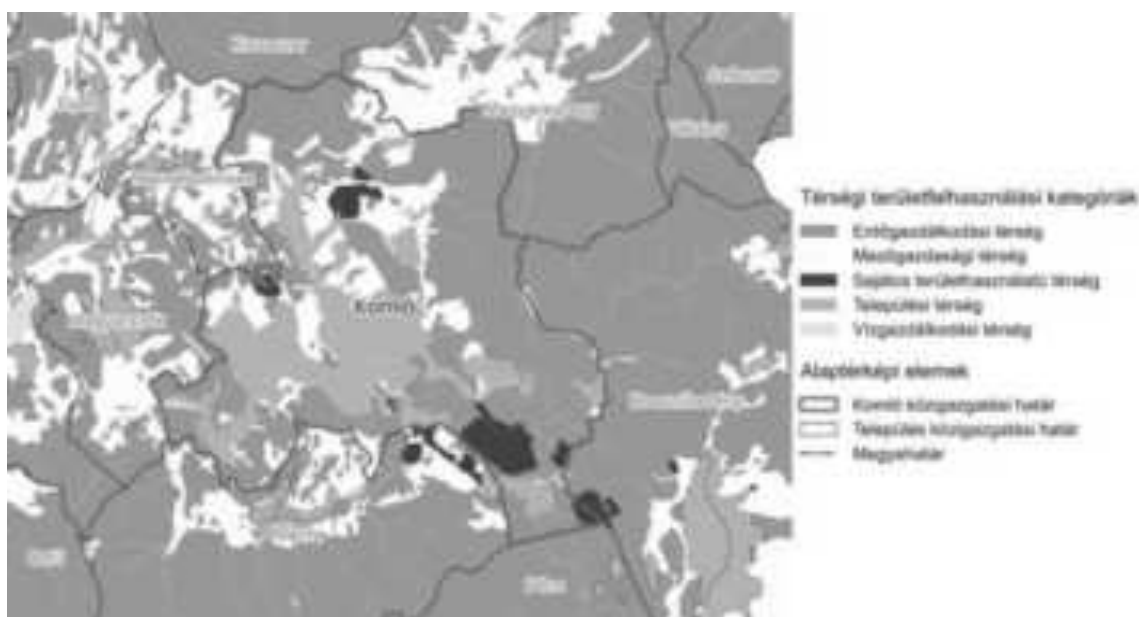
A megyei Területrendezési Terv Térségi Szerkezeti Terve ötféle térségi területfelhasználási egységet különböztet meg, ezek közül Komló területén mind a ötféle megjelenik.

A rendeletben bemutatott térségi területfelhasználási egységek aránya Komlón a 4/2020. (IV. 22.) önkormányzati rendelet 1/a. függeléke alapján az alábbiak:

2. Táblázat: Térségi felhasználási kategóriák

Térségi területfelhasználási kategória	Terület (ha)	Százalék (%)
Erdőgazdálkodási térség	2495,7	53,6%
Mezőgazdasági térség	779,1	16,7%
Sajátos területfelhasználású térség	217,4	4,7%
Települési térség	1146,7	24,6%
Vízgazdálkodási térség	16,6	0,4%

10. ábra: Komló Baranya vármegye Területrendezési tervében

Forrás: BVMTrT

Infrastruktúra:

Baranya megye településrendszerében a központ, valamint az egyetlen megyei jogú város Pécs, Komló a térségi szempontból lényeges városok közé tartozik, a Komló járás központi települése.

Ezen felül érdemes megemlíteni a megyei rendezés tervben ábrázolt műszaki infrastruktúra Komlót érintő elemeit.

Baranya megye szerkezeti terve alapján Komló közigazgatási határán belül az alábbi vonalas elemek találhatók meg:

- meglévő térségi jelentőségű csatorna (szaggatott sötétkék)
- meglévő térségi szerepű összekötő út (sárga)
- tervezett, térségi szerepű összekötő út (piros szélű sárga)
- meglévő főút (fekete)
- meglévő mellékút
- tervezett főút (fekete, bordó pontokkal)
- meglévő országos vasúti mellékvonal (fehér szaggatott)
- tervezett térségi kerékpárút (piros, zöld pöttyös)
- meglévő térségi ellátást biztosító 132 KV-os elosztó hálózat (lila, kis pötty)
- tervezett 400 kV-os átviteli, hálózati távvezeték (lila nagy pötty)
- meglévő földgázelosztó vezeték (barna szaggatott)

A szerkezeti terv települést érintő pontszerű elemei a következők:

- Térségi térszervező központ
- Meglévő 5-50 MW névleges teljesítőképességű erőmű

Komló a közúthálózat szempontjából jelentős szerepet játszik Baranya megye Területrendezési Tervében. Több tervezett út nyomvonala is érinti a települést és környékét:

- Tervezett főút: Köblény térsége (M9) – Komló térsége (66. sz. főút)
- Meglévő térségi szerep összekötő út:
 - 6542. jelű út Magyarszék (66. sz. főút) – Zobákpuszt – Komló (6541. jelű út) összekötése
 - 6543. jelű út Mánfa (66. sz. főút) – Komló (6542. jelű út)
- Tervezett térségi szerepű összekötő 5607. j. út:
 - Pécsvárad – Maráza – Mohács
 - (Gálosfa) – Tormás – Bükkösd
 - Komló
 - Kővágóttös (6. sz. főút) – Kővágószőlős – Pellérd (tervezett főút)
 - Mohács (tervezett főút) – Mohács (5107. j. út)
 - Somberek
- Meglévő mellékút:
 - 65183. j. út Magyarszék (66. sz. főút) – Komló,
 - 6546. j. út Vásárosdombó (611. sz. főút) – Komló (6542. j. út)

Az országos vasúthálózat szempontjából a Baranya megye Területrendezési Tervében

Komlót a 47-es vasútvonal (Mindszentgodisa – Komló) érinti, azonban a vasúti közlekedés pár éve megszűnt a városban, így az említett vasúti nyomvonal további sorsa még kérdéses. A korábbi ITS-ben ez az országos vasúthálózat még meglévő mellékvonalaként szerepel.

Komló a közúthálózat szempontjából Baranya megye Területrendezési Tervében két tervezett térségi kerékpár útvonallal is érintett, melyek a következők:

- Komló [Sikonda] – Magyarszék – Magyarhertelend – Orfű

Ez a tervezett kerékpárútvonal a korábbi ITS-ben még nem szerepel.

- Vásárosdombó – Kisvaszar – Komló [Mecsekjánosi] – Hosszúhetény – Pécsvárad

Az egyéb műszaki infrastruktúra hálózatok és egyedi építmények Baranya megyét érintő elemei szempontjából érdemes megemlíteni, hogy Komlón található két 5-50 MV közötti névleges teljesítőképességű meglévő kiserőmű is. Emellett a tervezett 400 kV-os átviteli hálózat távvezetékének nyomvonala is érinti a területet

Emellett a településen megtalálhatók a meglévő térségi ellátást biztosító 132 kV-os elosztó hálózat elemei is (Kaposvár – Mindszentgodisa – Komló – Mánfa), valamint rendelkezik meglévő földgáz elosztó vezetékkel is (Pécs I. gázátadó: Pécs Észak – Mánfa – Komló).

Fentiek alapján megállapítható tehát, hogy legnagyobb kiterjedésben erdőgazdálkodási térség, legkisebb arányban vízgazdálkodási térség található meg a településen.

Erdőgazdasági térség

Komlón külterületének legnagyobb része erdőgazdálkodási térség. Ezen területek a valóságban is intenzíven beerdősültek.

Az erdőgazdálkodási térség aránya a településen 2495,7 ha (53,6 %). A korábbi ITS megalapozó dokumentumában szereplő adatokhoz képest némileg csökkent.

A települési területfelhasználási egységek kijelölése során az erdőgazdálkodási térséget legalább 85%-ban erdőterület területfelhasználási egységbe kell sorolni.

A hatályos településszerkezeti terv az erdőgazdálkodási térség vonatkozásában a megye szerkezeti tervétől a megengedett határértéken belül tér el.

Baranya megye településeinek megyei övezetekkel (3/1. – 3/19. mellékletek) való érintettségét a rendezési terv 3/1 - 3/19. mellékletei mutatják be.

Vízgazdálkodási térség:

A külterületen több terület is a vízgazdálkodási térség besorolás alá esik. A két nagyobb egybefüggő vízfelületet a Sikondai tavak alkotják. Jelölve vannak még kisebb vízfolyások, a Kaszánya-patak és a Völgységi-patak medrei és parti sávjai.

A települési területfelhasználási egységek kijelölése során a vízgazdálkodási térséget legalább 85%-ban vízgazdálkodási terület vagy természetközeli területfelhasználási egységbe kell sorolni.

A vízgazdálkodási térségi területek kiterjedése 16,6 ha, a település 0,4%-át foglalja el.

A hatályos településszerkezeti terv a vegyes területfelhasználású térség vonatkozásában a megye szerkezeti tervével összhangban van.

Települési térség:

Komló városias térségbe tartozik, melyből a legnagyobb terület a városközponti belterülete. A domborzati viszonyok adta tagoltságnak köszönhetően a települési térség szerteágazó, melybe beletartoznak az olyan különálló belterületi részek, mint Kisbattyán vagy Sikonda, valamint egyéb beépítésre szánt területek.

Városias települési térség 1146,7 ha (24,6%), ami a korábbi ITS megalapozó dokumentumában szereplő adatokhoz képest nagyjából 4,5 %-kal nőtt.

A települési területfelhasználási egységek kijelölése során a települési térség bármely települési területfelhasználási egységbe sorolható.

A hatályos településszerkezeti terv a települési térség vonatkozásában a megye szerkezeti tervével összhangban van.

Mezőgazdasági térség:

A város közigazgatási területén túlnyomó részt elaprózva találhatók kis mezőgazdasági térségek, egy-egy nagyobb folt a Dávidföldtől északra és a Mecsekjánositól keletre található. Ezen területek hasznosítása nem csupán nagyparcellás szántókra korlátozódik, jelentős területen jelen vannak a rég zártkertek is.

Mezőgazdasági térség aránya Komlón 779,1 ha (16,7%), korábbiakhoz képest nagyjából nagyjából 3,5%-kal csökkent.

A települési területfelhasználási egységek kijelölése során a mezőgazdasági térséget legalább 85%-ban mezőgazdasági terület, beépítésre szánt különleges honvédelmi terület, beépítésre nem szánt különleges

honvédelmi terület vagy természetközeli terület területfelhasználási egységbe kell sorolni, a térségben nagyvárosias lakóterület és vegyes terület területfelhasználási egység nem jelölhető ki.

A hatályos településszerkezeti terv a mezőgazdasági térség vonatkozásában a megye szerkezeti tervétől a megengedett határértéken belül tér el.

Sajátos területfelhasználású térség:

A területrendezési törvény fogalomhasználata szerint sajátos területfelhasználású térség: megyei területrendezési tervben megállapított területfelhasználási kategória, amelybe az 5 ha-nál nagyobb külfejtéses művelésű bányaterületek, hulladékártalmatlanító létesítmény elhelyezésére szolgáló területek, egyes egészségügyi, sportolási, rekreációs, megújuló energiahasznosítási, közlekedési és honvédelmi területek tartoznak. A területrendezési törvény előírása szerint a sajátos területfelhasználású térség területét a terület tervezett felhasználásának megfelelően honvédelmi, különleges, közlekedési, erdő-, gazdasági vagy intézményterület települési területfelhasználási egységbe kell sorolni.

A sajátos területfelhasználású térségre vonatkozó területrendezési ajánlások:

A sajátos területfelhasználású térségre különleges rendeltetésű térség által igénybe vett területek növelése esetén törekedni kell a leggyengébb termőképességű területek igénybevételére, és ezen túlmenően érvényesíteni szükséges a természetvédelem és a régészeti leletmentés szempontjait is.

A térségi szerkezeti terv érvényesülése érdekében az érintett települések közigazgatási területén - műszakilag megalapozott tervek alapján - területet kell biztosítani a térszerkezetet meghatározó közlekedési hálózatnak (tervezett gyorsforgalmi-, főúti nyomvonalaknak) és létesítményeknek, a vízgazdálkodás és energiaellátás regionális létesítményeinek, valamint ezek védőövezeteinek. A térségi jelentőségű infrastruktúra hálózatának és létesítményeinek megvalósíthatóságát biztosító sávok, ill. területek, országos és térségi létesítmény által igényelt magassági és egyéb korlátozások övezetének szabályozásában az ágazati szabványok és előírások irányadók.

A naperőmű parkok által termelt villamos energia teljesítményt (függetlenül a tulajdonos személyétől, a naperőmű parkok számától, az érintett települések számától) főelosztó hálózati csatlakozási alállomásnál (érkezési sorrendben!) a teljesítményt összegezni kell, s amennyiben az összegzett teljesítmény meghaladja az 5 MW-ot, akkor a megyei tervbe való beillesztését, ha meghaladja az 50 MW-ot az MATrT-be történő beillesztést is el kell végeztetni.

A közműhálózatok és létesítmények fektetési, elhelyezési formáját a településrendezési tervekben szabályozni szükséges. Új vezeték létesítésekor a műszaki-gazdaságossági szempontokat és a környezeti állapot javításának szempontjait egyaránt mérlegelni kell. A táj- és településkép védelme érdekében belterületen az új főelosztó-, elosztó-, közvilágítási és egyéb gyengeáramú vezetéket 132 kV-os vagy annál alacsonyabb feszültségű szint esetén földalatti vezetéssel kábelben javasolt elhelyezni. (TKR-hez javasolható melléklet készítése, amelyben területi lehatárolással a hálózatok föld alatti elhelyezési igénye-követelménye rögzíthető kiterjesztve az új vezeték építésén kívül a hálózati rekonstrukcióra is.)

A környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól szóló jogszabály értelmében a közlekedési vonalas létesítmény létesítésre vonatkozó engedélyezési tervében igazolni kell, hogy a külön jogszabály szerinti zajterhelési határértékek a távlati forgalom nagysága mellett teljesülnek. Ha a meglévő közlekedési zajforrás (közúti közlekedés, vasúti, illetve légi közlekedés is) okozta zajterhelés határérték feletti, akkor az útvonal vagy létesítmény korszerűsítésének, útkapacitás bővítésének engedélyezéséhez

a zajcsökkentés lehetőségeire vonatkozó konkrét megoldási és programozott megvalósítási tervet is készíteni kell.

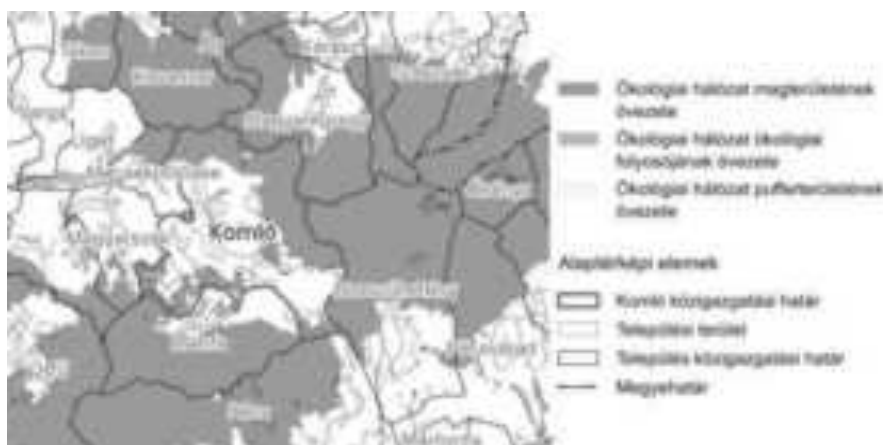
Az országos övezetek a következők:

1. Az ökológiai hálózat magterületének övezete
2. Az ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezete
3. Az ökológiai hálózat puffterületének övezete
4. Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezete
5. Jó termőhelyi adottságú szántóterület övezete
6. Erdők övezete
7. Erdőtelepítésre javasolt terület övezete
8. Tájképvédelmi terület övezete
9. Világörökségi és világörökségi várományos terület övezete
10. vízminőség-védelmi terület övezete
11. Nagyvízi meder övezete
12. Honvédelmi és katonai célú területek övezete
13. Ásványi nyersanyagvagyon-terület övezete
14. Rendszeresen belvízjárta terület övezete
15. Földtani veszélyforrás területének övezete
16. Gazdaságfejlesztés célterületeinek övezete
17. Turizmusfejlesztés célterületeinek övezete
18. Építészeti örökség szempontjából kiemelten kezelendő területek övezete
19. Együtt tervezésre javasolt térségek övezete

A megyei Területrendezési terv alapján a Komlót érintő térségi övezetek a következők:

- **Az ökológiai hálózat magterületének övezete:**

11. ábra: Ökológiai hálózat övezetei (vármegyei területrendezési terv)

Forrás: BVMTrT

Az országos ökológiai hálózat övezetben csak olyan kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategória, illetve olyan övezet jelölhető ki, amely az ökológiai hálózat természetes és természetközeli élőhelyeit és azok kapcsolatait nem veszélyezteti.

Az övezetben bányászati tevékenységet folytatni a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával lehet.

Az egyedileg meghatározott megyei övezetekre vonatkozó szabályok az új beépítésre szánt terület történő kijelölése nem érintheti az vízminőség-védelmi terület övezetével érintett területeket.

A hatályos településszerkezeti terv az OTtT vonatkozó előírásaival összhangban van.

Az ökológiai hálózat magterület övezetére vonatkozó ajánlások:

1. Az övezet által érintett települések szabályozási tervében az előírásokat a magterületen egységesen szükséges megállapítani. Kerülendő távközlési, energetikai, vagy más célú magasépítmény, potenciálisan környezetszennyező létesítmény; így különösen hulladéklerakó, szennyvíziszap-tározó, hígtrágya-tározó, bármilyen nagyobb összefüggő burkolatigényű létesítmény elhelyezése. A meglévő, potenciálisan szennyező létesítmények, üzemelő külszíni bányák működése csak a természetvédelmi szempontoknak alárendelten, a természeti és táji értékek sérelme nélkül történhet. Magterületen új építmény létesítése kizárólag a természetvédelmi célokkal összhangban, a természeti és tájképi értékek veszélyeztetése nélkül javasolható.

2. Azokon a településeken, ahol a település belterülete is védett, ill. a belterületet védett külterület veszi körül, a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény szerint a védett természeti terület a természetvédelmi hatóság engedélyével beépítésre szánt területté minősíthető. A kijelölés feltételeként célszerű előírni, hogy az a jelenlegi belterülethez kapcsolódva, annak legfeljebb 20 %-át teheti ki, erdő vagy más természetes, ill. természetközeli élőhely igénybevétele nélkül.

3. Az ökológiai hálózat magterület övezetére a - vonatkozó törvényi övezeti szabályok mellett – a következő ajánlásoknak is érvényt kell szerezni:

- a kialakult tájhasználat csak a természetközeli állapothoz való közelítés érdekében változtatható meg, művelési ág változtatás csak extenzívebb (természetszerű) irányba javasolható; az övezetbe tartozó mezőgazdasági területek minél nagyobb arányú természetközeli területi átszólása javasolható;
- a tájkép- és látványvédelem (kilátás, rálátás) szempontjait mind a településrendezési és építészeti tervezés, mind pedig az egyes építmények megvalósítása során érvényesíteni kell;
- közlekedési építmények a tájba illesztve, a terepi adottságokhoz alkalmazkodva helyezhetők el;
- a beépítésre szánt területek növelése és fejlesztése a tájkarakter erősítésével, a történeti tájszerkezet és a tájképi adottságok megőrzésével, történhet;
- egyéb új építmény a természetvédelmi kezelés és bemutatás céljából, valamint szimbolikus építményként (emlékmű, kegyhely, stb.) helyezhető el;
- minden új építmény elhelyezése tájba illesztve, a helyi építészeti hagyományoknak megfelelően történhet;
- magasépítmény – kilátó rendeltetésű építmény kivételével – nem létesíthető, csarnok jellegű épület, reklámcélú építmény elhelyezése nem javasolható;
- erdőtelepítés, erdőfelújítás, fásítás kizárólag őshonos fafajokkal végezhető;
- gyepfeltörés, szántás, ültetvénytelepítés, energetikai célú növénytelepítés, intenzív agrotechnika folytatása az övezetben nem javasolható.

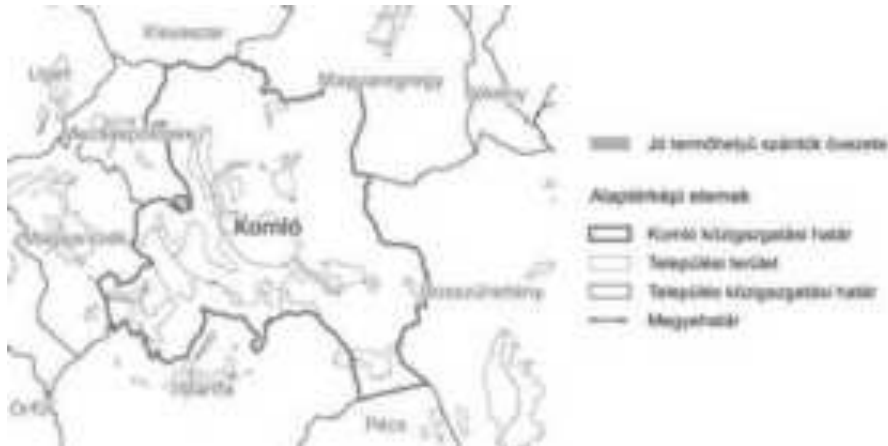
- **Kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete:**

Egyetlen kis folt a közigazgatási határ északnyugati szélé mellett

Jó termőhelyi adottságú szántók övezete:

Egyetlen kis folt majdnem a közigazgatási határ közepén, egy kicsit feljebb

12. ábra: Jó termőhelyű szántók övezete

Forrás: BVMTrT

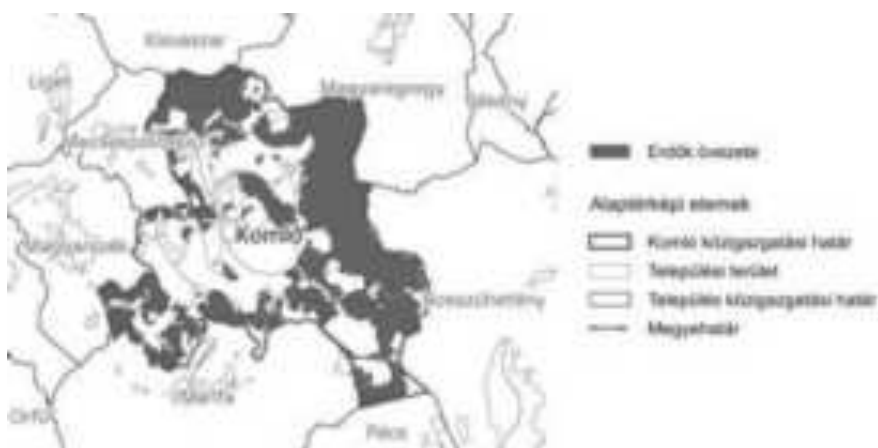
A jó termőhelyi adottságú szántók övezetében új külfejtéses művelésű bányatelek megállapítása és bányászati tevékenység folytatása a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával engedélyezhető

- **Erdők övezete:**

Az egyedileg meghatározott megyei övezetekre vonatkozó szabályok az új beépítésre szánt terület történő kijelölése nem érintheti az erdők övezetével érintett területeket.

Az erdők övezetére vonatkozó területrendezési és területhasználati ajánlások:

13. ábra: Erdők övezete (vármegyei területrendezési terv)

Forrás: BVMTTrT

A szabályozási ajánlás alapján az erdők övezeténél érvényt kell szerezni az alábbi szempontoknak:

- Az erdőterületek kiterjedésének növelése a mezőgazdasági termelésre kevésbé alkalmas területeken (elsősorban az éghajlatváltozás nyomán megváltozó termőhelyi adottságokhoz alkalmazkodni tudó állományokkal, őshonos fajokkal).
- Az erdők ökológiai, biodiverzitási értékének növelése.

Az erdők övezete esetében a szabályozás ajánlásban megfogalmazott változatlan célkitűzés:

- -az erdőszített területek környezetkímélő használata (pl. száraló erdőgazdálkodás).
- -a folyamatos erdőborítást és elegyességet biztosító erdőművelési és erdőkezelési eljárások alkalmazása,
- -az erdőtümbök összekapcsolásának elősegítése,
- -a mezőgazdasági és nem mezőgazdasági földterület első erdőszítésének támogatása, az őshonos, elegyes erdők telepítésének előnyben részesítése, természetességének javítása és közjóléti értékének növelése,
- -az erdők szerkezetátalakítása (pl. a sarj eredetű erdők mag eredetűvé alakítása)

A folyamatos erdőborítást és elegyességet biztosító erdőművelési és erdőkezelési eljárások alkalmazása.

Az erdők övezetére vonatkozó ajánlások:

1. A megye kedvező erdőterületi adottságainak védelme érdekében kerülendő az övezettel érintett területeken úgy a beépítésre szánt területek kialakítása, mint a külszíni bányászat.

- **Erdőtelepítésre javasolt terület övezete:**

14. ábra: Erdőtelepítésre javasolt területek

Forrás: BVMTTrT

A megyei Területrendezési Terv alapján Komló településen foltokban található erdőtelepítésre javasolt övezettel érintett terület.

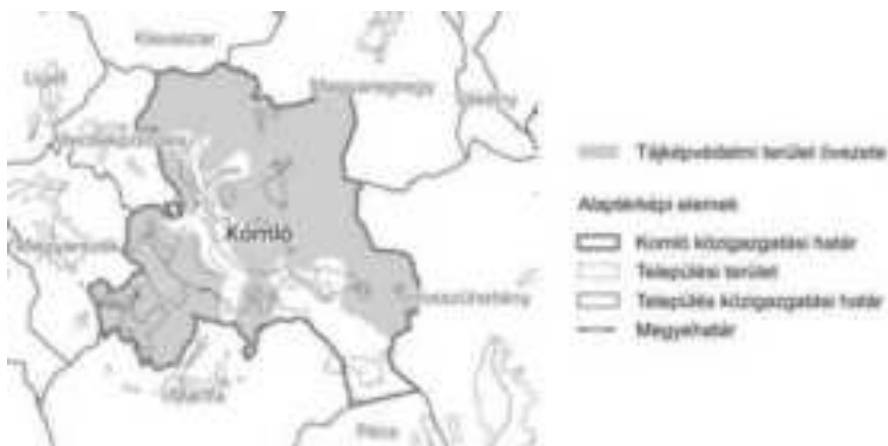
Erdőtelepítésre javasolt terület övezetére vonatkozó ajánlások:

A településrendezési eszközök készítése során az Országos Erdőállomány Adattárban nem szereplő erdőterület területfelhasználási egységeket a településfejlesztési és településrendezési célokkal összhangban – a természeti és kulturális örökségi értékek sérelme nélkül – az erdőtelepítésre javasolt terület övezet területén javasolt kijelölni.

1. Az erdőtelepítés megvalósulásáig az övezetben csak az erdőtelepítés lehetőségét megőrző területhasználat folytatható.
2. Erdőtelepítést az élőhelynek megfelelő, természetesen kialakult őshonos fafajokból álló erdőfoltok megőrzésével, illetve őshonos és tájba illeszthető, tehát az adott élőhelynek, társulásnak megfelelő, inváziós tulajdonságokkal nem rendelkező növényfajok alkalmazásával kell végezni. Cél a minél inkább természetközeli új erdőállományok létrehozása.

- **Tájképvédelmi terület övezete:**

15. ábra: Tájképvédelmi terület övezete

A tájképvédelmi terület övezete területét a kiemelt térségi és megyei területrendezési terv és annak alapján a településszerkezeti terv pontosítja.

Az érintett területre a kiemelt térség és a megye területrendezési tervének megalapozó munkarésze keretében meg kell határozni a tájjelleg helyi jellemzőit, valamint a település teljes közigazgatási területére készülő településrendezési eszköz megalapozó vizsgálata keretében meg kell határozni a tájjelleg megőrzendő elemeit, elemegyütteseit, valamint a tájképi egység és a természeti adottságokhoz igazodó hagyományos tájhasználat helyi jellemzőit.

A pontosított területre a tájképi egység és a hagyományos tájhasználat fennmaradása érdekében a helyi építési szabályzatban meg kell határozni a területhasználatra és az építmények tájba illeszkedésére vonatkozó szabályokat.

A helyi építési szabályzat az építmények tájba illeszkedésének bemutatására látványterv készítését írhatja elő és a készítésre vonatkozó követelményeket határozhatja meg.

Az övezetben bányászati tevékenységet a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet folytatni.

Az övezetben a közlekedési és energetikai infrastruktúra-hálózatokat, erőműveket és kiserőműveket a tájképi egység megőrzését és a hagyományos tájhasználat fennmaradását nem veszélyeztető műszaki megoldások alkalmazásával kell elhelyezni.

A hatályos településszerkezeti terv az OTvT vonatkozó előírásaival összhangban van.

A tájképvédelmi terület övezetére vonatkozó ajánlások:

1. A tájképvédelmi terület övezetével érintett területeken érvényt kell szerezni a következő ajánlásoknak:

- új beépítésre szánt területek csak feltételekkel, a tájképvédelmi szempontok érvényesítésével jelölhetők ki;
- csak a meglévő beépített területhez kapcsolódva, valamint külterületen a megyei területrendezési terv elfogadását megelőzően művelés alól kivett területen javasolható új beépítésre szánt terület kijelölése.
- a művelési ág váltás, illetve a más célú hasznosítás csak az adottságoknak megfelelő termelési szerkezet, tájhasználat kialakítása, illetve a tájkarakter erősítése, valamint közmű és közút építése érdekében az illetékes természetvédelmi hatóság hozzájárulásával lehetséges;
- a tájképvédelmi szempontból érzékeny mezőgazdasági területeken a településrendezési eszközök készítése során célszerű támogatni a természetközeli területi átszervezést, elsődlegesen a vízparti, vízközei, illetve a gyepek művelési ágú területeken, valamint az erdőterületi zárványban elhelyezkedő területeken.
- a látványvédelem (kilátás, rálátás) szempontjait mind a településrendezési és építészeti tervezés, mind pedig az egyes építmények megvalósítása során kiemelten kell érvényesíteni;
- országos jelentőségű védett természeti területen a kertgazdasági terület övezetbe sorolt területeken a 2000 m²-nél kisebb telek nem építhető be, szántóművelési ágú területen építmény nem helyezhető el;

- új épület vagy építmény elhelyezése tájba illesztve, a történeti tájszerkezet, a tájképi adottságok megőrzésével, a tájkarakter erősítésével, a helyi építészeti hagyományok figyelembevételével történhet;
- a közmű és elektronikus hírközlési nyomvonalas hálózatok és járulékos műtárgyaik kiépítésénél, illetve a meglévő hálózatok korszerűsítésénél a tájkép védelme és az esztétikai követelmények érvényesítése céljából – a műszaki lehetőségek és a védett értékek védelmi szempontjainak mérlegelésével – a terepszint alatti elhelyezést kell előnybe részesíteni;
- csarnok jellegű épület és reklámcélú hirdető építmény elhelyezése nem javasolható, a település helyi településképvédelmi rendeletében rendelkezni kell a meglévő tájékoztató táblák, köztárgyak, hirdető-berendezések lebontásáról, újak elhelyezésének feltételeiről.

2. Az övezet részét képező erdőterületen csak az erdőgazdálkodást, vadgazdálkodást, turizmust, kutatás-oktatást szolgáló épületek helyezhetők el, a természeti értékek sérelme nélkül.

3. Az övezet mezőgazdasági területein törekedni kell a művelési ágak kialakult arányainak megtartására, a hagyományos tájkarakter megőrzésére, a tájhagyományt képező művelési ágak és módok megtartására, a tájidegen hasznosítási formák kizárására.

4. A művelési ág megváltoztatása, ill. más célú területhasználat csak az adottságoknak megfelelő tájhasználat kialakítása, ill. a tájkarakter erősítése, természetes állapot visszaállítása, valamint közmű és közút építése érdekében javasolható.

5. Az övezeten belül a településrendezési tervekben kell lehatárolni a kertes mezőgazdasági területeket, ezeken a (volt zártkerti) területeken tájba illeszkedő, hagyományos építészeti megoldásokkal gyümölcs- és szőlőtermesztést, feldolgozást szolgáló épületek helyezhetők el, - telekrendezés során legkisebb teleknagyságként min.1500 m² ajánlott, új telekalakításkor kívánatos az átlag 3000-6000 m²-es kertgazdasági telekméretek biztosítása.

6. Tájképileg érzékeny, beépítési igények által veszélyeztetett városi, városközeli területeken figyelmet kell fordítani arra, hogy a telkek tovább ne aprózódjanak, a szabályozás a nagyobb telekméretek kialakulását segítse, illetve beépítettségük ne növekedjen, a zöldfelületi fedettségük ne csökkenjen.

7. A tájban megjelenő település-sziluetet megváltoztató bel-, vagy külterületi magas építmények elhelyezését kerülni kell, a településrendezési tervekben a kialakult településképek megfelelően meg kell határozni az épületek magassági korlátozását, toronyszerű építmények elhelyezésére az övezeten kívül kell területet kijelölni.

8. A települések beépítésre szánt területén a településkép és a tájkarakter védelme érdekében csarnok jellegű épület építése - látványtervvel igazoltan - tájba illesztve, illetve növényzettel takartan javasolható.

9. A települések beépítésre nem szánt területén a tájkarakter védelme érdekében:

- terepszint alatti építmény alapterülete a telek 10%-át lehetőség szerint ne haladja meg;
- a magasépítményeket a környezethez (domborzati és növényzeti adottságokhoz) illeszkedően lehet elhelyezni;

10. településrendezési, szabályozási eszközök alkalmazásával is elő kell segíteni a hullámterek eredeti, illetve eredetihez közeli állapotának visszaállítását, és a védelem fokozását.

11. A kiépítendő közlekedési utakat a tájbaillesztés követelményei szerint a domborzati és ökológiai adottságokhoz igazodó közlekedési folyosóban indokolt vezetni.

12. Elő kell segíteni a megye területén működő kavicsbányák rekultivációját és az ehhez kapcsolódó tájrehabilitációs feladatok elvégzését.

13. A különböző művelési ágú területeket, mezőgazdasági táblákat elválasztó gyepek, zöldsávok megtartása, illetve kialakítása szükséges, a mezőgazdasági tájfasítás meglévő elemei megtartandók, hiányzó elemei pótlandók.

14. A több települést is érintő, egybefüggő térségi jelentőségű tájképvédelmi területek esetében területfelhasználási egységek kijelölésénél a kilátás-rálátás adottságait figyelembe vevő térségi szintű egyeztetés javasolt.

15. Tájképileg érzékeny, beépítési igények által veszélyeztetett városi, város-közi területeken figyelmet kell fordítani arra, hogy a telkek tovább ne aprózódjanak, és a zöldfelületi fedettségük ne csökkenjen. A tájképet károsító építkezések megakadályozása érdekében tájba illeszkedő, hagyományos építészeti megoldásokra kell törekedni.

16. A tervezett gyorsforgalmi utak és főutak elkerülő szakaszainak területének biztosítása során ezek tájba illesztésére, a környezetvédelem szempontjainak és követelményeinek érvényesítésére különös gondot kell fordítani.

- **Vízminőség-védelmi terület övezete:**

A területrendezési törvény fogalomhasználata szerint vízgazdálkodási térség: országos, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervben megállapított területfelhasználási kategória, amelybe Magyarország vízfolyásai, állóvizei, illetve azok parti sávjai tartoznak.

A vízgazdálkodási térség területét – a vonatkozó törvényi előírásnak megfelelően – (a területrendezési törvény hatálybalépését megelőzően már jogszzerűen kijelölt beépítésre szánt területek kivételével) vízgazdálkodási terület, vízgazdálkodási célú erdőterület, vízgazdálkodási célú mezőgazdasági terület, természetközeli terület, továbbá különleges honvédelmi, katonai és nemzetbiztonsági célú terület vagy honvédelmi célú erdőterület területfelhasználási egységbe kell sorolni, és a működési területével érintett vízügyi igazgatási szervvel egyeztetve kell pontosítani.

16. ábra: Vízminőségvédelmi terület övezete

A vízminőségvédelmi övezetre vonatkozóan a Baranya megyei Területrendezési Terv rendelkezései a vízminőség-védelmi terület övezetével érintett települések helyi építési szabályzatában rendelkezni kell a keletkezett szennyvíz elvezetésének, illetve övezeten belüli kezelésének feltételeiről a Baranya Megyei Területrendezési Tervéhez kapcsolódó szabályozási ajánlások figyelembevételével.

Az egyedileg meghatározott megyei övezetekre vonatkozó szabályok az új beépítésre szánt terület történő kijelölése nem érintheti az vízminőség-védelmi terület övezetével érintett területeket.

A vízminőség-védelem terület övezetére területrendezési és területhasználati ajánlások:

1. A vízminőség-védelmi terület övezet pontos kiterjedését – az ágazattól beszerzett adatszolgáltatás figyelembevételével - a településrendezési tervekben kell rögzíteni.
2. Az eltérő környezeti érzékenységgű – lehatárolt – területekre meghatározott területhasználati szabályokat a településrendezési tervek övezeti szabályai meghatározásánál érvényesíteni kell.
3. Az övezet területén el kell érni a szennyvízcsatorna hálózat mielőbbi teljes kiépítését, a szennyvízelvezetés, tisztítás és kezelés teljeskörű megvalósítását.
4. Törekedni kell az ivóvízbázisokat, sérülékeny vízbázisokat veszélyeztető szennyező tevékenységek mielőbbi felszámolására.
5. Országos vízminőség védelmi területen fekvő csatornázatlan településeken, csatornázatlan településrészekben létesítendő építményekben keletkező szennyvíz környezet károsítása nélküli kezeléséhez, ha:
 - a) a szennyvíz közcsatorna hálózat 200 m távolságban rendelkezésre áll, akkor a közhálózati csatlakozást ki kell építeni a keletkező szennyvíz mennyiségétől függetlenül,
 - b) a napi keletkező szennyvíz mennyisége nem haladja meg a napi egyszeri szállítással elszállítható mennyiséget (helyi szippantó kocsik kapacitását, ami kb 5 m³) és 200 m-nél nagyobb távolságra érhető el a közcsatorna hálózat, a szennyvizeket víz-zárósági próbával igazoltan, vízzáróan kivitelezett, fedett, zárt medencébe kell összegyűjteni és igazolhatóan a kijelölt ürítő helyre szállíttatni.
 - c) a napi keletkező szennyvíz mennyisége meghaladja a napi egyszeri szállítással elszállítható mennyiséget (helyi szippantó kocsik kapacitását, ami kb 5 m³) és 200 m-nél nagyobb távolságra érhető el a közcsatorna hálózat, akkor helyben létesítendő szennyvíztisztító kisberendezés is alkalmazható:
 - ca) ha a tisztított vizek tisztítás utáni vízminősége folyamatosan ellenőrizhető és megfelelő felszíni befogadó kezelői hozzájárulással, befogadó nyilatkozattal rendelkezésre áll
 - cb) ha az egyéb előírások, korlátok nem tiltják, valamint illetékes szakhatóságok hozzájárulnak,
 - cc) a kisberendezés védőterület igénye nem nyúlhat túl a tárgyi telken,
 - cd) a tisztítóberendezéssel azt a tisztítási hatásfokot kell teljesíteni, amit a befogadóhoz igazítva az illetékes szakhatóság meghatároz, ha bármelyik feltétel nem teljesíthető, ki kell építeni a közcsatorna csatlakozást az bármekkora távolsággal érhető el.

6. A települési és térségi szintű csatornahálózattal csak nehezen ellátható külterületi lakott helyeken, a kis laksűrűségű településrészekben, valamint az üzemi telephelyeken költség- és környezetkímélő szakszerű egyedi szennyvízkezelési megoldásokat kell kialakítani.
7. A vízbázisokat veszélyeztető, szakszerűtlenül kialakított üzemelő és felhagyott hulladéklerakók lezárásáról és ártalommentesítéséről gondoskodni kell.
8. Az övezet területén a mezőgazdasági művelés során a kemikáliák használata csak szigorú ellenőrzés mellett lehetséges, indokolt esetben a teljes tiltás is javasolt.
9. Országos vízminőség védelmi területre nyers, tisztítatlan szennyvizet kívülről bevezetni nem lehet, tisztított vizek átvezetésére ugyan azok a feltételek vonatkoznak, mint a területen belüli tisztított vizekre.
10. Közműpótlóként a zárt tároló medence csak akkor alkalmazható, ha a telek állandó megközelíthetőségére a megfelelő (paraméterű és kiépítettségű) közhálózati útkapcsolat biztosított.
11. Szennyvíztisztító telep kijelölt védőtávolságán belül új területhasznosításra, területhasznosítás módosítására területet igény bevenni csak környezetvédelmi hatástanulmány alapján lehet, az abban előírtak betartásával.

- **Ásványi nyersanyagvagyon-terület övezete:**

17. ábra: Ásványi nyersanyagvagyon-terület övezete

Forrás: BVMTrT

Kiemelt térség esetében a területrendezésért felelős miniszter rendeletében, valamint a vármegyei területrendezési tervben megállapított övezet, amelyben a megállapított bányatelekkel lefedett, valamint bányatelekkel le nem fedett, az állam kizárólagos tulajdonát képező, az állami ásványi nyersanyag és geotermikus energiavagyon nyilvántartás szerint nyilvántartott ásványi nyersanyagvagyon területei találhatók

Baranya megye Területrendezési Terve az érintett települések közigazgatási területét jelöli részletes belső területi lehatárolás nélkül.

Az ásványi nyersanyagvagyon-terület övezetét a településrendezési eszközökben kell tényleges kiterjedésének megfelelően lehatárolni.

A településrendezési eszközökben a kijelölt területen csak olyan területfelhasználási egység, építési övezet vagy övezet jelölhető ki, amely az ásványi nyersanyagvagyon távlati kitermelését nem lehetetleníti el.

A hatályos településszerkezeti terv nem tartalmazza az övezet tényleges kiterjedésének megfelelő lehatárolását.

Ásványi nyersanyagvagyon övezetére vonatkozó ajánlások:

1. Az ásványi nyersanyagvagyon övezetében figyelembe kell venni, hogy külszíni művelésű bányatelek csak a magterületen, ökológiai folyosón, világörökségi és világörökség várományos területen kívül jelölhető ki.
2. Az ásványi nyersanyagok kitermelése és hasznosítása során a környezetterhelés csökkentése és a környezeti károk megelőzése érdekében, az erőforrás-kímélő, innovatív, elérhető legjobb technológiák alkalmazása javasolt.

- **Földtani veszélyforrás területének övezete:**

18. ábra: Földtani veszélyforrás területének övezete

Forrás: BVMTTrT

Kiemelt térségi területrendezési terv esetében a területrendezésért felelős miniszter rendeletében, valamint a vármegyei területrendezési tervben megállapított övezet, amelybe a geomorfológiai adottságaik és földtani felépítésük folytán a lejtős tömegmozgások és egyéb kedvezőtlen mérnökgeológiai adottságok által érintett területek tartoznak

Baranya megye Területrendezési Terve az érintett települések közigazgatási területét jelöli részletes belső területi lehatárolás nélkül.

A földtani veszélyforrás területének övezetét a településrendezési eszközökben kell tényleges kiterjedésének megfelelően lehatárolni.

Az övezet területén új beépítésre szánt terület csak akkor jelölhető ki, ha ahhoz a bányafelügyelet a településrendezési eszközök egyeztetési eljárása során adott véleményében hozzájárul.

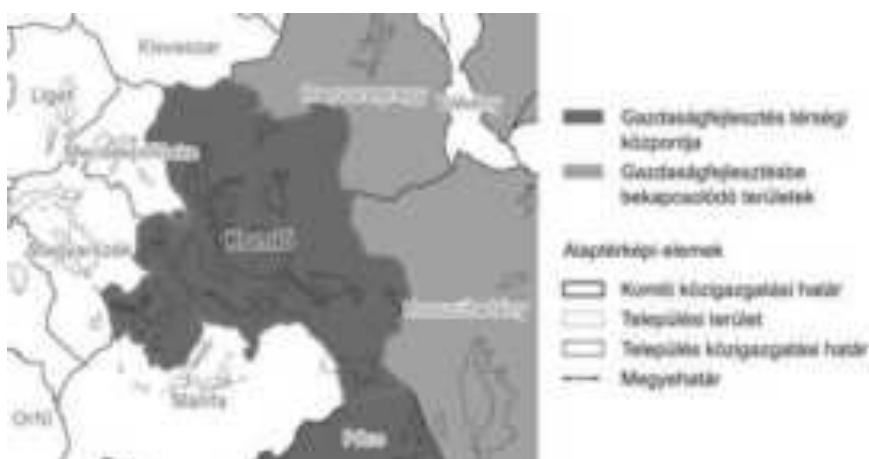
A hatályos településszerkezeti terv nem tartalmazza az övezet tényleges kiterjedésének megfelelő lehatárolását.

A földtani veszélyforrás terület övezetére vonatkozó ajánlások:

1. Az érintett településrendezési tervekben – a földtani és ásványvagyon-gazdálkodási szakterületért felelős szerv aktualizált adataira alapozott – részletes vizsgálattal meg kell határozni a földtani veszélyforrással érintett területek határait.
 2. Azon települések rendezési tervének megalapozásához, amelyek közigazgatási területét a megyei tervben lehatárolt földtani veszélyforrás terület övezete érinti, mérnökgeológiai és geotechnikai szakvéleményt kell készíteni.
 3. A ténylegesen veszélyeztetett területeket – az illetékes szakhatóság bevonásával, szakvéleménye eredményeinek figyelembevételével, a megyei terv övezeti lehatárolásának pontosításával – kell lehatárolni.
 4. A földtani veszélyforrás övezetén belül közvetlenül érintett (igazoltan aktív), vagy csak mozgásra alkalmas (közvetetten érintett) helyszíneket el kell különíteni egymástól.
 5. Az övezetbe tartozó települések igazgatási területén építési tilalmat vagy épített környezethez kapcsolódó bármilyen mértékű tiltást, korlátozást földtani veszélyforrásokra hivatkozva ésszerűen csak akkor lehet érvényesíteni a későbbiekben, ha megtörtént a részletes terepi felvételezés és annak eredményeként aktív mozgás, vagy a jelenlegi területhasználat során ok-okozati kapcsolattal kiváltásra kerülő mozgásra való hajlam fokozódásának megállapítása történt.
 6. Az övezeten belüli önálló területegységeken külön meghatározott sajátos feltételek betartása esetén (pl. védősáv kialakítása, telekméret növelése, beépítés mértékének csökkentése, felszíni vízrendezések, művelési ágak váltása, stb.) viszont csak akkor lehetnek megvalósíthatók a jelenlegitől eltérő területhasználatok, ha a tervezett és a meglévő épített környezet jelenlegi stabilitása és jövőbeni tartós fennmaradása (pl. szabályozási elemekkel, műszaki védelemmel, stb.) biztosított.
 7. Az övezet területén fontos feladat a felszín növényborítottságának megőrzése és növelése, valamint a lejtős tömegmozgásokkal való veszélyeztetettség fokozódásával járó beavatkozások korlátozása.
 8. A felszínmozgásos és földtani veszélyforrásokkal érintett területeken az épületek szennyvízelvezetését minden esetben be kell kötni a közcatornába, zárt tároló, illetve szikkasztó létesítése kerülendő.
 9. Pinceveszéllyel sújtott területen épületet, terepszint alatti építményt, pincét létesíteni, bővíteni, felújítani, illetőleg megszüntetni csak részleges talajmechanikai és geotechnikai szakvélemény és üregkutatói szakvélemény alapján, építési engedély birtokában javasolt.
- A térségi övezetek mellett sajátos övezetek is megnevez a megyei területrendezési terv, melyek Baranya megye esetében a következők.

- **Gazdaságfejlesztés célterületeinek övezete:**

19. ábra: Gazdaságfejlesztés célterületeinek övezete

Forrás: BVMTrT

Baranya megye Területrendezési Terve az érintett települések közigazgatási területét jelöli részletes belső területi lehatárolás nélkül.

A gazdaságfejlesztés területének övezetét a településrendezési eszközökben kell tényleges kiterjedésének megfelelően lehatárolni.

A hatályos településszerkezeti terv nem tartalmazza az övezet tényleges kiterjedésének megfelelő lehatárolását.

A tervben megfogalmazott szabály alapján a gazdaságfejlesztés célterületei övezet tartozó település településrendezési eszközei készítése során, azokon a kereskedelmi- szolgáltató valamint ipari- gazdasági besorolású területeken, amelyeket a helyi önkormányzat rendeletével kiemelt fejlesztési területté minősít, az építési telek megengedett legnagyobb beépítettsége 10%-kal lehet magasabb, a legkisebb zöldfelületi arány pedig 5%-kal lehet alacsonyabb, mint az OTÉK 2. számú mellékletében meghatározott érték.

Gazdaságfejlesztés célterületeinek övezetére vonatkozó ajánlások:

1. A térségi övezetben a gazdasági terület kialakítását és a gazdasági vállalkozások fejlesztését a vonatkozó jogszabály alapján fejlesztési eszközökkel is támogatni kell.
2. A térségi övezetben új innovációs-technológiai fejlesztési célú gazdasági terület kialakítását és az innovációs-technológiai vállalkozások és intézmények fejlesztését a vonatkozó jogszabály alapján fejlesztési eszközökkel is támogatni kell.
3. Lehetőleg kerülni kell a zöldmezős beépítéseket és helyette a települések barnamezős területeit lenne célszerű felhasználni.

- **Turizmusfejlesztés célterületeinek övezete:**

Komló teljes közigazgatási területe a turizmusfejlesztés térségi jelentőségű célterülete övezeti elemébe tartozik.

20. ábra: Turizmusfejlesztés célterületeinek övezete

Forrás: BVMTTrT

Turizmusfejlesztés célterületei övezetére vonatkozó ajánlások:

1. A térségi övezetben új turisztikai célú különleges terület kialakítását és a turisztikai vállalkozások fejlesztését, a turisztikai potenciál növelését és a kihasználás bővítését a vonatkozó jogszabály alapján fejlesztési eszközökkel is támogatni kell.
2. A fejlesztéseknél a térségi szinten egymásra épülő, az egymást nem kielégítő javaslatok élvezzenek prioritást.
3. Az övezettel érintett településeken az adott térség, tájegység domináns turisztikai ágazatának bevételnövelő fejlesztése mellett a kiegészítő kínálatbővítés is kapjon hangsúlyt.
4. Magas minőségű, élményszerű, interaktív és autentikus ökoturisztikai szolgáltatás biztosítása, a turisztikai infrastruktúra fejlesztése a természetvédelmi szempontok sérelme nélkül (az ökológiai sokféleség, a környezeti állapot fenntartása).
5. A környezettudatos és egészséges életmód iránti társadalmi felelősségvállalás, a természeti- kulturális értékek védelme, megőrzése iránti elkötelezettség tudatosítása, kialakítása, erősítése.
6. A helyi erőforrásokra építő hagyományos, helyi termékek és szolgáltatások kínálatának, ismertségének és az irántuk való keresletnek a bővítése.

A turizmusfejlesztés célterületeinek övezetébe tartozó település településfejlesztési koncepciója, integrált településfejlesztési stratégiája, valamint településrendezési eszközei készítése, felülvizsgálata, valamint módosítása során a megalapozó és az alátámasztó munkarészekben be kell mutatni a térség turisztikai rendszeréhez, célpontjaihoz való illeszkedést.

1.4 Szomszédos települések hatályos szerkezeti/rendezési terveinek - Komló fejlesztését befolyásoló - vonatkozó megállapításai

Komló közigazgatási területe 7 baranya megyei településsel határos; Kisvaszar, Magyaregregy, Hosszúhetény, Pécs, Mánfa és Magyarszék.

1.4.1 Pécs

A településszerkezeti tervét az 12/2022. (IV. 22.) határozattal hagyta jóvá.

Pécs Komlóhoz csatlakozó részét ugyancsak a bezárt bányák jellemzik, amelyek közül a Vasas melletti külfejtést újra művelésbe vették.

Komló szempontjából fontos, hogy a szerkezeti terv egy 200 hektáros tervezett iparterület jelöl az M60 autópálya mellett.

Komló közigazgatási határát az alábbi övezetek érintik Pécs vonatkozásában:

- gazdasági célú erdőterület (Eg)
- rét- és legelő mezőgazdasági terület (Mg)
- tervezett ipari gazdasági övezet (Gi T2)

1.4.2 Hosszúhetény

A településrendezési terv 2016-ban készült, amelyet a község képviselőtestülete 8/2016 (X.24.) számú rendelettel fogatott el és azóta többször módosított. A terv nem tartalmaz Komló települést befolyásoló megállapításokat.

Komló közigazgatási határát az alábbi övezetek érintik Hosszúhetény vonatkozásában:

- tervezett ipari gazdasági övezet (Gi T2)
- gazdasági célú erdőterület (Eg)
- tervezett ipari gazdasági övezet (Gi T1)
- rét- és legelő mezőgazdasági terület (Mg)
- védelmi célú erdőterület (Ev)
- falusias lakóterület (LfK)

1.4.3 Magyaregregy

Magyaregregy településfejlesztési céljainak megvalósításában szükséges a térségi együttműködés, különösen Komló városával. A térség fejlesztése, a funkciómegosztásban rejlő előnyök kiaknázásával válhat lehetővé.

Magyaregregy tervdokumentuma javaslatot tesz a Komló és Köblény között, a területrendezési tervekben szereplő főút (M9) nyomvonalán egy a községhez vezető bekötő út helyére és annak csomópontjára.

Magyaregregy településrendezési tervét 2021-ben készítette a Hübner Tervező Kft., amelyet a község képviselőtestülete 2/2021. (V. 28.) számú rendelettel fogatott el. A terv nem tartalmaz Komló települést befolyásoló megállapításokat.

Komló közigazgatási határát az alábbi övezetek érintik Magyaregregy vonatkozásában:

- védelmi célú erdőterület (Ev)
- rét- és legelő mezőgazdasági terület (Mg)

- falusias lakóterület (LfK)

1.4.4 Kisvaszar

A településrendezési tervet 2005-ben készítette Stadler József, amelyet a község képviselőtestülete 3/2005. (II.25.) számú rendelettel fogatott el. A terv nem tartalmaz Komló települést befolyásoló megállapításokat.

Komló közigazgatási határát az alábbi övezetek érintik Kisvaszar vonatkozásában:

- védelmi célú erdőterület (Ev)
- gazdasági célú erdőterület (Eg)

1.4.5 Mecsekpölöske

Mecsekpölöske településrendezési tervét 2007-ben készítette az A. D. & U. Kft. A terv nem tartalmaz Komló települést befolyásoló megállapításokat.

Komló közigazgatási határát az alábbi övezetek érintik Mecsekpölöske vonatkozásában:

- gazdasági célú erdőterület (Eg)
- rét- és legelő mezőgazdasági terület (Mg)
- általános mezőgazdasági terület (Má)
- (Kkn)
- különleges terület, bányaterület (Kb)

1.4.6 Magyarszék

Mecsekpölöske településrendezési tervét 2006-ban készítette az A.D.&U. Kft., amelyet a község képviselőtestülete 4/2006. (VII.4.) számú rendelettel fogatott el. A terv nem tartalmaz Komló települést befolyásoló megállapításokat.

Komló közigazgatási határát az alábbi övezetek érintik Magyarszék vonatkozásában:

- rét és legelő mezőgazdasági terület (Mg)
- általános mezőgazdasági terület (Má)
- gazdasági erdőterület (Eg)
- eü-i, szociális és turisztikai erdőterület (Ee)
- közlekedési övezet, országos főút (Köu-0)
- tervezett üdülők helyi ellátó övezet (Üüe-T)
- zöldterület, közpark, általános (Z1)

1.4.7 Mánfa

A község és a város külső területein található, bányászati múltból visszamaradó meddőhányók tájba illesztése, földtakarása, növényesítése kiemelt feladata volt az utóbbi éveknek. A tájrendezés befejezése, az utógondozási munkák egyes területeken még tartanak, de a terület használati joga visszakerült Komló Város Önkormányzatához.

Mánfa településrendezési tervét 2003-ban készítette a A.D.&U. Kft. amelyet a község képviselőtestülete 3/2003 (IV.25..) számú rendelettel fogatott el és azóta többször módosított. A módosított terveket az 5T

Építészeti és Városfejlesztési Kft. készítette. A terv nem tartalmaz Komló települést befolyásoló megállapításokat.

Komló közigazgatási határát az alábbi övezetek érintik Mánfa vonatkozásában:

- eü-i, szociális és turisztikai erdőterület (Ee)
- gazdasági erdőterület (Eg)
- rét és legelő mezőgazdasági terület (Mg)
- általános mezőgazdasági terület (Má)
- kertes mezőgazdasági terület (Mke)
- védelmi erdőterület (Ev)
- tervezett gazdasági övezet (Gi T1)
- különleges terület, bányaterület (Kb)

1.5 Hatályos településfejlesztési döntések bemutatása

1.5.1 A hatályos fejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia vonatkozó megállapításai

Komló város 2016-2030 közötti időszakra vonatkozó Településfejlesztési Koncepciójában megfogalmazott jövőkép értelmében 2030-ra kitűzendő célként az alábbiakat fogalmazták meg:

Komló 2030-ban

lakosainak munkát adó, élhető, értékeit tisztelő város, amelynek fenntartható a gazdasága, a társadalma és a környezete

A koncepcióban megfogalmazott átfogó célok az alábbiak:

- A város és vonzáskörzete lakosságának munkát adó gazdasági központ
- Jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet, vonzó városközpont
- Jövőjében bízó, nyitott, szolidáris fenntarthatótársadalom

Komló város Integrált Településfejlesztési Stratégiája a város 2023-ig elérni kívánt fejlesztési céljait és beavatkozásait határozza meg. Az ITS-ben megfogalmazott jövőkép a dokumentum elkészültekor hatályos településfejlesztési koncepcióban megfogalmazott jövőképhez igazodik.

A jövőkép elérése érdekében három átfogó célt jelöltek ki:

- I. A város és vonzáskörzete lakosságának munkát adó gazdasági központ
- II. Jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet, vonzó városközpont
- III. Jövőjében bízó, nyitott, szolidáris fenntartható társadalom

A három átfogó célhoz az alábbi tematikus célok kapcsolódnak:

- T1. A város közúti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése
- T2. Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése
- T3. A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdasági szerkezet fejlesztése
- T4. Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel
- T5. Hatékony városüzemeltetés
- T6. A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése
- T7. Vonzó városközpont kialakítása
- T8. A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése.

- T9. Átkötő és havária utak létesítése
- T10. Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózatot kialakítása
- T11. A népesség csökkenésének megállítása
- T12. A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése
- T13. A társadalmi integráció erősítése

A városrészek céljaival összhangban az alábbi területi célok kerültek megfogalmazásra:

- V1 Sikonda: A turisztikai szolgáltatások bővítése a térségi attrakciók összehangolásával és a városrész rekreációs szerepének erősítésével.
- V2 Nyugati városrész: A közterületek, közösségi terek kialakítása, az életminőség javítása
- V3 Déli városrész: Az elérhetőség javítása
- V4 Belváros: A Belváros funkcionális megerősítése érdekében a közlekedési funkciók csökkentése
- V5 Altáró: A közlekedési kapcsolatok javítása a vasúton való újabb átjáróval az Ipari út irányába
- V6 Északi városrész: Községi terek kialakítása és a városközponttal való elérhetőség javítása
- V7 Keleti városrész: A közösségi terek és zöldfelületek fejlesztése, a közszállítás zavaró hatásainak mérséklése a szegregálódás csökkentése érdekében
- V8 Zobákpuszt: Községi és humán közszolgáltatási funkciók fejlesztése
- V9 Mecsekjányosi: Községi és humán közszolgáltatási funkciók fejlesztése
- V10 Kisbattyán: Úthálózat felújítása
- K Külterületek: A szegregálódás megállítása

1.5.2 Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések

Hatályban lévő településrendezési szerződés Komló Város Önkormányzata és AUTOKAR Korlátolt Felelősségű Társaság valamint a 5T Építészeti és Városfejlesztő Kft. között áll fenn.

A szerződésben tárgyat három ingatlan képi:

- Komló Belterület 1520/5 hrsz.-ú kivett parkerdő
- Komló Belterület 1520/7 hrsz.-ú kivett parkerdő
- Komló Belterület 3918/10 hrsz.-ú legelő és erdő

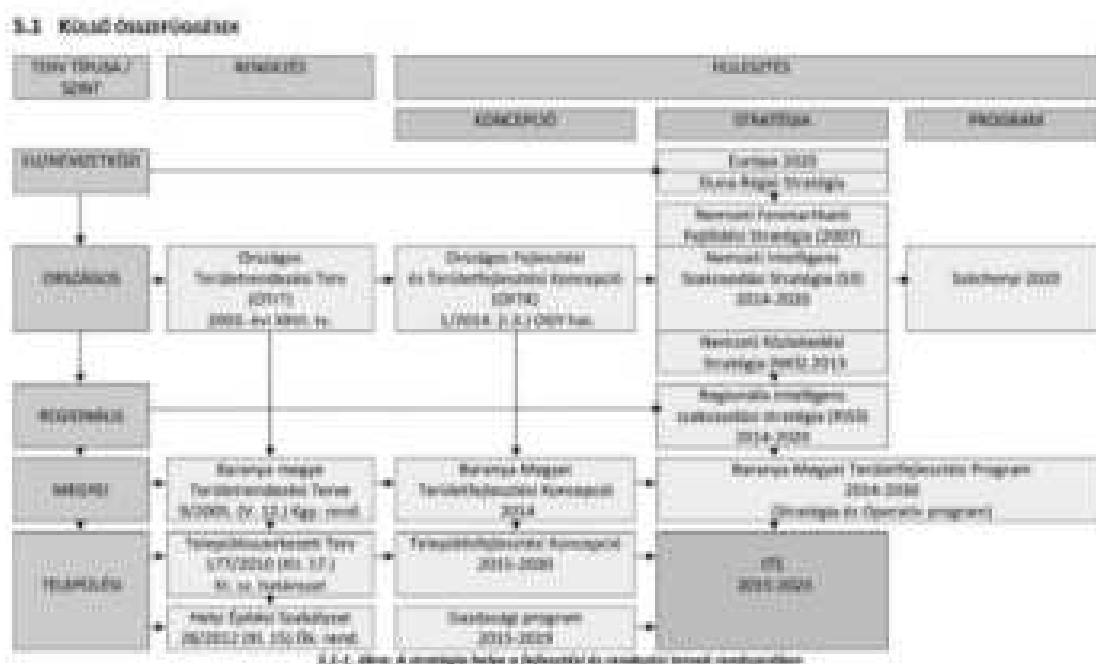
A szerződés célja egy meglévő telephely mellett található hrsz.-en gazdasági és ipari telephely bővítés Komló Belterületén. Az önkormányzati tulajdonú szabályozási tervlapon szereplő övezetek a bővítéssel érintett ingatlanokon átsorolásra kerülnek. Az Ev jelű védelmi erdőterület Gi jelű gazdasági területté, míg az Z1 jelű zöldterület esetében Gksz jelű gazdasági területbe kerül átsorolásra. Ezek az átsorolások a településen új beépítésre szánt területek kijelölését jelentik. Az Komló Város Önkormányzat főépítésze a jogszabály értelmében megjelölt csereterület a 3918/10 hrsz.-ú ingatlan, amely jelenleg beépítésre szánt kertvárosias lakóterület a továbbiakban beépítésre nem szánt zöld vagy védelmi erdőterületbe való visszasorolása alkalmas. A 1520/5 hrsz. és a 1520/7 hrsz. számú ingatlant Komló Város Önkormányzat Képviselő-testülete kiemelt fejlesztési területté nyilvánította.

1.6 A település településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata

Településrendezési tervek összhangja a Településfejlesztési stratégiával

A településrendezési eszközök különböző típusait, szintjeit és hierarchiáját, egymással való kapcsolatait, illetve az ITS helyét ebben a tervrendszerben az 5-1.1. ábra mutatja be. Minden alacsonyabb szintű terv a célrendszerét a felette álló – magasabb szintű – terv célrendszerét figyelembe véve, azokhoz igazítva alakítja, így az alacsonyabb szintű tervek egyre részletesebben dolgozzák ki a kitűzött célokhoz vezető konkrét megoldásokat, javaslatokat.

21. ábra: Településrendezési tervek összhangja a településfejlesztési stratégiával

Terra Studio Kft. | 2024 Budapest, Széchenyi utca 34.

•Komló Város Településszerkezeti Terve:

Jogszabályi háttér: Komló város Településszerkezeti Tervét a Képviselő Testület a 177/2010 (XII. 17.) határozattal hagyta jóvá, ezt módosította a 185/2012 (XII. 14.) és a 147/2013 (IX.26) határozat. Egy módosítás jelenleg is folyamatban van.

• Komló Város Helyi Építési Szabályzata:

Jogszabályi háttér: Komló Város Helyi Építési Szabályzatát a Képviselőtestület 28/2012 (XI. 15) rendelettel hagyta jóvá és módosította a 28/2013 (IX. 27.) rendelettel.

A módosításokat 2017-2023 között az 5T Építészeti és Városfejlesztési Kft. készítette.

A szabályozási tervek és a vonatkozó (beépített) módosítások megtalálhatóak a város honlapján (<http://www.komlo.ekisterseg.hu/koncepcioik/rendezesiterv>). A módosítások folyamatosan átvezetésre kerülnek a város térinformatikai rendszerében.

Amennyiben a megjelenő fejlesztési igények nem voltak összhangban az érvényes településrendezési eszközökkel, a város a magasabb rendű tervek figyelembevétele mellett módosította a Településszerkezeti Tervét, vagy Helyi Építési szabályzatát.

A rendezési terv módosítása a korábban keletkezett indítványok alapján ez évben is folyamatban van.

Ez a módosítás az utolsó, amelynél még az érvényben lévő terv módosítható. 2016. január 1-től e tervek még 2018-ig használhatók, de módosítani már ezen időszakban nem lehet. 2016 és 2018 között új településrendezési terv készítendő a 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendeletben foglalt tartalmi követelmények, fogalmak és jelölési rendszerek figyelembe vételével.

Ha a készítendő ITS-be olyan projektek kerülnek be, amelyek az érvényes településrendezési terv módosítását igénylik, akkor a projekt végrehajthatósága érdekében a módosítás mielőbb le kell, hogy fusson.

1.6.1 A hatályban lévő településrendezési eszközök

Komló város Településszerkezeti Tervét a Képviselő Testület a 177/2010

(XII. 17.) határozattal hagyta jóvá, ezt módosította a 185/2012 (XII. 14.), 147/2013 (IX.26.), 105/2015. (IX.10.), 166/2015 (XII.10.), 128/2016 (VII.14.) és a 185/2016 (XII.15.) határozatokkal egységes szerkezetben.

1.6.2 A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek

1.6.2.1. A hatályos településszerkezeti terv megállapításai:

A településszerkezeti terv – összhangban az országos és megyei területrendezési tervekkel – hosszú távra meghatározza Komló fejlődésének térbeli irányait, lehetőségeit, korlátait, kialakítja a településszerkezet fejlesztésének újabb elemeit.

BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETEK:

Lakóterület

- **nagyvárosias lakóterület:** sűrű beépítésű, több önálló rendeltetési egységet magába foglaló, jellemzően 12,5 m-es építménymagasságot meghaladó lakóépületek elhelyezésére szolgál. (telepszerű, többszintes lakótelepek, Körtvélyes, Kökönyös, Kenderföld, Szilvás, Dávidföld egy kis foltban, Újtelepről keletre)
- **kisvárosias lakóterület:** sűrű beépítésű, utcafrontra épülő zárt sorú, vagy zárt sorúsodó földszintes lakóépületek elhelyezésére szolgál. (Újtelep, Újtelep és Kökönyös közt, Könyökönös széle)
- **kertvárosias lakóterület:** A kertvárosias lakóterületek elsősorban laza beépítésű, szabadonálló összefüggő nagy kertes, jellemzően 6,0 m –es építménymagasságot meg nem haladó lakóépületek elhelyezésére szolgál. (Dávidföld, Sikonda déli része, Somág, Palántág, Gesztenyés és tőle nyugatra és keletre, Szilvás keleti széle, Újtelep keleti és déli széle, palahányótól nyugatra, Kökönyös nyugati széle)
- **falusias lakóterület:** A kertvárosias lakóterületek elsősorban laza beépítésű, szabadonálló összefüggő nagy kertes, jellemzően 6,0 m –es építménymagasságot meg nem haladó lakóépületek elhelyezésére szolgál. (Kisbattyán belterület és tőle délre,

Jánospusztá, Zobákpusztá déli része, Somág, Gesztenyész, Sikonda, Mecsekjánosi keleti széle, Mecsekfalva)

Vegyes terület - Központrendszer, intézményellátás

- **településközponti, vegyes terület:** több önálló rendeltetési egységet magába foglaló, lakó és olyan helyi települési szintű igazgatási-, kereskedelmi-, szolgáltató-, vendéglátó-, szálláshely szolgáltató-, egyházi-, oktatási-, egészségügyi-, szociális- épületek, valamint sportlétesítmények elhelyezésére szolgál, amelyek alapvetően nincsenek zavaró hatással a lakófunkcióra. (Mecsekjánosi Fő utca, Zrínyi Miklós utca - Zrínyi tér - Tompa Mihály utca, Kossuth Lajos utca térsége, Városház tér - Bem József utca - Templom tér, Március 15. utca - Függetlenség utca, Berek utca térsége).
- **központi vegyes terület:** több önálló rendeltetési egységet magába foglaló, elsősorban központi igazgatási, kereskedelmi, szolgáltató gazdasági épületek elhelyezésére szolgál. Ez esetünkben többségében az oktatási és egyéb intézmények területét jelenti. (Kökönyös, Gagarin utca, Kossuth Lajos utca, Alkotmány utca - Függetlenség utca, Gesztenyész)

A gazdasági területek

- **egyéb ipari gazdasági terület:** olyan gazdasági célú ipari létesítmények elhelyezésére szolgál, amelyek más beépítésre nem szánt területen nem helyezhetők el. (Mecsekjánosi északi része a Fő utca mentén, Szopoki rét, Altáró területe (vasút menti területek), Kossuth-akna, Zobák-akna, Déli elkerülő út alatti terület)
- **kereskedelmi-szolgáltató gazdasági terület:** elsősorban nem jelentős zavaró hatású gazdasági tevékenységi célú épületek elhelyezésére szolgál. (Mecsekjánosi Fő utcától keletre, János pusztá nyugati része, Altáró központ felőli része, Kökényös, Dávidföld, Körtvélyesi dűlő, Sport-völgy, Közüzemi völgy és más lakóterület, vagy városközpont közelében lévő gazdasági területek, Ady Endre utca - Anna akna mente)

• Üdülőterület

- **üdülőházas üdülőterület:** Az üdülőterület, Komló esetében a sikondai területen található
- **hétvégi házas üdülőterület:** Az üdülőterület, Komló esetében a sikondai és a homoki területen található

• Különleges területek (turizmus, sport, rekreációs stb.)

A **különleges terület kategóriába** azok a területek tartoznak, amelyek a rajtuk elhelyezendő építmények különlegessége miatt (helyhez kötöttek, jelentős hatást gyakorolnak a környezetükre, vagy a környezetük megengedett külső hatásaitól is védelmet igényelnek) és más beépítésre szánt területfelhasználású területektől eltérnek. (hulladékkezelő és lerakó területek, szennyvíz telep, bányaterületek, zöldfelület jellegű különleges területek, sport, temető, közlekedési- és

közműépítmények területei, kórház területe).

- **különleges terület (sport):** Mecsekjánosi Fő utcától nyugatra, Kökönyös északi és DNy-i széle
- **különleges terület (hulladék-, szennyvízkezelés):** homoki területtől északra
- **különleges terület (strandfürdő):** Sikonda
- **különleges terület (egészségügyi terület):** Sikonda - Bányászati szanatórium, Körtvélyesi dűlő, Kossuth-akna felett - Leo Amici Alapítvány Addiktológiai Központ, Újtelep - Háziorvosi rendelő
- **különleges terület (állatmenhely):** Mecsekjánosi Hizlalda utca, Komlói temető környéke

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

- **Különleges terület (sport):** Mecsekjános és Jánospuszta között
- **Különleges terület (napelempark):** Vadaskert és Kisbattyán között, Öreghegy nyugati széle, Szállásfalu nyugati széle, Dávidföld és Öreghegy közt, Déli elkerülő út déli szakasza mellett
- **Különleges terület (temető):** Mecsekjánosi Fő utcától keletre, Újteleptől nyugatra
- **Különleges terület (bányaterület):** Kossuth-akna, Zobák-akna, Anna-akna, palahányó
- **Különleges terület (kemping):** Sikonda

- **Erdőterület**

Az erdőterületeken az erdő rendeltetésének (védelmi, gazdasági, egészségügyi-szociális, turisztikai) megfelelő építmények helyezhetők el az OTÉK 28. §(3)-(4) bekezdésében foglalt korlátozások szerint.

- védelmi célú erdőterület
- gazdasági célú erdőterület
- egészségügyi-turisztikai erdőterület

- **Zöldterület**

A zöldterületként lehatárolt területek a közösségi használatra szánt parkok, kertek, játszóterek.

Városközpont területe, Dávidföld, Körtvélyes, Kökönyös, Újtelep, Komlói temető, Gesztenyész, Anna-akna

- **Mezőgazdasági terület**

A mezőgazdasági területen a növénytermesztés, az állattenyésztés és a halászat, továbbá az ezekkel kapcsolatos termékfeldolgozás és -tárolás, valamint turisztikai hasznosítás építményei helyezhetők. Komlón kevés ide sorolható terület van. Ennek a területfelhasználási kategóriának egy sajátos fajtája a kertes mezőgazdasági terület, a kiskertek, régi nevükön zártkertek, amiből Komlón sok van.

- rét, legelőterület
- általános mezőgazdasági terület (szántó)

- kertes mezőgazdasági terület: Cseresnyák, Malomszéle dűlő, Palántág, Aranyposhár, Szilvás, Altáró, Mecsekjánosi, Öreghegy, Körtvélyesi dűlő és Határtető területe

- **Vízgazdálkodási terület**

A területfelhasználási egységbe tavak vízfolyások, valamint vízművek és kutak területei tartoznak. A területen építményeket elhelyezni csak a vízgazdálkodási szempontok figyelembevételével – külön jogszabályban foglaltak szerint – lehet.

- **Közlekedési terület**

A közlekedési és közmű elhelyezésére szolgáló terület az országos és helyi közutak, a kerékpárutak, a gépjármű várakozóhelyek (parkolók), a járdák és a gyalogutak, mindezek csomópontjai, (ezek többségükben közterületen helyezkednek el) vízelvezetési rendszere és környezetvédelmi létesítményei, a közforgalmú vasutak, továbbá a közművek és a hírközlés építményeinek elhelyezésére szolgál.

- vasúti terület

1.6.2.2 A hatályos településszerkezeti terv tervezett/megvalósult elemei

Komló Város településszerkezeti terve 2010-ban készült, tervezett elemei közül azóta az alábbiak valósultak meg.

Tervezett/megvalósult elemek

- **Kertvárosias lakóterület:**

- Dávidföld és a tervezett elkerülő út között, folyamatosan, de lassú ütemben épül ki. Ma már egy kicsit nagynak tűnik a tervezett fejlesztés.
- Az aktuális szabályozási tervlapon a terület már szinte teljes egészében kertvárosias lakóterületként jelenik meg.

- **Központi vegyes terület:**

- A városközpont déli fejlesztése a hőerőmű helyén, nem valósult meg.
- Jelenleg a tervlapok alapján a hőerőmű helyén településközponti vegyes terület található.
- Ugyancsak a városközpont bővítésére szolgálna a keleti irányban üzemi területek funkcióváltásával.
- A városközpont keleti részét a tervlapok alapján jelenleg településközponti vegyes területek, központi vegyes területek, kereskedelmi-szolgáltató gazdasági területek és nagyvárosias lakóterületek alkotják.
- Zobák akna déli részén, volt bányászati terület új funkcióra való hasznosításával. Nem valósult meg.

- **Kereskedelmi, szolgáltató gazdasági terület:**

- A Kossuth Lajos utca és a vasút között, a Városház tértől a Tompa Mihály útig. Megvalósult. Körtevényes déli részén. Részben felhasználásra került.
- **Ipari terület:** Kossuth-akna és Béta-akna területe. Funkcióváltás nem jött létre.
- **Üdülő terület:** Sikonda déli részén. Nem jött létre.

Közlekedéshálózati fejlesztési elemei

- Nyugati és keleti tehermentesítő út. Nem valósult meg.
- Országos hálózat tervezett eleme az 66-os út elkerülő szakaszai, és az M9-hez való csatlakozás. Egyelőre egyik sem valósult meg, de az M65 gyorsforgalmi/ M9-es autópályára 2024-ben közbeszerzést írtak ki a déli szakasz megtervezésére.
- 66-os főút Pécs és Sásd felőli szakaszának felújítása kiviteli terv fázisba lépett, burkolat teherbírás növelése a Pécs és Mánfa közötti szakaszon.
- 6543 sz. út felújítása megvalósult.
- 6541sz. (6-os főút) út felújítása megvalósult Hosszúhetény és Bonyhád irányában. A Völgységi-patak mentén gabion támfal megerősítés történt az út Hird és Máza-Szászvár közötti szakaszán.
- Elkészült a Komlói Kistérségi Kerékpárút, bővítése megtörtént Orfű és Magyarhertelend bekapcsolásával.

Az épített örökség védelme

- Mecsekfal, Mecsekjánosi, és Kisbattyán egyes értékes épületei, a sikondai alkotóház és a bányász utókezelő épülete helyi védettséget kapott.
- M6-os gyorsforgalmi út megépült, ami javítja a közúti kapcsolatokat az ország többi részével.

A Településszerkezeti Tervben megfogalmazott jövőbeli célok és programok

1. Természeti értékek védelme:

- a már meglévő országos vagy helyi védettség alatt álló területek (pl. Csermaalja Természetvédelmi terület) és a Kelet-Mecsek Tájvédelmi Körzet, valamint a Natura 2000 programba tervezett területek és ökológiai folyosók mellett a velük érintkező, fontosabb helyi természeti értékeket is helyi védelem alá kell vonni, átmeneti övezetek kialakításával
- a tájkarakter megtartásának feltétele mellett szorgalmazni kell a rossz termőhelynek minősített szántók rétegelt területtű, és a rétek legelők fokozatos erdőterületté átalakítását
- ipari, idegenforgalom fejlesztési szándékokat összhangba kell hozni a táji-természeti adottságokkal, értékekkel

- városközpont területén zöldterületek arányát, kiterjedését növelni kell, kül és belterületek meglévő és új zöldterületeit egységes rendszerbe kell integrálni

2. Települési környezet minőségének javítása:

- komposztálás bevezetése, szelektív hulladékgyűjtés továbbfejlesztése
- illegális hulladék, - szeméttelések felszámolása

3. Az épített örökség védelme:

- Mecsekfalu, Mecsekjánosi, és Kisbattyán egyes értékes épületei, a sikondai alkotóház és a bányász utókezelő épülete helyi védettséget kell kapjon
- védett értékek helyreállításának, felújításának ösztönzése díjakkal, elismerésekkel

4. Infrastruktúra fejlesztése:

- regionális kerékpárút hálózathoz csatlakozó turisztikai kerékpárút nyomvonalának kijelölése, megépítése
- városközpont északi szektorában (kórház, bíróság, munkaügyi központ, vásárcsarnok, piac illetve Körtvélyes és Kökönyös területe) parkolóhely hiány mérséklése - új várakozóhelyek létesítésével, állóforgalom déli városközponti területre való átteljesítésével
- építési kőszállítás rakodás elterelése a városközpontból
- élővizek partján (elsősorban Kaszánya-patak) zöldterületként, parkként szolgáló közterületként kialakított kezelősáv létrehozása
- felszíni vízelvezetés hiányosságainak felszámolása, elsősorban az újonnan beépülő és az erózióknak kitett területeken
- szennyvíz hálózaton kívül eső településrészek, háztartások bekötése a városi szennyvízhálózatba

5. Felkészülés a település lélekszámának növekedésre:

- még beépíthető foghíjak számbavétele a meglévő lakóterületeken
- új, többfajta építési igényt kielégítő építési területek kijelölése, szabályozási keretek kidolgozása (fiatalabb korosztály megtartása végett)
- fejlesztési területek biztosítása a tartalmas, vonzó városi élet szolgáltatásai számára - elsősorban a városközponti területeken

6. A gazdaság és az idegenforgalom fejlődésének elősegítése:

- meglévő iparterületek rekonstrukciójának folytatása, új ipari-gazdasági területek kijelölése és szabályozása (a teljesebb körű foglalkoztatottság érdekében)
- sikonda üdülőterület új, növekvő szerepének megfogalmazása, illetve új üdülőterület kijelölése a gadányi tavak mentén

7. A település elérhetőségének javítása:

- város érdekeinek érvényesítése az országos gyorsforgalmi úthálózat fejlesztési programjának alakítása és ütemezése kapcsán
- úthálózat fejlesztések építésjogi előkészítése

A településszerkezeti tervben megfogalmazott szükséges fejlesztések és területigénye

A korábban említett céloknak csak kis része igényli új beépítendő területek kijelölését.

- Új munkahelyek teremtése a város már meglévő, régi iparterületein (rehabilitáció) pl. Altáró, Anna-akna, Zobák, Közüzemi völgy...) illetve új gazdasági területek kijelölése a település külső területein
- A Béta-akna területén (kb 35 ha) a korábbi bányász létesítmények és lakóépületek bontása után, közművek kiépítésével, bekötőutak rekonstrukciójával jelentős zöldmezős ipari területeket lehet kialakítani
- A megcélzott népesség gyarapodás lakásigényéhez több terület is beépíthető, például a Dávidföld és Mecsekfalu közti beépítetlen terület (kb. 13 ha), Körtvélyes és Mecsekfalu közötti területek (kb, 10 ha) és a körtvélyesi lakóteleptől nyugatra fekvő beépítetlen terület (5 ha) Ezek a területek már a korábbi szabályozási tervben is lakásépítés céljából kijelölt beépítésre szánt területként szerepelnek, azonban jelenleg üres, beépítetlen foltokat alkotnak a városszövetben.
- A Dávidföld nyugati részén található terület napelempark számára ideális kialakítása pozitív tendenciát indíthat el a város fejlődésében, település arculatát is pozitívan befolyásolhatja
- A tartalmas, változatos funkciókat biztosító városi lét feltételeinek egy része rekonstrukcióval, a meglévő intézmények, létesítmények felújításával és korszerűsítésével is biztosítható
- A tervben megfogalmazott egyik legjelentősebb tervezett fejlesztés a vasútállomás kitelepítése a városközpontból, a felszabaduló területek felhasználása a városközpont fejlesztésére (funkció megkettőzése helyett funkciók kiegészítése lenne célszerű)

Az újonnan bekapcsolásra kerülő, városközponti területeken már megfelelő mértékben van jelen a kereskedelem, ezért itt lazább beépítés és a kultúra-szórakozás-rekreáció létesítményei szorgalmazottak.

A tervek alapján a vasútállomás áthelyeződik a Zrínyi térhez, ezáltal kijelöli a városközpont új, északi határát, eredményeképpen jelentős, kb 3 ha fejlesztési terület szabadulhat fel más, központba illeszkedő funkcióknak

Ennek köszönhetően a helyi-, helyközi autóbusz-pályaúdvár is levegőhöz juthat, kedvezőbb forgalmi rend, nagyobb terület biztosítható számára. Más tervek alapján akár az autóbusz pályaúdvár is kitelepíthető a vasútállomás új helye mellé, így még még több fejleszthető terület szabadulna fel.

Helyi Építési Szabályzat

Szabályozás kötelező elemei - módosítás csak a Szabályozási Terv módosításával lehetséges:

- a) szabályozási vonal
- b) építési övezet, övezet, építési övezet határa, övezet határa
- c) területfelhasználási egység besorolása
- d) belterületi határ, tervezett belterületi határ
- e) építési hely
- f) telek be nem építhető része
- g) közhasználat számára megnyitott magánterület.

Területhasználat (OTÉK alapján):

BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETEK

LAKÓTERÜLET: területfelhasználási egységek:

- nagyvárosias lakóterület - **Ln**
- kisvárosias lakóterület - **Lk**
- kertvárosias lakóterület - **Lke**
- falusias lakóterület - **Lf**

ÜDÜLŐTERÜLETEK: területfelhasználási egységek:

- üdülőházas üdülőterület - **Üü**
- hétvégi házas üdülőterület - **Üh**

VEGYES TERÜLETEK: területfelhasználási egységek:

- településközponti központi vegyes terület - **Vt**
- központi vegyes terület - **Vk**

GAZDASÁGI TERÜLETEK: területfelhasználási egységek:

- kereskedelmi, szolgáltató gazdasági terület - **Gksz**
- egyéb ipari gazdasági terület - **Gi**

KÜLÖNLEGES TERÜLETEK: területfelhasználási egységek:

- különleges sportterület - **Ks**
- különleges hulladékkezelési terület - **Kh**
- különleges egészségügyi terület - **Ke**
- különleges strandfürdő terület - **Kf**
- különleges állatmenhely terület - **Ká**
- különleges büntetés-végrehajtási terület - **Kbü**

szabályozás módszertani szerint:

- kialakult terület (már beállt) - **K**

K - kialakult területen a fő szabály a már meglévő beépítéshez való illeszkedés,

- szabályozási terv 1. számú mellékletében meghatározott övezeti paraméterek szerint (illeszkedés jogán sem átléphető korlát)
 - rekonstrukciós terület (változásra vár) - **R**

R - korábban már beépített terület rendeltetését, vagy beépítési paramétereit a szabályozási terv megváltoztatja

- szabály: 1. sz mellékletben leírt övezeti korlátok és a szabályozási terv
- ha rekonstrukció változatlan területhasználat mellett történik, az új beépítés paramétereit is az 1. melléklet övezetre vonatkozó paraméterek, határértékek jelentik
- a területen hosszabb időszakon át a régi és az új elemeket vegyesen tartalmazó beépítés lesz a jellemző.
- azokon a területeken, amiket a szabályozási terv funkcióváltásra ítél, a korábbi területhasználatba illeszkedő tevékenységek folytatható a meglévő épületeken, az 1. mellékletben meghatározott határértékeken belül
 - beépítésre tervezett terület (még beépítetlen) - **T**
- **T** - ha a tervezett új beépítés mellett van új, megvalósult építkezés, akkor minden esetben az új beépítés paramétereit mérvadóak

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

KÖZLEKEDÉSI TERÜLETEK: területfelhasználási egységek:

- közúti közlekedési terület
- kötöttpályás közlekedési terület

ZÖLDTERÜLETEK: területfelhasználási egységek:

ERDŐTERÜLETEK: területfelhasználási egységek:

- az alábbi kategóriák esetében a körzeti erdőtervben jóváhagyott fahasználati és erdőfelújítási módok engedélyezhetők. Eltérő használati, felújítási módok az erdészeti hatóság engedélyével, vagy az önkormányzati jegyzőjének közreműködésével engedélyezhetők (településvédelmi erdők).
- 100000 m²-nél nagyobb földrészleten az **Ee** területen az erdei oktatást, pihenést szolgáló épületek 3%-os beépítettséggel helyezhetők el, épületenként max. 500 m² beépített területtel és max 7,5 m építménymagassággal.
- földrészlet területszámításnál olyan telkek is beszámíthatóak, melyek két külön helyrajzi számon szerepelnek, egymástól belső út választja el őket, külön ingatlanként vannak nyilvántartva, de azonos tulajdonban vannak

<- így kialakult telekcsoport esetén a csoportot alkotó földrészlet egyikén is kialakítható beépítés, ha nem haladja meg az 5%-ot, a csoport többi tagjára szükséges mértékű építési korlátozás fog vonatkozni

- védelmi erdőterület - **Ev**
- gazdasági erdőterület - **Eg**
- egészségügyi-turisztikai célú erdőterület - **Ee**

MEZŐGAZDASÁGI TERÜLETEK: területfelhasználási egységek:

- lakóépület csak birtokközpont részeként helyezhető el
- mezőgazdasági birtokközpont csak Má jelzésű területen lehet
- birtok kp beépített területe, max a birtok 3 %-a, illetve a birtokközpont építésére szánt terület részlet max 45%-a lehet
- birtokközpont telkén a hozzá tartozó földrészeket művelésével kapcsolatos tároló- feldolgozó- és állattartó épületek, valamint egy, legfeljebb kétlakásos lakóépület helyezhető el, legfeljebb 7,5 méteres építménymagassággal
- építménymagasságot az építési hatóság technológiai berendezés, építmény esetében nagyobb értékben is meghatározhatja.
 - kertes mezőgazdasági terület - **Mke**
 - általános mezőgazdasági terület - **Má**
 - rét-legelő terület - **Mg**
 - korlátozott mezőgazdasági terület - **Mák**

VÍZGAZDÁLKODÁSI TERÜLETEK: területfelhasználási egységek:

KÜLÖNLEGES TERÜLETEK: területfelhasználási egységek:

- különleges terület (sport) - **Ks1**
- különleges terület ((napelempark) - **Kn**
- különleges terület ((temető) - **Kt**
- különleges terület ((bánya) - **Kb**

A területfelhasználási egység területe – amennyiben annak több felhasználási módú, vagy építési feltételű része van – övezetekre, illetve építési övezetekre tagolódik.

Az övezetek, építési övezetek területe telkekre, építési telkekre és ezek megközelítését biztosító kiszolgáló köz-, illetve magánutakra bontható.

Területfelhasználási egységeken belül (kivéve értékvédelmi területeken) legfeljebb 50 m hosszúságú kiszolgáló út alakítható ki.

Az adott építési övezetben megengedett funkciót nem zavaró közmű létesítmények (transzformátorház, gáznyomás-szabályozó) számára önálló telek is kialakítható

A lakóterületeken telkek szabályozási tervben jelölt be nem építhető része, illetve a lakótelkek homlokvonalától 50 méternél távolabb eső része a beépítettség és a zöldfelületi arány számítása során nem vehető figyelembe.

Telekbeépítés során az előkert méretét környezetében meglévőhöz alkalmazkodóan - újonnan kialakított telekcsoportnál telekalakítási tervben meghatározottak és az OTÉK alapján

A szint alatti beépítés nem haladhatja meg az adott építési övezetre megengedett beépítés kétszeresét, kivéve, ha annak tetőfelülete legalább 50cm vtg. földtakarással és növényzettel telepített.

Építési helyet általános szabályként az OTÉK határozza meg.

Ha a szabályozási vonallal érintett telek a tervezett közterület alakítás miatt nem éri el az építési övezetben előírt minimális telekterületet, akkor elfogadható:
- ha az ingatlantulajdonos ingatlanának tervezett közterületi részét ellenérték nélkül a közút tulajdonosának tulajdonába adja, és a felajánlását az elfogadja, - és ha az így kialakult építési telek az építési övezetben előírt telekterület 90%-át meghaladja.

Szabályozási terv

Komló szabályozási tervét a Pécsépterv Stúdió készítette, amelyet a Komló város Önkormányzatának képviselő testülete 28/2012. (XII. 15.) számú rendelettel fogadott el és azóta többször módosított. A módosításokat 2017-2023 között az ST Építészeti és Városfejlesztési Kft. készítette.

3. Táblázat: Szabályozási terv kategóriái

Beépítésre szánt területek		
1.2.1 Lakóterület		
<i>Falusi lakóterület övezetei</i>		
Lf	K	kialakult falusi övezet
Lf	T	tervezett falusias lakóövezet
<i>Kertvárosias lakóterület övezetei</i>		
Lke	K	kialakult kertvárosias lakóövezet
Lke	T1	tervezett kertvárosias lakóövezet
Lke	T2	tervezett kertvárosias lakóövezet
Lke	R1	rekonstrukciós kertvárosias lakóövezet
Lke	R2	rekonstrukciós kertvárosias lakóövezet
<i>Kisvárosias lakóterület övezetei</i>		
Lk	K1	kialakult kisvárosias lakóövezet
Lk	K2	kialakult kisvárosias lakóövezet
Lk	K3	kialakult kisvárosias lakóövezet
Lk	T	tervezett kisvárosias lakóövezet
<i>Nagyvárosias lakóterület övezetei</i>		
Ln	K1	kialakult nagyvárosias lakóövezet (ellátás)
Ln	R	rekonstrukciós nagyvárosias lakóövezet
Ln	T	tervezett nagyvárosias lakóövezet

Lngk	K	kialakult nagyvárosias lakóterületi gépkocsitároló övezet
Lngk	T	tervezett nagyvárosias lakóterületi gépkocsitároló övezet
1.2.2 Vegyes terület		
Vt	K	kialakult településközponti vegyesterület
Vt	R1	rekonstrukciós településközponti vegyesterület
Vt	R2	rekonstrukciós településközponti vegyesterület
Vk	K	kialakult központi vegyesterület
1.2.3. Gazdasági terület		
<i>Kereskedelmi és szolgáltatógazd-i terület övezetei</i>		
Gksz	R1	rekonstrukciós kereskedelmi és szolgáltató gazdasági övezet
Gksz	R2	rekonstrukciós kereskedelmi és szolgáltató gazdasági övezet
Gksz	R3	rekonstrukciós kereskedelmi és szolgáltató gazdasági övezet
Gksz	R4	rekonstrukciós kereskedelmi és szolgáltató gazdasági övezet
Gksz	T1	tervezett kereskedelmi és szolgáltató gazdasági övezet
Gksz	T2	tervezett kereskedelmi és szolgáltató gazdasági övezet
<i>Ipari gazdasági terület övezeti</i>		
Gi	K	kialakult egyéb ipari gazdasági övezet
Gi	R1	rekonstrukciós egyéb ipari gazdasági övezet
Gi	R2	rekonstrukciós egyéb ipari gazdasági övezet
1.2.4 Üdülő terület		
<i>Üdülőházas üdülőterület övezetei</i>		
Üü	K1	kialakult üdülőházas üdülőövezet
Üü	K2	kialakult üdülőházas üdülőövezet
Üü	T	tervezett üdülőházas üdülőövezet
Üüe	T	tervezett üdülőházas üdülőövezet
<i>Hétvégi házias üdülőterület övezetei</i>		
Üh	K1	kialakult hétvégi házias üdülőövezet
Üh	K2	kialakult hétvégi házias üdülőövezet
Üh	T	tervezett hétvégi házias üdülőövezet
Ühe	T	tervezett hétvégi házias üdülőövezet
1.2.6 Különleges terület		
Kh	különleges terület (hulladék -és szennyvízkezelés)	
Ks	különleges terület (sport)	

Kk	különleges terület (egészségügy)	
Ka	különleges terület (állatmenhely)	
Kf	különleges terület (strandfürdő)	
Kbü	különleges terület (büntetésvégrehajtás)	
Beépítésre nem szánt területek		
1.2.7 Közlekedési-és közműelhelyezési, hírközlési terület		
Köu	0	közlekedési övezet országos főút
Köu	1	közlekedési övezet országos mellékút
Köu	2	közlekedési övezet helyi gyűjtőút
Köu	3	közlekedési övezet helyi egyéb út
Köu	4	közlekedési övezet fontos parkolók
Köu	5	közlekedési övezet sétálóutcák
Köv	közlekedési terület vasút	
1.2.8. Zöldterület		
Z1	zöldterület, közpark, általános	
Z2	zöldterület, közpark, speciális	
1.2.9 Erdőterület		
Eg	gazdasági erdőterület	
Ee	eü-i, szociális és turisztikai erdőterület	
Ev	védelmi erdőterület	
1.2.10. Mezőgazdasági terület		
Má	K	általános mezőgazdasági terület
Mák	K	korlátozott hasznosítású ált. mezőgazdasági terület
Mg	rét-és legelő mezőgazdasági terület	
Mke	K	kertes mezőgazdasági terület
1.2.11. Különl. beépítésre nem szánt terület		
Kn	napelem park	
Kt	különleges terület (temető)	
Kb-K	különleges kemping terület	
1.2.12. Vízgazdálkodási terület		
V	vízgazdálkodási terület	
1.3. Területfelhasználási egységen belüli szabályozás		
KÉEK	kétlépcsős építési engedélyezési eljárásra köteles	

1.7 A település társadalma

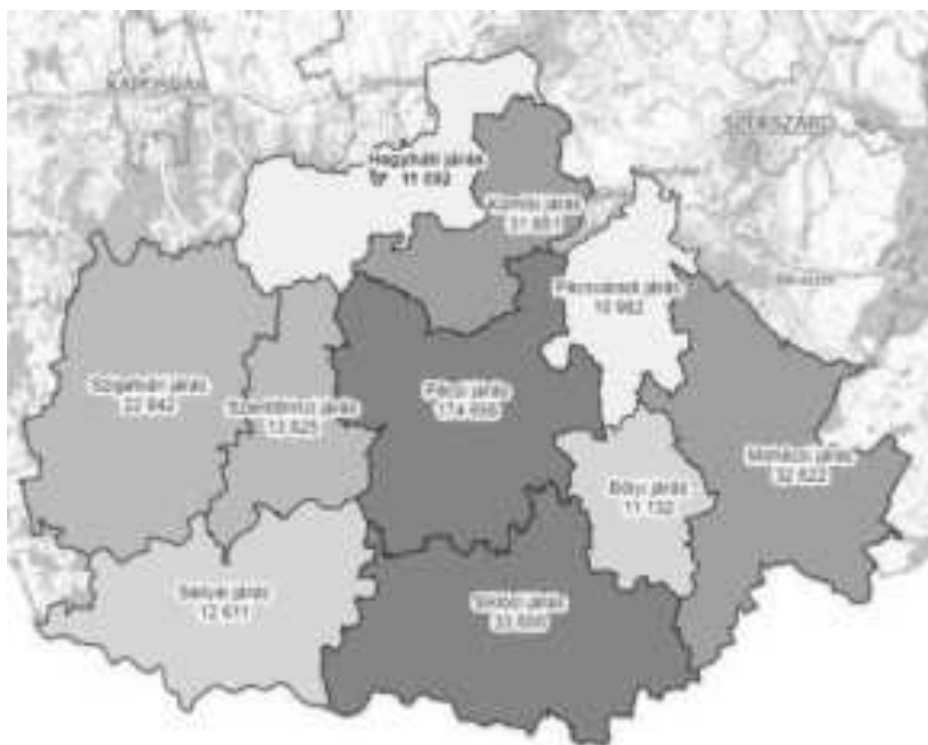
1.7.1 Demográfia, népesség, nemzetiségi összetétel

A település társadalmi folyamatainak feltárása a demográfiai jellemzők elemzésével kezdődik, különös tekintettel a népességszám és -összetétel változására. Az alábbi fejezet célja, hogy bemutassa Komló város lakónépességének alakulását a 2011-es és 2022-es népszámlálási adatok összevetésével, rávilágítva a főbb tendenciákra és demográfiai folyamatokra.

Kiemelt jelentőségű mutató a város lakónépességének számbeli változása, valamint azok a strukturális és társadalmi tényezők, amelyek e változást befolyásolják. A vizsgálat célja, hogy feltárja a népességcsökkenés vagy -növekedés mögött húzódó okokat, legyen szó elvándorlásról, természetes fogyásról vagy a korösszetétel átalakulásáról.

Baranya vármegye területi egységein belül a Komlói járás a negyedik legnépesebb járásnak számít. A járáson belül Komló város kiemelt szerepet tölt be, mint a térség legnagyobb népességszámú települése, amely meghatározó súllyal bír a járás társadalmi, gazdasági és szolgáltatási struktúrájában.

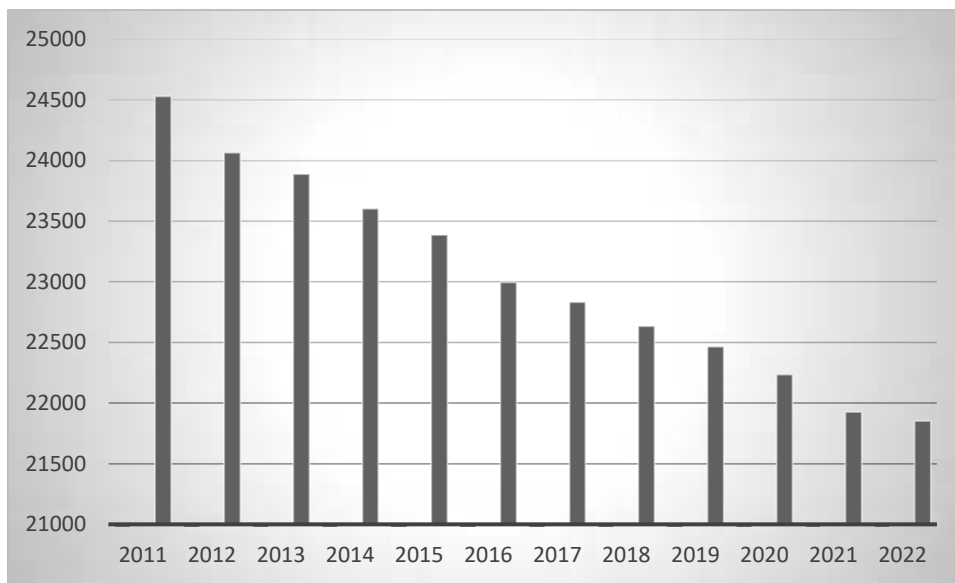
22. ábra: Baranya vármegyei járások lakosságszáma 2022-ben (fő)

Forrás: TEIR

A TEIR legfrissebb adatai szerint Komló városának lakosságszáma 2012-2022 között folyamatos csökkenő tendenciát mutat. 2012-ben 24.531 fő volt, míg 2022-ben már csak 21.854 fő volt a lakosság Komlón. Ez közel 11%-os csökkenést jelent. Ez a tendencia az egész vármegyére jellemző, ahol Komlónál mindössze 3 járásszékhely foglal el rosszabb helyet (Sellye, Szentlőrinc, Sásd).

23. ábra: A lakónépesség számának alakulása Komlón 2011-2022 között (fő)

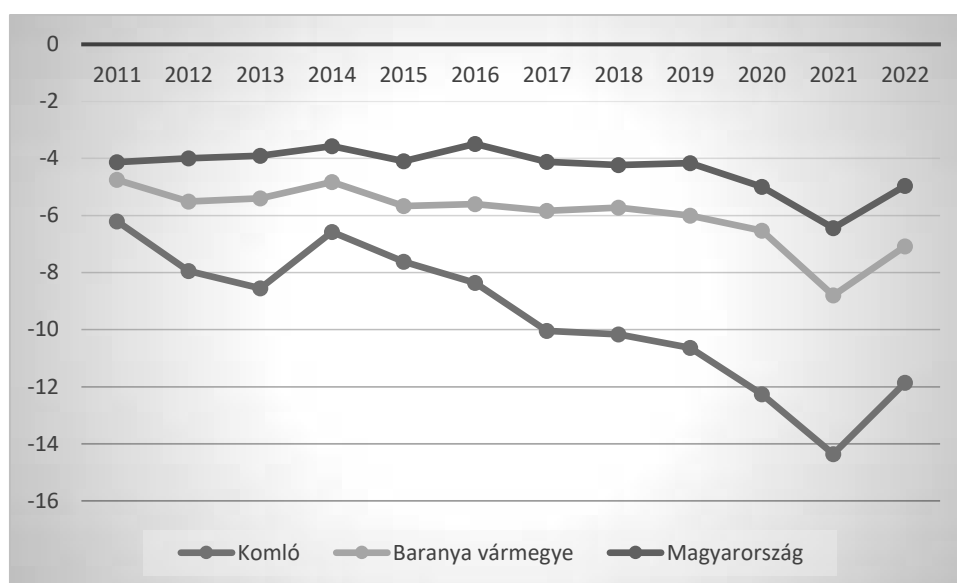
Forrás: TEIR adatai alapján saját szerkesztés, 2024.május

A természetes szaporodás/fogyás alapvető indikátorai a település társadalmi reprodukciós képességének. Komló esetében a vizsgált időszakban (2011–2022) tartósan negatív értékeket mutató, romló tendencia figyelhető meg, amely jelentős mértékben meghatározza a település demográfiai jövőképét és megtartóképességét.

A természetes fogyás mértéke – vagyis az élveszületések és a halálozások közötti különbség – már 2011-ben is kedvezőtlen volt, -6,2 ezrelékkal, és az ezt követő években is folyamatosan romlott. Noha 2014-ben enyhe javulás mutatkozott, a tendencia összességében negatív irányú maradt, 2021-ben elérve a legsúlyosabb értéket: -14,36 ezreléket. Ez az arány nemcsak Komló korábbi adataihoz képest jelent súlyos romlást (több mint kétszeres növekedés a természetes fogyásban), hanem a vármegyei és országos átlaghoz viszonyítva is markáns különbséget mutat.

2022-ben Komló természetes fogyásának mértéke közel másfélszerese volt a Baranya vármegyei átlagnak, és több mint két és félszerese az országos átlagnak. Ezek az adatok jól mutatják, hogy a település demográfiai szempontból fokozottan hátrányos helyzetben van, amely sürgető beavatkozásokat indokol a népességmegtartást, a fiatal családok helyben tartását és az időskori népességarányhoz igazított szolgáltatásfejlesztést illetően.

24. ábra: Természetes szaporodás, fogyás Komlón 2011-2022 között (ezrelék)

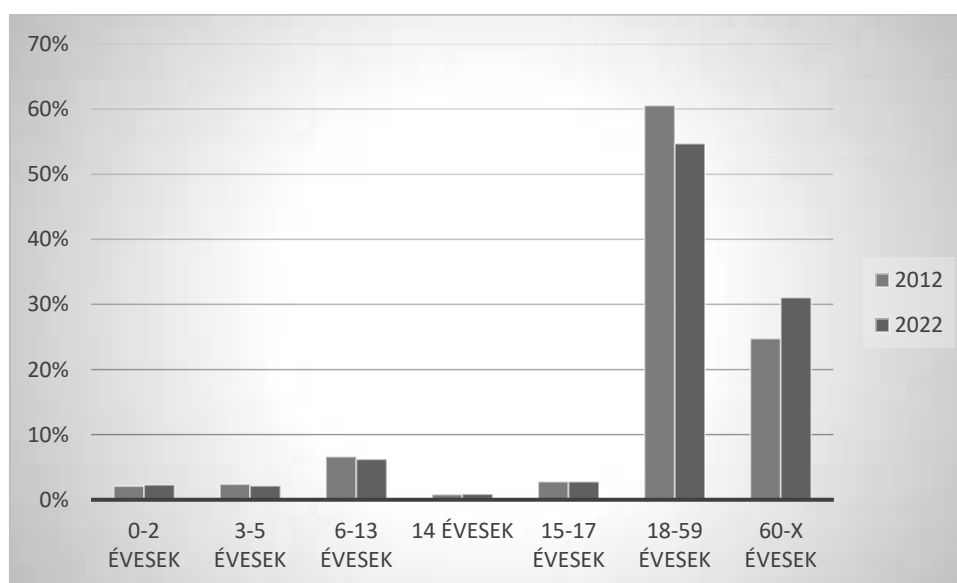

Forrás: TEIR adatai alapján saját szerkesztés, 2024.május

A lakónépesség korcsoportos megoszlásának vizsgálata fontos kiegészítője a demográfiai tendenciák értelmezésének, hiszen rávilágít a társadalmi megújulás képességére és az ellátórendszerekre nehezedő terhelésre. A 2011 és 2021 közötti időszakban a 18 év alatti korosztály aránya lényegében változatlan maradt, enyhe, 1 százalékpontos csökkenés csak a 6–13 éves korcsoportnál mutatkozott. Ezzel szemben a 18–59 éves, gazdaságilag aktív népesség aránya 6%-kal csökkent, míg a 60 év felettiek aránya ugyanekkora mértékben emelkedett.

Ez a szerkezeti átrendeződés megerősíti az előregedés tendenciáját, amely egyre nagyobb nyomást gyakorol a szociális és egészségügyi szolgáltatásokra, miközben csökkenti a helyi munkaerőbázist és a közösségi aktivitás megújulásának esélyeit. A jövőbeni fejlesztéseknek ezért különös hangsúlyt kell fektetniük az idősok ellátására, valamint a fiatal, aktív korú népesség helyben tartását és vonzását segítő szolgáltatások bővítésére.

25. ábra: Korcsoportok aránya Komlón 2012-2022 között (%)

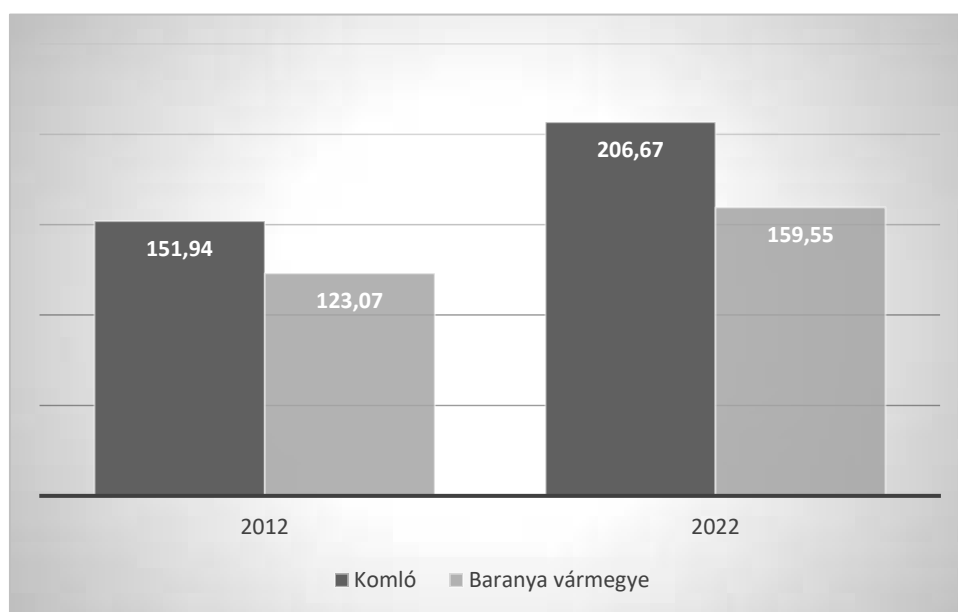

Forrás: KSH adatai alapján saját szerkesztés, 2024.május

Továbbá ehhez kapcsolódóan az öregedési index vizsgálata is ugyanezt a tendenciát mutatja meg. 2022-ben száz 0–14 éves korú lakosra 206 fő 60 év feletti jutott, míg a vármegyei átlag ennél alacsonyabb, 159 fő volt. A vizsgált évtized során Komlón az index 36%-kal emelkedett, míg Baranya vármegyében 29%-os növekedés figyelhető meg.

Ez a mutató világosan jelzi, hogy bár a népesség előregedése térségi szinten is jellemző, Komlón annak üteme és mértéke kiemelkedő. Az adatok alapján egyértelmű, hogy a városnak fokozott figyelmet kell fordítania az időskorú lakosság életminőségének biztosítására, az egészségügyi, szociális és közösségi szolgáltatások célzott fejlesztésével.

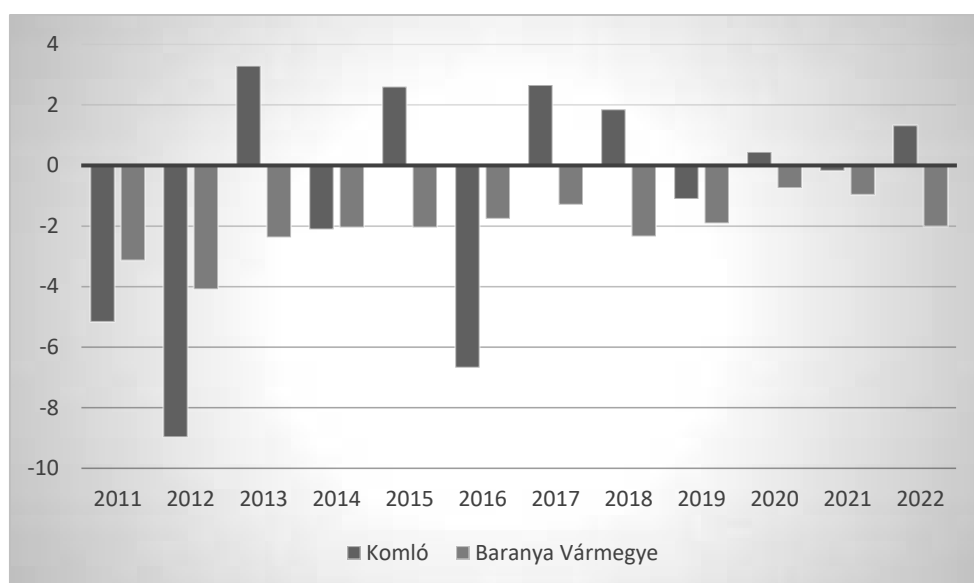
26. ábra: Öregedési index 2012-2022 között (fő)

Forrás: KSH adatai alapján saját szerkesztés, 2024.május

A népességszám alakulását a természetes fogyás mellett a belföldi vándorlási egyenleg is befolyásolja. Komlón a 2011–2022 közötti időszakban az elvándorlás több évben meghaladta a beköltözést, azonban a negatív egyenleg nem volt minden évben jellemző. Pozitív vándorlási egyenleg figyelhető meg 2013-ban, 2015-ben, 2017-ben, 2018-ban és 2022-ben. A legkedvezőtlenebb érték 2012-ben mutatkozott, amikor az elvándorlási többlet közel 9 fő volt ezer lakosra vetítve. Ugyanakkor 2019-től a negatív elvándorlás mértéke mérséklődött, ami a település megtartóképesége szempontjából kedvező irányú elmozdulás. Míg vármegyei szinten a vándorlási egyenleg az egész időszakban folyamatosan negatív volt, Komló esetében időszakosan pozitív értékek is megjelentek, ami a város relatív demográfiai stabilitására utal.

27. ábra: Belföldi vándorlás egyenleg alakulása 2011-2022 között (fő)

Forrás: TEIR adatai alapján saját szerkesztés, 2024.május

A 2022-es népszámlálási adatok alapján a város népességének 3,3%-a vallotta magát cigány/roma nemzetiségűnek, míg a nem roma nemzetiségi kisebbségek körében a német nemzetiséghez tartozók aránya kiemelkedően magas – több mint 45% –, őket követik a horvát nemzetiségűek 5%-kal.

Ezek mellett jelentős számban szerepel az „egyéb, nem hazai nemzetiség” megjelölés is, amely arra utal, hogy a városban jelen lévő nemzetiségi identitások részben már kevésbé köthetők hagyományos etnikai közösségekhez, ugyanakkor továbbra is hozzájárulnak a település kulturális sokszínűségéhez. Ez indokoltá teszi a közösségi kohéziót és interkulturális párbeszédet támogató helyi fejlesztési programok ösztönzését.

1.7.2 Képzettség

A város népességének iskolázottsági szintje alapvetően meghatározza a helyi munkaerőpiac szerkezetét, a gazdaságfejlesztési lehetőségeket, valamint a közszolgáltatásokkal szembeni elvárásokat. A 2022-es népszámlálás adatai alapján Komló lakosságának iskolai végzettsége több szempontból eltérést mutat a vármegyei és országos szintű átlagokhoz képest.

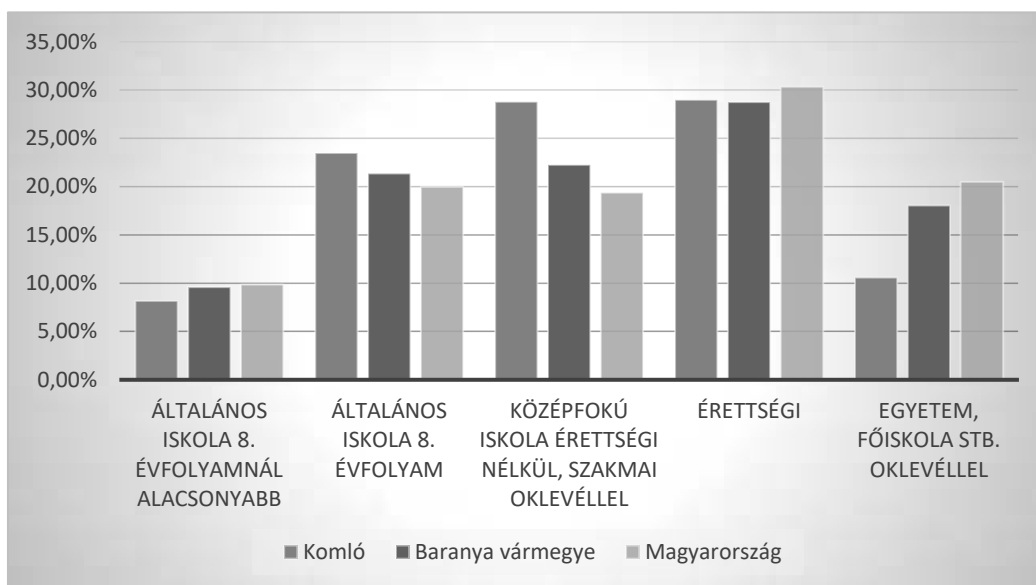
A 7 évesnél idősebb népesség körében a 8 osztályt el nem végzettek aránya 8,17%, amely kedvezőbb, mint a vármegyei és országos átlag. A lakosság túlnyomó többsége – több mint 80%-a – általános iskolai vagy középfokú végzettséggel rendelkezik, ezáltal a gazdaságilag aktív korosztály jelentős része a szakképzettséget nem igénylő vagy középszintű képesítést igénylő munkakörök betöltésére alkalmas.

A középfokú szakképzettséggel (szakmai oklevéllel) rendelkező lakosság aránya 28,79%, amely megerősíti a város ipari múltjából fakadó gyakorlatorientált képzési struktúra jelenlétét. Ezzel szemben a felsőfokú (egyetemi vagy főiskolai) végzettséggel rendelkező lakosság aránya mindössze 10,57%, ami 8–10 százalékponttal alacsonyabb, mint az országos és vármegyei átlag.

Ez a szerkezeti jellemző hosszú távon befolyásolja a tudásalapú gazdasági tevékenységek megtelepedésének lehetőségét, továbbá korlátozhatja a magasabb hozzáadott értéket képviselő foglalkoztatási szegmensek helyi bővülését. A járási szintű adatok Komlóéhoz hasonló mintázatot mutatnak, amely megerősíti a térség strukturális adottságaiból eredő munkaerőpiaci kihívásokat. A jövőbeni gazdaságfejlesztési beavatkozások szempontjából kiemelt jelentőségű a képzettségi szint

emelése, az átképzési és felnőttképzési programok erősítése, valamint a felsőfokú végzettséggel rendelkezők helyben tartását ösztönző intézkedések előkészítése.

28. ábra: Legmagasabb iskolai végzettség 2022-ben

Forrás: KSH adatai alapján saját szerkesztés, 2024.június

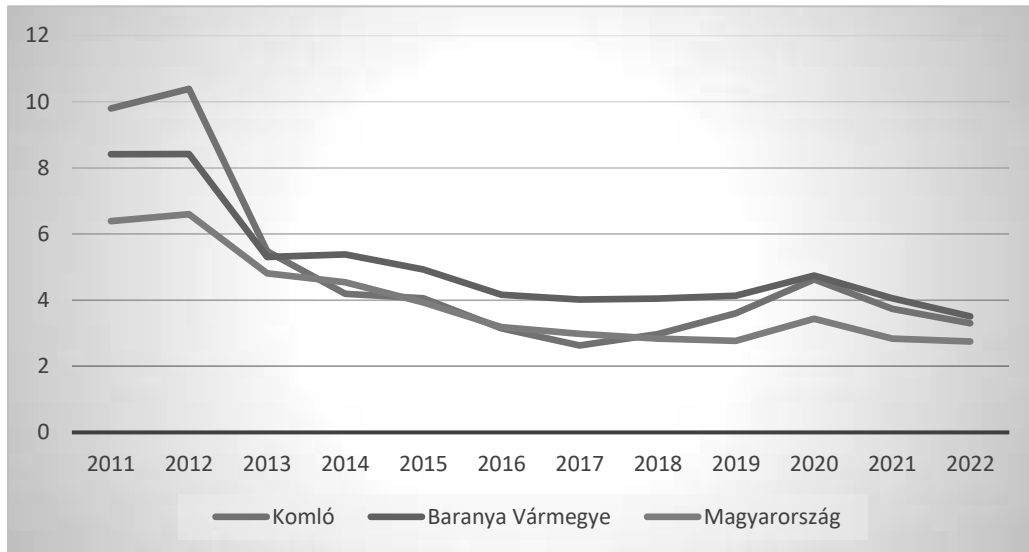
1.7.3 Foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség

Fontos vizsgálati szempont a város gazdaságilag aktív korú lakosságának alakulása, valamint a munkanélküliség és a foglalkoztatottság (kiemelve az ingázások számát) kielemezése a legfrissebb adatok alapján, a korábbi adatokhoz képest. Fókuszba kerül továbbá a városban élők jövedelmi helyzete, és életminőségének változása.

A TEIR adatai alapján Komlón 2011 és 2022 között az álláskereső arányában általános csökkenés volt megfigyelhető. 2012-ben az álláskeresői ráta 10,39% volt, amelyet 2013-ra jelentős visszaesés követett. Ezt követően 2017-ig enyhén, de folyamatosan csökkent a gazdaságilag inaktív népesség aránya, majd 2020-ig lassú emelkedés volt tapasztalható – a három év alatt közel 2 százalékpontos növekedéssel.

A vármegyei és országos adatokhoz viszonyítva Komló mutatói kisebb eltéréseket mutatnak, de a folyamatok jellege megegyező: 2012 után minden szinten markáns csökkenés következett be, míg 2020-ban enyhe növekedés volt tapasztalható, amely elsősorban a COVID–19 járvány hatásainak tudható be. A komlói munkaerőpiaci mutatók így illeszkednek az országos tendenciákhoz, miközben mérsékelt lokális eltérések is megfigyelhetők.

29. ábra: Nyilvántartott álláskeresők száma 15-65 év között (%)

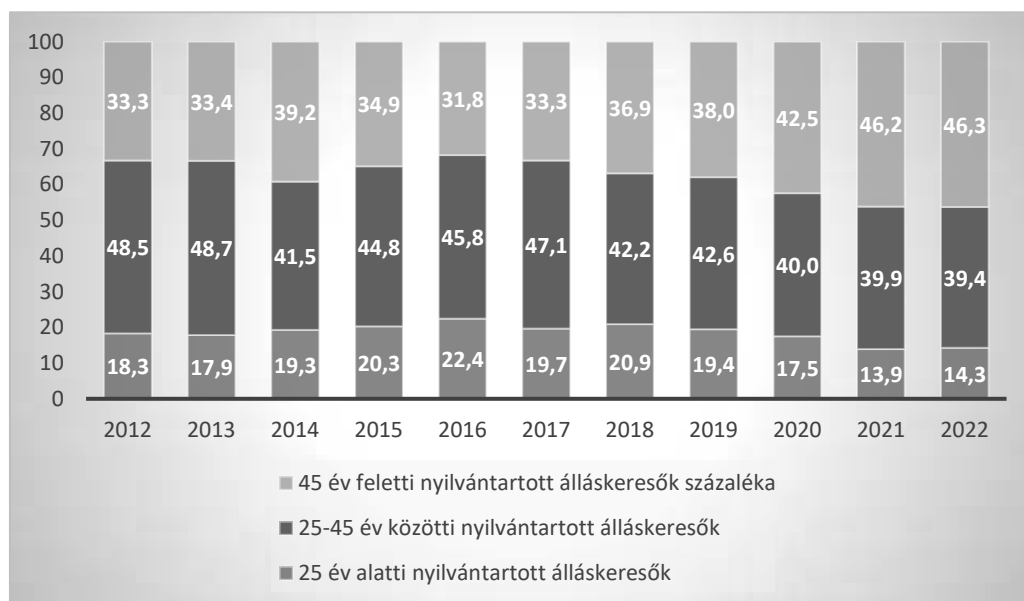

Forrás: TEIR adatai alapján saját szerkesztés, 2024.június

A 2012–2022 közötti időszakban az álláskeresők korcsoport szerinti megoszlása Komlón jól tükrözi a munkaerőpiaci szerkezet változásait. A vizsgált időszak első felében (2012–2019) a 25–45 éves korosztály tette ki az álláskeresők legnagyobb hányadát, arányuk 42–48% között mozgott. A 45 év felettiek aránya ekkor 31–38% között alakult, míg a 25 év alattiak részesedése 18–22% volt.

2020-tól a korcsoportos arányokban elmozdulás figyelhető meg: először a 45 év felettiek aránya meghaladta a 25–45 évesekét (42,5%), és ez az arány 2022-ig tovább növekedett. Ezzel párhuzamosan csökkent a 25–45 évesek részaránya. A 25 év alatti korosztály aránya szintén visszaesett: 2020-ban 19,4%, 2022-ben pedig már csak 14,3% volt. Ez utóbbi csökkenés részben az oktatásban való benntartás növekedésével, részben célzott foglalkoztatáspolitikai eszközök hatásával magyarázható.

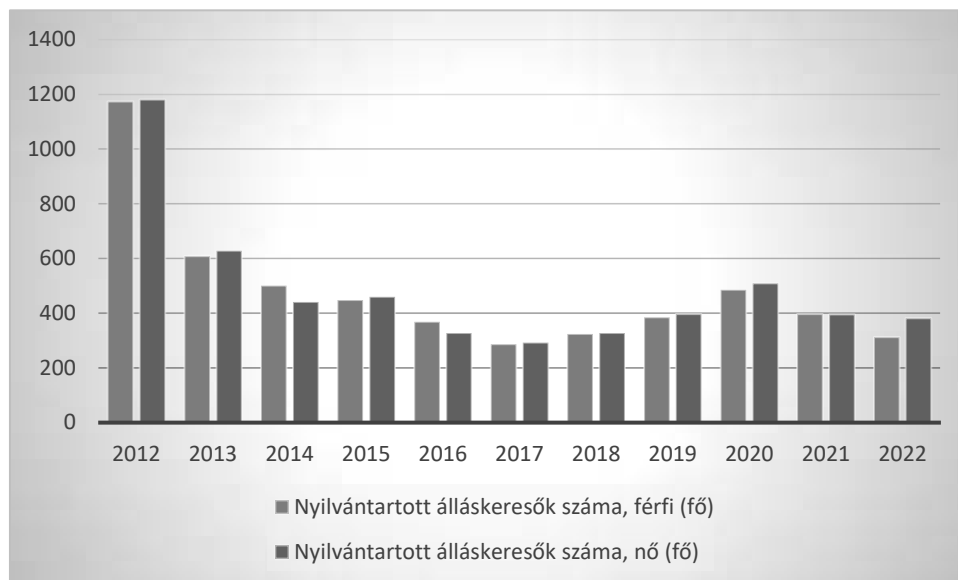
30. ábra: Álláskeresők korcsoportok szerinti megoszlása (%)

Forrás: TEIR adatai alapján saját szerkesztés, 2024.június

További bontásban a nők és férfiak megoszlását vizsgáljuk az összes álláskeresők között. Kimagasló eltérések nem láthatóak nők és férfiak között, az viszont kijelenthető, hogy 10 év alatt 80%-ban a nők szerepeltek magasabb számmal az álláskeresési nyilvántartásban.

31. ábra: Nyilvántartott állás keresők nemek szerinti megoszlása (fő)

Forrás: TEIR adatai alapján saját szerkesztés, 2024.június

A nyilvántartott állás keresők összetételének értékelése során nem csupán a nemek szerinti megoszlás vizsgálata indokolt, hanem a foglalkozási jelleg – azaz a szellemi és fizikai munkakörök szerinti bontás – is fontos munkaerőpiaci szempontot képvisel. Komlón a vizsgált időszakban (2012–2022) következetesen magasabb arányban jelentek meg a fizikai foglalkozású állás keresők a nyilvántartásban.

2012-ben a szellemi munkát végző állás keresők aránya mindössze 17%-át tette ki a fizikai foglalkozásúak számának. Ez az arány 2022-re 12,5%-ra mérséklődött, amely ugyan mutat némi aránybeli közeledést, de a fizikai munkát végzők túlsúlya továbbra is jelentős.

A rendelkezésre álló adatok alapján megállapítható, hogy a tízéves periódus alatt mind a fizikai, mind a szellemi foglalkozású állás keresők száma csökkent, azonban az állás keresők szerkezete továbbra is jelentős mértékben a fizikai foglalkozású csoport felé tolódik el. Ez a sajátosság a helyi gazdaság szakképzettségi és foglalkoztatási szerkezetére is hatással van, és indokoltá teszi a fizikai munkaerőt célzó, képzésre és átképzésre irányuló programok megerősítését.

32. ábra: Nyilvántartott állás keresők megoszlása foglalkoztatás szerint Komlón (fő)

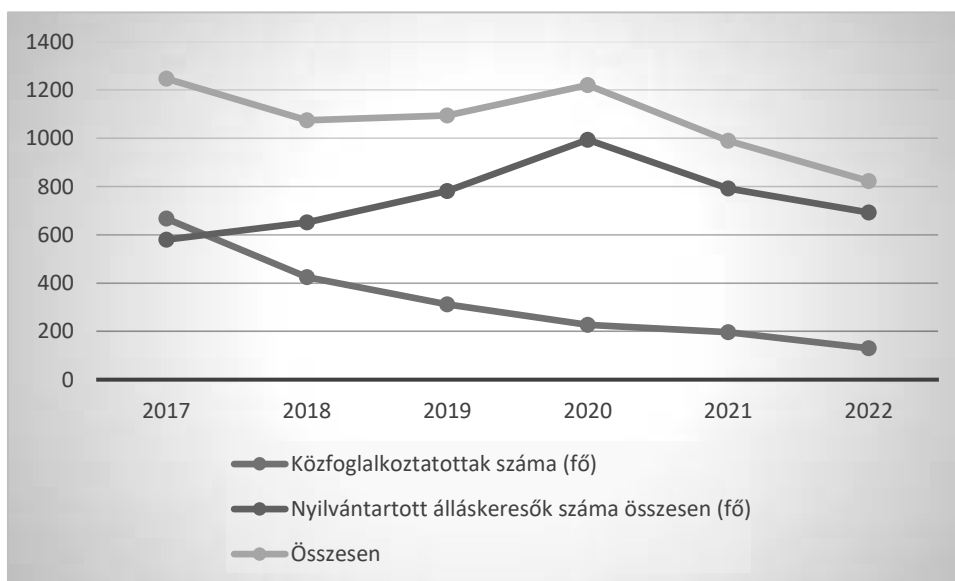
Mivel közfoglalkoztatottként olyan személy is szerepelhet, aki az álláskereső nyilvántartásában szerepel, ám a közfoglalkoztatási jogviszonya alatt a nyilvántartása szünetel, indokolt a két mutató együttes vizsgálata. A KSH 2017-től szolgáltat adatot e két kategória összevetéséhez. A közfoglalkoztatottak száma az elmúlt öt évben jelentősen, több mint egyötödére csökkent. A nyilvántartott álláskeresők számában időszakos ingadozás figyelhető meg, azonban a teljes időszakot tekintve itt is csökkenés tapasztalható. Kivételt képez a 2020-as év, amikor közel 200 fővel nőtt az álláskereső száma – ez az emelkedés az adott évi munkaerőpiaci bizonytalanságokkal, elsősorban a COVID-19 járvány hatásaival magyarázható. Az idősoros adatok szemléltetésére szolgáló diagram egyértelműen mutatja: a közfoglalkoztatottak számának folyamatos csökkenése mellett 2020-ban éles növekedés történt az álláskereső körében, majd ezt követően újra mérséklődés indult. Az összesített adatok alapján tehát mindkét célcsoport csökkenő tendenciát mutat, amely a foglalkoztatottság stabilizálódásának irányába mutató folyamatként értelmezhető.

4. táblázat: Közfoglalkoztatottak és álláskeresők száma Komlón

Év	Közfoglalkoztatottak száma (fő)	Nyilvántartott álláskeresők száma (fő)	Összesen
2012	n.a.	2355	n.a.
2013	n.a.	1237	n.a.
2014	n.a.	942	n.a.
2015	n.a.	908	n.a.
2016	n.a.	696	n.a.
2017	667	580	1247
2018	424	651	1075
2019	312	782	1094
2020	227	994	1221
2021	197	792	989
2022	130	693	823

Forrás: KSH adatai alapján saját szerkesztés, 2024.június

33. ábra: Közfoglalkoztatottak és álláskeresők száma Komlón

Forrás: KSH adatai alapján saját szerkesztés, 2024.június

A KSH 2022 népszámlálás oldalán található adatok segítségével a városban élők foglalkoztatottságát és az ingázók számának alakulását könnyebben lehet szemléltetni.